"Cel mai bun roman de război..."
The New York Times

J. G. BALLARD

Imperiul soarelui

Un roman care a devenit un film de mare succes regizat de **Steven Spielberg**

J.G. BALLARD

Imperiul Soarelui

Traducere de Any Florea

Editura MIRON

București - 1994

Imperiul Soarelui se bazează pe experiența mea în *Shanghai*, China, în timpul celui de-al doilea război mondial și în *Lunghua C.A.C.* (Centrul de Adunare a Civililor) unde am fost internat între 1942 - 1945. În cea mai mare parte, romanul se bazează pe evenimentele pe care le-am observat în timpul ocupației japoneze a *Shanghai*-ului și în interiorul lagărului de la *Lunghua*.

Atacul japonez de la *Pearl Harbor* a avut loc duminică, 7 decembrie 1941, dimineața, dar, datorită diferenței de fus orar, la *Shanghai* era deja dimineața de luni, 8 decembrie.

J.G.Ballard

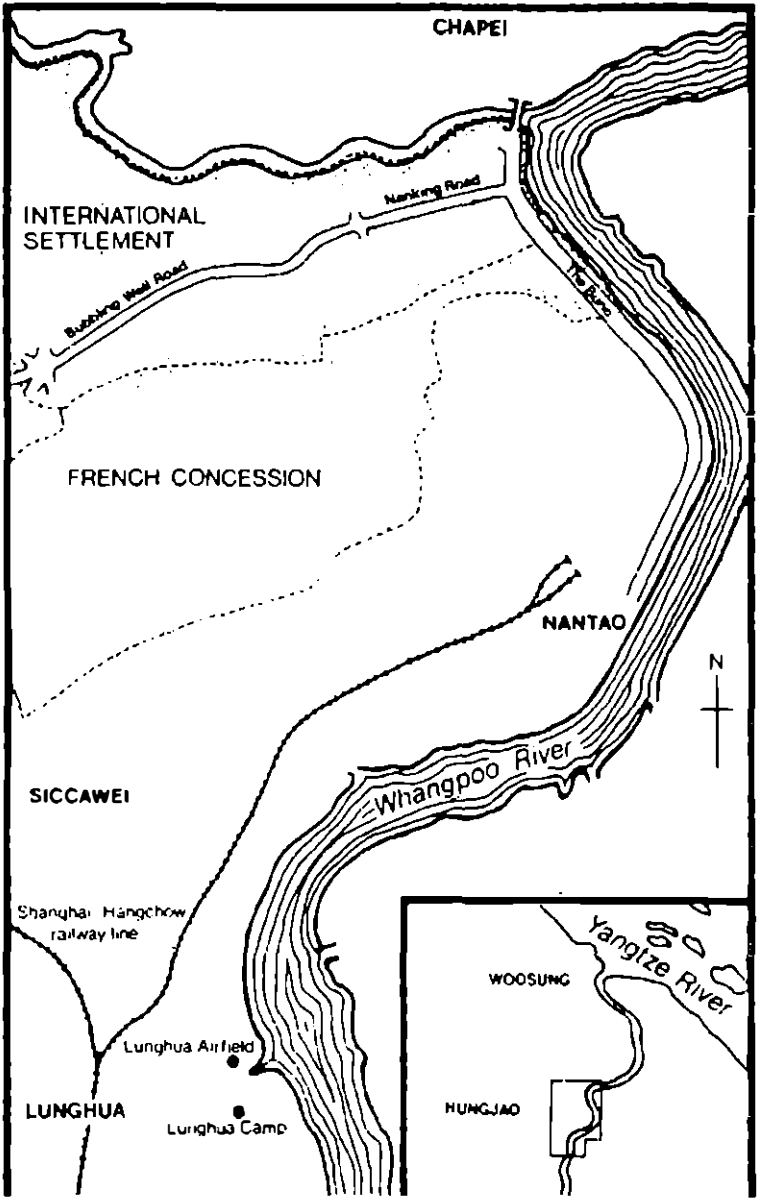
CHAPEI
INTERNATIONAL SETTLEMENT
Nanking Road
Bubbling Well Road
FRENCH CONCESSION
NANTAO
N
SICCAWEI
Whangpoo River
Shanghai Hangchow railway line
Lunghua Airfield
LUNGHUA
Lunghua Camp
WOOSUNG
Yangtze River
HUNGJAO

Imperiul Soarelui

"Poate fi tocmai acel mare roman englez despre ultimul război, pe care a trebuit să-l aşteptăm timp de patruzeci de ani. În mod destul de semnificativ, nu există fapte eroice - foarte puţini combatanţi, de fapt. Doar un elev britanic pierdut în Shanghai în momentul cînd l-au invadat japonezii, o vastă companie a celor osîndiţi, Shanghai-ul însuşi - acel **oraş îngrozitor** - şi în fundal, istoria, care se desfăşoară. O realizare extraordinară."

Angela Carter

PARTEA I

1

În ajun de Pearl Harbor

Războaiele vin des la Shanghai, urmînd repede unul după celălalt, ca fluxurile care urcă pe rîul Yangtze şi aduc înapoi în acest oraş ţipător toate sicriele căzute de pe cheiurile mortuare ale Bundului chinezesc.

Jim începuse să viseze războaie. Noaptea, aceleaşi filme mute păreau să licărească pe peretele dormitorului său din Amherst Avenue şi transformau mintea lui adormită într-o sală goală de cinematograf. În iarna anului 1941 fiecare om din Shanghai îşi imagina filme de război. Fragmente din visele lui îl urmă-

reau pe Jim prin oraş; în holurile magazinelor universale şi ale hotelurilor, imagini de la Dunquerque şi Tobruk, despre Barbarossa şi violarea Nanking-ului, ieşeau la iveală din capul lui înfricoşat.

Spre mirarea lui Jim, chiar şi vicarul catedralei din Shanghai se înzestrase cu un antic aparat de proiecţie. După slujba din dimineaţa de duminică, 7 decembrie, în ajunul atacului japonez de la Pearl Harbor, băieţii de la cor au fost opriţi să plece acasă şi au fost îndrumaţi în ordine jos, în criptă. Purtînd încă sutanele, se aşezară pe punte pe un rînd de scaune rechiziţionate de la *Yaht Clubul* din Shanghai şi urmăriră un jurnal vechi de un an privind mersul evenimentelor.

Gîndindu-se la visele sale vagi şi uimit de lipsa sonorului, Jim trase de gulerul lui cu volan. Orga bubuia ca o durere de cap prin tavanul de ciment, iar prin faţa ochilor îi treceau imaginile familiare ale luptelor cu tancuri şi ale bătăliilor aeriene. Jim era dornic să se pregătească de balul costumat pentru Crăciun, dat în după-amiaza aceea de doctorul Lockwood, vicepreşedintele Asociaţiei Rezidenţilor Britanici. Urmau să fie prezentate jurnale informative cu trecerea printre liniile japoneze spre Hungian şi conjuraţia chineză, iar după focurile de artificii alte jurnale informative. Jim avea însă propriile lui motive să vrea să meargă la petrecerea doctorului Lockwood.

Afară, dincolo de uşile sacristiei, şoferii chinezi aşteptau lîngă Packard-urile şi Buick-urile lor discutînd în şoaptă unul cu celălalt. Plictisit de filmul pe

care-l văzuse de zece ori, Jim îl asculta pe Yang, şoferul tatălui său, în timp ce-l bătea la cap pe slujitorul australian. Totuşi, urmărirea jurnalelor informative devenise datoria patriotică a fiecărui britanic expatriat, ca şi tombolele pentru strîngerea fondurilor de la club. Dansurile şi festivităţile în aer liber, nenumăratele sticle de whisky consumate în ajutorul efortului de război (ca pe toţi copiii, pe Jim îl intriga alcoolul, dar îl dezaproba vag) produseseră curînd suficienţi bani pentru cumpărarea unui avion Spitfire – probabil, se gîndise Jim, unul dintre acelea care fusese doborît la primul zbor, pilotul fiind ameţit din cauza mirosului de *Johnnie Walker*.

De obicei, Jim devora jurnalele de actualităţi, parte a efortului de propagandă al ambasadei britanice de contracarare a filmelor de război germane şi italiene prezentate în teatrele publice şi în cluburile Axei din Shanghai. Uneori, jurnalele de actualităţi de la *Pathe,* din Anglia, îi dădeau impresia că, în ciuda seriei lor nesfîrşite de înfrîngeri, războiul le făcea plăcere britanicilor. Filmele cu mersul evenimentelor erau mai sumbre, într-un mod care-l atrăgea pe Jim. Sufocîndu-se în sutana lui prea strîmtă, el urmărea un avion Hurricane căzînd dintr-un cer plin de bombardiere Dornier spre un peisaj, ca în cărţile de copii, cu pajişti englezeşti pe care nu le cunoscuse niciodată. Vasul *Graf von Spee* stătea sabordat în rîul Plata, un rîu la fel de melancolic ca şi Yangtze, iar nori de fum se ridicau dintr-un oraş sărăcăcios din Europa răsăriteană, acea planetă întunecată, de unde Vera Frankel, guvernanta lui de şaptesprezece ani, scăpa-

se în urmă cu şase luni pe un vas cu refugiaţi.

Jim fu bucuros cînd se termină bobina de film. El şi colegii săi corişti ieşiră în lumina stranie de zi, spre şoferii lor. Cel mai bun prieten al lui, Patrick Maxted, plecase cu mama sa din Shanghai spre un loc mai sigur ca fortăreaţa britanică, Singapore, iar Jim simţi că trebuia să urmărească filmul pentru Patrick şi chiar pentru rusoaicele albe care îşi vindeau bijuteriile pe treptele catedralei şi pentru cerşetorii chinezi care se odihneau printre pietrele de mormînt.

Vocea comentatorului îi mai bubuia în cap în timp ce călătorea spre casă, prin străzile aglomerate ale Shanghai-ului, în Packard-ul părinţilor săi. Yank, şoferul care vorbea repede, lucrase cîndva ca figurant într-un film, turnat în localitate, cu Chang Ching, actriţa care îşi abandonase cariera ca să se alăture conducătorului comunist Mao Ze Dong. Lui Yang îi plăcea să-l impresioneze pe pasagerul lui de unsprezece ani cu poveşti despre isprăvi din filme şi trucaje de efect. Dar azi, Yang îl ignoră pe Jim, lăsîndu-l singur pe bancheta din spate. El apăsa pe claxonul puternic al Packard-ului, duelîndu-se cu conducătorii agresivi de ricşe care încercau să împingă maşinile străine de pe Bubbling Well Road. Lăsînd jos geamul, Yang lovea cu biciuşca lui de piele în pietonii neglijenţi şi în fetele de bar săltăreţe, cu genţi americane sau în bătrînele *amah* frînte în două sub juguri de bambus.

Un camion deschis, încărcat cu călăi profesionişti, trecu prin faţa lor în drum spre spînzurătorile publice din Oraşul vechi. Încercîndu-şi norocul, un băiat

cerşetor desculţ, alerga alături de Packard. El bătea cu pumnii în portiere şi întindea palma spre Jim, cu ţipătul cunoscut pe toate străzile din Shanghai:

– Fără mamă! Fără tată! Fără whisky cu sifon!

Yang dădu cu biciuşca în el şi băiatul căzu jos, se ridică din faţa roţilor unui Chrysler ce venea din urmă şi alergă pe lîngă acesta.

– Fără mamă, fără tată...

Jim ura biciuşca de călărie, dar îi plăcea claxonul Packard-ului. Cel puţin, acesta acoperea zgomotul tunurilor sau urletul sirenelor care anunţau raiduri aeriene la Londra şi la Varşovia. Se săturase pînă peste cap de războiul din Europa. Jim se uita la faţada ţipătoare a magazinului *Companiei sincere*, care era dominat de un uriaş portret al lui Ciang Kai Shek care le cerea chinezilor să facă tot mai mari sacrificii în lupta împotriva japonezilor. O lumină slabă, reflectată de la un tub de neon defect, tremura în dreptul gurii blînde a generalissimului, aceeaşi lumină pîlpîită pe care Jim o văzuse în visele lui. Întregul Shanghai se transforma într-un film de actualităţi generat de imaginaţia lui.

Oare creierul lui se îmbolnăvise de prea multe filme de război? Jim încercase să-i spună mamei sale despre vise, dar, ca toţi adulţii din Shanghai, ea era prea preocupată în iarna asta ca să-l asculte. Poate că avusese şi ea visele ei proprii. Într-un mod ireal, aceste imagini mişcătoare de tancuri şi bombardiere în picaj erau complet fără sunet, de parcă mintea lui adormită încerca să separe războiul adevărat de aceste conflicte imaginare inventate de *Pathé* şi

British Movietone.

Jim nu avea îndoieli în privinţa realităţii. Văzuse el însuşi ce însemna un război adevărat, de la invadarea Chinei de către japonezi, în 1937, la vechile terenuri de lupte din Hungjao şi Lunghua, unde oasele morţilor rămaşi neîngropaţi se ridicau în fiecare primăvară la suprafaţa cîmpurilor de orez. Războiul adevărat însemna miile de refugiaţi chinezi care mureau de holeră în palisadele închise de la Pootung şi capetele însîngerate ale soldaţilor comunişti înfipte în ţepi de-a lungul Bundului. Într-un război real, nimeni nu ştia de partea cui era şi nu existau steaguri, sau comentatori, sau cîştigători. Într-un război real, nu se vedeau inamicii.

În contrast, viitorul conflict dintre Anglia şi Japonia, despre care fiecare om din Shanghai se aştepta să izbucnească în vara anului 1942, aparţinea domeniului zvonurilor. Vasul de aprovizionare ataşat navei germane aflată în cursă în Marea Chinei vizita acum în mod deschis Shanghai-ul şi ancora pe rîu, ca să ia combustibil de la zeci de şlepuri – multe dintre ele, după cum observase nemulţumit tatăl lui Jim, fiind deţinute de companii petroliere americane. Aproape toate femeile şi copiii americani fuseseră evacuaţi din Shanghai. În clasa lui de la Şcoala Catedralei, Jim era înconjurat de locuri goale. Majoritatea prietenilor săi şi mamele lor plecaseră în locuri sigure, la Hong Kong şi Singapore, în timp ce taţii lor îşi închiseseră casele şi se mutaseră în hoteiurile de pe Bund.

La începutul lui decembrie, cînd se încheiase ziua

de şcoală, Jim i se alăturase tatălui său, pe acoperişul blocului, unde se afla biroul lui, pe Szeciuan Road, şi îl ajutase să dea foc unor cutii cu acte pe care funcţionarii chinezi le aduceau sus cu ascensorul. Hîrtiile arse se înălţau deasupra Bundului şi se amestecau cu fumul coşurilor nerăbdătoare ale ultimelor vapoare cu aburi care părăseau Shanghai-ul. Pasagerii se îngrămădeau pe pasarele, eurasiatici, chinezi şi europeni se luptau să se urce la bord cu boccelele şi valizele lor, gata să rişte atacul submarinelor germane care aşteptau în estuarul rîului Yangtze. Focuri se înălţau pe acoperişurile blocurilor de birouri din cartierul financiar, urmărite prin binocluri de ofiţerii japonezi, care stăteau pe cazematele lor din beton, de partea cealaltă a rîului, la Pootung. Pe Jim nu-l tulbura atît furia japonezilor, cît răbdarea lor.

De îndată ce ajunseră la casa lor din Amherst Avenue, alergă sus să se schimbe. Lui Jim îi plăceau papucii persani, cămaşa de mătase brodată şi pantalonii albaştri de catifea în care semăna cu un figurant din filmul *Hoţul din Bagdad* şi era dornic să plece la petrecerea doctorului Lockwood. O să-i suporte pe conjuraţi şi jurnalele de actualităţi, iar apoi se va duce la întîlnirea secretă de la care fusese împiedicat atîtea luni, din cauza zvonurilor despre război.

Un alt eveniment fericit era că, duminica, Vera avea după-amiaza liberă, cînd îşi vizita părinţii în ghetoul de la Hongkew. Această tînără plictisită, aproape un copil şi ea, îl urma de obicei pe Jim peste tot, ca un cîine de pază. De îndată ce Yang îl ducea acasă – părinţii fiind la cină la familia Lockwood – avea să fie liber să rătăcească prin casa goală, iar asta era cea mai mare plăcere a lui. Cei nouă servitori chinezi vor fi acolo, dar, în mintea lui Jim şi a celorlalţi copii britanici, aceştia rămîneau la fel de pasivi şi de nevăzuţi ca mobilele. Va termina de asamblat avionul din lemn de plută şi va completa un nou capitol din manualul intitulat *Cum să joci bridge contractual,* pe care-l scria într-un caiet de şcoală. După ani de zile cît asistase la partidele de bridge ale mamei sale, încercînd să extragă o logică din apelurile „o pică", „pas", „trei cupe", „trei sans-atuuri", „dubiu", „redublu", el obţinuse de la ea să-l înveţe regulile şi studiase chiar convenţiile, un cod care îl intrigase întotdeauna pe Jim. Cu ajutorul unui ghid al lui Ely Culberston, tocmai ataca cel mai dificil capitol dintre toate, despre licitarea psihică. Erau atîtea probleme iar el trebuia să joace cu o singură mînă.

Totuşi, dacă sarcina avea să fie prea obositoare, va pleca să facă un tur cu bicicleta prin Concesiunea Franceză, luîndu-şi cu el pistolul cu aer comprimat, pentru cazul în care va da peste grupul de francezi de doisprezece ani care formau banda din Bulevardul Foch. Cînd avea să se întoarcă acasă, va fi timpul serialului de radio *Flash Gordon*, pe postul XMHA, urmat de programul de discuri, la care el şi prietenii

săi telefonau sub diferite pseudonime *„Batman"*, *„Buck Rogers"* şi *„As"* (ăsta era Jim), cereri pe care îi plăcea să le audă citite de prezentator, deşi îl făceau să se chircească de ruşine.

Cînd îi aruncă servitoarei sutana şi se schimbă cu costumul pentru petrecere, constată că toate planurile lui erau în pericol. Avînd capul ameţit de zvonurile de război, Vera decisese să nu-şi viziteze părinţii.

– Tu o să te duci la petrecere, James, îl informă Vera în timp ce îi încheia cămaşa de mătase. Iar eu le voi telefona părinţilor mei şi le voi spune totul despre mine.

– Dar, Vera, ei vor să te vadă pe tine. Ştii că vor. Trebuie să te gîndeşti la ei, Vera...

Uimit, Jim ezită să se plîngă. Mama îi spusese să fie drăguţ cu Vera şi să nu o tachineze, cum făcuse cu guvernanta anterioară. Rusoaica aia albă îl îngrozise pe cînd se refăcea după pojar, spunîndu-i că ea putea auzi vocea lui Dumnezeu în Amherst Avenue, atrăgîndu-le atenţia oamenilor încotro se îndreaptă lumea. Curînd după aceea, Jim îi impresionase pe prietenii săi de şcoală anunţîndu-i că el era ateu. În contrast, Vera Frankel era o fată calmă care nu zîmbea niciodată şi găsea totul straniu la Jim şi la părinţii lui, la fel de straniu ca şi oraşul Shanghai, acest oraş violent şi ostil, aflat atît de departe de Cracovia. Ea şi părinţii ei fugiseră cu unul dintre ultimele vase din Europa lui Hitler şi locuiau acum, cu mii de refugiaţi evrei, în Hongkew, un cartier trist cu case şi blocuri de apartamente mizere, dincolo de

regiunea portuară a Shanghai-ului. Spre uimirea lui Jim, Herr Frankel şi mama Verei trăiau într-o singură cameră.

– Vera, unde locuiesc părinţii tăi? Jim cunoştea răspunsul, dar hotărî să rişte o întrebare. Locuiesc într-o casă?

– Locuiesc într-o singură cameră, James.

– O cameră! Pentru Jim, aşa ceva era de neînchipuit, mult mai bizar decît în comicsurile cu *Superman* şi *Batman*. Cît de mare e camera? Mare cît dormitorul meu? Mare cît casa?

– Mare cît camera ta de îmbrăcat, James; unii oameni nu sînt atît de norocoşi ca tine.

Înspăimîntat, Jim închise uşa camerei de îmbrăcat şi îşi puse pantalonii de catifea. Ochii săi măsurau camera cea mică. Cum puteau supravieţui două persoane într-un spaţiu atît de mic era la fel de greu de înţeles ca şi convenţiile la bridge. Poate exista vreo cheie simplă care să rezolve problema, iar el va avea subiectul unei noi cărţi.

Din fericire, mîndria Verei prinse momeala. Cînd ea plecă spre părinţii ei, pornind pe lungul drum pe jos pînă la capătul tramvaiului din Avenue Joffre, Jim constată că el tot mai studia misterul acestei extraordinare camere. Decise să ridice problema aceasta mamei şi tatălui său, dar, ca de obicei, ei erau prea absorbiţi de ştirile despre război ca să-l observe măcar. Îmbrăcaţi pentru petrecere, erau în biroul tatălui lui, ascultînd buletinul de ştiri din Anglia, la radio, pe unde scurte. Tatăl său stătea în genunchi lîngă aparatul de radio, îmbrăcat în costumul de pirat,

cu acoperitoarea de piele pentru ochi împinsă pe frunte şi cu ochelari la ochii obosiţi, ca un pirat studios. Se uita la scala galbenă, încastrată ca un dinte de aur în faţa de mahon a aparatului de radio. Pe o hartă a Rusiei, întinsă pe covor, el însemna noua linie defensivă spre care se retrăsese Armata Roşie. Se uită la ea fără speranţă, la fel de uimit de vastitatea Rusiei, cum fusese uimit Jim de micimea camerei familiei Frankel.

– Hitler va fi la Moscova, de Crăciun. Germanii înaintează mereu.

Mama sa stătea la fereastră, îmbrăcată în costumul ei de Pierrot, privind cerul de decembrie, de culoarea oţelului. Coada lungă a unui zmeu funerar chinez se ondula de-a lungul străzii, dînd din cap în timp ce îşi arunca zîmbetul feroce spre casele europene.

– Probabil că ninge la Moscova. Poate că vremea o să-i oprească...

– Să se întîmple asta odată la fiecare secol? Poate ar însemna să cerem prea mult. Churchill trebuie să-i atragă pe americani în război.

– Tată, cine-i generalul Mud?

Tatăl său ridică ochii spre Jim care aştepta în uşă, servitoarea purtîndu-i pistolul cu aer comprimat; era ca un membru al unei infanterii de voluntari, în catifeaua albastră, gata să ajute efortul de război al ruşilor.

– Nu-ţi lua pistolul BB, Jamie. Nu astăzi. Ia-ţi mai bine aeroplanul.

– Femeie, nu-l atinge că te omor!

– Jamie!

Tatăl lui se întoarse de la aparatul de radio, gata să-l lovească. Jim stătu liniştit lîngă mama sa, aşteptînd să vadă ce se va întîmpla. Deşi îi plăcea să cutreiere prin Shanghai cu bicicleta, acasă Jim rămînea întotdeauna aproape de mama sa, o femeie blîndă şi deşteaptă, ale cărei principale scopuri în viaţă, după părerea lui, erau să meargă la petreceri şi să-i ajute pe el la lecţiile de latină. Cînd ea era plecată, el petrecea multe ore liniştite în dormitorul ei, amestecîndu-i parfumurile şi uitîndu-se leneş prin albumele ei de fotografii dinaintea căsătoriei, imagini dintr-un film încîntător, în care ea juca rolul surorii lui mai mari.

– Jamie! Să nu mai spui niciodată aşa ceva... N-ai să o omori pe servitoare şi nici pe altcineva.

Tatăl său îşi descleştă mîinile, iar Jim îşi dădu seama cît de epuizat era. Adesea, lui Jim i se părea că tatăl său se străduia să rămînă prea calm, sub povara ameninţărilor aduse firmei sale de către sindicatele comuniste, a muncii sale la Asociaţia Rezidenţilor Britanici şi a grijii pentru Jim şi mama acestuia. Cînd asculta ştirile despre război, devenea aproape aiurit. O afecţiune pătimaşă apăruse între părinţii lui, pe care nu o văzuse niciodată înainte. Tatăl său putea fi supărat, dar se interesa de cele mai mici evenimente din viaţa lui Jim, ca şi cînd ar fi crezut că a-l ajuta pe fiul său să-şi construiască aeromodelul era un lucru mai important decît războiul. Pentru prima oară, era total neinteresat de activitatea lui şcolară. Îi dădea lui Jim tot felul de informaţii curioase

– despre chimia coloranţilor moderni, schema de asigurări sociale a companiei lui pentru muncitorii chinezi, şcoala şi universitatea din Anglia pe care ie va frecventa Jim după război şi, cum ar putea, dacă ar vrea, să devină doctor. Toate acestea erau elemente ale unei adolescenţe despre care, pe cît se părea, tatăl său presupunea că nu va avea loc vreodată.

În mod inteligent, Jim hotărî să nu-l provoace pe tatăl său şi nici să nu amintească de misterioasa cameră a familiei Frankel din ghetoul Hongkew, de problemele licitării psihice şi de lipsa sonorului din capul lui. N-o va mai ameninţa niciodată pe servitoare. Se duceau la o petrecere, iar el va încerca să l înveselească pe tatăl lui şi să se gîndească la un mod de a-i opri pe germani la porţile Moscovei.

Amintindu-şi de zăpada artificială din studiourile cinematografice din Shanghai, pe care i-o descrisese Yang, Jim îşi ocupă locul în Packard. Era bucuros să vadă că Amherst Avenue era încărcat de maşinile europenilor care se duceau la petrecerile lor de Crăciun. În toate cartierele occidentalilor, oamenii purtau costume de bal mascat, de parcă tot Shanghai-ul devenise un oraş al clovnilor.

2

Cerşetori şi acrobaţi

Costumaţi ca Pierrot şi pirat, părinţii lui şedeau tăcuţi în timp ce o porniră spre Hungjao, o parohie de ţară, ia cîţiva kilometri vest de Shanghai. De obicei, mama lui îi atrăgea atenţia lui Yang să aibă grijă să nu-l calce pe bătrînul cerşetor care zăcea la capătul aleii. Dar cînd Yang trecu cu maşina grea prin poartă, oprind puţin înainte de a accelera pe Amherst Avenue, Jim văzu că roata din faţă trecuse peste piciorul cerşetorului. Acesta sosise în urmă cu două luni, arătînd ca o grămadă de zdrenţe vii, unica lui avere fiind o saltea mototolită de hîrtie şi o cutie goală de

Craven A pe care o scutura în faţa trecătorilor. Nu se mişca niciodată de pe saltea, dar îşi apăra cu ferocitate locul de lîngă poartă. Nici măcar Valentin şi culi-ul numărul unu, adică băiatul din casă şi primul ajutor de bucătar, nu putură să-l mişte de acolo.

Totuşi, poziţia aceasta îi adusese bătrînului prea puţine beneficii. În iarna aceea, erau vremuri grele la Shanghai şi, după un val de frig care a ţinut o săptămînă, era prea obosit ca să-şi mai ţină cuţia. Jim era îngrijorat în privinţa cerşetorului, dar mama sa îi spuse că ajutorul de bucătar îi dusese un bol cu orez. După o ninsoare zdravănă, într-o noapte, la început de decembrie, zăpada formase un strat gros, din care faţa bătrînului apărea ca a unui copil adormit deasupra plăpumii. Jim se gîndi că nu se mişca pentru că îi era cald sub zăpadă.

Erau atît de mulţi cerşetori în Shanghai! Pe Amherst Avenue, ei şedeau la porţile caselor, scuturîndu-şi cutiile de tablă de la *Craven A* ca nişte fumători care s-au lăsat de fumat. Mulţi îşi expuneau răni şi diformităţile înfiorătoare dar, în după-amiaza aceea, nimeni nu-i observa. Refugiaţi din oraşele şi satele din jurul Shanghai-ului se revărsau în oraş. Căruţe de lemn şi ricşe se înghesuiau pe Amherst Avenue, fiecare încărcată cu toată averea unei familii de ţărani. Adulţi şi copii, cocoşaţi sub baloturile legate în spate, împingeau roţile cu mîinile. Culii, cu ricşele, trăgeau de mînerele acestora, mormăind şi scuipînd, iar vene groase cît degetul ieşeau în relief din carnea umflată a gambelor lor. Mici funcţionari împingeau biciclete încărcate cu saltele, sobiţe cu cărbuni şi saci

cu orez. Un cerşetor fără picioare, cu toracele prins într-un uriaş corset de piele, se clătina pe drum, printre roţi, avînd în fiecare mînă cîte un clopot de lemn. El scuipă şi lovi cu putere în Packard, cînd Yang încercă să-l oblige să se dea la o parte din drumul maşinii, apoi dispăru printre roţile trăsuricilor şi ricşelor, încrezător în regatul său de salivă şi praf.

Cînd ajunseră la ieşirea spre şoseaua de vest a Aşezării Internaţionale, dădură peste o coadă de maşini înşirate de ambele părţi ale punctului de control. Poliţia din Shanghai abandonase orice încercare de a controla mulţimea. Ofiţerul britanic stătea pe turela maşinii lui blindate, fumînd o ţigară, în timp ce privea pe deasupra miilor de chinezi care treceau pe lîngă el. Din cînd în cînd, ca pentru a păstra aparenţele, ofiţerul Şik, cu un turban kaki, se apleca şi lovea spatele chinezilor cu băţul lui de bambus.

Jim se uită la poliţişti. Era fascinat de revolverele strălucitoare ale acestor bărbaţi transpiraţi şi prea graşi, de organele lor genitale enorme pe care le expuneau în mod liber cînd voiau să urineze, şi de tocurile lustruite în care îşi ţineau pistoalele, semnul lor de bărbăţie. Jim dorea să poarte şi el într-o bună zi un toc de revolver, să simtă uriaşul pistol Webley apăsîndu-i-se pe pulpă. Printre cămăşile din dulapul tatălui său, Jim găsise un pistol automat, Browning, un obiect ca o bijuterie, asemănător cu interiorul aparatului de filmat al· părinţilor săi, pe care îl deschisese într-o zi în mod accidental, voalînd zeci de metri de film. Era greu să-ţi imaginezi că acele mici

gloanţe ar putea omorî pe cineva, mai ales pe durii organizatori comunişti ai sindicatelor.

În contrast, pistoalele Mauser, purtate de ofiţerii superiori japonezi, erau mult mai impresionante decît cele Webley. Tocurile de lemn ale acestora le atîrnau pînă la genunchi, aproape ca nişte teci de puşcă. Jim îl urmări pe sergentul japonez de la punctul de control, un bărbat mărunt dar voinic, care îşi folosea pumnii ca să-i dea înapoi pe chinezi. Era aproape copleşit de ţăranii care se luptau cu căruţele şi ricşele lor. Jim şedea lîngă Yang, pe locul din faţă al Packard-ului, ţinînd strîns aeroplanul lui din lemn de plută şi aşteptîndu-se ca sergentul să-şi scoată Mauser-ul şi să tragă o saivă în aer. Dar japonezii nu-şi risipeau muniţia. Doi soldaţi făcură loc în jurul unei ţărănci a cărei căruţă o răsturnaseră. Cu baioneta în mînă, sergentul despică un sac de orez, acesta răspîndindu-se la picioarele femeii. Ea stătea clătinîndu-se şi plîngînd cu o voce melodioasă, înconjurată de şirurile de maşini Packard şi Chrysler, cu pasagerii lor europeni îmbrăcaţi în costume de bal.

Oare încercase să treacă arme prin punctul de control? Printre chinezi erau pretutindeni spioni ai Kuomintangului şi comunişti. Lui Jim îi păru rău pentru ţărancă, a cărei unică avere fusese, probabil, sacul cu orez, dar în acelaşi timp îi admira pe japonezi. Îi plăcea curajul şi stoicismul lor, ca şi tristeţea lor care atingea o coardă sensibilă la Jim, el nefiind niciodată trist. Chinezii, pe care Jim îi cunoştea bine, erau un popor rece şi adesea crud, dar, la un nivel superior, ei erau uniţi, în timp ce

fiecare japonez era singur. Fiecare dintre ei purta fotografiile familiilor lor, identice, mici imagini formale, ca şi cînd întreaga armată japoneză fusese recrutată doar după clişeele fotografilor din pasaje.

În drumurile lui pe bicicletă prin Shanghai – excursii despre care părinţii lui habar n-aveau – Jim petrecea ore în şir la punctele de control japoneze, reuşind, din cînd în cînd, să se facă plăcut unui soldat plictisit. Nici unul dintre ei nu a vrut vreodată să-i arate arma sa, spre deosebire de soldaţii britanici din cazematele cu saci de nisip înşirate de-a lungul Bundului. În timp ce ei stăteau întinşi în hamacurile lor, neatenţi la viaţa ce se desfăşura în jurul lor, pe mal, îl lăsau pe Jim să umble cu închizătoarele armelor lor, Lee-Enfield, şi să scoată glonţul de pe ţeavă. Lui Jim îi plăceau, atît ei cît şi vocile lor caraghioase, pline de poveşti despre o Anglie stranie şi de neconceput.

Dar dacă venea războiul, puteau ei oare să-i bată pe japonezi? Jim se îndoia şi ştia că şi tatăl său se îndoia. În 1937, la începutul războiului împotriva Chinei, două sute de marinari japonezi veniseră în susul rîului şi se instalaseră pe plajele pline de noroi negru de sub fabrica de bumbac a tatălui său, de la Pootung. De la apartamentul părinţilor săi din hotelul *Palace*, se văzuse bine cum fuseseră atacaţi de o divizie de trupe chineze comandată de un nepot al doamnei Ciang. Timp de cinci zile, japonezii au luptat din tranşee care se umpleau cu apă pînă la piept, cînd venea fluxul, apoi au înaintat cu baionetele la armă şi i-au bătut pe chinezi.

Şirul de maşini se mişca cu greu prin punctul de control, purtînd grupuri de americani şi europeni care întîrziaseră deja la petrecerile lor de Crăciun. Yang trase Packard-ul aproape de barieră, fluierînd speriat. Înaintea lor era un Mercedes turistic, împodobit cu steaguri cu zvastică, plin de tineri germani impacientaţi. Dar japonezii au controlat interiorul maşinii cu aceeaşi atenţie.

Mama lui Jim îl apucă de umăr.

– Nu acum, dragul meu. S-ar putea să-i sperie pe japonezi.

– Asta nu-i va speria.

– Jamie, nu acum, repetă tatăl lui, adăugînd cu umor: Ai putea chiar să declanşezi războiul.

– Cum aşa?

Gîndul acesta îl intriga pe Jim. El coborî aeromodelul din dreptul ferestrei. Un soldat japonez îşi trecea baioneta puştii prin faţa parbrizului, de parcă tăia o ţesătură invizibilă. Jim ştia că, după aceea, se va apleca prin geamul pasagerului, trimiţînd în interiorul Packard-ului respiraţia lui obosită şi acel aer ameninţător ce emana din toţi soldaţii japonezi. Atunci, toată lumea stătea neclintită, deoarece cea mai mică mişcare provoca o pauză urmată de o pedeapsă violentă. Cu un an în urmă, cînd avea zece ani, Jim aproape că îi provocase lui Yang un atac de cord, cînd îndreptase un Spitfire de metal spre faţa unui caporal japonez şi făcuse:

– Ra-ta-ta-ta-ta...

Timp de aproape un minut, caporalul se uitase la tatăl lui Jim, fără nici o expresie, dînd încet din cap ca

pentru sine. Tatăl lui era un om puternic din punct de vedere fizic, dar Jim ştia că forţa aceasta se datora faptului că juca tenis.

De data asta, Jim voia doar ca japonezul să-i vadă aeromodelul lui de lemn de plută; nu ca să i-l admire, ci doar ca să-i remarce existenţa. Acum, el era mai în vîrstă şi îi plăcea să se considere copiiotul Packard-ului. Avioanele l-au interesat întotdeauna pe Jim, mai cu seamă bombardierele japoneze care, în 1937, devastaseră cartierele Shanghai-ului, Nantao şi Hongkew. Stradă după stradă, casele chinezeşti fuseseră făcute una cu pămîntul, iar în Avenue Edward VII o singură bombă ucisese o mie de persoane, mai mult decît oricare altă bombă din istoria războaielor.

Principala atracţie a petrecerilor doctorului Lockwood era aeroportul abandonat de la Hungjan. Deşi japonezii controlau cîmpul din jurul oraşului, forţele lor erau ocupate cu patrularea perimetrului Aşezării internaţionale. Ei îi tolerau pe puţinii americani şi europeni care trăiau în districtele rurale şi, de fapt, rareori se vedea pe acolo cîte un soldat japonez.

Cînd ajunseră, în sfîrşit, la casa izolată a doctorului Lockwood, Jim se simţi uşurat, constatînd că petrecerea nu va fi una de succes. Pe alee erau doar o duzină de maşini, iar şoferii lor munceau din

greu să cureţe praful de pe aripi, dornici să plece cît mai repede. Piscina fusese golită, iar grădinarul chinez îndepărta liniştit din partea mai adîncă un graur mort. Copiii mai mici şi dădacele lor şedeau pe terasă urmărind o trupă de acrobaţi cantonezi căţărîndu-se pe scările lor comice şi pretinzînd că dispar în cer. Se transformau în păsări, desfăceau aripi de hîrtie mototolită şi dansau printre copiii care ţipau, apoi săreau unul în spatele celuilalt şi se transformau într-un cocoş mare, roşu.

Jim îşi manevră aeromodelul din lemn de plută printre uşile verandei. În timp ce lumea adulţilor se agita pe deasupra capului său, el făcu un tur prin sala de petrecere. Mulţi dintre oaspeţi se hotărîseră să apară necostumaţi, ca şi cînd ar fi fost prea iritaţi de rolurile lor din realitate ca să le mai arde să se deghizeze. Adunarea îi amintea de petrecerile de noapte din Amherst Avenue, care ţineau pînă a doua zi după-amiază, cînd mame distrate, în rochii de seară şifonate, se plimbau pe lîngă piscină, pretinzînd că-şi caută soţii.

Conversaţia se opri cînd doctorul Lockwood deschise radioul pe unde scurte. Bucuros să vadă că toată lumea era ocupată, Jim ieşi printr-o uşă laterală, pe terasa din spatele casei. Urmări un şir de femei care scoteau buruienile, mişcîndu-se pe pajişte. Erau douăzeci de chinezoaice îmbrăcate cu tunici şi pantaloni negri, fiecare pe un scăunel miniatural. Şedeau umăr lîngă umăr, iar cuţitele lor scoteau buruienile din iarbă, în timp ce ele vorbeau fără

întrerupere. În urma lor, pajiştea doctorului Lockwood se întindea ca un şantung verde.

– Bună, Jamie. Iar meditezi? zise domnul Maxted, tatăl celui mai bun prieten al lui, ieşind pe verandă.

Era o figură solitară dar plăcută, în haine de piele de şagrin, care înfrunta realitatea printr-un pahar mare de whisky cu sifon, privind dincolo de ţigara de foi, spre femeile care curăţau buruienile.

– Dacă toţi oamenii din China s-ar aşeza într-un şir, acesta s-ar întinde de la Polul Nord la Polul Sud. Te-ai gîndit la asta, Jamie?

– Ar putea curăţa de buruieni toată lumea?

– Dacă vrei să vezi lucrurile astfel... Am auzit că ai părăsit organizaţia de tineret.

– Păi...

Jim se îndoia că era necesar să-i explice domnului Maxted de ce părăsise organizaţia „Pui-de-lup", un act de revoltă la care se decisese doar ca să-i testeze efectele. Spre dezamăgirea lui Jim, părinţii săi, în mod surprinzător, nu reacţionaseră deloc. Se gîndi să-i spună domnului Maxted că nu numai că părăsise puii-de-lup şi devenise ateu, dar că putea deveni chiar şi comunist. Comuniştii aveau o capacitate uimitoare de a nelinişti pe toată lumea, însuşire foarte respectată de către Jim.

Totuşi, ştia că domnul Maxted nu va fi şocat de asta. Jim îl admira, era un arhitect devenit antreprenor, care proiectase *Teatrul Metropole* şi numeroase cluburi de noapte din Shanghai. Jim încerca adesea să imite maniera lui de fanfaron, dar constată

curînd că a fi atît de relaxat era o treabă obositoare. Jim nu se prea gîndise la propriul său viitor – viaţa la Shanghai se trăia intens-doar în prezent – dar îşi imagina că, atunci cînd va creşte, să fie ca domnul Maxted. Însoţit mereu de acelaşi pahar de whisky cu sifon, aşa cel puţin credea Jim, domnul Maxted era tipul perfect de englez care se adaptase la Shanghai, lucru pe care tatăl lui Jim, cu seriozitatea lui, nu-l reuşise niciodată. Jim se bucura întotdeauna de drumurile cu maşina făcute cu domnul Maxted, cînd el şi Patrick şedeau pe locul din faţă al Studebaker-ului şi o porneau în călătorii de neînchipuit, printr-o lume de cluburi de noapte şi cazinouri, care însă erau goale după-amiaza. Domnul Maxted conducea personal Studebaker-ul, o comportare ştrengărească ce-i părea lui Jim atrăgătoare şi chiar uşor neonorabilă. El şi Patrick mişcau ruleta nesupravegheată, cu banii domnului Maxted, sub zîmbetele îngăduitoare ale rusoaicelor albe de la bar care îşi ţeseau ciorapii de mătase, în timp ce domnul Maxted şedea în birou cu proprietarul, mişcînd alte grămezi de bancnote.

Poate că, în schimb, ar trebui să-l ia pe domnul Maxted în expediţia lui secretă pe aeroportul *Hungjao*?

– Să nu pierzi prezentarea filmului, Jamie. Mă bazez pe tine să mă ţii la curent cu ultimele ştiri din aviaţia militară...

Jim îl urmări pe domnul Maxted pornind de-a lungul marginii cu dale a piscinei goale, curios să vadă dacă va cădea în ea. Dacă domnul Maxted cădea

aproape mereu în piscină, şi asta era realitatea, de ce oare cădea în ea doar cînd era umplută cu apă?

3

Aerodromul abandonat

Gîndindu-se la răspuns, Jim coborî de pe terasă. Alergă peste pajişte, trecînd pe lîngă femeile care curăţau buruienile, ţinîndu-şi aeromodelul deasupra capetelor lor. Femeile îl ignorară, cuţitele lor înfigîndu-se în iarbă, dar Jim simţea întotdeauna un uşor fior de groază, cînd se apropia prea mult de ele. Îşi închipuia ce s-ar întîmpla dacă ar leşina în calea lor.

În colţul de sud-vest al proprietăţii doctorului Lockwood era antena de radio. O parte a gardului de lemn fusese deplasată din cauza sîrmelor de ancorare, iar Jim ieşi prin deschizătură la marginea unui cîmp neîn-

grijit. O movilă mortuară se ridica dintre trestiile de zahăr sălbatice din centrul ei, iar sicriele putrezite ieşeau din pămîntul moale, arătînd ca un bufet cu sertare.

Jim o porni peste cîmp. Cînd trecu pe lîngă movilă, se opri să se uite în sicriele fără capac. Scheletele îngălbenite erau cufundate în noroiul spălat de ploi, de parcă aceşti sărmani ţărani ar fi fost întinşi pe culcuşuri de mătase. Din nou, Jim fu izbit de contrastul dintre trupurile impersonale ale morţilor recenţi, pe care le vedea în fiecare zi la Shanghai, şi aceste schelete încălzite la soare, fiecare din ele fiind o individualitate. Îl intrigau craniile cu găurile orbitelor şi dinţii strîmbi. În diverse feluri, aceste schelete erau mai vii decît ţăranii cărora le aparţinuseră în viaţă. Jim îşi pipăi pomeţii şi maxilarul, încercînd să-şi imagineze propriul său schelet în soare, zăcînd aici, în acest cîmp liniştit, aproape de aerodromul abandonat.

Părăsind movila mortuară cu familia ei de oase, Jim traversă cîmpul pînă la un şir de plopi piperniciţi. Trecu peste un pîrleaz de lemn spre capătul unui cîmp secat de orez. Carcasa cu piele a unui bivol de apă zăcea în umbră, sub un tufiş, dar în rest peisajul era gol, de parcă toţi chinezii din bazinul Yangtze îşi părăsiseră satele, refugiindu-se în Shanghai. Ţinînd aeromodelul din lemn de plută deasupra capului, Jim alergă de-a lungul cîmpului de orez, spre o clădire de fier care se înălţa pe un teren mai înalt, vreo cincizeci de metri mai spre vest. Năpădite de urzici şi trestii de zahăr, rămăşiţele unui drum de ciment treceau pe lîngă o gheretă de portar în ruină şi duceau spre o

mare de ierburi sălbatice.

Acesta era aerodromul din Hungjao, un loc magic pentru Jim, unde aerul vibra de vise şi emoţii. Acolo era hangarul galvanizat, dar nu mai rămăsese nimic altceva din aeroportul militar de pe care, în 1937, avioane de luptă chineze atacaseră coloanele de infanterie japoneze ce înaintau spre Shanghai. Jim păşi în iarba ce-i ajungea pînă la talie. Ca şi în apa mării, la Tsingtao, sub suprafaţa caldă, era o lume răcoroasă, străbătută de curenţi misterioşi. Vîntul de decembrie mişca ierburile, iar în jurul lui vedea imagini ale unor avioane inexistente. Ascultînd cu atenţie, Jim aproape că auzea sunetele motoarelor lor în mers.

El lansă în vînt aeromodelul din lemn de plută şi îl prinse, cînd acesta se întoarse la mîna lui. Deja se plictisise de acest model de planor. În locul în care se juca el acum, piloţi chinezi şi japonezi stătuseră în costumele lor de zbor, îşi fixaseră ochelarii la ochi, înainte de a porni cu toţii la atac. Jim înaintă prin iarba mai mare, care îi ajungea la umăr. Miile de fire se înfăşurau în jurul pantalonilor lui de catifea şi al cămăşii de mătase, de parcă ar fi încercat să identifice aviatorul în miniatură. Un şanţ puţin adînc forma marginea sudică a aeroportului. În urzicile înalte, zăcea fuselajul unui avion de luptă japonez cu un singur motor, doborît poate cînd încercase să aterizeze pe pista de iarbă. Aripile, elicea şi secţiunea cozii fuseseră luate, dar cabina pilotului rămăsese intactă, iar metalul ruginit al scaunului şi manetele fuseseră spălate de ploi. Prin obloanele deschise ale radiatorului, Jim putea vedea cilindrii motorului care

purtaserã avionul şi pe pilotul acestuia prin cer. Metalul, cîndva lustruit, era acum aspru ca o piatrã ponce maronie, ca şi corpul ruginit al navelor U, adăpostite în golful de sub forturile germane de la Tsing Tao. Dar, cu toatã rugina lui, acest avion de luptă japonez mai aparţinea încă cerului. De luni de zile, Jim încercase să găsească un mod de a-l convinge pe tatăl lui să-l ia în Amherst Avenue. Noaptea, ar putea fi aproape de patul lui, luminat de filmele de actualităţi din capul lui.

Jim aşezã aeromodelul pe capota motorului, se cãţărã peste parbriz şi se lăsă pe scaunul de metal. Fără paraşută, care îi asigura pilotului un fel de pernă, el stătea pe podeaua cabinei, într-o scobitură de metal. Se uită la cadranele instrumentelor cu semnele japoneze, la manşele elegante şi la pîrghia trenului de aterizare. Sub tabloul de bord putea vedea legăturile mitralierelor montate pe capota parbrizului şi reductorul de viteză care mergea spre arborele elicei. O atmosferă de forţă plutea deasupra cabinei, singura nostalgie pe care o cunoscuse Jim vreodată fiind amintirea intactă a pilotului care fusese aşezat la conducerea avionului. Unde era oare pilotul acum? Jim se făcu că manevrează aparatele, ca şi cum acţiunile lui ar fi putut aduce spiritul aviatorului mort de mult.

Sub unul dintre cadranele aburite, o bandă metalică, avînd un şir de caractere japoneze, fusese prinsă în bord. Era o listă de indicaţii pentru pilot. Jim jupui banda de pe niturile mîncate, apoi se ridică şi o băgă în buzunarul pantalonilor săi de catifea. Ieşi din

cabină şi se căţără pe capota motorului. Braţele şi umerii îi tremurau, de atîtea emoţii confuze pe care avionul distrus le declanşa invariabil în mintea lui. Luă aeromodelul planor şi-l lansă în văzduh.

Prins de vînt, aeromodelul se ridică brusc şi zbură peste perimetrul aerodromului. Alunecă de-a lungul unei vechi cazemate de beton şi căzu în iarbă dincolo de aceasta. Impresionat de viteza aeromodelului, Jim sări de pe capota motorului şi alergă spre cazemată, cu braţele întinse, în timp ce mitralia insectele:

– Ta-ta-ta-ta-ta... Vera-Vera-Vera...!

Dincolo de perimetrul năpădit de buruieni al aeroportului, era un vechi cîmp de luptă din 1937. Aici, armatele chineze au făcut una dintre numeroasele lor încercări inutile de a opri înaintarea japonezilor spre Shanghai. Tranşee în ruine formau linii în zig-zag, un parapet de pămînt prăbuşit unea un grup de movile funerare, construite pe digul unui canal nefolosit. Jim îşi amintea că vizitase Hungjao cu părinţii lui, în 1937, la cîteva zile după bătălie. Grupuri de europeni şi americani veniseră cu maşinile de la Shanghai şi îşi parcaseră limuzinele pe drumuri de ţară, acoperite de cutii de cartuşe. Doamnele, în rochii de mătase, şi soţii lor, în costume gri, se plimbau printre rămăşiţele războiului, aranjate pentru ei de o echipă de demolări aflată în trecere. Lui Jim, cîmpul de luptă i se păruse mai curînd o grămadă periculoasă de gunoi – cutii de muniţii şi grenade de mînă erau răspîndite pe şosea, puşti abandonate erau stivuite ca beţele de chibrit şi piese de artilerie erau încă prinse de carcasele cailor. Benzile de

cartuşe de mitralieră care zăceau în iarbă semănau cu pielea unor şerpi veninoşi. Pretutindeni în jurul lor erau trupurile soldaţilor chinezi morţi. Ele mărgineau drumurile şi pluteau prin canale, adunate în jurul picioarelor podurilor. În tranşeele dintre movilele mortuare, sute de soldaţi morţi zăceau unul lîngă altul, cu capetele pe pămîntul răscolit, de parcă ar fi adormit împreună într-un vis adînc despre război.

Jim ajunse la cazemată, un fort din beton cu deschizături pentru puşti, care lăsau să pătrundă o lumină slabă în lumea lor umedă. Se căţără pe acoperiş şi merse pe terasa deschisă, cercetînd terasamentul plin de urzici, în căutarea aeromodelului său. Acesta era la cîţiva metri mai departe, prins în sîrma unei tranşee vechi. Hîrtia de pe aripi era ruptă, dar scheletul din lemn de plută era încă intact.

Era gata să sară de pe cazemată, cînd observă un chip care se uita la el, din tranşee. Un soldat japonez, înarmat pînă-n dinţi, stătea pe vine lîngă zidul de pămînt dărîmat, cu puşca, banduliera şi salteaua întinse în faţa lui, ca pentru a le inspecta. Nu avea mai mult de optsprezece ani, cu o faţă pasivă în formă de lună; îl privea fix pe Jim, fără să fie surprins de apariţia acestui băieţaş european cu pantalonii lui albaştri de catifea şi cămaşa de mătase.

Jim îşi plimbă privirea de-a lungul tranşeei. Alţi doi

soldaţi japonezi şedeau pe un buluc de lemn care ieşea din pământ, ţinîndu-şi puştile între genunchi. Tranşeele erau pline de oameni înarmaţi. Cîţiva metri mai departe, un alt pluton stătea pe vine, sub parapetul unei cazemate de pământ, fumînd şi scriind scrisori. După aceştia, erau grupuri de alţi soldaţi, capetele lor abia zărindu-se dintre urzici şi trestiile de zahăr sălbatice. O întreagă companie de soldaţi japonezi se odihnea pe acest vechi cîmp de luptă, de parcă s-ar fi reechipat de la morţii altui război, nişte fantome ale foştilor lor camarazi, ridicaţi din mormînt şi înzestraţi cu uniforme şi raţii proaspete. Îşi fumau ţigările, clipind în soarele nefamiliar, cu feţele întoarse spre zgîrie-norii din centrul Shanghai-ului, ale căror firme de neon străluceau dincolo de orezării.

Jim se uită înapoi la fuselajul avionului de luptă, aşteptîndu-se să-l vadă pe pilotul mort, stînd în cabina lui. Un sergent japonez mergea prin iarba înaltă dintre cazemată şi avion. Picioarele lui puternice lăsau în urmă dîre galbene. Îşi termină mucul de ţigară, trăgînd în plămîni ultimul fum. Deşi sergentul îl ignora, Jim ştia că el hotărîse deja ce avea să facă în privinţa acestui băieţel.

– Jamie...! Te aşteptăm toţi... avem o surpriză pentru tine...

Tatăl lui Jim îl striga. El stătea în mijlocul aerodromului, dar putea vedea sutele de soldaţi japonezi în tranşee. Purta ochelarii şi îşi aruncase banda de acoperit ochiul şi jacheta de la costumul de pirat. Deşi îşi pierduse suflul de atîta alergătură de la casa doctorului Lockwood, se forţă să stea liniştit, aşa ca

să-i neliniştească mai puţin pe japonezi. Chinezii, care în momente de stres ţipau şi îşi mişcau braţele, nu înţelegeau niciodată lucrul ăsta.

Cu toate astea, Jim fu surprins că acest mic semn de respect părea să-l satisfacă pe sergent. Fără o privire spre Jim, el aruncă ţigara şi sări peste şanţul de perimetru. Luă aeromodelul din lemn de plută şi îl aruncă printre urzici.

– Jamie, e timpul pentru jocurile de artificii... Tatăl lui mergea liniştit prin iarbă. Trebuie să plecăm acum...

Jim coborî de pe acoperişul cazematei.

– Avionul meu e acolo jos. Cred că aş putea să-l iau.

Tatăl lui îl urmărea pe sergentul japonez, care umbla de-a lungul parapetului tranşeelor. Jim vedea că tatăl lui făcea eforturi ca să vorbească. Faţa lui era la fel de încordată şi lipsită de sînge cum fusese atunci cînd organizatorii sindicali de la fabrica de bumbac îl ameninţaseră cu moartea. Totuşi, se mai gîndea la ceva.

– O să-l lăsăm soldaţilor – cine găseşte, păstrează.

– Ca şi la zmeu?

– Exact.

Nu era foarte supărat.

– Se pare că aşteaptă să se întîmple ceva.

– Următorul război?

– Nu cred.

Mînă-n mînă, traversară aeroportul. Nimic nu se mişca în afara ierbii care se clătina continuu. Cînd ajunseră la hangar, tatăl îl îmbrăţişă strîns pe Jim,

aproape încercînd să-i facă rău, de parcă Jim fusese pierdut pentru totdeauna. Nu era furios pe Jim şi părea bucuros că fusese obligat să viziteze vechiul aerodrom.

Dar Jim se simţea vag vinovat şi supărat pe sine. Îşi pierduse avionul din lemn de plută şi îl atrăsese pe tatăl său într-o întîlnire periculoasă cu japonezii. Europenii solitari, care se rătăceau în calea japonezilor, erau de obicei lăsaţi morţi pe drum.

Cînd s-au întors în casa doctorului Lockwood, oaspeţii erau pe plecare. Adunîndu-şi copiii şi dădacele, se urcară grăbiţi în maşinile lor şi porniră în convoi, înapoi la Aşezarea Internaţională. Purtînd pantalonii de la costumul lui de Moş Crăciun şi o barbă de vată chirurgicală, doctorul Luckwood le făcea semne cu mîna, în timp ce domnul Maxted îşi bea paharul cu whisky lîngă piscina secată, iar acrobaţii chinezi se căţărau pe scările lor şi se transformau în păsări imaginare.

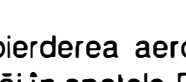

Încă amărît de pierderea aeromodelului său, Jim şedea între părinţii săi în spatele Packard-ului. Oare le era teamă că ar fi putut intra în altă belea dacă şedea în faţă, lîngă Yang? Reuşise să strice petrecerea doctorului Lockwood şi să facă imposibilă o altă vizită la aerodromul *Hungjao*. Se gîndi la avionul de luptă prăbuşit, în care investise atît de mult din imaginaţia

sa, şi la pilotul mort, a cărui prezenţă o simţise în cabina ruginită.

În ciuda acestor nemulţumiri, Jim fu încîntat cînd mama îi spuse că vor părăsi pentru cîteva zile casa din Amherst Avenue şi vor locui în apartamentul companiei de la hotelul *Palace*. Examenele de sfîrşit de trimestru începeau a doua zi la Şcoala Catedralei, cu geometria şi scriptura. Întrucît catedrala era doar la cîteva sute de metri de hotel, va avea destul timp, dimineaţa următoare, să repete. Lui Jim îi plăcea scriptura, mai ales acum că era ateu, şi se bucura întotdeauna cînd primea tradiţionala calificare de la reverendul Matthews ("Primul şi cel mai mare păgîn din grup este...").

Jim aşteptă pe locul din faţă al Packard-ului, în timp ce părinţii lui îşi schimbară îmbrăcămintea şi valizele lor fură încărcate în portbagaj. Cînd ieşiră pe poartă, el se uită în jos la figura nemişcată a cerşetorului de pe salteaua lui mototolită. Putea vedea urma modelului de pe cauciucurile Firestone ale Packard-ului pe piciorul stîng al bătrînului. Frunze şi bucăţi de ziar îi acopereau capul şi el devenea deja o parte din gunoiul informe din care răsărise.

Lui Jim îi păru rău de bătrînul cerşetor, dar, dintr-un motiv oarecare, nu se putea gîndi decît la modelul cauciucului imprimat pe piciorul lui. Dacă ar fi călătorit cu Studebacker-ul domnului Maxted, modelul ar fi fost diferit; piciorul bătrînului ar fi fost imprimat cu modelul companiei *Goodyear*...

Încercînd să-şi abată gîndurile de la aceasta, Jim deschise radioul maşinii. El aştepta întotdeauna

călătoriile de seară prin centrul Shanghai-ului, acest oraş eclectic şi fantomatic, mai excitant decît oricare altul din lume. Cînd ajunseră în Bubbling Well Road, el îşi apăsă obrazul de parbriz şi se uită la trotuarul de-a lungul căruia se înşirau cluburi de noapte şi case de jocuri de noroc, pline de barmaniţe, gangsteri şi cerşetori bogaţi cu gărzile lor. La mii de kilometri, dincolo de Linia internaţională a schimbării de dată, americanii din Honolulu dormeau în primele ore ale dimineţii de duminică. Aici, însă, calendarul era cu o zi mai înainte, Shanghai-ul fiind gata să înceapă o nouă săptămînă. O mulţime de jucători îşi făceau drum spre stadioanele de *jai alai,* blocînd circulaţia pe Bubbling Well Road. O maşină blindată de poliţie, cu două arme Thompson montate pe o turelă de oţel, deasupra şoferului, trecu prin faţa Packard-ului şi curăţă drumul. Un grup de tinere chinezoaice cu rochii cu paiete se împiedicară de sicriul unui copil acoperit cu flori de hîrtie. Ţinîndu-se de braţ, ele se loviră de grila radiatorului Packard-ului şi trecură pe lîngă geamul lui Jim, lovind în parbriz cu mîinile lor mici şi strigînd obscenităţi. Sute de fete de bar eurasiatice, cu haine de blană pînă la glezne, şedeau în şirurile de ricşe din faţa hotelului *Park*, fluierînd printre dinţi la rezidenţii care ieşeau prin uşile turnante, în timp ce cei rămaşi în urmă se tîrguiau cu perechile de cehi şi polonezi de vîrstă mijlocie, îmbrăcaţi în haine curate, cîrpite, care încercau să-şi vîndă ultimele bijuterii. În apropiere, pe lîngă vitrinele magazinului universal *Sun Sun* din Nanking Road, printre oamenii care se plimbau, un grup de tineri

evrei europeni se băteau cu o bandă de băieţi germani mai mari, care aveau pe braţ banderole cu zvastică aparţinînd *Clubului Graf Zeppelin.* Alungaţi de şirenele poliţiei, ei alergară prin intrarea *Teatrului Cathay*, cel mai mare cinematograf din lume, unde o mulţime de vînzătoare şi dactilografe chinezoaice, cerşetori şi borfaşi, se revărsau în stradă să vadă oamenii care veneau la spectacolul de seară. Cînd coborau din limuzine, femeile îşi plimbau fustele lungi printre cele două şiruri ale gărzii de onoare formată din cincizeci de cocoşaţi în costume medievale. Cu trei luni în urmă, cînd părinţii îl duseseră pe Jim la premiera filmului *Cocoşatul de la Notre Dame*, fuseseră două sute de cocoşaţi, recrutaţi de administraţia teatrului din toate cotloanele Shanghaiului. Ca de obicei, spectacolul din afara teatrului depăşea orice se prezenta pe ecran şi Jim fusese dornic să se întoarcă pe străzile oraşului, departe de jurnalele de actualităţi şi de nesfîrşitele lor imagini de război.

După cină, stînd culcat în dormitorul lui de la etajul zece al hotelului *Palace*, Jim încercă să nu doarmă. Ascultă zgomotul unui hidroavion japonez care amerizase pe rîu la baza aeriană navală Nantao. Se gîndi la avionul de luptă doborît de pe aerodromul *Hungjao* şi la pilotul japonez al cărui scaun îl ocupase el în după-amiaza aceea. Nu cumva spiritul aviatorului mort pătrunsese în el şi japonezii vor intra în război de aceeaşi parte cu britanicii? Jim visă despre războiul care va veni, visă un film de actualităţi în care el stătea, în costum de zbor, pe puntea unui

portavion tăcut, gata să-şi ia zborul împreună cu acei bărbaţi singuratici din naţiunea insulară din Marea Chinei, purtat cu ei peste Pacific de spiritul vîntului divin.

4

Atacul asupra vasului Petrel

Un cîmp de flori de hîrtie plutea pe fluxul de dimineaţă. Se adunaserā în jurul picioarelor debarcaderului, îmbrăcîndu-le în horbote de culori vii. Cîteva minute înainte de ivirea zorilor, Jim şedea la fereastra dormitorului său din hotelul *Palace*. Purta uniforma de şcoală şi era dornic să înceapă o oră de repetiţie, înainte de micul dejun. Totuşi, ca de obicei, îi era greu să-şi ia ochii de la cheiul Shanghai-ului. Se simţea deja mirosul capetelor de peşte şi al fasolei bătute care se prājeau în uleiul de arahide şi se ridica din tigăile vînzătorilor din afara hotelului. Jonci, pătate

cu tung şi cu ochi vopsiţi pe pînze, navigau pe lîngă corăbiile cu opium, trase la mal la Pootung. Mii de şampane şi feriboturi erau ancorate de-a lungul Bundului, un oraş de şandramale plutitoare ascuns încă de întuneric.

Dar, printre coşurile fabricilor din Pootung, primele raze ale soarelui se răspîndeau peste rîu, luminînd profilele pătrate ale navelor *Wake* sub pavilion S.U.A., şi *Petrel*, sub pavilion britanic.

Vasele de război americane şi britanice erau ancorate în mijlocul rîului, în dreptul băncilor şi al hotelurilor de pe Bund. Jim urmărea o barcă cu motor care ducea doi ofiţeri britanici înapoi la *Petrel*, după vizitele făcute pe mal. El îl cunoscuse pe căpitanul de pe *Petrel*, căpitanul Polkin Horn, la Shanghai, la *Country Club*, şi ştia toate vasele navale de pe fluviu. Chiar şi în lumina difuză, el observă că monitorul italian *Emilio Callotta*, care fusese oprit lîngă Grădina Publică de pe Bund, în mod provocator, în faţa consulatului britanic, ridicase ancora în cursul nopţii. Locul lui fusese luat de un vas de război japonez, bondoc şi cu urme de luptă, cu tunuri murdare şi cu modele seci de camuflaj pe coş şi pe suprastructură. Rugina se scurgea prin orificiile ancorei, de ambele părţi ale carcasei. Obloanele de oţel erau lăsate peste ferestrele de pe punte şi saci de nisip protejau parapetul blindat al turelelor din faţă şi din spate. Uitîndu-se la acest vapor puternic, Jim se întrebă dacă nu cumva fusese atins în timpul patrulării prin strîmtorile Yangtze. Marinari şi ofiţeri se mişcau în jurul căsuţei de pe punte, iar o lampă de semnalizare

lansa mesaje peste rîu.

La vreo trei kilometri în amonte, dincolo de Baza aeriană navală de la Nantao, erau o mulţime de vase de transport pe care le adunaseră chinezii în 1937, într-o încercare de a bloca rîul. Lumina soarelui se vedea prin spaţiile dintre catarge şi dintre coşurile de oţel, iar fluxul trecea spălîndu-le punţile şi învîrtindu-se prin cabine. Cînd se întorcea cu şalupa cu motor a companiei, după ce vizita fabrica tatălui său, Jim dorea întotdeauna să se urce la bordul vaselor de transport şi să le exploreze cabinele, acum înecate, o lume de călătorii uitate, copleşită de grote de rugină.

El urmări vasul de război japonez de lîngă Grădina Publică. Lampa de semnalizare clipea insistent de pe punte. Oare platforma obosită a tunurilor era gata să se scufunde pe ancorele lui proprii? Deşi Jim avea un adînc respect faţă de japonezi, vapoarele lor erau întotdeauna dispreţuite de britanici, la Shanghai. Crucişătorul *Idzumo*, ancorat lîngă consulatul japonez la Hongkew, la cîteva sute de metri în aval, arăta mult mai impresionant decît *Wake* şi *Petrel*. De fapt, *Idzumo*, vasul amiral al Flotei japoneze din China, fusese construit în Anglia şi servise în Marina Regală, înainte de a fi vîndut japonezilor în timpul războiului ruso-japonez din 1905.

Lumina creştea peste rîu, scoţînd în evidenţă florile de hîrtie ca nişte ghirlande aruncate de admiratorii acestor marinari. În fiecare noapte în Shanghai, chinezii, prea săraci ca să-şi înmormînteze rudele, aruncau cadavrele de pe debarcaderele mortuare de la Nantao, acoperind sicriele cu flori de

hîrtie. Duse departe de reflux, erau readuse de flux, revenind la malul Shanghai-ului, laolaltă cu toate celelalte gunoaie abandonate de oraş. Pajişti de flori de hîrtie se mişcau odată cu fluxul şi erau adunate în grădini plutitoare în miniatură în jurul bătrînilor, bărbaţi şi femei, mame tinere şi copii, ale căror trupuri umflate păreau că fuseseră hrănite în cursul nopţii de rîul Yangtze.

Lui Jim nu-i plăcea această regată a cadavrelor. În lumina soarelui care se înălţa, petalele de hîrtie semănau cu arcurile de viscere din jurul victimelor bombelor teroriste din Nanking Road. Îşi îndreptă din nou atenţia spre vasul de război japonez. Fusese lansată o şalupă care pornise să traverseze rîul spre vasul american *Wake*. O duzină de marinari japonezi şedeau faţă-n faţă, cu puştile ridicate ca nişte vîsle. Doi ofiţeri de marină, în uniformă, stăteau la provă, iar unul ţinea un megafon în mîna înmănuşată.

Uimit că ei fac o vizită protocolară dimineaţa atît de devreme, Jim se urcă pe pervazul ferestrei şi se lipi de geam. Două bărci de pază plecară de la *Idzumo*, fiecare purtînd cîte cincizeci de marinari. Cele trei vase se întîlniră în mijlocul rîului şi opriră motoarele. Se clătinau printre flori de hîrtie şi lăzi vechi de împachetat. O joncă motorizată trecu repede pe lîngă ele, avînd pe punte cuşti de bambus pline cu cîini care lătrau, în drum spre piaţa de carne din Hongkew. Un culi gol era la cîrmă şi bea bere dintr-o sticlă. El nu încercă să schimbe cursul, cînd valul lăsat de joncă udă una din bărcile vasului de război. Ignorînd stropii de apă, ofiţerul japonez strigă spre

Wake prin megafon.

Rîzînd singur, Jim bătu cu palmele în fereastră. Nici unul dintre ofiţerii americani nu era la bord, după cum ştia foarte bine toată lumea din Shanghai. Probabil că toţi dormeau profund, în camerele lor de la *Hotel Park*. Sigur că, de pe puntea dinspre prova, apăru un chinez, membru al echipajului, îmbrăcat în şort. El clătină din cap spre barca de pază japoneză care se apropia şi începu să şteargă bara de sprijin, de alamă, în timp ce marinarii se urcară pe pasarelă şi se mişcară repede pe punte. Purtînd puşti cu baionete, ei alergară în lungul vasului, căutîndu-i pe membrii americani ai echipajului.

Urmată de a doua barcă de pază, şalupa se apropie de vasul englez *Petrel*. Urmă un schimb încordat de vorbe cu tînărul ofiţer britanic de pe punte, acesta răspunzîndu-le japonezilor cu dispreţ, un dispreţ pe care Jim îl văzuse la părinţii săi cînd refuzau să cumpere capetele şi elefanţii sculptaţi din Java de la negustorii de pe pirogi, care înconjurau vapoarele de croazieră în portul din Singapore.

Oare japonezii încercau să le vîndă ceva englezilor şi americanilor? Jim ştia că şi-ar fi pierdut timpul. Stînd sprijinit de fereastră, cu braţele întinse, încercă să-şi amintească semnalizările pe care le învăţase atît de greu la puii de lupi. Ofiţerul de pe şalupă semnaliza cu o lampă către vasul de război de lîngă Grădina Publică. În timp ce lumina tremura peste apă, Jim observă că cute de chinezi alergau, trecînd pe lîngă consulatul britanic. Valuri de fum şi aburi ieşeau pe coşul vasului de război, de parcă vaporul era gata

să explodeze.

Butoiul de pulbere al tunului din faţă explodă cu o singură lumină, care arse pasarela şi puntea. La vreo şase sute de metri mai departe, se auzi o explozie de răspuns, cînd ghiuleaua lovi suprastructura vasului *Petrel*. Valul de suflu al acestei runde de detonări se lovi de hotelurile de pe Bund şi geamul gros îl lovi în nas pe Jim. Cînd vasul de război trase a doua salvă cu turela din spate, el sări pe pat şi începu să plîngă, apoi se opri şi se băgă după căpătîiul patului de mahon.

Din locul lui de lîngă consulatul japonez, crucişătorul *Idzumo* deschisese şi el focul. Tunurile lui scoteau flăcări prin fumul care se ridica din cele trei coşuri şi care se învolburau deasupra apei, ca un boa negru de pene. Vasul *Petrel* era deja ascuns într-o mantie de aburi, sub care o serie de incendii devastatoare se reflectau în apă. Două avioane de luptă japoneze zburară atît de jos de-a lungul Bundului, încît Jim îi putu vedea pe piloţi în cabinele lor. O mulţime de chinezi se răspîndiră peste liniile de tramvai, unii îndreptîndu-se spre chei, alţii adăpostindu-se pe treptele hotelurilor.

– Jamie! Ce faci acolo?

Încă în pijama, tatăl lui năvăli în dormitor, în picioarele goale. Se uită nesigur la mobilă, de parcă nu putea recunoaşte camera din propriul său apartament.

– Jamie, du-te de lîngă fereastră! Îmbracă-te şi fă ce-ţi spune mama. Plecăm peste trei minute.

Părea să nu observe că Jim purta uniforma de

şcoală şi haină. În timp.ce-şi fereau ochii de tirul de ghiulele, avu loc o explozie uriaşă în mijlocul rîului. Ca rachetele într-un joc de artificii, bucăţi arzînde din vasul *Petrel* săriră în aer şi apoi căzură cu zgomot în apă. Jim se simţi amorţit de zgomot şi de fum. Oamenii alergau pe coridoarele hotelului; o englezoaică mai în vîrstă urla în ascensor. Jim şedea pe pat şi privea la platforma în flăcări, ce plutea pe rîu. La fiecare cîteva secunde, din mijlocul ei izbucnea o lumină scurtă. Marinarii englezi de pe vasul *Petrel* reacţionau la luptă. Puseseră oameni la un tun şi răspundeau cu salve spre *Idzumo.* Dar Jim îi urmărea sumbru. I se părea că el însuşi declanşase războiul, cu semnalizările lui confuze de la fereastră, pe care ofiţerii japonezi de pe şalupă le-au interpretat greşit. Ştia acum că ar fi trebuit să rămînă în organizaţia „Pui-de-lup". Poate că reverendul Matthews o să-l bată cu băţul în faţa întregii şcoli, pentru că era un spion.

– Jamie! Culcă-te la podea!

Mama sa îngenunche în uşa de comunicare. Într-o pauză dintre salvele de tun, ea îl trase de lîngă ferestrele care vibrau şi îl ţinu jos pe covor.

– Mă duc la şcoală? întrebă Jim. E examenul la scriptură.

– Nu, Jamie. Azi o să fie vacanţă. Mergem să vedem dacă Yang poate să ne ducă acasă.

Jim era impresionat de calmul ei. Se hotărî să nu-i spună că el declanşase războiul. De îndată ce părinţii lui se îmbrăcară, încercară să iasă din hotel. O mulţime de americani şi europeni înconjurau ascen-

soarele. Refuzînd să meargă pe scară, loveau cu pumnii în grilele de metal şi strigau în jos, în casa liftului. Cărau valize şi purtau pălării şi paltoane, de parcă erau hotărîţi să ia primul vapor spre Hong Kong. Mama sa li se alătură, dar tata îi luă braţul şi îşi făcură drum spre scară.

Cu genunchii moi din cauza efortului, Jim ajunse în holul de la intrare înaintea lor. Chinezii de la bucătărie, oaspeţii de la etajele inferioare şi funcţionarii ruşi albi stăteau pe vine în spatele mobilelor îmbrăcate în piele şi a plantelor în ghivece, dar tatăl lui Jim trecu pe lîngă ei şi se îndreptă spre uşile turnante.

Schimbul de focuri încetase. O gloată de chinezi alergau de-a lungul Bundului printre tramvaie oprite şi maşini parcate; dădace bătrîne se bălăbăneau în pantalonii lor negri, culi trăgeau ricşe goale, cerşetori şi băieţi de la şampane, chelneri în uniforme de la hoteluri. Un văl de fum cenuşiu, mare cît un oraş în ceaţă, se întindea peste rîu, iar din el apăreau arborii gabieri ai vaselor *Idzumo* şi *Wake*. În dreptul Grădinii Publice, nori de cenuşă incandescentă încă mai ieşeau din coşul vasului de război japonez.

Vasul *Petrel* se scufunda, acolo unde fusese ancorat. Aburi se ridicau din pupa şi travers, iar Jim putea vedea şirul de marinari stînd la prova, aşteptînd să-şi ocupe locurile în cuterul vaporului. Un tanc japonez se mişca de-a lungul Bundului, senilele lui scoţînd scîntei pe liniile de tramvai. Ocoli brusc un tramvai abandonat şi [illegible] o ricşă de un stîlp de telegraf. Desprinzîndu-se [illegible] sfărîmături, o roată

deformată se rostogoli peste drum. Se rostogoleă alături de ofiţerul japonez care comanda trupele de asalt, cu sabia ridicată, de parcă ar fi vrut să lovească roata din faţa lui. Două avioane de luptă trecură de-a lungul malului, vîntul elicelor lor măturînd colibele de bambus de pe şampane şi dezvăluind zeci de chinezi care stăteau ghemuiţi. Un batalion de marinari japonezi înainta de-a lungul Bundului, apărînd ca o armată de teatru printre copacii ornamentali ai Grădinii Publice. Un pluton cu baionete la armă alerga pe treptele consulatului britanic, conduşi de un ofiţer cu un pistol Mauser.

– Uite maşina... trebuie să alergăm!

Luîndu-i de mînă pe Jim şi pe mama sa, tatăl îi împinse în stradă. Imediat, Jim fu trîntit la pămînt de un culi care trecea. Zăcea uluit printre picioarele care umblau, aşteptîndu-se ca acel chinez cu pieptul gol să se întoarcă şi să-şi ceară scuze. Apoi se ridică, îşi scuturâ praful de pe şapcă şi de pe haină şi îi urmă pe părinţi spre maşina parcată în faţa clubului *Shanghai*. Un grup de chinezoaice epuizate şedeau pe trepte, controlîndu-şi genţile şi înecîndu-se din cauza gazelor de motoare diesel care pluteau pe rîu de la corpul răsturnat al navei *Petrel*.

Cînd o porniră de-a lungul Bundului, tancul japonez ajunsese la hotelul *Palace*. În jurul acestuia, personalul era pus pe fugă, servitorii chinezi în uniformele lor americane, chelnerii cu tunici albe şi oaspeţii europeni ţinîndu-şi pălăriile şi valizele. Doi motocicliști japonezi, fiecare cu cîte un soldat înarmat în ataşul camuflat, mergeau în faţa tancului. Stînd în

picioare pe pedale, încercau să-şi croiască drum printre ricşe şi cărucioare, printre căruţe cu cai şi grupuri de culi care se clătinau sub baloturi de bumbac crud, ce atîrnau pe jugurile de pe umerii lor.

Circulaţia în Bund era deja blocată. Încă o dată, înghesuiala şi tropăitul Shanghai-ului îi cuprinsese pe invadatorii săi. Oare se terminase războiul? Prin geamul din spate al Packard-ului, oprit şi el acum din circulaţie, Jim îl urmărea pe ofiţerul japonez urlînd la chinezii din jurul lui. Un culi mort zăcea la picioarele lui, cu sîngele curgîndu-i din cap. Tancul era prins în capcană între vehicule, calea fiindu-i blocată de un Lincoln Zephyr alb. Două tinere chinezoaice, în haine de blană, dansatoare la clubul de noapte din vîrful clădirii *Socony*, se luptau cu motorul, rîzînd în micile lor mîini pline cu bijuterii.

– Aşteaptă aici! Tatăl lui Jim deschise portiera şi ieşi pe stradă. Jamie, ai grijă de mama!

Se auzeau salve de mitralieră venind dinspre marinarii care capturaseră vasul american *Wake.* Puşcaşi aflaţi pe pasarelă trăgeau în marinarii englezi care înotau spre mal, de pe vasul *Petrel.* Caterul vasului, încărcat cu răniţi, se scufunda în apa puţin adîncă ce acoperea bancurile de nisip de sub cheiul Concesiunii Franceze. Marinarii se strecurau prin noroiul negru care le ajungea la coapse, cu braţele pline de sînge. Un ofiţer de grad inferior, rănit, căzu în apă şi fu luat spre cheiurile negre ale Bundului. Ţinîndu-se unii de alţii, marinarii zăceau neputincioşi în noroi, în timp ce fluxul care înainta clipocea în jurul lor. Florile funerare ajunseseră deja la ei şi începuseră

să se adune în jurul umerilor lor.

Jim îl urmări pe tatăl său făcîndu-şi loc printre culii de şampane care se înghesuiau la debarcader. Un grup de englezi alergaseră de la clubul *Shanghai* şi îşi scoteau paltoanele şi jachetele. În veste şi cămăşi, săriră de pe mal în noroiul de jos, cu braţele în balans, în timp ce se scufundau pînă la coapse. Marinarii japonezi de pe *Wake* continuau să tragă în cuter, dar doi englezi ajunseseră deja la marinarul rănit. Îl apucară de sub braţe şi îl traseră spre un banc de nisip. Tatăl lui Jim îi depăşi, cu ochelarii stropiţi cu apă, împingînd din faţa lui noroiul negru. Fluxul se ridicase pînă la pieptul lui, cînd îl prinse pe ofiţerul de grad inferior care era dus pe lîngă picioarele digului. Îl duse într-un loc unde apa era mai puţin adîncă, trăgîndu-l de o mînă, şi îngenunche ostenit lîngă el, în noroiul uleios. Alţi salvatori ajunseseră şi ei la cuterul care se scufunda. Scoaseră ultimii marinari răniţi şi căzură cu toţii în apă. Începură să înoate şi să se tîrască spre mal, ajutaţi pe bancul de nisip de un alt grup de englezi.

Norul de petrol ars de la vasul *Petrel* traversă Bundul şi opri circulaţia şi înaintarea japonezilor. În timp ce Jim ridică geamul din partea lui, Packard-ul fu aruncat înainte, apoi scuturat violent dintr-o parte în alta. Bucăţi de sticlă căzură din parbrizul spart şi acoperiră scaunele. Jim zăcea pe podeaua din spate a cabinei pasagerilor, iar marginea uşii o lovise în cap pe mama sa.

– Jamie, ieşi din maşină... Jamie!

Ameţită, ea deschise uşa din partea ei şi coborî pe

stradă, luîndu-şi geanta de pe bancheta care se clătina. În spatele lor, tancul japonez îşi croia drum peste maşina Lincoln Zephyr, abandonată de dansatoarele chineze. Şenilele de metal sfărîmară spatele maşinii şi apoi o împinseră în spatele Packard-ului.

– Ridică-te, Jamie... mergem acasă...

Cu o mînă la obrazul rănit, mama sa trăgea cu cealaltă mînă de uşa din spate, blocată. Tancul se opri, înainte de a face o a doua mişcare spre Lincoln. Marinari japonezi treceau printre maşini şi ricşe, lovind cu baionetele în mulţime. Jim se căţără pe scaunul din faţă şi deschise uşa şoferului. Sări în stradă şi se strecură pe sub mînerele unei ricşe încărcate cu saci de orez. Tancul se mişcă înainte, fumul ţîşnind prin ţevile de eşapament. Jim o văzu pe mama sa împinsă în mulţimea de chinezi şi europeni pe care marinarii îi obligau să traverseze Bundul. Un al doilea tanc îl urma pe primul, apoi venea un şir de camioane camuflate, încărcate cu soldaţi japonezi.

O ultimă salvă de puşcă se auzi de pe vasul american *Wake*. Ultimul dintre marinarii englezi răniţi fu tras pe bancul de nisip de sub Bund. Petrolul care se scurgea din vasul *Petrel*, scufundat, se întindea ca o pată alungită peste rîu, liniştind acel cîmp de luptă. Civilii englezi, care ajutaseră la salvarea marinarilor, şedeau în cămăşile lor unsuroase alături de bărbaţii răniţi. Tatăl lui Jim îl tîra pe ofiţerul de grad inferior rănit, spre bancul de nisip. Epuizat, îl scăpă din strînsoare şi se prăbuşi în apa mică a unui pîrîiaş format din apa de scurgere de sub dig.

Soldaţii japonezi de pe Bund mînau mulţimea

departe de chei, obligîndu-i pe chinezi şi pe europeni să plece din maşini şi de lîngă ricşele lor. Mama lui Jim dispăruse, despărţită de el de coloana de camioane militare. Un marinar englez, un tînăr cu păr blond închis avînd nu mai mult de optsprezece ani, urcă treptele debarcaderului cu mîinile întinse ca nişte palete de ping-pong.

Îndreptîndu-şi şapca de elev, Jim trecu în fugă pe lîngă el şi culii de şampană, care se uitau la el. Alergă în jos pe trepte şi sări de pe debarcader pe suprafaţa spongioasă a bancului de nisip. Scufundîndu-se pînă la genunchi, el înaintă prin terenul umed spre tatăl său.

– I-am scos afară – băiat bun, Jamie. Tatăl lui şedea în apa izvorului cu trupul ofiţerului alături de el. Îşi pierduse ochelarii şi un pantof, iar pantalonii costumului lui de om de afaceri erau negri de ulei, dar mai avea încă gulerul alb şi cravata. Într-o mînă avea o mănuşă galbenă de mătase, ca acelea pe care le văzuse Jim la mama sa cînd se ducea la o recepţie oficială la ambasada britanică. Uitîndu-se la mănuşă, Jim văzu că era pielea întreagă a uneia dintre mîinile ofiţerului de rang inferior, opărită în focul unei hale a maşinilor.

– Pluteşte...

Tatăl lui aruncase mănuşa în apă, ca mîna unui cerşetor obosit. O explozie înăbuşită gîluită, răsună peste rîu de la carcasa răsturnată a vasului *Petrel*. Din punţile ridicate tîşniră violent aburi şi vasul de război alunecă sub valuri. Un nor de fum mişcător trecu peste apă, învîrtindu-se de parcă ar fi căutat vasul

dispărut.

Tatăl lui Jim se culcă în noroi. Jim stătea pe vine alături de el. Zgomotul motoarelor tancurilor de pe Bund, comenzile ţipate ale ofiţerilor japonezi şi zumzetul avionului care se rotea păreau foarte îndepărtate. Primele sfărîmături din vasul *Petrel* ajungeau la ei; colaci de salvare şi bucăţi de podele, o bucată de pînză de tendă cu frînghii atîrnînd, care semăna cu o meduză uriaşă, dizlocată din adîncuri de vasul de război scufundat.

O lumină strălucitoare alunecă de-a lungul cheiului, ca o ghiulea silenţioasă. Jim se întinse lîngă tatăl lui. Adunaţi deasupra lor, pe Bund, se aflau sute de soldaţi japonezi. Baionetele lor formau o palisadă de săbii care luceau la soare.

5

Fuga din spital

– Mitsubishi... Zero-Sen... ah... Nakajima... ah...

Jim era culcat în păluţul lui în salonul de copii şi îl asculta pe tînărul soldat japonez enunţînd numele avioanelor care zburau deasupra spitalului. Cerul de deasupra Shanghai-ului era plin de avioane. Deşi soldatul ştia doar numele a două tipuri de avioane, îi era dificil să ţină ritmul cu activitatea aeriană necontenită.

Timp de trei zile, Jim se odihnise liniştit în salonul de copii de la ultimul etaj ai spitalului *Sf. Maria* din Concesiunea Franceză, tulburat doar de fumatul pe furiş al tînărului soldat şi de activitatea lui de amator

în depistarea avioanelor. Singur în salon, se gîndea la mama şi la tatăl său şi spera că, în curînd, vor veni să-l viziteze. Asculta hidroavioanele care zburau de pe Baza aeriană navală de la Nantao.

– ... ah... ah...

Soldatul clătină din cap, se aplecă din nou şi cercetă podeaua imaculată în căutarea unui chiştoc. În coridorul aflat mai jos de palier, Jim putea auzi călugăriţele misionare franţuzoaice discutînd în contradictoriu cu poliţia militară japoneză, care acum ocupa această aripă a spitalului. În ciuda saltelei tari, a pereţilor văruiţi cu icoane deasupra fiecărui pat – copilul Isus crucificat, înconjurat de discipoli chinezi – şi a mirosului pătrunzător de chimicale (se presupunea că avea o legătură cu sentimentele religioase intense), lui Jim îi venea greu să creadă că războiul începuse, în sfîrşit. Ziduri stranii despărţeau totul, fiecare chip arăta altfel.

Îşi putea aminti de petrecerea doctorului Lockwood de la Hungjao şi de acrobaţii chinezi care se transformau în păsări. Dar bombardarea vasului *Petrel*, tancul care strivise Packard-ul, uriaşele tunuri de pe *Idzumo*, aparţineau toate unui domeniu al irealului. Aproape că se aştepta ca Yang să apară în salon şi să-i spună că făceau parte dintr-un film tehnicolor care se realiza la studiourile din Shanghai.

Real, fără nici o îndoială, era şi bancul de nisip la care tatăl lui ajutase să fie tras marinarul rănit şi unde şezuseră şase ore lîngă ofiţerul mort. Japonezii păreau ei înşişi surprinşi de viteza asaltului lor, încît fuseseră obligaţi să se oprească un timp, înainte de

a-şi înţelege victoria. La cîteva ore de la atacul de la Pearl Harbor, armatele japoneze, care încercuiau Shanghai-ul, puseseră mîna pe Aşezarea Internaţională. Marinarii care capturaseră vasul american *Wake* şi ocupaseră Bundul, îşi sărbătoreau victoria mergînd în pas de paradă prin faţa hotelurilor şi a băncilor.

Între timp, supravieţuitorii răniţi de pa vasul *Petrel* şi civilii englezi care ajutaseră la salvarea lor, rămăseseră pe bancul de nisip, lîngă gura de scurgere. Un grup înarmat din poliţia militară coborîse de pe debarcader şi venise printre ei. Căpitanul Polkinhorn, rănit la cap, şi primul său ofiţer au fost ridicaţi, dar ceilalţi au fost lăsaţi să stea în soare. Un ofiţer japonez în uniformă completă, cu teaca în mîna înmănuşată, se plimba printre răniţi şi bărbaţii epuizaţi, uitîndu-se la fiecare în parte. Se uitase fix la Jim cum şedea cu haina şi şapca de şcoală, alături de tatăl lui extenuat, uimit vizibil de însemnele complicate ale Şcolii Catedralei şi presupunînd că Jim era un aspirant neobişnuit de tînăr din Marina Regală.

O oră mai tîrziu, căpitanul Polkinhorn era luat cu o barcă cu motor şi dus la locul unde se scufundase vasul *Petrel*. Înainte de a abandona nava, căpitanul reuşise să distrugă codurile şi, zile în şir după aceea, japonezii au trimis scafandri la epavă, încercînd fără succes să găsească cutiile cu coduri.

Curînd după ora zece, japonezii au redeschis Bundul şi mii de chinezi neliniştiţi şu europeni neutri au fost împinşi de-a lungul cheiului. Ei priveau în jos, la echipajul rănit al navei *Petrel*, şi stăteau tăcuţi, în

timp ce steagul ţării Soarelui Răsare era înălţat pe catargul vasului american *Wake*. Tremurînd lîngă tatăl lui în soarele rece de decembrie, Jim se uita în sus, la ochii lipsiţi de expresie ai chinezilor strînşi laolaltă pe chei. Ei erau martori la totala umilire a Puterilor Aliate de către Imperiul Japoniei, o lecţie la obiect dată tuturor celor care nu erau dornici să intre în Sfera de coprosperitate. Din fericire, cîteva ore mai tîrziu, un grup de oficialităţi de la Ambasada Franţei de la Vichy şi de la cea a Germaniei, şi-au croit drum prin mulţime. Ei au protestat energic cu privire la tratamentul englezilor răniţi. Îndemnaţi de una din schimbările lor bruşte de atitudine, japonezii s-au îmblînzit şi i-au dus spre spitalul *Sf. Maria*.

Odată ajunşi acolo, unicul gînd al lui Jim a fost să părăsească spitalul şi să se întoarcă la mama sa, pe Amherst Avenue. Doctorul francez, care i-a tratat genunchiul, şi călugăriţele care l-au îmbăiat, au văzut imediat că Jim era un elev englez şi au încercat să obţină eliberarea lui. Totuşi, japonezii au rechiziţionat o aripă completă a spitalului, au scos afară pacienţii chinezi şi au instalat o gardă la fiecare etaj. Un soldat tînăr era postat la salonul copiilor, la ultimul etaj, şi îşi petrecea timpul cerîndu-le călugăriţelor ţigări şi anunţînd numele avioanelor care treceau pe deasupra.

O călugăriţă chinezoaică îi spuse lui Jim că tatăl lui era, cu ceilalţi civili, într-un salon mai jos, încă în faza de recuperare, după efectele oboselii inimii şi ca urmare a expunerii în aer liber, dar că va fi gata de plecare peste cîteva zile. Între timp, din motive proprii, înaltul Comandament japonez începuse să elogieze

vitejia căpitanului Polkinhorn şi a oamenilor lui. A doua zi, comandantul navei *Idzumo* trimise la spital un grup de ofiţeri în uniformă, care îi onorară pe marinarii răniţi în cele mai bune tradiţii buşido, înclinîndu-se în faţa fiecăruia în parte. Ziarul *Shanghai Times*, de limbă engleză, editat de britanici, dar care de multă vreme simpatiza cu japonezii, publică pe prima pagină o fotografie a navei *Petrel* şi un articol care lăuda curajul echipajului acesteia. Principalul titlu descria atacul japonez de la Pearl Harbor şi bombardarea lui *Clark Field* la Manila. Desene în creion, furnizate de o agenţie de ştiri neutră, arătau scene apocaliptice cu fumul ce se ridica din navele de luptă americane.

Acum, că japonezii au cîştigat războiul, cugeta Jim, poate că viaţa la Shanghai va reveni la normal. Cînd tînărul soldat îi arătă ziarul, el studie cu atenţie fotografia bombardierelor de luptă care decolau de pe portavioanele japoneze, scene care i se părea că le ţine minte din propriile sale vise din dormitorul lui de la hotelul *Palace*, din ajunul războiului.

Întins pe pat alături de el, soldatul îi arăta avionul de asalt, dornic să-l impresioneze pe Jim cu această uluitoare faptă de arme.

– ... ah... ah...

– Nakajima, spuse Jim. Nakajima Hayabusa.

– Nakajima...? Soldatul oftă adînc, de parcă subiectul aviaţiei militare era mult peste înţelegerea acestui băieţaş englez. De fapt, Jim recunoştea aproape toate avioanele japoneze. Filmele de actualităţi britanice despre războiul chino-japonez îşi

băteau joc de avioanele japoneze şi de piloţii lor, dar tatăl lui Jim şi domnul Maxted vorbeau întotdeauna cu respect despre ele.

Jim se întreba cum ar putea să-l vadă pe tatăl lui, cînd caporalul din gardă urlă o comandă în casa scării. Tînărul soldat era îngrozit de acest caporal mărunt şi sever, care părea să fie gradul cel mai important în armata japoneză. Puse deoparte chiştocul de ţigară, îşi luă puşca şi ieşi repede din salon, făcînd cu degetul un semn ameninţător spre Jim.

Mulţumit să rămînă singur, Jim se dădu imediat jos din pat. Prin fereastră, putea vedea un grup de orfani chinezi convalescenţi, pe balconul aripii adiacente. În cămăşile lor de noapte europene – ca şi a lui Jim, donate de o societate de caritate franceză locală – îşi petreceau toată ziua uitîndu-se la el. O ieşire de incendiu, din fier, care lega cele două aripi, era blocată cu saci de nisip îngrămădiţi la ferestre încă din 1937 ca să le apere de proiectile rătăcite care se trăgeau peste rîu. În picioarele goale, Jim traversă salonul pănă la uşa din spate. O pasarelă îngustă trecea printre sacii de nisip, iar nisipul scurs din ei era acoperit cu sute de chiştoace de ţigări aruncate de doctorii francezi plictisiţi. Croindu-şi drum printre bucăţi de sticlă spartă, el o porni spre ieşirea de incendiu. O scară de metal ducea la aripa opusă, legată cu un pod ruginit de salonul de sub cel al lui Jim.

Jim se mişcă repede în jos pe scări şi traversă podul. Undeva, la acel etaj, erau tatăl lui şi supravieţuitorii de pe *Petrel*. Ferestrele saloanelor care dădeau spre pasarelă fuseseră vopsite în negru,

pentru camuflaj. Urmărit cu ochi mari de către orfani, ei merse pe pasarelă, înconjurînd aripa clădirii. Uşa din spate a salonului era închisă, dar cînd apăsă pe clanţă, copiii chinezi se ascunseră în balconul lor. Un soldat japonez era pe acoperiş, strigînd în jos, în spaţiul dintre aripile clădirii. Soldaţi cu baionete la armă alergau prin curtea spitalului, iar o motocicletă cu ataş intră pe poartă. Jim putea auzi cum răsună bocancii şi puştile pe scările de piatră şi vocea ţipătoare a unei călugăriţe franceze, care protesta.

El se ghemui între sacii de dincolo de uşa încuiată. Soldaţii se mişcau pe pasarela salonului de copii şi nisipul curgea printre grilele ruginite. Un claxon răsună în Avenue Foch şi Jim era convins că toate forţele japoneze de ocupaţie din Shanghai îl căutau pe el.

Răsună un zăvor şi se deschise uşa spre salonul întunecat. În scurta strălucire a luminii, Jim văzu camera ca o pivniţă, plină de bărbaţi bandajaţi, unii întinşi pe podea, între paturi, şi cum călugăriţele erau împinse la o parte de soldaţi japonezi cu puşti şi tărgi de pînză. Cînd feţele palide ale tinerilor marinari englezi se întoarseră spre soare, o miasmă de boală şi răni ieşi din camera întunecată, învăluindu-l.

Caporalul japonez se uită fix la Jim, chircit în pijamaua lui printre chiştoacele de ţigări. El trînti uşa şi Jim îl auzi ţipînd, în timp ce îl lovea pe unul dintre soldaţii japonezi cu pumnul.

O oră mai tîrziu, plecaseră toţi, lăsîndu-l pe Jim singur în salonul pentru copii. Cînd răsună claxonul din Avenue Foch, el observă un camion militar intrînd cu spatele în complexul spitalului. Echipajul navei *Petrel* şi cei opt civili englezi care ajutaseră la salvarea lor fură împinşi pe scări în jos şi încărcaţi în camion. Bărbaţi răniţi pe tărgi zăceau sub picioarele altora care abia erau în stare să şadă.

Jim nu-l văzuse pe tatăl său, dar călugăriţa franţuzoaică îi spusese că tatăl lui mersese pe picioare la camionul care îi ducea la închisoarea militară de la Hongkew.

– În dimineaţa asta, unul dintre marinarii voştri a fugit. E foarte rău pentru voi.

Călugăriţa se uită la Jim cu privirea dezaprobatoare a caporalului japonez. Era supărată pe el, într-un fel nu pentru ceea ce făcuse, ci pentru incapacitatea lui de a schimba condiţiile în care se afla.

– Locuieşti pe Amherst Avenue? Trebuie să te duci acasă.

O soră făcu semn unei călugăriţe chinezoaice, care puse pe pat hainele lui Jim, proaspăt spălate. Se vedea că erau dornice să scape de el.

– Mama ta o să aibă grijă de tine.

Jim se îmbrăcă, îşi legă cravata şi îşi aşeză cu grijă şapca de elev. Voia să-i mulţumească surorii, dar ea plecase deja să se îngrijească de orfanii ei.

Tînărul cu un cuţit

Întotdeauna războaiele înviorau Shanghai-ul, accelerau pulsul străzilor lui aglomerate. Grupuri de ţărănci se înghesuiau pe trotuar pe Avenue Foch; în faţa Cercului sportiv francez, vînzătorii îşi ciocneau roţile lovindu-şi cărucioarele unul de altul; şiruri de trăsurici şi ricşe, cîte zece în rînd, se atingeau de maşinile care avansau într-un continuu zgomot de claxoane. Tineri gangsteri chinezi în costume americane strălucitoare stăteau la colţuri de stradă, strigînd cifrele de *jai alai*. În trăsurici, în faţa hotelului *Regency*, fetele de bar şedeau în haine de blană, cu

păzitorii lor, ca niște soții elegante așteptînd parcă să fie luate la o plimbare. Întreg orașul ieșise pe stradă, de parcă populația ar fi sărbătorit ocuparea Așezării Internaționale, preluarea acesteia de la americani și europeni de către o altă putere aviatică.

Totuși, cînd Jim ajunse la intersecția între Avenue Pétain și Avenue Haig, un sergent de poliție britanic și doi ofițeri Sik din forțele polițienești din Shanghai continuau să dirijeze traficul de pe platforma lor înălțată deasupra mulțimii, totul fiind supravegheat de un singur soldat japonez, care stătea în spatele lor. Infanteriști japonezi înarmați ședeau ca vilegiaturiștii în camioane camuflate, care se mișcau de-a lungul străzilor. Un grup de ofițeri stăteau în fața *Institutului Radium,* aranjîndu-și mănușile. Peste reclamele cu Coca-Cola și Caltex erau lipite postere noi cu Wang Ching-Wei, conducătorul cameleon al regimului marionetă. O coloană de soldați chinezi îl depășì pe Jim în Avenue Pétain, strigînd lozinci în aerul zgomotos. Trecură mai departe, oprindu-se greoi sub fațada barocă a Cazinoului *Del Monte.* Apoi, o armată de culi în uniforme portocalii și pantofi sport de tip american alergară pe lîngă stadionul de curse de ogari.

Lîngă stația de tramvai, în Avenue Haig, sutele de pasageri rămaseră scurt timp tăcuți cînd urmăriră o decapitare publică. Trupurile unui bărbat și al unei femei în haine țărănești vătuite, poate hoți de buzunare sau spioni ai Kuomintangului, zăceau pe platforma stației. Ofițerii chinezi își ștergeau ghetele, în timp ce sîngele curgea în jgheaburile șinelor de fier.

Un tramvai plin cu pasageri se apropie, clopotul acestuia obligînd grupul de execuţie să se dea la o parte. Zornăi în trecere, troleul sîsîind şi aruncînd scîntei din linia de înaltă tensiune, iar roţile din faţă erau de un roşu umed de parcă ar fi fost proaspăt vopsite pentru parada anuală de Ziua muncii.

În mod obişnuit, Jim s-ar fi oprit să se uite la mulţime. În drumul de la şcoală spre casă Yang circula adesea prin Oraşul Vechi. Spînzurările publice aveau loc pe un stadion în miniatură, cu o estradă de lemn curată şi şiruri circulare de bănci, în jurul stîlpilor de execuţie din tec şi atrăgeau un public tăcut. Chinezilor le plăcea spectacolul morţii, se gîndi Jim, ca un mod de a-şi aminti cît de precar trăiau. Din acelaşi motiv, le plăcea să fie cruzi, să-şi amintească de vanitatea de a crede că lumea era ceva aparte.

Jim îi urmărea pe culi şi pe ţărănci cum se uitau fix la trupurile decapitate. Presiunea pasagerilor tramvaiului îi împingea deja la o parte, fără a ţine seama de această moarte neînsemnată. Se răsuci, sărind peste cărbunii încinşi pe care un vînzător de pe trotuar frigea bucăţi de şarpe în aluat. Picături de grăsime săreau în ciubărul de lemn în care înota un singur şarpe care se zbătea în uleiul ce sfîrîia. Vînzătorul se repezi la Jim cu linguroiul fierbinte, încercînd să-i dea în cap, dar alunecă printre ricşele parcate. Jim alergă de-a lungul liniilor de tramvai pline de sînge, spre intrarea depoului.

Se strecură printre pasagerii care aşteptau şi se înghesui pe o bancă de ciment alături de un grup de ţărănci care cărau păsări în coşuri de nuiele. Trupurile

femeilor duhneau a transpiraţie şi oboseală, dar Jim era prea extenuat ca să se mişte. Umblase mai bine de trei kilometri de-a lungul trotuarelor aglomerate. Ştia că era urmărit de un tînăr chinez, probabil un spion sau un băiat de curse al unuia dintre miile de mici gangsteri din Shanghai. Un tînăr înalt, cu o faţă moartă, fără oase, cu păr negru lucios şi o jachetă de piele, îl observase pe Jim lîngă stadionul de curse de ogarl. Răpirile erau obişnuite în Shanghai. Înainte ca părinţii lui să înveţe să aibă încredere în Yang, insistau ca Jim să călătorească întotdeauna la şcoală cu guvernanta sa. Bănuia că pe tînărul care-l urmărea îl interesau haina lui şi pantofii de piele, ceasul de aviator şi stiloul american prins la buzunarul de la piept.

Tînărul trecu prin mulţime şi se apropie de Jim, cu mîinile lui galbene ca nişte dihori.

– Băiat american?

– Englez. Aştept şoferul.

– Băiat... englez. Tu vino acum.

– Nu – e acolo.

Tînărul întinse mîna, înjurînd în chineză, şi-i apucă lui Jim încheietura mîinii. Degetele lui umblau pe cureaua de metal, încercînd să desfacă închizătoarea ceasului. Ţărăncile îl ignorau, cu găinile adormite în poală. Jim împinse mîna tînărului şi simţi strînsoarea degetelor acestuia pe braţ. El scosese un cuţit şi era gata să-i taie mîna lui Jim, de la încheietură.

Jim îşi smulse braţul. Înainte ca tînărul să-l poată apuca din nou, Jim aruncă în dreapta lui coşul de nuiele de pe genunchii ţărăncii. Tînărul se dădu

înapoi, lovind cu călcîiele pasărea care începu să cotcodăcească. Femeile săriră în picioare şi ţipară la el. El le ignoră şi puse la loc cuţitul. Se luă după Jim, care alerga printre şirurile de pasageri ai tramvaiului, încercînd să le arate încheietura mîinii învineţite.

La vreo sută de metri distanţă de depou, Jim ajunse în Avenue Joffre. Se odihni la intrarea închisă a teatrului *Nanking*, unde de un an rula *Pe aripile vîntului*, într-o versiune pirat chinezească. Chipurile pe jumătate desfigurate ale lui Clark Gable şi Vivien Leigh se ridicau pe un eşafodaj deasupra unei replici aproape în mărime naturală a Atlantei în flăcări. Tîmplari chinezi tăiau panourile cu fum pictat, care se ridicau în sus spre cerul Shanghai-ului, greu de deosebit de incendiile care se înălţau încă deasupra Oraşului Vechi, unde membrii răzleţi ai Kuomintangului rezistaseră invaziei japoneze.

Tînărul cu cuţitul era tot în urma lui, strecurîndu-se prin mulţime cu pantofii lui sport ieftini. În centrul bulevardului Joffre era punctul de control al poliţiei, amplasamentul acestuia, înconjurat cu saci de nisip, marcînd perimetrul de vest al Concesiunii Franceze. Jim ştia că nici poliţia de Vichy, nici soldaţii japonezi nu vor face nimic ca să-l ajute. Urmăreau un bombardier cu un singur motor care zbura jos, deasupra hipodromului.

Cînd umbra avionului trecu peste stradă, Jim simţi cum tînărul chinez îi înşfacă şapca şi îl apucă de umăr. Jim se smulse şi traversă în goană strada aglomerată, spre punctul de control, trecînd printre trăsurici şi strigînd:

– Nakajima...! Nakajima...!

Un chinez în uniforma poliţiei de la Vichy încercă să-l atingă cu un băţ, dar o santinelă japoneză se opri să se uite la Jim. Ochii lui observaseră caracterele japoneze de pe emblema de metal pe care Jim o luase din avionul distrus de pe aerodromul Hungjao. Tolerîndu-l scurt timp pe acest băieţaş, el îşi continuă patrularea şi, cu vîrful puştii, îi făcu semn să plece.

– Nakajima...!

Jim se alătură mulţimii de pietoni care treceau prin punctul de control. După cum bănuise, urmăritorul lui dispăruse printre cerşetori, ricşe şi culi, în partea franceză a sîrmei ghimpate. Nu pentru prima dată, Jim îşi dădu seama că japonezii, oficial duşmanii săi, îi ofereau unica protecţie în Shanghai.

Ţinîndu-şi braţul învineţit şi furios pe el însuşi că-şi pierduse şapca de şcoală, Jim ajunse în cele din urmă pe Amherst Avenue. Îşi trase mîneca de la cămaşă peste dungile negre care îi marcau încheietura mîinii. Mama lui era întotdeauna îngrijorată de pericolele şi violenţa de pe străzile Shanghai-ului şi nu ştia nimic de lungile lui plimbări cu bicicleta prin oraş.

Amherst Avenue era pustie. Mulţimea de cerşetori şi refugiaţi dispăruse. Chiar şi bătrînul cu cutia de *Craven A* dispăruse. Jim alergă pe alee, aşteptîndu-se s-o vadă pe mama sa şezînd pe canapeaua din dormitorul ei şi vorbind despre Crăciun. Credea că nu vor mai discuta niciodată despre război.

Un sul lung acoperit cu semne japoneze fusese prins pe uşa din faţă, pînza albă avînd peceţi şi

numere de înregistrare. Jim apăsă pe sonerie, aşteptînd ca servitorul Doi să deschidă uşa. Se simţea sfîrşit, la fel de obosit ca şi pantofii lui uzaţi, şi observă că haina îi fusese tăiată de la cot de cuţitul hoţului.

– Băiete, grăbeşte-te...! începu el să spună. Am să te omor... dar se stăpîni.

Casa era tăcută. Nu se auzeau servitoarele certîndu-se pentru lenjerie în partea destinată servitorilor sau clip-clip-ul grădinarului care tundea iarba în jurul straturilor de flori. Cineva închisese motorul piscinei, deşi tatăl lui hotărîse ca filtrul să funcţioneze toată iarna. Uitîndu-se în sus la ferestrele dormitoarelor, văzu că obloanele aparatelor de aer condiţionat fuseseră închise.

Jim ascultă soneria răsunînd prin casa goală. Prea obosit ca să mai întindă mîna la buton, se aşeză pe treptele lustruite şi suflă pe genunchii săi răniţi. Era greu să-şi închipuie cum părinţii lui, Vera, cei nouă servitori, şoferul şi grădinarul puteau să fi plecat cu toţii deodată.

Se auzi un fel de explozie înăbuşită la capătul aleii: zgomotul era provocat de eşapamentul unei maşini grele. Un camion mare, japonez, intrase pe Amherst Avenue, iar oamenii din echipaj stăteau printre antenele lor de radio. Înaintau prin mijlocul străzii, obligînd o limuzină Mercedes de la centrul german să se urce pe trotuar.

Jim se ridică repede din faţa intrării şi se ascunse după un stîlp. În jurul casei era un zid înalt, îmbrăcat în ţigle de teracotă, iar deasupra avea sticlă spartă.

Apucîndu-se cu vîrful degetelor de ţigle, se căţără pe zid, sub geamul cu gratii de la vestiar. După ce se ridică pe marginea de ciment, se tîrî în genunchi printre bucăţile de sticlă. În anul care trecuse, fără să ştie grădinarul şi paznicul de noapte, el se căţărase pe zid de multe ori, scoţînd de fiecare dată cîteva bucăţi ascuţite de sticlă. Se aplecă peste margine şi sări în ramurile întunecate ale cedrului din spatele chioşcului de vară.

În faţa lui era grădina închisă şi tăcută, adevăratul cămin al lui Jim, în mai mare măsură decît însăşi casa. Aici se jucase singur, cu imaginaţia lui. Fusese un pilot doborît pe acoperişul pergolei de trandafiri, un pistolar aşezat sus în plopii din spatele terenului de tenis, un infanterist alergînd pe pajişte cu pistolul cu aer comprimat, căzînd împuşcat în straturile de flori şi ridicîndu-se din nou ca să atace grădina alpină de sub catargul steagului.

Din umbra din spatele chioşcului de vară, Jim se uită în sus la ferestrele verandei. Un avion ce trecea pe deasupra lui îl făcu să se gîndească că nu trebuia să alerge prea brusc pe pajişte. Deşi neclintită, grădina părea că s-a întunecat şi s-a sălbăticit. Iarba netăiată începuse să se unduiască, iar rododendronii erau mai sumbri decît îi ţinea el minte. Ignorată de grădinar, bicicleta lui zăcea pe treptele terasei. Jim merse prin iarba deasă, spre piscină. Apa era acoperită cu frunze şi insecte moarte, iar nivelul scăzuse cu aproape un metru, lăsînd pe laturi un strat de murdărie. Mucuri de ţigară zăceau pe faianţa albă şi un pachet de ţigări chinezeşti plutea pe sub

trambulină.

Jim merse pe cărare, spre camerele servitorilor din spatele casei. O sobă de cărbuni zăcea în curte, dar uşa bucătăriei era încuiată. Ascultă să audă vreun zgomot din casă. Lîngă treptele bucătăriei era compactorul de gunoi. De la compresor, un tobogan se deschidea în zidul bucătăriei, lîngă chiuvetă. Cu doi ani în urmă, cînd era mai mic, Jim o îngrozise pe mama sa, urcîndu-se prin tobogan, în timp ce ea împreună cu un servitor aranja meniul pentru o cină festivă.

De data asta, nu era pericol să fie pornit motorul. Jim deschise capacul de metal, se căţără printre lamele ca nişte coase şi îşi făcu drum prin toboganul unsuros. Uşa de metal se lăsă în jos, dezvăluindu- i bucătăria familiară în faianţă albă.

– Vera! Sînt acasă! Băiete!

Jim se lăsă pe podea. Niciodată nu văzuse casa atît de întunecată. Înconjură balta de apă din jurul frigiderului şi intră în holul pustiu. Cînd urcă scările spre dormitorul mamei sale, aerul era stătut, cu un miros de transpiraţie străin.

Hainele mamei sale erau răspîndite pe patul nefăcut, iar pe jos zăceau valize deschise. Cineva măturase periile de păr şi sticluţele ei de parfum de pe măsuţa de toaletă, iar pudra de talc acoperea parchetul lustruit. Se vedeau zeci de urme de paşi, tălpile goale ale mamei lui amestecate cu imaginea clară a unor ghete grele, arătînd ca desenele complicate ale dansurilor tipărite în manualele de foxtrot şi tango ale părinţilor lui.

Jim se aşezã pe pat, în faţa imaginii sale proprii, ca o stea, care radia din mijlocul oglinzii. Un obiect greu fusese aruncat în sticla de înălţimea unui om şi acum se părea cã bucăţi din el însuşi zburau prin camerã, împrăştiate prin casa goalã.

Adormi la piciorul patului mamei sale, alintat de parfumul cămăşii ei de noapte din mătase, sub imaginea reflectată de zeci de cioburi ca nişte diamante, imaginea unui băieţel care parcă exploda.

7

Piscina secată

Timpul se opri pe Amherst Avenue, la fel de nemişcat ca şi norul de praf care plutea în camere, înconjurîndu-l scurt timp pe Jim, în timp ce umbla prin casa pustie. Mirosuri aproape uitate, un slab iz de covor îi aminteau de perioada de dinainte de războiu. Timp de trei zile, aşteptă ca mama şi tatăl lui să se întoarcă. În fiecare dimineaţă, se căţăra pe acoperişul în pantă de deasupra ferestrei dormitorului lui şi se uita peste străzile rezidenţiale din suburbiile vestice ale Shanghai-ului. Urmărea coloanele de tancuri japoneze intrînd în oraş dinspre sate şi încercă să-şi

repare haina, nerăbdător să-i vadă încă de departe pe părinţii lui, cînd se vor întoarce cu Yang şi cu Packard-ul.

Un mare număr de avioane îi zburau pe deasupra capului şi Jim îşi petrecea ore în şir ca să le identifice mărcile. Sub el, pajiştea stătea nemişcată, cu fiecare zi ceva mai întunecată, acum, cînd grădinarul nu mai îndrepta boscheţii şi nu mai tăia iarba. Jim obişnuia să se joace acolo după-amiezele, tîrîndu-se prin grădina montană, pretinzînd că este unul dintre marinarii japonezi care atacaseră nava *Wake*. Dar jocurile în grădină îşi pierduseră magia şi el îşi petrecu majoritatea timpului pe canapeaua din dormitorul mamei sale. Prezenţa ei se simţea în aer ca şi parfumul ei, ţinînd la respect figura deformată din oglinda spartă. Jim îşi amintea de lungile ore petrecute împreună, cînd îşi făcea lecţiile de latină, şi de poveştile pe care i le spunea despre copilăria ei în Anglia, o ţară ce i se părea mult mai străină decît China, unde avea să meargă la şcoală cînd se va termina războiul.

În talcul răspîndit pe podea, în jurul lui, putea vedea urmele tălpilor mamei sale. Se mişcase dintr-o parte în alta, împinsă de un partener foarte agitat, poate unui dintre ofiţerii japonezi pe care îl învăţa tangoul. Jim încercă şi el paşii de dans, care păreau cu mult mai violenţi decît orice tango pe care-l văzuse vreodată şi reuşi să cadă şi să se taie la mînă de oglinda spartă.

În timp ce-şi sugea rana, îşi aminti cum îl învăţase mama sa să joace mah-jong şi de piesele colorate

criptic care intrau şi ieşeau din pereţii de mahon. Jim se gîndi să scrie o carte despre mah-jong, dar uitase majoritatea regulilor. Pe covorul din camera de zi, adună o grămadă de beţe de bambus din seră şi începu să construiască un zmeu care să ridice un om, după principiile ştiinţifice pe care le învăţase de la tatăl lui. Dar patrulele japoneze de pe Amherst Avenue ar fi putut vedea zmeul zburînd pe deasupra grădinii. Punîndu-l deoparte, Jim se învîrti prin casa goală şi urmări cum scade, aproape imperceptibil, nivelul apei din piscină.

Mîncarea din frigider începuse să emane un miros suspect, dar dulapurile cămării erau pline de fructe conservate, biscuiţi de cocktail şi carne presată, delicatese pe care Jim le adora. Mînca la masa din sufragerie, aşezat la locul lui obişnuit. Seara, cînd înţelegea că părinţii lui nu vor veni acasă în ziua respectivă, se ducea la culcare în dormitorul lui de la ultimul etaj al casei, cu unul dintre aeromodelele sale pe pat, alături, un lucru pe care Vera i-l interzisese întotdeauna. În somn, visa despre război, despre toate vasele de luptă ale Marinei Japoneze ce navigau în amonte pe rîul Yangtze, cu tunurile trăgînd, în timp ce scufundau nava *Petrel*, iar el şi tatăl lui îi salvau pe marinarii răniţi.

În cea de-a patra dimineaţă, cînd coborî la micul dejun, Jim constată că uitase să închidă un robinet de la bucătărie şi se scursese toată apa din rezervor. Cămara era bine aprovizionată cu sifoane şi apă minerală, dar el acceptase deja faptul că mama şi tatăl lui nu vor mai reveni acasă. Se uită prin ferestrele

verandei la grădina năpădită de buruieni. Nu era vorba de faptul că războiul schimba totul – căci lui Jim îi plăceau schimbările – ,ci de faptul că lăsa lucrurile aşa cum erau, dar într-un mod curios şi neliniştitor. Chiar şi casa părea sumbră, de parcă s-ar fi îndepărtat de el prin mici acte neprietenoase.

Încercînd să-şi menţină starea de spirit ridicată, Jim hotărî să viziteze casele prietenilor săi apropiaţi, Patrick Maxted şi gemenii Raymond. După ce se spălă cu sifon, se duse în grădină să-şi ia bicicleta. Peste noapte, piscina secase. Jim nu o văzuse niciodată golită şi se uită cu interes la fundul înclinat. Lumea cîndva misterioasă a unor linii albastre mişcătoare, zărite printr-o cascadă de bule, era acum expusă luminii de dimineaţă. Plăcile de ceramică erau pline de frunze lipicioase şi murdărie, iar scara cromată din capătul mai adînc, care cîndva dispărea într-un abis de apă, se termina brusc lîngă o pereche de papuci de cauciuc, murdari.

Jim sări pe fund, în partea mai puţin adîncă. Alunecă pe suprafaţa umedă, iar genunchiul lui julit lăsă o pată de sînge pe faianţă. O muscă se aşeză imediat pe ea. Atent unde pune piciorul, Jim coborî pe fundul înclinat. În jurul scurgerii de alamă din capătul adînc, zăcea un mic muzeu al verilor trecute, o pereche de ochelari de soare ai mamei, agrafa de păr a Verei, un pahar de vin şi o monedă englezească pe care tatăl lui o aruncase în piscină pentru el. Jim zărise adesea banul de argint, strălucind ca o scoică, dar nu fusese niciodată în stare să ajungă la el.

Jim puse moneda în buzunar şi se uită în sus, la

pereţii umezi. O piscină golită avea ceva sinistru şi încercă să-şi imagineze la ce ar putea folosi, dacă nu era umplută cu apă. Îi amintea de cazematele de beton de la Tsingtao şi de amprentele de sînge ale mîinilor puşcaşilor nemţi, înnebuniţi, lăsate pe pereţii chesonului. Oare urmau să se comită omoruri în toate piscinele din Shanghai, iar pereţii lor erau îmbrăcaţi în ceramică pentru a se putea spăla sîngele?

Părăsind grădina, Jim îşi duse bicicleta prin uşa verandei. Apoi, făcu ceva ce dorise de multă vreme – să se urce pe bicicletă şi să circule prin camerele oficiale, goale. Încîntat la gîndul cît de şocaţi ar fi fost Vera şi servitorii, el ocoli, ca un specialist, biroul tatălui său, intrigat de urmele pe care le lăsau roţile pe covor. Se ciocni de birou şi dărîmă o lampă de masă, cînd coti pe uşă şi intră în camera de zi. Stînd în picioare pe pedale, el făcu zig-zag-uri printre fotolii şi mese, îşi pierdu echilibrul şi căzu pe o canapea, se redresă fără să atingă podeaua, aterizînd izbindu-se de uşile duble care duceau în sufragerie, le deschise şi începu un circuit sălbatic în jurul mesei lungi, lustruite. O luă apoi prin cămară, fîşîind înainte şi înapoi prin balta de apă de sub frigider, împrăştie oalele de pe rafturile din bucătărie şi încheie în mare viteză spre oglinda din vestiarul de jos. Cînd cauciucul din faţă atinse oglinda murdară, Jim se răsti la imaginea lui emoţionată. Războiul îi adusese măcar această mică recompensă.

Bucuros, Jim închise în urma lui uşa din faţă, netezi sulul japonez şi o porni spre gemenii Raymond de pe Columbia Road, din apropiere. Simţi că toate

străzile din Shanghai erau ca niște camere într-o casă uriașă. Acceleră trecînd pe lîngă un pluton de soldați marionetă chinezi care mărșăluiau pe Columbia Road, și o coti mîndru, cînd ofițerul zbieră. Jim gonea pe trotuarele suburbane, printre stîlpii de telefon, dînd la o parte cutiile de *Craven A* lăsate de cerșetorii dispăruți.

Își pierduse suflul cînd ajunse la casa familiei Raymond, la capătul german al lui Columbia Road. Trecu pe lîngă Opel-urile și Mercedes-urile parcate – mașini curioase, triste, care îi dădeau o idee poate prea clară despre felul cum arăta Europa – și se opri în fața ușii principale.

Un sul japonez era prins de panourile de stejar. Ușa se deschise și apărură două servitoare chinezoaice, trăgînd în jos pe scări masa de toaletă a doamnei Raymond.

– Este acasă Clifford? Sau Derek? Femeie...!

Le știa bine pe ambele femei și aștepta ca ele să-i răspundă în engleza lor stricată. Dar ele îl ignorară și trăgeau de masa de toaletă. Picioarele lor deformate, ca niște pumni strînși, alunecau pe trepte.

– Eu sînt Jamie, doamna Raymond...

Jim încercă să treacă pe lîngă servitoare, cînd una din ele întinse mîna și îl pălmui.

Uluit de lovitură, Jim se duse înapoi la bicicletă. Nu fusese niciodată lovit atît de tare, nici la meciurile de box din școală, nici în bătăile cu banda de pe Avenue Foch. I se părea că o parte a feței îi fusese smulsă de pe oase. Îl dureau ochii, dar se stăpîni să nu plîngă. Servitoarele erau puternice, brațele lor erau

întărite de o viaţă în care spălaseră zilnic rufe. Urmărindu-le cum trăgeau masa de toaletă, Jim ştia că ele îi plăteau ceva ce le făcuseră băieţii Raymond sau chiar el.

Jim aşteptă pînă cînd ele ajunseră la ultima treaptă. Cînd una dintre femei veni spre el, intenţionînd în mod clar să-l lovească din nou, el se urcă pe bicicletă şi începu să pedaleze de zor, îndepărtîndu-se.

Dincolo de aleea casei familiei Raymond, doi băieţi germani de vîrsta lui se jucau cu o minge, în timp ce mama lor descuia Opel-ul familiei. De obicei, îi strigau lozinci nemţeşti sau aruncau cu pietre în el, pînă îi oprea mama lor. Dar azi, toţi trei rămaseră tăcuţi. Jim trecu pe lîngă ei pe bicicletă, încercînd să nu le arate faţa învineţită. Mama îi ţinea pe fiii ei pe după umeri, urmărindu-l pe Jim de parcă ar fi fost preocupaţi de ceea ce i se va întîmpla curînd.

Încă şocat de furia pe care o văzuse în ochii servitoarelor, Jim o porni spre blocul de apartamente al familiei Maxted, în Concesiunea Franceză. Îşi simţea tot capul umflat, iar un dinte din maxilarul de jos i se clătina. Dorea să-i revadă pe mama şi pe tata şi voia ca războiul să se termine curînd, chiar în după-amiaza aceea, dacă era posibil.

Prăfuit şi brusc foarte obosit, Jim ajunse la punctul de control cu sîrmă ghimpată de pe Avenue Foch.

Străzile nu mai erau atît de aglomerate, dar mai multe sute de chinezi şi europeni stăteau la coadă ca să treacă de paznicii japonezi. Un Buick proprietate elveţiană şi un camion pe motorină al guvernului francez de la Vichy treceau printre porţi. De obicei, pietonii europeni s-ar fi aşezat în fruntea cozii, dar acum îşi aşteptau rîndul printre ricşe, culi şi ţărani care împingeau cărucioare. Oprind bicicleta, Jim abia îşi ţinu echilibrul, cînd un culi cu picioare bolnave trecu pe lîngă el, aplecat sub un jug de bambus încărcat cu legături de lemne pentru foc. Mulţimea se împingea împrejurul lui, duhnind a transpiraţie şi a oboseală, a grăsime ieftină şi a vin de orez, mirosurile unui Shanghai nou pentru el. Un Chrysler decapotabil, cu doi tineri germani pe scaunele din faţă, acceleră pe lîngă ei, claxonînd tare, zgîriindu-i cu bara din spate mîna lui Jim.

După ce trecu de punctul de control, Jim îndreptă roata din faţă a bicicletei şi pedală spre apartamentul familiei Maxted de pe Avenue Joffre. Grădina oficială, în stil francez, era imaculată ca întotdeauna, o amintire reconfortantă a vechiului Shanghai. În timp ce mergea cu liftul la etajul şapte, Jim îşi folosi lacrimile ca să-şi cureţe mîinile şi faţa, sperînd ca doamna Maxted să se fi întors de la Singapore.

Uşa apartamentului era deschisă. Jim intră în hol şi recunoscu haina de piele a domnului Maxted, aruncată pe jos. Aceeaşi furtună care răvăşise şi dormitorul mamei sale de pe Amherst Avenue, intrase şi ieşise prin fiecare cameră a apartamentului familiei Maxted. Sertare pline de îmbrăcăminte fuseseră

aruncate pe paturi, dulapuri devastate erau deschise, grămezi de pantofi şi valize erau trîntite peste tot, de parcă o duzină de familii Maxted nu fuseseră capabile să se hotărască ce să împacheteze în cinci minute.

– Patrick...

Jim ezită să intre în camera lui Patrick, fără să bată la uşă. Salteaua fusese răsturnată pe podea, iar perdelele fluturau la ferestrele deschise. Dar aeromodelul lui Patrick, construit cu mai multă grijă decît ai lui, încă mai atîrna din tavan.

Jim trase salteaua înapoi pe pat şi se culcă. Urmări cum aeromodelul se învîrtea în aerul rece care se mişca prin apartamentul gol. El şi Patrick petrecuseră ore în şir, inventînd bătălii aeriene imaginare pe cerul acestei camere de pe Avenue Joffre. Jim urmărea avioanele Spitfire şi Hurricane învîrtindu-i-se deasupra capului. Mişcarea lor îl liniştea, slăbindu-i durerea din maxilar şi era tentat să stea acolo, dormind liniştit în camera prietenului lui plecat, pînă la terminarea războiului.

Dar Jim îşi dădea deja seama că era timpul să-i găsească pe mama şi pe tatăl lui. În lipsa lor, chiar şi alţi englezi ar fi fost bineveniţi.

În faţa blocului de apartamente al familiei Maxted, pe partea opusă a bulevardului Joffre, era complexul companiei *Shell*, aproape toate casele acestuia fiind

ocupate de funcţionari britanici. Jim şi Patrick se jucau adesea cu copiii de acolo şi erau membri de onoare ai bandei *Shell*. Cînd Jim îşi împinse bicicleta pe aleea familiei Maxted, putu vedea că rezidenţii englezi plecaseră cu toţii. Santinele japoneze stăteau la intrarea complexului, în spatele unei gherete cu sîrmă ghimpată. Supravegheaţi de un ofiţer japonez, un grup de culi chinezi încărcau mobile din case, într-un camion militar.

La cîţiva metri depărtare de ghereta cu sîrmă ghimpată, un bărbat mai în vîrstă, cu un palton vechi, stătea sub platani şi îi urmărea cu privirea pe japonezi. În ciuda costumului ros, purta încă manşete albe şi piepţi de cămaşă scrobiţi.

– Domnul Guerevici! Sînt aici, domnule Guerevici!

Bătrînul rus alb era îngrijitorul complexului companiei *Shell* şi locuia cu mama sa bătrînă într-o căsuţă mică, lîngă poartă. Un ofiţer japonez stătea acum în camera din faţă, curăţindu-şi unghiile în timp ce fuma o ţigară. Lui Jim îi plăcuse întotdeauna domnul Guerevici, deşi rusul mai vîrstnic nu prea era impresionat de el. Un fel de artist amator, cînd era în dispoziţie bună, el îi desena lui Jim, în albumul de autografe, complicate vase cu pînze. Bufetul lui cenuşiu din bucătărie era plin de gulere şi piepţi de cămăşă scrobite, iar lui Jim îi părea rău că domnul Guerevici nu-şi putea permite o cămaşă adevărată. Poate că va veni să locuiască împreună cu el în Amherst Avenue.

Jim îşi analiză gîndul în timp ce domnul Guerevici îi făcea semn de peste drum cu ziarul. Mamei lui s-ar

fi putut să-i placă bătrînul rus, dar Verei nu. Est-europenii şi ruşii albi erau chiar mai snobi decît englezii.

– Bună, domnule Guerevici. Îi caut pe mama şi pe tata.

– Dar cum ar putea să fie aici? Bătrînul rus arătă spre vînătăile de pe faţa lui Jim şi clătină din cap. Toată lumea e în război şi tu tot te mai învîrţi pe bicicletă...

Cînd ofiţerul japonez începu să-l înjure pe unul dintre culi, domnul Guerevici îl trase pe Jim în spatele unui platan. Desfăcu ziarul, ca să-i arate schiţa unui artist extravagant, înfăţişînd două vase de război uriaşe scufundîndu-se sub o grindină de bombe japoneze. Din fotografiile de mai jos, Jim recunoscu vasele *Repulse* şi *Prince of Wales*, fortăreţele de nescufundat, despre care fiimele britanice de actualităţi pretindeau mereu că puteau înfrînge fiecare în parte Marina japoneză.

– Nu e un exemplu bun, reflectă domnul Guerevici. Astea erau linia Maginot a Imperiului Britanic. Dar văd că eşti roşu la faţă.

– Am căzut de pe bicicletă, domnule Guerevici, explică Jim, deşi nu-i plăcea că trebuia să mintă pentru a apăra Marina Regală. M-am preocupat să-i caut pe mama şi pe tata. E treabă, nu glumă.

– Da, văd asta.

Domnul Guerevici urmări un convoi de camioane care trecu repede. Paznici japonezi, cu baionete la armă, şedeau pe marginea din spate. În camioane, rezemîndu-şi capul pe umerii celorlalţi, erau femei

britanice cu copiii lor, îngrămădiţi peste valizele ieftine şi baloturile kaki. Jim se gîndi că erau familiile militarilor britanici capturaţi.

– Băiete! Pleacă cu bicicleta! Domnul Guerevicl îl împingea de umăr pe Jim. Du-te după ei!

– Dar, domnule Guerevici...

Bagajele sărăcăcioase îl neliniştiră pe Jim tot atît de mult ca şi straniile soţii ale soldaţilor britanici.

– Nu pot merge cu ele – sînt prizoniere.

– Du-te! Pe bicicletă! Nu poţi trăi pe stradă!

Cînd Jim rămase ferm lîngă ghidon, domnul Guerevici îl mîngîie pe cap şi o porni înapoi peste drum. Îşi reluă aşteptarea în spatele ziarului său, urmărindu-i pe japonezi cum golesc casele din complex, de parcă ar fi inventariat lumea sa pierdută, a companiei *Shell*.

– Am să vin să vă mai văd, domnule Guerevici.

Lui Jim îi păru rău de bătrînul îngrijitor, dar, în drumul lui de întoarcere spre Amherst Avenue, era mai preocupat de cele două vase de război. Filmele de actualităţi britanice erau pline de minciuni. Jim văzuse Marina japoneză scufundînd nava *Petrel*, iar acum era clar că puteau scufunda orice. Jumătate din Flota americană din Pacific era la fund în Pearl Harbor. Poate că domnul Guerevici avea dreptate şi el ar fi trebuit să meargă după camioane. Mama şi tatăl lui se poate să fi ajuns deja la închisoarea la care erau duşi.

Deci, de nevoie, hotărî să se predea japonezilor. Soldaţii care păzeau punctul de control de pe Avenue Foch îi făcură semn să treacă, atunci cînd vru să le

vorbească, dar Jim căsca ochii după unul dintre caporalii care răspundea de toate.

Din anumite motive, se părea că, în acea zi, era o lipsă de caporali japonezi în Shanghai. Deşi era obosit, Jim se îndreptă spre casă, de-a lungul bulevardelor Great Western şi Columbia, dar nu era nici un japonez pe acolo. Totuşi, cînd ajunse la intrarea casei lui de pe Amherst Avenue, văzu că o limuzină Chrysler era parcată în faţa uşii. Doi ofiţeri japonezi coborîră din maşină şi se uitară la casă, în timp ce îşi îndreptau uniformele.

Jim era gata să pedaleze spre ei şi să le explice că el locuia în casă şi că era gata să se predea. Atunci, un soldat japonez ieşi din spatele stîlpului porţii. El apucă roata din faţă a bicicletei cu mîna stîngă, degetele lui ţinînd cauciucul printre spiţe şi, cu un ţipăt răguşit, îl aruncă pe Jim înapoi, grămadă, în strada prăfuită.

8

Ora picnicului

Neputînd să se predea, Jim se întoarse cu bicicleta stricată la apartamentul familiei Maxted, la Concesiunea Franceză. De atunci încolo, trăi singur în casele abandonate şi în apartamentele din suburbiile din vestul Aşezării Internaţionale. Majoritatea caselor fuseseră proprietăţile unor cetăţeni britanici sau americani sau ale unor rezidenţi olandezi, belgieni sau din Franţa liberă, care fuseseră toţi internaţi de japonezi în zilele de după atacul de la Peari Harbor.

Blocul de apartamente în care locuia familia Maxted era proprietatea unor chinezi bogaţi care

fugiseră la Hong Kong în săptămînile dinaintea izbucnirii războiului. Majoritatea apartamentelor rămăseseră goale de luni de zile. Deşi familia de îngrijitori chinezi mai locuia încă în cele două camere de la subsol, de lîngă casa ascensorului, fuseseră înspăimîntaţi de plutonul de poliţie militară japoneză care îl arestase pe domnul Maxted. În timp ce iarba creştea pe pajiştea neîngrijită iar grădinile se deteriorau, ei îşi petreceau vremea gătind cîte puţin pe o sobiţă cu cărbuni pe care o aşezaseră lîngă statuile de ciment de pe fundul bazinului ornamental. Mirosul de fasole bătută şi paste cu mirodenii plutea în jurul statuetelor ce înfăţişau nimfe dezbrăcîndu-se.

În prima săptămînă, Jim a fost liber să vină şi să plece cînd voia. Băga bicicleta în lift, urca la etajul şapte şi intra în apartamentul familiei Maxted, printr-un geam deschis, cu plasă de ţînţari, de pe balconul servitorilor. Uşa din faţă avea un vizor şi un set complex de încuietori electrice, căci domnul Maxted, membru important al Societăţii de Prietenie cu China pro-Chiang, o organizaţie a oamenilor de afaceri locali, fusese odată victima unei încercări de asasinat. După ce Jim a închis uşa, aceasta nu a mai putut fi deschisă, iar pe la el nu venea nimeni, în afară de o irakiană mai în vîrstă, care locuia în anexă. Cînd aceasta a sunat la uşă, Jim a văzut-o strîmbîndu-se în vizor, iar faţa ei bătrînă transmitea un mesaj misterios. Femeia a stat apoi pe gînduri timp de zece minute, în lift, îmbrăcată imaculat şi cu bijuterii.

Jim era bucuros să fie lăsat în pace. După ce fusese aruncat de pe bicicletă de către soldatul

japonez, abia reuşise să ajungă înapoi la familia Maxted şi dormise pe patul lui Patrick tot restul zilei. Se trezise a doua zi dimineaţă în zgomotul tramvaielor care treceau pe Avenue Foch, al claxoanelor convoaielor japoneze care intrau în oraş şi al miilor de sirene care urlau continuu şi care constituiau de fapt emblema sonoră a Shanghai-ului.

Vînătaia de pe faţă începuse să dispară, lăsîndu-i chipul mai slab decît şi-l amintea, cu gura de o formă mai strînsă şi mai îmbătrînită. Uitîndu-se în oglinda din camera de baie a lui Patrick, la haina sa prăfuită şi cămaşa murdară, se întreba dacă mama şi tatăl lui l-ar mai recunoaşte. Jim îşi şterse hainele cu un prosop ud. Ca şi domnul Guerevici, mulţi dintre chinezii care treceau se uitau la el într-un mod curios. Totuşi, Jim înţelese că erau unele avantaje în a fi sărac. Nimeni nu s-ar mai gîndi să-i taie mîinile.

Cămara familiei Maxted era plină de cutii cu sticle de whisky şi gin, o peşteră a lui Aladin de sticle aurii şi rubinii, dar nu erau decît cîteva borcane de măsline şi o cutie de biscuiţi de cocktail. Jim mîncă un mic dejun modest la masa din sufragerie şi apoi se apucă să-şi repare bicicleta. Avea nevoie de ea ca să umble prin Shanghai, să-şi găsească părinţii şi să se predea japonezilor.

Şezînd pe podea, în sufragerie, Jim încercă să îndrepte furcile strîmbate. Mîinile îi tremurau pe metalul prăfuit, incapabile să se strîngă. Se speriase rău, cu o zi înainte. În jurul lui, se deschidea un spaţiu deosebit, care îl separa de lumea sigură pe care o cunoscuse înainte de război. După trecerea acestor

cîtorva zile, fusese în stare să se obişnuiască cu ideea scufundării navei *Petrel* şi a dispariţiei părinţilor săi, dar acum se simţea în nesiguranţă şi era înfrigurat tot timpul, chiar şi în condiţiile temperaturii blînde de decembrie. Scăpa şi spărgea vesela de faianţă, cum nu i se întîmplase niciciînd înainte, şi îi venea greu să se concentreze.

În ciuda tuturor acestora, Jim reuşi să repare bicicleta. Deşurubă roata din faţă şi îndreptă furcile, îndoindu-le de bara de fier a balconului. Încercă bicicleta în camera de zi şi apoi luă liftul în jos, pînă în hol.

Cînd Jim trecu pe Avenue Foch, văzu că Shanghai-ul se schimbase. Mii de soldaţi japonezi patrulau pe străzi. Pe principalele bulevarde fuseseră ridicate posturi de pază, înconjurate cu saci de nisip, la o anumită distanţă unele de altele. Deşi străzile erau aglomerate de cărucioare şi ricşe, de camioane comandate de miliţia marionetă, mulţimea era supusă. Chinezii care înţesau trotuarele în faţa magazinelor universale de pe Nanking Road, îşi ţineau capetele în jos, evitîndu-i pe soldaţii japonezi care treceau pe stradă.

Pedalînd cu putere, Jim urmă un tramvai foarte încărcat, care înainta zgomotos pe Avenue Edward VII. Chinezi morocănoşi stăteau agăţaţi de laturile acestuia, iar un tînăr cu părul creţ, cu un costum negru de mandarin, îl scuipă pe Jim, apoi sări jos şi alergă în mulţime, îngrijorat că pînă şi acest mic act va declanşa un şir de pedepse. Trupuri de chinezi zăceau peste tot, în mijlocul străzii, cu mîinile legate la

spate, aruncaţi după saci de nisip amplasaţi în diverse locuri, şi cu capetele pe jumătate tăiate, sprijinite unele pe umerii altora. Miile de tineri gangsteri, în costumele lor americane, dispăruseră, dar la punctul de control de pe Bubbling Well Road, Jim văzu un tînăr, într-un costum albastru de mătase, care era bătut cu beţe de către doi soldaţi. Cînd loviturile îl pocniră în cap, el îngenunche într-o baltă de sînge ce-i picura de pe revere.

Toate casele de jocuri de noroc şi casele de opium, de pe străzile dosnice din spatele hipodromului, se închiseseră şi grile de metal blocau intrările la casele de amanet şi la bănci. Chiar şi garda de onoare, formată din cocoşaţi, din faţa *Teatrului Cathay*, îşi părăsise posturile. Absenţa lor îl descumpăni pe Jim. Fără cerşetorii lui, oraşul părea cu atît mai sărac. Ritmurile mohorîte ale noului Shanghai erau stabilite de nesfîrşitele claxoane japoneze urlătoare. Străzile păreau mai dure decît le ţinea minte din plimbările lui anterioare prin oraş. Mîinile îi erau mai reci decît ghidonul. Încercînd să-şi menţină o stare de spirit ridicată, decise să viziteze toate acele locuri din Shanghai unde părinţii lui erau cunoscuţi, începînd cu biroul tatălui său. Funcţionarii superiori chinezi făcuseră întotdeauna mare caz de Jim şi el se gîndea că ar fi dornici să-l ajute.

Totuşi, Szechwan Road fusese închisă de către japonezi. Baricade de sîrmă ghimpată închideau ambele capete ale străzii, iar sute de civili japonezi intrau şi ieşeau din băncile străine şi din clădirile comerciale, ducînd maşini de scris şi cutii cu dosare.

Jim pedală în jos spre Bund, care era dominat acum de corpul masiv al crucişătorului *Idzumo*. Era ancorat la vreo patru sute de metri depărtare de chei, cu vechile coşuri proaspăt vopsite, cu turelele tunurilor acoperite cu pînze care fluturau. La o mică distanţă în amonte, era nava americană *Wake* purtînd acum steagul Soarelui-Răsare şi avînd caractere vii, japoneze, pe carcasă. O ceremonie complicată de botez se desfăşura în faţa clubului *Shanghai*. Zeci de civili japonezi importanţi, în redingotă, alături de germani şi italieni în uniforme fasciste extravagante, urmăreau un marş al marinarilor şi ofiţerilor japonezi. Două tancuri, mai multe piese de artilerie şi un cordon de marinari înconjurau terenul, aşezate pe şinele de la capătul liniei de tramvai. Şinele circulare de fier răsunau sub bocancii soldaţilor.

Sprijinindu-şi bărbia pe ghidon, Jim se uită la soldaţii cu baioneta la armă, care păzeau intrarea la hotelul *Palace*. Nici unul dintre ei probabil că nu vorbea engleza şi nici nu avea idee că acest băiat european, cu bicicleta lui strîmbă, era un duşman naţional. Dacă s-ar fi apropiat de ei sub ochii chinezilor înghesuiţi acolo, santinelele l-ar fi trîntit la pămînt.

Jim se îndepărtă de Bund şi începu lunga călătorie înapoi, spre apartamentul familiei Maxted. În momentul în care trecu punctul de control de pe Avenue Joffre, era deja prea obosit ca să mai circule pe bicicletă şi îşi împinse micul vehicul printre ţărăncile care cerşeau şi printre conducătorii de ricşe care moţăiau. După ce se urcă în apartament, se

aşează la masa din sufragerie şi mîncă nişte biscuiţi de cocktail şi nişte măsline, care alunecau pe gît cu sifon. Adormi pe patul prietenului său, sub avionul care se învîrtea mereu şi plutea sub tavan.

În zilele următoare, Jim încercă din nou să se predea japonezilor. Ca şi prietenii lui de şcoală, el dispreţuia pe oricine care se preda – accepta fără rezerve moralitatea strictă a Anuarelor Camarazilor – dar a te preda duşmanului era mai dificil decît părea. Acum, Jim era obosit mai tot timpul, cînd se plimba cu bicicleta pe străzile nesigure ale Shanghai-ului. Soldaţii japonezi care păzeau *Country Club*-ul şi curtea din faţa Catedralei erau prea periculoşi pentru a se apropia de ei. Pe Bubbling Well Road, urmări o maşină Plymouth aparţinînd unui şofer elveţian şi soţiei acestuia, dar ei îi strigară să plece şi îi aruncară o monedă pe stradă, de parcă ar fi fost unul dintre cerşetorii chinezi.

Jim plecă în căutarea domnului Guerevici, dar bătrînul îngrijitor rus nu mai era acolo să supravegheze complexul *Shell* – poate că şi el încerca să se predea. Jim se gîndi la mama aceea nemţoaică, cea care se uitase după el, cînd pleca din casa familiei Raymond. Ea păruse îngrijorată pentru el, dar după ce pedală tot drumul pînă la Columbia Road, constată că porţile spre proprietăţile germane erau închise. Germanii se închideau în ei înşişi, la fel de

îngrijoraţi în faţa japonezilor ca şi oricine altcineva. Jim fu aproape aruncat de pe bicicletă pe Nanking Road de două maşini japoneze de stat major care traversau strada. Ei opriră un camion plin cu germani de la clubul *Graf Zeppelin* care erau în drum spre Hongkew, să-i bată pe evrei. Ofiţerii japonezi le ordonară germanilor să coboare din camion. Le luară bîtele şi revolverele, le smulseră brasardele cu zvastica şi îi trimiseră la plimbare.

La o săptămînă după ce sosise în apartamentul familiei Maxted, energia electrică şi alimentarea cu apă se opriră. Jim îşi duse bicicleta jos pe scări pînă în hol, unde o găsi pe bătrîna irakiană discutînd cu portarul chinez. Ambii se întoarseră spre Jim, urlînd la el să părăsească imobilul, deşi ştiuseră toată săptămîna că era acolo.

El era bucuros să plece. Mîncase ultimii biscuiţi şi singura lui masă în ziua precedentă fusese un pachet de alune braziliene mucegăite, pe care îl găsise într-un sertar. Se simţea obosit, dar curios de ameţit – ultima picătură de apă de la robinetul băii aproape că îl îmbătase. Avea aceeaşi senzaţie pe care o cunoscuse înainte de război, cînd se pregătea să se ducă la o petrecere. Îşi aminti de mama şi de tatăl lui, dar chipurile lor începuseră deja să i se şteargă din memorie. Se gîndea tot timpul la mîncare şi ştia că exista un mare număr de case neocupate în suburbiile de vest ale Shanghai-ului, cu rezerve nelimitate de biscuiţi de cocktail şi destul sifon care să-i ajungă pînă la sfîrşitul războiului.

Urcîndu-se pe bicicletă, Jim părăsi Concesiunea

Franceză şi pedală de-a lungul lui Columbia Road. Bulevarde rezidenţiale liniştite se întindeau printre copaci, iar casele goale zăceau în mijlocul grădinilor sălbăticite. Ploaia spălase cernéala de pe sulurile japoneze, iar dîre roşii se scurgeau pe panourile uşilor de stejar, de parcă americanii şi europenii şi-ar fi vărsat sîngele pe uşile lor de la intrare.

Forţele de ocupaţie japoneze erau prea absorbite cu preluarea Shanghai-ului ca să se preocupe de aceste case abandonate. Jim alese o intrare în formă de semilună, ascunsă de strada principală, unde se înălţa o casă cu acoperiş de tablă, în spatele unor ziduri înalte. Un sul spălăcit atîrna între lămpile de trăsură din alamă. Jim ascultă liniştea din interiorul casei, apoi îşi ascunse bicicleta în frunzele nemăturate de lîngă trepte. La a treia încercare, se căţără pe zidul garajului, în stil Tudor, şi luă cu asalt acoperişul ascuţit. Se lăsă jos în frunzişul des al grădinii, care se agăţa de casă ca un vis întunecat refuzînd să se trezească.

Cu o ţiglă desprinsă din acoperişul garajului, Jim porni prin iarba înaltă spre terasă. Aşteptă cîtva timp, cît un avion zburâ pe deasupra, şi apoi sparse geamul unei ferestre în care era aparatul de aer condiţionat. Intră în casă, deschizînd apărătoarea gurii de aer, ca să ascundă geamul spart.

Repede, Jim se mişcă prin camerele în umbră, ce păreau nişte tablouri într-un muzeu uitat. Casa era plină de fotografii ale unei femei frumoase, ce poza ca o stea de cinema. El ignoră portretul înrămat de pe pianul mare şi uriaşul glob al Pămîntului de lîngă

rafturile bibliotecii. În trecut, Jim s-ar fi oprit să se joace cu globul – ani de zile îl cicălise pe tatăl lui să-i ia unul ca ăsta – dar acum era prea flămînd ca să piardă măcar un minut.

Casa fusese proprietatea unui stomatolog belgian. În biroul lui, sub diplomele înrămate, erau dulăpioare albe, conţinînd seturi de dinţi. În întuneric, rînjeau la Jim ca nişte guri lacome.

Jim trecu prin sufragerie în bucătărie. Ocoli balta de apă din jurul frigiderului şi, ca un expert, îşi aruncă ochii pe rafturile cămării. Spre nemulţumirea sa, acestui stomatolog belgian şi frumoasei lui însoţitoare le plăcea mîncarea chinezească – ceva pe care părinţii lui rareori puneau gura – iar cămara era plină, ca şi depozitul unui comprador chinez, cu intestine uscate şi fructe uscate.

Exista totuşi o singură cutie de lapte condensat, de o dulceaţă şi un gust pe care Jim nu şi le mai amintea. Bău laptele şezînd la masa de lucru din biroul stomatologului, în timp ce dinţii îi zîmbeau, apoi adormi într-un dormitor de la etaj, în lenjerie de mătase, plină de parfumul trupului femeii cu chipul unei stele de cinema.

9

Sfîrşitul bunătăţii

Căutînd mereu de mîncare, Jim părăsi a doua zi dimineaţa casa stomatologului. Găsi o nouă locuinţă temporară într-o casă din apropiere, a unei văduve americane pe care părinţii lui o cunoscuseră înainte de plecarea ei la San Francisco. De acolo, se mută mai departe, stînd în fiecare casă cîteva zile, ferit de oraşul îndepărtat, urît, de zidurile înalte şi de iarba sălbăticită.

Japonezii confiscaseră toate aparatele de radio şi pe cele de fotografiat, dar în rest casele erau intacte. Majoritatea erau mult mai elegante decît propria lui

casă. Deşi era un om bogat, tatăl lui Jim fusese întotdeauna un auster. Celelalte case aveau cinematografe particulare şi saloane de bal. Abandonate de proprietarii lor, maşini Buick şi Cadillac zăceau în garaje, pe cauciucuri dezumflate.

Totuşi, dulapurile din cămările lor erau goale, obligîndu-l pe Jim să se hrănească doar cu puţinele alimente pentru cocktail, rămase după cincizeci de ani de petreceri ale fostului Shanghai. Uneori, după ce găsea o cutie intactă de bomboane de ciocolată în sertarul unei măsuţe de toaletă, Jim se înviora şi îşi amintea de părinţii săi dansînd pe muzica de la radio, înainte de masa de prînz de duminică, şi de dormitorul său de pe Amherst Avenue, acum ocupat de ofiţeri japonezi. Juca biliard în camerele de joc întunecoase sau se aşeza la masa de cărţi aranjînd formaţii de bridge, jucîndu-le pe toate cît putea de corect. Dormea în paturi cu mirosuri curioase, citind revistele *Life* şi *Esquire*, iar în casa unui doctor american citi în întregime *În oglindă*, o lume liniştitoare, mai puţin stranie decît a lui proprie.

Dar sertarele cu jucării din camerele de copii îl făceau să se simtă şi mai golit. Răsfoia albumele cu fotografii, pline de imagini ale unei lumi dispărute, cu baluri mascate şi întreceri sportive. Sperînd încă să-şi vadă părinţii,stătea la ferestrele dormitoarelor, în timp ce apa se scurgea din piscinele suburbiilor vestice, drapîndu-le pereţii albi cu valuri de murdărie. Deşi era prea obosit să se gîndească la viitor, Jim ştia că micile stocuri de alimente se vor termina în curînd şi că japonezii îşi vor îndrepta atenţia spre aceste case

goale. Familiile civililor japonezi se mutau deja în fostele locuinţe ale Aliaţilor de pe Amherst Avenue.

Jim abia de-şi recunoştea părul lung şi obrajii palizi, o faţă stranie într-o oglindă străină. Se uita fix la arătarea în zdrenţe care apărea în faţa lui în toate oglinzile de pe Columbia Road, un puşti pe jumătate ca mărime faţă de cît era înainte şi de două ori mai vîrstnic. În cea mai mare parte a timpului, Jim îşi dădea seama că era bolnav şi adesea trebuia să zacă toată ziua. Pe Columbia Road reţelele de arpovizionare fuseseră întrerupte, iar apa care picura din rezervoarele de pe acoperişuri avea un gust metalic neplăcut. Odată, cînd zăcea bolnav într-un dormitor, la mansardă, pe Great Western Road, un grup de civili japonezi au petrecut o oră umblînd prin camerele de la parter, dar Jim avea o febră prea mare, ca să-i poată striga.

Într-o după-amiază, Jim se căţără pe zidul din jurul unei case din spatele *Country Club*-ului american. Sări într-o grădină mare, cu iarba crescută, şi alergă spre verandă înainte de a-şi da seama că un grup de soldaţi japonezi îşi pregăteau masa lîngă piscina golită. Trei bărbaţi stăteau pe vine pe trambuline, băgînd surcele într-un foc mic. Un alt soldat era jos, pe fundul piscinei, scotocind printre rămăşiţele de caschete de baie şi de ochelari de soare.

Japonezii îl urmăreau pe Jim care ezita în iarba înaltă şi amestecau în orezul lor fiert, în care pluteau cîteva bucăţi de peşte. Nu încercau să-şi ia puştile, dar Jim ştia că nu trebuia să fugă de ei. El merse prin iarbă pînă la piscină şi se aşeză pe marginea ei.

Soldaţii începură să-şi mănînce mîncarea, vorbind încet. Erau bărbaţi solizi, cu capetele rase, avînd haine şi echipamente mai bune decît santinelele japoneze din Shanghai şi Jim bănui că erau trupe călite în luptă.

Jim îi urmărea cum mîncau, cu ochii aţintiţi pe fiecare îmbucătură care le intra în gură. Cînd cel mai în vîrstă dintre cei patru soldaţi termină, el curăţă nişte orez ars şi urme de peşte de pe marginea vasului. Soldatul de clasa întîi de vreo patruzeci de ani, cu mîini lente, atente, îi făcu semn lui Jim să se apropie şi îi întinse blidul cu rămăşiţe. În timp ce-şi fumau ţigările, japonezii îşi zîmbeau unul altuia, urmărindu-l pe Jim cum devorează bucăţelele de orez gras. Era prima mîncare caldă, de cînd părăsise spitalul, iar fierbinţeala şi grăsimea îi înţepau gingiile. Îi apărură lacrimi în ochi. Japonezul căruia i se făcuse milă de Jim, dîndu-şi seama că acesta murea de foame, începu să rîdă cu bunăvoinţă şi scoase dopul de cauciuc de la gamela lui cu apă. Jim bău lichidul limpede, cu gust de clor, atît de diferit de apa stătută de pe Columbia Road. Se înecă, înghiţi cu grijă şi chicoti în pumni, zîmbind spre japonez. Curînd, rîdeau cu toţii laolaltă, şezînd în iarba înaltă de lîngă piscină.

În următoarea săptămînă, Jim îi urmă pe japonezi în patrularea lor pe străzile pustii. În fiecare dimineaţă, soldaţii ieşeau din bivuacul lor de la punctul de control de pe Great Western Road, iar Jim alerga de pe treptele casei în care îşi petrecuse noaptea şi li se alătura. Soldaţii intrau rareori în casele străinilor şi erau preocupaţi doar să nu lase vreun cerşetor

chinez sau nişte hoţi să intre în cartierele rezidenţiale. Uneori, săreau zidurile de împrejmuire şi explorau grădinile năpădite de buruieni, ai căror boscheţi şi copaci ornamentali păreau mult mai interesanţi pentru ei, decît casele bogat echipate. Jim le făcea servicii, căutînd caschete de baie, pe care le colecţionau, spărgînd lemne şi aprinzînd focurile. Urmărea tăcut cum luau masa de amiază. Aproape întotdeauna lăsau puţin orez şi peşte pentru el, iar odată soldatul i-a dat o bucată de bomboană tare, pe care a rupt-o dintr-o fişie din buzunarul lui, dar în rest nici unul dintre ei nu dovedea vreun interes faţă de Jim. Ştiau oare că era un vagabond? Se uitau fix la pantofii lui jerpeliţi dar de bună calitate, la stofa de lînă a hainei lui de şcoală, presupunînd poate că locuia cu o familie de europeni bogaţi, dar ineficienţi, care nu se mai preocupau să-şi hrănească progeniturile.

După o săptămînă, Jim deveni dependent de această patrulă japoneză pentru aproape toată hrana lui. Tot mai multe case de pe Columbia Road erau ocupate de militari şi civili japonezi. De mai multe ori, cînd se apropia de o casă părăsită, Jim era alungat de paznici.

Într-o dimineaţă, soldaţii japonezi nu-şi mai făcură apariţia. Jim aşteptă răbdător în grădina casei din spatele *Country Club*-ului american. Încercînd să-şi calmeze foamea, el rupse crenguţe din boschetul de rododendron, gata să aprindă focul lîngă piscina secată. Urmări un avion ce zbura în lumina rece de februarie şi numără cele trei ciocolate cu lichior din buzunarul hainei, pe care le păstrase pentru situaţia

limită care ştia că va veni în curînd.

Uşile verandei se deschiseră şi soldaţii japonezi ieşiră pe terasă. Îi făceau semne cu mîna, iar Jim avu ideea confuză că-i aduseseră cu ei pe părinţii săi, aşa încît îşi făceau o intrare oficială prin casă, în loc să sară peste zid.

El alergă spre japonezi, care însă strigau la el într-un mod surprinzător. Apoi, ajunse la terasă şi văzu că erau membrii altei patrule. Caporalul îi dădu nişte ghionturi şi îl împinse spre straturile de flori. Zbierînd cîteva cuvinte în germană, îl aruncă pe Jim pe alee şi închise poarta de fier forjat în urma lui.

Casele din jurul lui, luminate de soare, erau acum nişte lumi închise, în care se întorsese pentru scurt timp la copilărie. Cînd o porni în lunga călătorie spre Bund, se gîndi la soldaţii japonezi care îl hrăniseră din oala lor de gătit, dar ştia acum că bunătatea, pe care i-o insuflaseră întotdeauna părinţii şi profesorii săi, nu însemna nimic.

10

Cargoul eşuat

Lumina rece a soarelui tremura pe valurile rîului, transformînd suprafaţa acestuia într-un fel de sticlă sfărîmată şi făcînd ca băncile şi hotelurile îndepărtate de Bund să pară un şir de torturi de nuntă. Pentru Jim, care şedea pe pasarela debarcaderului funerar, sub docurile părăsite din Nantao, coşurile şi catargele lui *Idzumo* i se păreau sculptate în zahăr candel. Îşi strînse mîinile în forma unui binoclu şi studie marinarii îmbrăcaţi în alb, care se mişcau pe punţi şi pe pod, ca nişte păduchi ocupaţi. Turelele tunurilor crucişătorului îi aminteau decoraţiunile de zahăr ale torturilor de

Crăciun a căror aromă prea puternică nu-i plăcuse niciodată.

Cu toate astea, lui Jim i-ar fi plăcut să mănînce vaporul. Îşi imaginã cã ciuguleşte catargele, sugînd cremă din coşurile eduardiene, îngropîndu-şi dinţii în carcasa de marţipan şi devorînd întreaga parte din faţă a corpului vasului. După aceea, ar înghiţi hotelul *Palace*, clădirea *Shell*, întregul Shanghai.

Din coşurile vasului *Idzumo* ieşeau aburi în trombă, care apoi se liniştea şi pluteau peste apă, ca un văl delicat. Crucişătorul ridicase ancorele şi se clătina în flux, cu botul îndreptat în aval. După ce ajutase la impunerea conducerii japoneze în Shanghai, era gata să plece spre un alt teatru de război. De parcă ar fi sărbătorit evenimentul, o regată de cadavre apăru odată cu fluxul. Trupurile a zeci de chinezi, fiecare pe cîte o plută de flori de hîrtie, înconjurară nava *Idzumo*, gata să escorteze crucişătorul spre gurile rîului Yangtze.

Jim urmărea patrulele navale japoneze. Peste rîu, pe malul de la Pootung, erau acoperişurile galvanizate şi coşurile moderne ale bumbăcăriei tatălui său. Jim îşi amintea vag de vizitele lui acolo, ocazii neplăcute, cînd directorii chinezi îl plimbau ca la paradă, sub privirile inexpresive a mii de muncitoare. Acum, pe malurile rîului era tăcere şi ceea ce îl preocupa pe Jim era mulţimea de cargouri scufundate. Cea mai apropiată epavă, o costieră cu un singur coş, se afla în canalul cu apă adîncă doar la vreo sută de metri distanţă de capătul debarcaderului funerar. Podul ruginit al acestuia, ca o pîine maronie

sfărîmată, mai păstra încă mistere pentru el. Războiul, care schimbase atît de radical totul în viaţa lui Jim, părăsise de mult această epavă uitată, dar el era hotărît să se ducă la vasul acela. Gîndul de a-şi regăsi părinţii; de a se preda japonezilor, chiar şi gîndul de a găsi alimente ca să mănînce, nu mai însemnau nimic acum, cînd cargoul era, în sfîrşit, la îndemîna lui.

Timp de două zile, Jim rătăcise de-a lungul falezei din Shanghai. După ce fusese descoperit de patrula japoneză, el o pornise spre Bund. Singura lui speranţă de a-şi vedea din nou părinţii era să găsească pe vreunul dintre prietenii lor elveţieni sau suedezi. Deşi europenii neutri circulau cu maşinile pe străzile oraşului, Jim nu văzuse nici o figură de american sau de englez. Fuseseră oare trimişi cu toţii în lagăre sau în închisori în Japonia?

Apoi, în timp ce mergea pe bicicletă pe Nanking Road, fu depăşit de un camion militar. Un grup de bărbaţi cu părul blond, în uniforme britanice, şedeau în spatele paznicilor.

– Grăbeşte-te, băiete! Hai, mai vioi!

– Mai repede, băiete! Nu putem să te aşteptăm!

Jim se aplecă pe ghidon, picioarele mişcîndu-i-se repede pe pedale. Ei strigau şi îi făceau semne cu mîna, bătînd din palme, în timp ce paznicii japonezi se încruntau la acest joc absurd al englezilor. Jim strigă

spre camionul care dispărea, dar auzi rîsete şi văzu un ultim gest cu degetul mare în sus, cînd roata lui din faţă se prinse într-o şină de tramvai şi îl aruncă sub picioarele conducătorilor de trăsurici.

Curînd după aceea, îşi pierdu bicicleta. Încerca să îndrepte furcile din faţă, cînd un negustor chinez şi culi-ul lui veniră la el. Negustorul ţinea de ghidon, dar Jim înţelese că el nu încerca să-l ajute. Privi în ochii nepăsători ai chinezilor. Era obosit şi fusese pălmuit destul.

Jim îi urmări cum duc bicicleta prin mulţime şi dispar pe una dintre sutele de străduţe. O oră mai tîrziu, ajunse pe jos în Szechwan Road, dar întregul sector financiar al Shanghai-ului era închis de sute de soldaţi japonezi şi maşinile lor blindate.

Aşa încît Jim coborî pe Bund ca să privească la *Idzumo*. Toată după-amiaza umblă pe faleză, trecu pe lîngă bancurile de nisip unde veniseră la mal marinarii răniţi de pe nava *Petrel* şi unde îl văzuse pentru ultima oară pe tatăl său, pe lîngă cheiurile de şampane şi piaţa de peşte cu chefalul palid expus printre liniile de tramvai, la cheiul Concesiunii Franceze unde Bundul ajungea la debarcaderele funerare şi la docurile din Nantao. Acolo nimeni nu-i făcu nici un rău. Această regiune de golfuleţe şi depozite de gunoaie era acoperită cu metalul carcaselor de corăbii cu opium, cu hoituri de cîini şi cu sicriele care fuseseră împinse din nou la mal pe plajele cu noroi negru. După-amiaza, el urmări hidroavioanele japoneze ancorate de balizele lor de la Baza Aeriană Navală. El aştepta ca piloţii, cu ochelarii lor mari de zbor, să iasă şi să coboare pe

ponton. Dar se părea că nimeni altcineva, în afară de Jim, nu se interesa de hidroavioane, iar ele stăteau pe pontoanele lor lungi, cu elicele în bătaia vîntului. Noaptea, Jim dormea în unul dintre zecile de taxiuri aruncate pe bancurile de nisip. Claxoanele maşinilor blindate ale japonezilor gemeau de-a lungul Bundului, iar reflectoarele bărcilor de patrulare sclipeau peste rîu, dar Jim adormea repede în aerul rece. Trupul lui slab părea că pluteşte în noapte, învîrtindu-se deasupra apei negre, în timp ce el se agăţa de slabele mirosuri omeneşti care emanau din scaunele taxiurilor.

Apa era mare, iar hidroavioanele începuseră să se învîrtească în jurul balizelor lor. Rîul nu se mai izbea de estacadele cargourilor. Pentru cîteva momente, suprafaţa apei părea să se transforme într-o oglindă uleioasă din care vasele ieşeau ruginite, ca o imagine a propriei lor reflectări. Lîngă debarcaderele funerare, şampanele porniră înainte, desprinse de pe bancurile de nisip, chiar dacă erau pline cu apă.

Jim stătea pe vine pe scăriţa de metal, urmărind apa care bătea în grila de sub picioarele lui. Din buzunarele hainei, scoase una din ultimele două bomboane de ciocolată cu lichior. Studie ambalajele de nedescifrat, ca semnele zodiacului, şi le cîntări cu grijă. Păstrînd-o pe cea mai mare, o puse în gură pe cea mai mică. Alcoolul tare îl înţepă la limbă, dar sorbi

ciocolata neagră, dulce. Apa maronie se ridica sticloasă în jurul debarcaderului, iar el îşi aminti că tatăl său îi spusese că lumina soarelui ucide bacteriile. La vreo cincizeci de metri mai încolo, cadavrul unei tinere chinezoaice plutea printre şampane, călcîiele rotindu-i-se de parcă nu erau sigure în ce direcţie să o îndrepte în ziua aceea. Cu grijă, Jim decantă puţină apă dintr-o palmă în alta, apoi bău repede, ca germenii să nu aibă timp să-l infecteze.

Ciocolata cu lichior şi ritmul legănat al valurilor îl făcură să se simtă din nou ameţit şi se sprijini de un şampan plin de apă, care se lovi de debarcader. Uitîndu-se la cargoul în descompunere, Jim, fără să se gîndească, păşi pe şampanul ce plutea pe apa ca o gelatină.

Vasul putrezit era pe jumătate umplut cu apă, udîndu-i pantofii şi pantalonii. El rupse o parte din bordul liber şi folosi scîndura groasă ca să vîsleaşcă spre cargou. Cînd ajunse la navă, şampanul aproape că se scufundase. Se apucă de bara de la tribord şi se căţără pe punte, în timp ce şampanul plin de apă se îndepărtă, în drum spre următorul cargou scufundat.

Jim îl urmări cum se îndepărtează, apoi merse prin apa pînă la glezne care acoperea puntea de metal. Rîul începuse să se mişte uşor, dar suprafaţa ceratâ a vasului rămase nemişcată cînd intră în cabina deschisă şi ieşi prin balustrada de la babord. Jim păşi în cabină, care părea o grotă ruginită, mai veche chiar decît forturile germane de la Tsingtao. El plutea astfel pe suprafaţa rîului, care părea că venise din toate golfuleţele şi din orezăriile şi canalele Chinei, ca să-l

poarte pe acest băieţel pe spinarea lui. Dacă ar fi călcat pe valuri pe lîngă balustrada de la babord, ar fi putut parcurge toată distanţa care-l despărţea de *Idzumo*...

Trîmbe de fum ieşeau din coşurile crucişătorului care se pregătea să ridice ancora. Oare părinţii lui erau la bord? Conştient că s-ar putea ca acum să rămînă singur în Shanghai, pe acest vas cu aburi pe care visase întotdeauna să-l viziteze, Jim privi de pe bord spre ţărm. Începuse refluxul şi cadavrele acoperite cu flori îşi urmau călcîiele spre mare. Cargoul se aplecă din cauza curentului şi carcasa lui ruginită scîrţîia şi scotea diverse sunete. Plăcile de metal se fierăstruiau unele pe altele, odgoanele atîrnînde treceau peste puntea din faţă, iar nişte pînze invizibile păreau să împingă această veche carcasă spre siguranţa unei mări calde, aflate la depărtare de o lume de Shanghai.

Fericit, Jim simţi că bordul tremură sub picioarele lui. Cum rîdea singur la balustradă, observă că cineva se uită fix la el, de pe docul de dincolo de debarcaderele funerare. Un bărbat care purta haină şi şapcă de marinar american, stătea la timona unuia dintre cele trei vase pentru cărbuni, parţial construite. Timid, dar ca de la căpitan la căpitan, Jim îi făcu semne cu mîna. Bărbatul îl ignora şi îşi fuma ţigara ascunsă în palmă. El îl urmărea nu doar pe Jim ci şi pe un tînăr marinar, aflat înlr-o barcă de salvare de metal, care se desprinsese de celălalt vas cu aburi din port.

Dornic să-l salute pe primul său pasager şi mem-

bru al echipajului, Jim părăsi bordul şi îşi făcu drum în jos spre punte. Marinarul se apropie mai mult, vîslind cu mişcări puternice, scurte, atent să nu tulbure apa. La cîteva mişcări, marinarul se uita peste umăr spre Jim şi privea prin hublouri, de parcă suspecta că acel cargou ruginit era plin de băieţei. Barca de salvare era intrată bine în apă, sub greutatea spinării solide a marinarului. Trase lîngă vas şi Jim văzu, între ghetele lui, o rangă, un bomfaier şi chei de piuliţe. Pe bancă erau inele de alamă de la hublouri, luate din corpurile navelor.

– Hei, băiete – mergi pe coastă? Cine mai e cu tine?

– Nimeni.

Cu toată speranţa de siguranţă pe care o oferea acest tînăr american, Jim nu era dispus să părăsească vasul.

– Îi aştept pe mama şi pe tata. Au... întîrziat.

– Au întîrziat? Ei bine, poate au să vină mai tîrziu. Se pare că ai nevoie de ajutor.

El întinse mîna ca să se urce la bord, dar cînd Jim i-o apucă, marinarul îl trase brusc în barcă, genunchii lovindu-i-se de inelele de alamă ale hublourilor. El îl ridică pe Jim şi îi pipăi reverele hainei şi insigna. Părul lui blond, lăsat liber, încadra o faţă deschisă de american, dar el se uita spre rîu pe furiş, de parcă s-ar fi aşteptat ca un scafandru japonez, în echipament complet, să apară la suprafaţă în apropierea bărcii de salvare.

– Acum, de ce încerci să ne deranjezi? Cine te-a adus aici?

– Am venit singur. Jim îşi îndreptă haina. Ăsta-i vaporul meu, acum.

– Eşti un copil englez cam nebun. Ai stat pe debarcader timp de două zile. Cine eşti de fapt?

– Jamie... Jim încercă să se gîndească la ceva care să-l impresioneze pe american; înţelesese deja că trebuia să rămînă cu tînărul marinar. Construiesc un zmeu care să ridice un om... şi am scris o carte despre bridge.

– Aşteaptă pînă o să vadă şi Basie chestia asta.

În timp ce se îndepărtau de cargou, americanul scoase vîslele. Cu cîteva lovituri puternice, trase barca spre bancurile de nisip. Intrară într-un golfuleţ puţin adînc, între debarcaderele funerare, un canal negru, pătat de ulei, care se ondula trecînd pe lîngă docuri. Americanul se uită fix la un sicriu gol, care îşi aruncase ocupantul peste bord. Scuipă în el ca să aibă noroc şi îl sparse cu o vîslă. Cu îndemînare, manevră barca în spatele corpului alb al unui iaht fără catarg, legat de un şlep eşuat la mal. Ascunşi sub pupa în formă de lebădă a iahtului, legară barca de un ponton de lemn. Americanul îşi atîrnă pe braţ inelele de hublou, îşi adună uneltele şi îi făcu semn lui Jim să iasă din barcă.

Traversară podeaua docului, trecînd pe lîngă plăci de oţel, colaci de lanţuri şi sîrmă ruginită, spre corpurile răpănoase ale celor trei vase carbonifere. Jim se ţinea după el, imitînd mersul agresiv al americanului. În sfîrşit, întîlnise pe cineva care l-ar putea ajuta să-şi găsească părinţii. Oare americanul şi camaradul lui din timonerie încercaseră şi ei să se

predea? Toţi trei laolaltă ar fi prea mulţi ca japonezii să-i ignore.

Un camion vechi, Chevrolet, era parcat sub elicea celui mai mare vas carbonifer. Intrară în corpul vasului prin locul de unde lipsea o placă. Americanul îl ridică pe Jim pe o platformă de bambus, întinsă de-a lungul chilei. Se urcară pe o scară pe puntea următoare, trecură prin timonerie şi se aplecară,intrînd printr-o mică deschizătură într-o cabină de metal sub pod.

Leşinat de foame, Jim se sprijini de rama uşii. Un miros familiar plutea în aer, amintindu-i de dormitorul mamei lui de pe Amherst Avenue, parfumul pudrei de faţă, al coloniei şi al ţigărilor *Craven A*, iar pentru o clipă fu încredinţat că ea va apărea din odăiţa întunecoasă, ca o zînă de Crăciun, şi îi va spune că războiul s-a terminat.

II

Frank şi Basie

O sobiţă de cărbuni ardea încet în mijlocul cabinei, fumul ei dulceag ridicîndu-se printr-un luminator deschis. Podeaua era acoperită de cîrpe pline de ulei şi de bucăţi de motor, inele de alamă de la hublouri şi balustrade de scară. De ambele părţi ale sobiţei erau fotolii de punte, pe a căror pînză decolorată erau brodate cuvintele *„Liniile Aeriene Imperiale"*, şi un pat de campanie, cu o pătură chinezească.

Americanul îşi aruncă uneltele în grămada de piese metalice. Capul lui mare şi umerii laţi aproape că umpleau cabina şi se lăsă fără grijă în fotoliul de

pînză. Se uită în oala de pe sobiţă, apoi îl privi cu tristeţe pe Jim.

– Deja începe să mă calce pe nervi, Basie. Nu ştiu dacă este mai mult flămînd sau nebun...

– Intră, băiete. Arăţi de parcă ai simţi nevoia să te culci.

Un bărbat mărunt, mai în vîrstă, ieşi de sub pătură şi îi făcu semn lui Jim, cu ţigara pe care o ţinea în mîna lui albă. Avea o faţă blîndă, liniştită, de pe care fuseseră şterse cu înţelepciune toate copioasele experienţe ale vieţii lui, iar mîinile îi erau moi, ocupate să se pudreze una pe cealaltă pe sub pătură. Ochii lui înregistrară fiecare amănunt al hainelor lui Jim – pătate de noroi, ticul care îi mişca buzele, obrajii traşi şi picioarele nesigure.

Scutură pudra de pe pat şi numără bucăţile de alamă salvate.

– Asta-i tot, Frank? Asta nu e o cantitate de dus la piaţă. Negustorii ăia din Hongkew cer zece dolari pe un sac de orez.

– Basie! Tînărul marinar dădu violent cu piciorul în grămada de metal, supărat mai mult pe el însuşi decît pe bărbatul vîrstnic. Băiatul stă de două zile pe debarcader! Vrei să vină japonezii aici?

– Frank, japonezii nu ne caută pe noi. Golful Nantao e plin de vase carbonifere – de asta am venit aici.

– Practic, ai pus o firmă. Nu cumva vrei să ne caute? Aşa-i, Basie? Frank bägă o cîrpă în lichidul de curăţat. Începu să frece cu putere murdăria care acoperea un inel de hublou. Dacă vrei să munceşti

din greu, încearcă să ieşi acolo – cu copilul ăsta care să te urmărească tot timpul.

– Frank, ţine seama de plămînii mei, ai fost de acord cu asta, zise Basie, inhalînd puţin fum de ţigară. În plus, băiatul nici nu te-a observat. Avea alte lucruri în minte, lucruri de-ale băieţilor, pe care tu, Frank, le-ai uitat dar pe care eu mi le mai amintesc încă.

Îi făcu un loc cald pe pat lui Jim.

– Vino încoace, fiule. Cum îţi zicea înainte de începerea războiului?

– Jamie...

Frank aruncă pe jos cîrpa.

– Toate fiarele astea nu ne ajung să cumpărăm un şampan pînă la Chungking! Am avea nevoie de vasul *Queen Mary*, pînă acolo. Îi aruncă lui Jim o privire neagră. Şi n-avem destul orez pentru tine, băiete. Cine eşti? Jamie?

– Jim... explică Basie. Un nume nou pentru o viaţă nouă.

Cînd Jim se aşeză lîngă el, acesta întinse o mînă pudrată şi îşi apăsă blînd degetul mare pe buzele lui Jim, în colţul stîng al gurii. Jim rămase pasiv cînd Basie îi dezgoli gingia şi i se uită şmechereşte la dinţi.

– Sînt nişte dinţi bine întreţinuţi. Cineva a achitat multe note de plată pentru guriţa asta dulce. Frank, ai rămîne surprins aflînd cîţi oameni neglijează dinţii copiilor lor.

Basie îl bătu pe Jim pe umăr, pipăind lîna albastră a hainei lui. Curăţă noroiul de pe insigna şcolii.

– Se pare că e o şcoală bună, Jim. Şcoala

Catedralei?

Frank se uită urît la grămada de inele de hublouri. Părea prudent faţă de Jim, de parcă acest băieţel ar fi putut să i-l ia pe Basie.

– Catedrală? O fi vreun fel de preot?

– Frank, e vorba de Şcoala Catedralei. Basie se uită cu mai mult interes la Jim. Asta-i o şcoală pentru taipani. Jim, tu trebuie să cunoşti nişte oameni importanţi.

– Păi...

Jim se îndoia în privinţa asta. Nu se putea gîndi la nimic, decît la orezul care fierbea pe sobiţa de cărbuni, dar apoi îşi aminti de o petrecere în aer liber la ambasada britanică.

– Odată i-am fost prezentat doamnei Sun Yat-Sen, adăugă Jim.

– Doamnei Sun? I-ai fost... prezentat?

– Aveam doar trei ani şi jumătate.

Jim stătu nemişcat, în timp ce mîinile albe ale lui Basie îi explorau buzunarele. Ceasul alunecă de la încheietura mîinii lui şi dispăru în întunericul de colonie şi pudră de faţă de sub pătură. Totuşi, manierele pline de atenţie ale lui Basie, ca şi acelea ale servitorilor care îl îmbrăcaseră şi îl dezbrăcaseră cîndva, erau în mod curios liniştitoare. Marinarul îi pipăi toate oasele din trup, de parcă ar fi căutat ceva preţios. Prin uşa deschisă, Jim putu vedea o barcă zburătoare gata să se ridice de pe Baza navală aeriană. O barcă japoneză de patrulare închisese canalul, ţinîndu-se departe de curentele care formau vîrtejuri mari în jurul grupului de cargouri. Jim reveni la

oala care fierbea şi la mirosul ameţitor de grăsime arsă. Brusc, îi veni în minte că aceşti doi marinari americani ar putea să vrea să-l mănînce.

Dar Basie ridicase capacul tigăii. Un abur parfumat ieşi dintr-o fiertură groasă de orez şi peşte. Basie scoase două farfurii de tablă şi linguri; dintr-un sac de piele de sub pat. Încă fumîndu-şi ţigara *Craven A*, puse porţii pentru el şi pentru Jim, cu eleganţa unui chelner de la *Hotel Palace*. În timp ce Jim înghiţea ca un lup peştele fierbinte, Basie îl urmărea cu aceeaşi aprobare crispată pe care i-o arătase soldatul japonez.

Basie băgă lingura în fiertură.

– Noi mîncăm mai tîrziu, Frank.

Frank lustruia un inel de hublou, cu ochii la tigaie.

– Basie, eu mănînc întotdeauna după tine.

– Trebuie să gîndesc pentru noi amîndoi, Frank. În plus, trebuie să avem grijă de tînărul nostru prieten.

El şterse un bob de orez de pe bărbia lui Jim.

– Spune-mi, Jim, ai mai întîlnit vreun alt mare grangur chinez? Pe Chiang Kai-Shek, poate?

– Nu... dar de fapt numele lui nu-i chiar chinezesc, ştii?

Mîncarea caldă îi ascuţise mintea. Îşi aminti un cuvînt pe care îl folosise mama sa, de care încercase întotdeauna să aducă vorba în conversaţia lui cu adulţii.

– E o anagramă din Shanghai Ceh.

– O anagramă...? Basie se îndreptă acum. Terminase masa şi începuse să-şi pudreze mîinile. Te preocupă cuvintele, Jim?

– Puţin. Şi jocul de bridge contractual. Am scris o carte despre asta.

Basie se uită la el neîncrezător.

– Cuvintele sînt mai importante, Jim. Reţine cîte un cuvînt nou în fiecare zi. Nu poţi şti niciodată cînd îţi poate fi de folos un cuvînt.

Jim îşi termină fiertura şi, mulţumit, se rezemă cu spatele de peretele de metal. Nu-şi putea aminti de nici una dintre mesele lui dinainte de război şi nici de cele de atunci încoace. Îl plictisea să se gîndească la toată mîncarea pe care o refuzase în viaţa lui şi la stratagemele complicate pe care Vera şi mama sa le foloseau ca să-l convingă să-şi termine budinca. El observă că Frank se uita fix la cîteva boabe pe care le lăsase pe lingură şi o linse repede, curăţind-o. Jim aruncă o privire în tigaie, bucuros că mai era destul orez pentru Frank. Era sigur acum că aceşti doi marinari din marina comercială nu-l vor mînca, dar teama fusese firească, – circulaseră zvonuri la *Country Club* că marinari englezi torpilaţi în Pacific s-au dedat la canibalism.

Basie se mai servi cu o lingură de orez. El nu se apucă însă să mănînce această a doua porţie, ci doar plimba farfuria pe sub privirea aprinsă a lui Frank. Jim observase deja că lui Basie îi plăcea să-l ţină sub control pe tînărul marinar şi îl folosea pe Jim ca să-l descumpănească. Întreaga educaţie a lui Jim fusese elaborată ca să evite întîlnirea cu oameni ca Basie, dar războiul schimbase totul.

– Dar ce-i cu tatăl tău, Jim? întrebă Basie. De ce nu eşti acasă, cu mama ta? Ei sînt aici în Shanghai?

– Da... Jim ezită. Întreaga sa experienţă din săptămîniile anterioare îi spunea să nu se încreadă în nimeni, poate doar cu excepţia japonezilor. Sînt în Shanghai – dar navighează pe vasul *Idzumo*.

– Pe *Idzumo*? Frank sări de pe scaunul lui de pînză. Apucă o cutie de tablă din raniţa lui şi se servi copios din tigaia cu orez. Între îmbucături, îşi clătină lingura spre Jim. Copile, cine eşti tu? Basie...!

– Nu pe *Idzumo*, Jim. Cu mîinile lui albe, alese o bucată de cărbune din sacul de sub pat. *Idzumo* se îndreaptă spre Foochow şi Golful Manila. Jim te păcăleşte, Frank.

– Păi, eu bănuiesc că sînt pe *Idzumo*. Jim se hotărî să risipească îndoiala din ochii lui Basie. Tatăl meu se ducea des la Manila.

– Dar nu pe un crucişător japonez, Jim.

– Basie...!

– Frank... Basie imită vocea marinarului. Într-o bună zi, o să vrei să ai încredere în mine. Îmi închipui că părinţii lui Jim au fost ridicaţi ca toţi ceilalţi britanici şi acum Jim îi caută. Aşa-i, Jim?

Jim clătină afirmativ din cap şi scoase ultima bomboană de ciocolată cu lichior din buzunarul hainei. Desfăcu folia argintie şi muşcă din sticla de ciocolată în miniatură. Apoi, amintindu-şi şi ce-i băgase Vera în cap despre obligaţia de a fi politicos, îi dădu jumătate din ciocolată lui Basie.

– Curaçao... Ei bine, lucrurile s-au mai îmbunătăţit, de cînd ai apărut tu. Toate cuvintele astea noi şi acum bomboana asta frumoasă ne fac să simţim un pic din stilul hotelului ăluia, *Palace*.

Basie, sugînd din cupa de ciocolată cu dinţii lui albi, semăna cu un şoboian cu faţa albă, scormonind creierii unui şoricel.

– Deci, ai locuit acasă, Jim, absolut singur, acolo jos, în Concesiunea Franceză?

– Pe Amherst Avenue.

– Frank... Înainte de a pleca din Shanghai, ar trebui să facem un tur pe acolo. Sînt multe case goale, Jim?

Jim închise ochii. Era foarte obosit, dar treaz, şi se gîndea la orezul pe care tocmai îl mîncase, savurînd din nou fiecare bob cu peşte. Basie vorbea, iar vocea lui vicleană plutea în aerul plin de fum, cu miros de colonie şi *Craven A*. Îşi aminti de mama sa, fumînd în salon, în Amherst Avenue. Acum, că i-a întîlnit pe aceşti doi marinari americani, se gîndea că o va putea revedea. Va sta cu Basie şi cu Frank; împreună, vor putea merge la grupul de cargouri, mai devreme sau mai tîrziu, bărcile japoneze de patrulare îi vor observa.

O răsuflare fierbinte cu miros de peşte îi acoperi faţa. Jim se trezi gîfîind. Trupul uriaş al lui Frank era aplecat deasupra lui, cu braţele grele pe coapsele lui, cu mîinile pipăindu-i buzunarele hainei. Jim îl împinse la o parte, iar Frank se întoarse calm la fotoliul lui de pînză şi continuă să lustruiască inelele de hublouri.

Erau doar ei amîndoi în cabină. Jim îl auzea pe

Basie jos, pe pasarela de bambus. Uşa camionului se trînti, iar motorul bătrîn începu să pulseze, apoi se opri brusc. Se auzi un sunet îndepărtat al sirenei de pe *Idzumo*. Cu o privire plină de înţeles spre Jim, Frank lustrui alama palidă.

– Ştii, copile, ai un talent de a călca oamenii pe nervi. Cum se poate că nu te-au luat japonezii? Se pare că eşti iute de picior.

– Am încercat să mă predau, îi explică Jim. Dar nu-i uşor. Tu şi cu Basie vreţi să vă predaţi?

– Pe naiba – deşi nu ştiu ce vrea el. Eu încerc să-l fac pe Basie să cumpere un şampan ca să putem naviga pe rîu în sus, spre Chungking. Dar Basie îşi tot schimbă părerea. Vrea să rămînă în Shanghai acum, de vreme ce japonezii sînt aici. El crede că putem face o grămadă de bani, odată ce ajungem în lagăr.

– Vinzi multe inele de hublouri, Frank?

Frank se uită la Jim printre gene, încă nesigur de acest băieţaş.

– Copile, n-am vîndut nici unul măcar. E jocul lui Basie, ca un fel de drog; simte nevoia să pună oamenii să muncească pentru el. Jos în curte, undeva, are o pungă cu dinţi de aur, pe care-i vinde la Hongkew. Cu un zîmbet cunoscător, Frank ridică o cheie de şuruburi, murdară de ulei, şi atinse bărbia lui Jim. E bine că nu ai dinţi de aur, altfel... Îl lovi peste încheietura mîinii.

Jim se ridică, amintindu-şi cum îi cercetase Basie gingia. Zgomotul motorului camionului vibră prin cabina metalică. Se ferea de aceşti doi marinari din marina comercială, care scăpaseră cumva din plasa

japonezã din jurul Shanghai-ului şi îşi dãdu seama cã trebuia sã se teamã de ei, la fel ca de oricine altcineva din oraş. Se gîndi la punga secretã a lui Basie, cu dinţii de aur. Golfuleţele şi canalele de la Nantao erau pline de cadavre, iar gurile acestor cadavre erau pline de dinţi. Fiecare chinez încerca sã aibã mãcar un dinte de aur, din respect pentru sine, iar acum, cînd începuse rãzboiul, rudele lor erau prea obosite ca sã le scoatã dinţii de aur înainte de funeralii. Jim şi-i închipui pe cei doi marinari americani controlînd noaptea bancurile de nisip cu cheile lor de şuruburi, cu Frank vîslind şi conducînd o barcã printre golfuleţele întunecate, iar Basie în barcã, agãţînd cadavrele care treceau pe lîngã ei şi inspectîndu-le gingiile...

12

Muzică de dans

Această imagine înspăimîntătoare domină cele trei zile pe care Jim avea să le petreacă împreună cu marinarii americani. Noaptea, deoarece Basie şi Frank dormeau amîndoi sub pătură, el stătea culcat, treaz, pe grămada de saci de orez, lîngă sobiţa de cărbuni. Reflectaţi de inelele şi barele de alamă, cărbunii străluceau ca nişte dinţi de aur. Cînd se trezea dimineaţa, Jim îşi pipăia maxilarul ca să se asigure că Frank nu-i scosese nici un molar, din perversitate.

În timpul zilei, Jim stătea pe debarcaderul funerar

şi acţiona ca paznic, în timp ce Frank vîslea spre cargourile scufundate. Cînd începea să tremure, Jim intra din nou în cabină şi se culca sub pătură, în timp ce Basie şedea în fotoliul lui de pînză cu inscripţia *„Liniile Aeriene Imperiale"* şi făcea jucării de sîrmă din vechi curăţitoare de pipă. Basie făcuse serviciu de steward la cabine pe *Cathay-American Line* şi îl trata pe Jim cu aceleaşi flecăreli şi jocuri de salon cu care îi distrase pe copiii pasagerilor săi. Făcea aceleaşi eforturi ca să se asigure că Jim îşi mînca mîncarea de dimineaţă şi seară, în timp ce-i punea întrebări nesfîrşite despre mama şi tatăl lui. În mare măsură, Basie copiase modelul pasagerilor pe care îi servise, care se pudrau mereu, din cauza căldurii, în timp ce-şi aprindeau ţigările.

În fiecare după-amiază, porneau împreună în camion şi făceau turul pieţelor din Hongkew. Aici, Basie se tîrguia pentru un sac de orez şi cîţiva peşti, în schimbul unor ţigări franţuzeşti din rezerva de cartoane de sub patul lui. Uneori, îi spunea lui Frank să-l aducă pe Jim la taraba vînzătorului, unde negustorul chinez îl inspecta sobru pe Jim, înainte de a clătina din cap.

Curînd, pentru Jim deveni clar că Basie încerca să-l vîndă negustorilor. Prea obosit ca să reziste, el şedea în camion între cei doi americani, ca unul dintre puii pe care chinezoaicele îi cărau cu ele pe scaunele din tramvaie. Deşi se simţea rău aproape tot timpul, valoarea lui potenţială îi asigura mesele cu peşte fiert. În cele din urmă, negustorii chinezi aveau să înţeleagă că ar putea cîştiga cîţiva yeni informîndu-i

pe japonezi despre ei.

Între timp, el evita mîinile grele ale lui Frank, scormonindu-şi creierii după cuvinte care să-i facă plăcere lui Basie să le audă şi îl regala pe stewardul de cabine cu poveşti despre măreţele case de pe Amherst Avenue. Jim inventa vieţi, cu un lux imaginar desăvîrşit, pretinzînd că aşa trăiseră părinţii săi. Basie nu înceta să fie fascinat de aceste relatări despre high life-ul din Shanghai.

– Povesteşte-mi despre petrecerile la piscină, îi ceru Basie, aşteptînd ca Frank să pornească motorul înaintea ultimei lor vizite la piaţa din Hongkew. Îmi închipui că era mare veselie.

– Basie, bineînţeles că era veselie. Jim îşi aminti orele pe care le petrecuse singur, încercînd să scoată de pe fundul piscinei moneda strălucitoare ca unul din dinţii lui Basie. Mîncau bomboane de ciocolată cu lichior, era un pian alb, whisky cu sifon. Şi complotişti.

– Complotişti, Jim?

– Cred că erau complotişti...

– Eşti obosit, Jim, zise Basie, punîndu-şi un braţ în jurul umerilor lui Jim. Te-ai gîndit atît de mult, şi toate cuvintele astea noi...

– Am folosit toate cuvintele noi, Basie. O să se termine curînd războiul?

– Nu te îngrijora, Jim. Eu nu le dau japonezilor decît cel mult trei luni.

– Chiar aşa de repede, Basie?

– Poate ceva mai mult. Trebuie mult timp ca să porneşti un război. Oamenii trebuie să-şi protejeze investiţiile, cum facem Frank şi cu mine cu camionul

āsta.

Lui Jim nu-i trecuse prin gînd niciodată că cineva ar putea să vrea ca războiul să continue şi se minună de această logică bizară, cînd o porniră spre Hongkew. Se hurducăiră pe drumul de pămînt din spatele docurilor, printr-o regiune pustie, cu magazii goale, gunoaie şi movile mortuare. Lîngă canale locuiau cerşetori în colibe construite din cauciucuri de camion şi lăzi de împachetat. O femeie bătrînă stătea pe vine lîngă apa puturoasă, curăţînd o toaletă de lemn. Uitîndu-se în jos din cabina camionului, lui Jim îi era milă de oamenii aceştia nenorociţi, deşi, doar cu cîteva zile mai înainte, situaţia lui fusese încă şi mai disperată decît a lor. Se produsese o stranie dedublare a realităţii, de parcă tot ce i se întîmplase de la război încoace se petrecea într-o oglindă. Eul lui din oglindă era cel care se simţea ameţit şi flămînd şi care se gîndea tot timpul la mîncare. Lui nu-i mai era milă de celălalt eu al său. Jim bănui că tocmai în felul acesta reuşeau şi chinezii să supravieţuiască. Totuşi, într-o bună zi, chinezii ar putea să iasă din oglindă.

Cînd traversară golful Nantao şi intrară în Concesiunea Franceză, văzură prima patrulă japoneză care păzea punctul de control din capătul de nord al podului de fier. Dar Basie şi Frank păreau că nu se tem de soldaţii înarmaţi. Jim remarcase că americanii nu erau uşor de impresionat. Frank chiar claxonă la un soldat japonez, care intrase pe şosea. Jim se ghemui sub bord, aşteptîndu-se să fie împuşcaţi, dar japonezul le făcu semn cu mîna să meargă mai departe, cu o privire morocănoasă, presupunînd probabil că Frank

şi Basie erau muncitori ruşi albi.

În ora următoare, făcură turul pieţelor din Hongkew, trecînd pe lîngă sute de cîini care lătrau în cuştile lor de bambus; erau acolo nu doar corciturі chineze pentru masă ci şi cokeri, setteri roşcaţi şi airedale abandonaţi pe străzile flămînde ale Shanghai-ului, de proprietarii lor aliaţi. De mai multe ori, se opriră ca Basie să se dea jos şi să se ducă la standul unui negustor, vorbind în cantoneza lui fluentă din docuri, dar nici un inel de hublou sau dinte de aur nu trecu dintr-o mînă în alta.

– Frank, ce încearcă să cumpere Basie?

– Se pare că e mai interesat să vîndă.

– De ce nu mă poate vinde, Basie, pe mine?

– Nimeni nu te vrea. Frank făcu să strălucească moneda pe care o furase din buzunarul lui Jim şi o pocni în mîna lui grea. Nu valorezi nimic. Cît crezi că valorezi?

– Nu valorez nimic, Frank.

– Eşti doar piele şi os. Curînd, o să fii bolnav tot timpul.

– Dacă m-ar cumpăra, ce-ar face cu mine? Nu m-ar putea mînca, sînt piele şi oase.

Dar Frank refuză să răspundă. Basie se urcă în camion, clătinînd din cap. Părăsiră Hongkew şi traversară golful Soochow în Aşezarea Internaţională. Străbătură strada principală, pierzîndu-se în circulaţia de pe Avenue Foch, urmînd tramvaiele încete, huruitoare, prin valul de trăsurici şi ricşe ce mergeau roată lîngă roată.

Jim încercă să-i ghideze spre suburbiile reziden-

ţiale din vestul Shanghai-ului, vorbindu-le despre caseie frumoase, pline cu mese de biliard, whisky şi bomboane de ciocolată cu lichior. Dar el bănui că Basie şi Frank lăsau să treacă timpul pînă la înserare. Curînd după ora şase, lumina se retrase de pe faţadele clădirilor de apartamente din Concesiunea Franceză. Cei doi marinari îşi ridicară geamurile. Frank părăsi Bubbling Well Road şi o porni spre cartierele chinezeşti neluminate din nordul Shanghai-ului.

– Frank, mergi în direcţie greşită, încercă Jim să-i spună.

Dar Basie îşi apăsă dosul mîinii lui pudrate peste gura lui Jim.

– Linişte, Jim. Tăcerea e un prieten bun pentru un băiat.

Jim îşi sprijini capul ameţit de umărul lui Basie. Dădură o raită pe străzile întortocheate. Sute de feţe chineze se lipeau de ferestre, în timp ce-şi croiau drum printre ricşe şi căruţe trase de bivoli. Lui Jim îi era din nou foame, iar continua hurducare a roţilor peste liniile de tramvai nefolosite îl făcea să ameţească. Dorea să se întoarcă la Nantao, la sobiţa de cărbuni cu tigaia de orez.

O oră mai tîrziu, Jim se trezi constatînd că ajunseseră în suburbiile de vest ale Shanghai-ului. Ultimele raze de soare atingeau acoperişurile de pe Columbia Road. În timp ce trecură pe lîngă maşini Opel şi Buick parcate în conglomeratul german, Basie arătă spre casele neocupate.

Jim se înfioră şi suflă în mîini să şi le încălzească. Făcuseră un circuit inutil al oraşului, dar el înţelese că

îi tentase pe aceşti bărbaţi vicleni cu sporovăiala lui despre viaţa în înalta societate. Ca un ghid faţă de un grup de turişti creduli, începu un comentariu despre casele în care locuise în ultimele două luni.

– Aici este whisky şi gin, Basie. Aici este whisky şi gin şi un pian alb – nu doar whisky.

– Alcoolul n-are importanţă. Frank şi cu mine n-avem de gînd să deschidem un bar. Ai fost la cor, Jim? O să te aşezăm pe pian, să cînţi imnul american *Yankee Doodle Dandy*.

– Asta are cinematograf, continuă Jim. Iar asta e plină de dinţi.

– Dinţi, Jim?

– Aparţinuse unui stomatolog. Poate că sînt şi dinţi de aur, Basie.

Intrară pe Amherst Avenue şi trecură pe lîngă casele pustii. Energia electrică de pe stradă era încă deconectată, iar casele, în grădinile lor neîngrijite, păreau şi mai sumbre pe înserat, răspîndite acolo ca şi cargourile scufundate în rîu. Dar Basie se uita la ele cu un respect vizibil, de parcă anii petrecuţi de el ca steward la cabine pe *Cathay-American Line* îl învăţaseră adevărata valoare a acestor corăbii pe uscat. Era clar că era bucuros că s-a asociat cu Jim.

– Ai bun simţ, din moment ce te-ai născut aici, Jim. Eu admir un bărbat care apreciază o casă bună. Oricine poate să-şi fure propriii săi părinţi, dar să ai simţul să vezi dincolo de asta...

– Basie...

Frank întrerupse reveria aceasta. Se opriseră sub copaci, la vreo două sute de metri de intrarea în aleea

lui Jim.

– Bine, Frank.

Basie deschise uşa lui şi coborî pe stradă. Nu erau patrule japoneze, iar paznicii chinezi se retrăseseră în spatele zidurilor lor, pentru noapte. Basie arătă spre o intrare îngustă care înainta printre boscheţi netunşi de lemn cîinesc, spre una dintre case.

– Jim, a venit timpul să-ţi dezmorţeşti picioarele. Fă o plimbare pînă acolo şi vezi dacă cineva cîntă la pianul cel alb.

Jim ascultă zgomotul încet dar neîntrerupt al motorului camionului. Frank şedea cu spatele rezemat, nepăsător, dar piciorul lui uriaş era sprijinit pedala de acceleraţie. Faţa palidă a lui Basie era ca o lanternă atîrnată sub copaci. Jim înţelese că ei plănuiseră să-l lase acolo. Deoarece nu reuşiseră să-l vîndă chinezilor, îl vor abandona pe bulevardele Shanghai-ului, noaptea.

– Basie, eu...

Frank pusese o mînă pe umărul lui, gata să-l arunce în drum.

– Am putea merge la mine acasă, zise Jim. E şi mai luxuriantă.

– Luxuriantă?

Basie savură cuvîntul în aerul cenuşiu. Se uită la casele din jurul lor, la frontoanele în stil Tudor şi la faţadele albe moderne, la replicile de castele şi la acele *hacienda* cu acoperiş de ţigle verzi.

El se urcă în camion şi ţinu uşa fără să o încuie.

– În regulă, Frank, o să ne uităm la casa lui Jim.

Înaintară pe sub copaci şi întoarseră în aleea nepăzită. În timp ce se apropiau de casa tăcută, Jim văzu că Basie era dezamăgit. Deschise portiera, gata să-l apuce pe Jim şi să-l arunce pe propriile lui trepte.

Jim se agăţă de bordul maşinii, dar în acel moment, două siluete ieşiră de sub porticul de la intrare. Purtau un fel de cămăşi albe cu mîneci largi, care le fluturau în jurul braţelor. Jim era sigur că mama sa venise acasă şi-l saluta pe unul dintre musafirii ei.

– Basie! Sînt japonezi...

Jim îl auzi pe Frank zbierînd şi văzu că siluetele erau doi soldaţi japonezi ieşiţi din schimb, în chimonourile lor militare. Soldaţii îi văzuseră şi ţipau din uşa deschisă. Un sergent în uniformă ieşi din lumina lămpii cu petrol care umplea holul. Se opri pe treapta de sus, cu un toc de revolver Mauser la şold. Frank încercă să dea înapoi camionul, cînd soldaţii în chimonouri săriră pe scăriţele maşinii, lovind cu pumnii în geamuri. Încă doi soldaţi, cu beţe de bambus, coborîră în fugă treptele de la intrare.

Cînd motorul se opri, Jim se simţi tras din camion şi întins la pămînt. Japonezi în chimonouri ieşeau alergînd din casă, ca un grup de femei furioase ieşite de curînd din baie. Jim zăcea pe pietrişul ascuţit, între cizmele lustruite ale sergentului japonez, ale cărui coapse furioase loveau în tocul revolverului. Soldaţii îl prinseseră pe Frank în interiorul cabinei camionului. Lovea cu picioarele, în timp ce ei îl pocneau cu beţele lor de bambus, peste faţa şi pieptul însîngerate. Doi soldaţi priveau de pe treptele casei, lovindu-l cu rîndul

pe Basie, care îngenunchease la picioarele lor, pe alee.

Jim era bucuros că-i vede pe japonezi. Prin uşa deschisă, printre loviturile grele şi ţipetele lui Frank, putea auzi sunetele scîrţiite ale unei orchestre japoneze de dans ce cînta la gramofonul pentru picnic al mamei lui.

13

Cinematograful în aer liber

Cu braţele încălzite de soarele de primăvară, Jim se odihnea confortabil în primul rînd de locuri al cinematografului în aer liber. Zîmbind în sinea lui, privea la ecranul gol, aflat la cîţiva metri depărtare de el. În ultima oră, umbra ştearsă a hotelului *Park* se mişcase pe pînza albă. După o lungă călătorie prin magaziile şi blocurile de locuinţe din Chapei, umbra firmei de neon de deasupra hotelului ajunsese, în sfîrşit, pe ecran. Literele uriaşe, fiecare de două ori atît de înalte cît tînărul soldat japonez care patrula pe scenă, se mişcau de la stînga la dreapta, în ritm rapid,

încorporînd silueta santinelei firave şi puşca lui, într-un spectaculos film solar.

Încîntat de această prezentare, Jim rîse îndărătul genunchilor lui murdari, cu picioarele ridicate pe banca din stinghii de tec. Această dioramă de după-amiază, pusă în scenă de soare în colaborare cu hotelul *Park*, fusese principala distracţie a lui Jim în cursul celor trei săptămîni pe care le petrecuse în cinematograful în aer liber. Aici, înainte de izbucnirea războiului, noaptea, erau proiectate desene animate şi seriale de aventuri produse de industria de film din Shanghai, pentru muncitoare chinezoaice şi docheri. Adesea, lui Jim i se părea că Yang, şoferul familiei lor, ar fi putut apărea chiar pe acest ecran. El făcuse deja o recunoaştere completă a centrului de defenţie, iar într-un birou nefolosit de deasupra camerei de proiecţie erau role prăfuite, cu filme. Oare caporalul japonez de la unitatea de transmisiuni, care încerca acum să demonteze aparatul de proiecţie, va rula unul dintre filmele lui Yang?

Chicoteala lui primi drept răspuns o privire acră din partea soldatului de pe scenă. Era clar că nu avea încredere în Jim, care se ţinea departe de el. Ferindu-şi ochii de soare, soldatul scrută băncile de lemn, pe care şedeau cîţiva deţinuţi în soarele după-amiezei. La trei rînduri în spatele lui Jim, era soţul cu părul alb al unei misionare muribunde, care zăcea pe salteaua ei, în dormitorul de ciment de sub cinematograf. De la sosire, ea nu se mişcase din fosta magazie, dar domnul Partridge o îngrijea cu răbdare, aducîndu-i apă de la robinetul din latrină şi

hrănind-o cu fiertura subţire de orez, pe care două femei eurasiatice o găteau o dată pe zi, în curtea din spatele casei de bilete.

Jim era preocupat de bătrînul englez cu părul cărunt şi pielea ca de mort. Uneori, nu era capabil să-şi recunoască nevasta.Jim l-a ajutat să facă un paravan în jurul doamnei Partridge, care nu vorbea niciodată şi emana un miros neplăcut. Au folosit pardesiul englezesc al domnului Partridge şi cămaşa de noapte îngălbenită a soţiei lui, atîrnîndu-le de o bucată de cablu electric, pe care Jim îl scosese de pe perete. Dacă se plictisea, Jim se ducea la magazia femeilor şi îi gonea pe copiii eurasiatici care veneau să se joace.

În centrul de detenţie unde fusese trimis Jim, după o săptămînă de stat în *Închisoarea Centrală* din Shanghai, erau vreo treizeci de persoane. În comparaţie cu dormitorul-celulă, umed, pe care îl împărţise cu o sută de prizonieri eurasiatici şi britanici, cinematograful în aer liber părea la fel de însorit ca şi plajele staţiunii Tsingtao. Jim nu-l mai văzuse pe Basie, de la capturarea lor de către japonezi, şi era bucuros că scăpase de stewardul de cabine. Nici unul dintre prizonierii din *Închisoarea Centrală*, majoritatea fiind maiştri cu contract şi marinari comerciali de pe costierele Chinei, nu auziseră de părinţii lui Jim, dar transferul lui la centrul de detenţie era totuşi un pas spre ei.

Curînd după capturarea sa, Jim se îmbolnăvise de o febră dureroasă, timp în care a vomitat sînge. Bănuia că fusese trimis la centrul de detenţie, pentru recuperare. În afară de cîteva perechi de englezi mai

vîrstnici, erau un olandez bătrîn cu fiica lui adultă şi o belgiancă liniştită, al cărei soţ rănit dormea alături de Jim, în magazia bărbaţilor. Restul erau femei eurasiatice care fuseseră abandonate la Shanghai de soţi englezi din serviciul armatei.

Nici una dintre ele nu era o companie veselă – erau fie foarte bătrîne, fie bolnave de malarie şi dizenterie – iar puţini dintre copiii eurasiatici vorbeau engleza. Aşa încît, Jim îşi petrecea timpul în cinematograful în aer liber, plimbîndu-se printre şirurile de scaune. În ciuda durerilor de cap, încercase, fără succes, să se împrietenească cu soldaţii japonezi. Iar în fiecare după-amiază, avea loc filmul de umbre al orizontului Shanghai-ului. Jim urmărea literele hotelului *Park* ştergîndu-se şi dispărînd. Deşi era flămînd tot timpul, era fericit că se află în centrul de detenţie. După luni de vagabondaj pe străzile Shanghai-ului, reuşise, în cele din urmă, să se predea forţelor japoneze. Jim cîntărise mult problema predării, care cerea curaj şi chiar o anumită viclenie. Cum reuşeau oare să facă asta armate întregi?

Îşi dădea seama că japonezii îl prinseseră doar pentru că fusese cu Basie şi cu Frank. Se simţea îngrozit cînd se gîndea la soldaţii în chimono atacîndu-l pe Frank cu beţele lor, dar măcar spera să-şi revadă părinţii în curînd. La centrul de detenţie, prizonierii veneau şi plecau: doi britanici muriseră cu o zi înainte: o femeie bandajată, pe care Jim nu o văzuse, fiindu-i interzis, şi un bătrîn bolnav de malarie care era un inspector de poliţie pensionat.

Dacă ar fi putut descoperi la care dintre zecile de

lagăre din jurul Shanghai-ului fuseseră trimişi mama şi tatăl lui! Îşi părăsi locul şi încercă să stea de vorbă cu domnul Partridge, dar bătrînul misionar era cufundat în gîndurile lui. Jim se apropie de cele două femei eurasiatice care şedeau cu cîteva bănci în spatele lui. Dar, ca întotdeauna, ele dădeau din cap şi brusc îi făceau semn să plece.

– Dezgustător...!

– Băiat murdar...!

– Pleacă...!

În mod invariabil, ele se răsteau la Jim şi încercau să-şi ţină copiii departe de el. Uneori îi imitau vocea din timpul febrei. Jim le zîmbi şi se întoarse la locul lui. Se simţea obosit, ca de obicei, şi se gîndi să se ducă jos în magazie ca să doarmă o oră pe salteaua lui. Dar după-amiază se servea o masă de orez fiert şi, cu o zi înainte, cînd simţise că are febră, pierduse raţia. Îl surprindea că aceşti oameni bătrîni şi bolnavi reuşeau să se scoale la orele de masă. Nimeni nu se gîndise să-l trezească pe Jim şi nimic nu rămăsese în vasul de aramă. Cînd a protestat, soldatul coreean l-a lovit în cap. Jim era şi aşa sigur că femeile eurasiatice, care păzeau sacii de orez în chioşcul de bilete, îi dădeau mai puţin decît partea ce i se cuvenea. Nu avea încredere în nici una şi nici în copiii lor stranii, care arătau aproape a englezi, dar nu vorbeau decît chineza.

Jim era hotărît să-şi primească porţia lui de orez. Ştia că era mai slab decît fusese înainte de război şi că părinţii lui ar putea să nu-l recunoască. La orele de masă, cînd se privea în geamurile crăpate ale

chioşcului de bilete, abia dacă-şi mai recunoştea faţa prelungă cu ochii adînciţi în orbite şi fruntea osoasă. Jim evita oglinzile, căci femeile eurasiatice îl priveau mereu prin pudriere.

Hotărîndu-se să se gîndească la ceva folositor, Jim se rezemă cu spatele de banca de tec. Urmări o barcă zburătoare Kawanishi ce traversa rîul. Zumzetul motorului ei era încurajator şi îi amîntea de toate visele lui de zbor. Cînd era flămînd sau îi era dor de părinţi, visa adesea despre aviaţie. În timpul unei crize de febră, văzuse chiar un grup de bombardiere americane pe cerul de deasupra centrului de detenţie.

Un fluierat ţiui din curte, de lîngă chioşcul de bilete. Sergentul japonez, responsabil cu centrul de detenţie, făcea iar apelul. Jim observase că părea incapabil să reţină numele deţinuţilor mai mult de o jumătate de oră. Jim îl luă de mînă pe domnul Partridge şi împreună le urmară pe cele două femei eurasiatice. Un camion militar se oprise în faţa intrării la cinematograf, ale cărui ziduri înalte de cărămidă aveau rostul să ascundă filmele acestuia de chinezii din blocurile de locuit din apropiere. În intervalele dintre fluierăturile agentului, Jim auzi plînsul unui copil englez.

Sosise un nou grup de deţinuţi. În mod invariabil, asta însemna că alţii vor pleca. Jim era sigur că, în cîteva minute, va fi pe drum, probabil spre noile lagăre de la Hungjao sau Lunghua. În magazie, el şi bătrînul care mai era în stare să se ţină în picioare aşteptau lîngă saltelele lor, cu gamela de tablă în

mînă. Ascultă cum nou- veniţii erau mînaţi din camion. Din păcate, erau şi cîţiva copii mici, care vor plînge tot timpul şi îi vor distrage pe japonezi de la sarcina serioasă de a decide unde ar trebui trimis Jim.

Urmat de doi soldaţi înarmaţi, sergentul japonez stătea în deschizătura uşii. Toţi trei bărbaţii purtau măşti de bumbac pe faţă. Un miros fetid venea de la tînăra belgiancă adormită pe podea. Ochii sergentului îi inspectau pe fiecare pe rînd şi numără exact blidele de tablă. Raţia zilnică de orez sau de cartofi dulci era repartizată pe blid şi nu pe persoana care îl deţinea. Adesea, cînd domnul Partridge era obosit după ce o hrănea pe soţia sa, Jim lua raţia pentru bătrîn. Odată, fără să-şi dea seama, se trezise că mînca din fiertura apoasă. Jim se simţise prost şi se uita la mîinile sale vinovate. Părţi ale trupului şi ale minţii lui se despărţeau adesea unele de altele.

Mascîndu-şi ticul din obraz, el îi zîmbi luminos sergentului japonez şi încercă să arate puternic şi sănătos. Doar oamenii mai sănătoşi aveau şansa să părăsească centrul de detenţie. Dar, ca de obicei, sergentul părea deprimat de privirea veselă a lui Jim. El se dădu deoparte cînd nou-veniţii ajunseră la magazie. Doi chinezi de serviciu pe închisoare cărau, pe o targă, o englezoaică într-o rochie de pînză pătată. Ea zăcea, cu părul umed în gură, iar cei doi fii ai ei, băieţi de vîrsta lui Jim, ţineau de marginile tărgii. Un trio de femei mai vîrstnice trecură şi ele, nesigure din cauza mirosului şi a luminii cenuşii. În urma lor, venea un soldat înalt, purtînd ghete deformate şi un şort militar englezesc. Era cu pieptul gol, iar coastele

lui slabe păreau o colivie de păsări, în care Jim aproape că-i putea vedea inima palpitînd.

– Bravo, băiete... El îi zîmbi lui Jim cu un rictus şi îl mîngîie pe cap. Repede, se aşeză jos sprijinit de perete, cu faţa cadaverică întoarsă spre cimentul umed. O a doua echipă de oameni de serviciu lăsară jos o targă, lîngă el. Din culcuşul de paie împletite, ridicară un bărbat mărunt, de vîrstă mijlocie, într-o jachetă de marinar pătată cu sînge. Fîşii de bandaje japoneze de hîrtie de orez erau lipite de rănile de pe mîinile lui umflate, ca şi pe faţă şi pe frunte.

Jim se uită fix la această figură nenorocită şi îşi duse braţul la gură, ca să se apere de mirosul neplăcut.

Cîteva dintre femeile eurasiatice părăseau centrul de detenţie cu copiii lor. Uitîndu-se în jur la bărbaţii bolnavi şi muribunzi, la oamenii de serviciu şi la soldaţii japonezi cu măştile lor de bumbac, Jim începu, pentru prima oară, să înţeleagă scopul real al centrului de detenţie.

Domnul Partridge şi bărbaţii bătrîni stăteau lîngă saltelele lor, zăngănindu-şi gamelele de tablă la paznici şi cerîndu-şi masa de seară. Marinarul rănit îi făcu semn lui Jim cu mîinile lui bandajate, bătînd cu gamela goală în acelaşi ritm ca şi cerşetorul muribund de la porţile din Amherst Avenue. Chiar şi soldatul slab găsise capacul unei gamele. Cu faţa lipită de perete, el pocnea cu capacul în podea.

Jim începu şi el să zăngăne la japonezii care priveau de sub măştile lor. Totuşi, în acel moment, cînd era în pragul disperării că nu-şi va mai găsi

părinţii, simţi un val de speranţă. Îngenunche pe podea şi luă gamela de la marinarul rănit, simţind un vag miros de colonie şi fiind sigur acum că împreună vor putea părăsi centrul de detenţie şi vor ajunge în siguranţa lagărelor de prizonieri.

– Basie! strigă el. Totul e în regulă!

14

Avion american

– Războiul o să se termine curînd, Basie. Am văzut avioane americane, bombardiere Curtis şi Boeing-uri.

– Boeing-uri? Jim eşti...

– Nu vorbi, Basie. Acum eu lucrez pentru tine, exact ca şi Frank.

Jim stătea pe vine lîngă marinarul american, încercînd să-şi amintească de dădacele din copilăria lui. El nu avusese grijă de nimic pînă atunci, în afara unui şoarece de Angora, care murise tragic după cîteva zile. Aplecă gamela şi încercă să toarne puţină apă în gura lui Basie, apoi îşi muie degetele în lichidul

tulbure şi îl lăsă pe Basie să i le sugă.

Timp de trei săptămîni, Jim se devotase stewardului, aducîndu-i raţia de orez fiert şi cartofi dulci şi apă de la robinetul de pe coridor. Stătea ore în şir iîngă Basie, făcîndu-i vînt marinarului care zăcea pe salteaua lui, sub lumina ce venea de sus. Valul de aer proaspăt îl învioră curînd şi, unul cîte unul, îşi scoase bandajele de hîrtie care îi fluturau pe faţă şi la încheieturile mîinilor. Ajutat de Jim, îşi mută salteaua de iîngă soldatul englez care murea lîngă perete. După o săptămînă, se refăcuse suficient ca să poată urmări paznicii japonezi şi drumurile încoace şi încolo ale femeilor eurasiatice care găteau pentru deţinuţi.

În timp ce curăţa gamela lui Basie, Jim se întreba dacă marinarul îl recunoscuse cu adevărat. Oare ştia că Jim îl păcălise? Poate că îl va pîrî pe Jim celorlalţi deţinuţi, dar ei nu-i puteau face mare lucru. Uşurat că, în cele din urmă, avea un aliat în lupta lui cu femeile eurasiatice, îşi sprijini capul pe genunchi.

Îl simţi pe Basie împungîndu-l cu gamela.

– Ora de haleală, Jim. Treci la coadă.

Cînd Jim se ridică, sperînd că n-a vorbit în somn, Basie îi şterse murdăria de pe obraz. Ochii cercetători ai stewardului analizau fiecare amănunt al stării prăpădite a lui Jim.

– Fă-te folositor doamnei Blackburn, Jim. Fă-te puţin plăcut. O femeie are întotdeauna nevoie de ajutor la făcut focul.

Cumva, în timpul vizitelor la bătrînă, Basie aflase numele femeii eurasiatice. Jim alergă din magazie cu cele două gamele. Ceilalţi prizonieri îl urmară, bărbaţii

bătrîni mişcîndu-se de pe saltelele lor. Domnul Partridge luă gamela din mîna soldatului englez, care şedea într-o baltă de urină lîngă perete.

Fumul se ridica din curtea din spatele chioşcului de bilete. Femeia eurasiatică le făcea vînt brichetelor din sobă, dar orezul şi cartofii dulci din vase nu începuseră să fiarbă. Un soldat japonez se uită supărat la lăturile călduţe şi clătină din cap spre prizonierii flămînzi. Ei se răspîndiră printre băncile de tec ale cinematografului, se aşezară şi priviră la fumul care se mişca prin faţa ecranului.

Ţinînd gamelele, Jim se învîrti în jurul doamnei Blackburn şi o tratã cu cel mai frumos zîmbet. Ei nu-i plăcea Jim, dar îl lăsă să spargă lemne de foc din coş. El puse surcele în sobă şi suflă tare, ca să le aprindă. Le făcu vînt cărbunilor, pînă cînd brichetele se aprinseră din nou. O jumătate de oră mai tîrziu, cu aprobarea soldatului japonez, Jim fu răsplătit cu prima lui raţie corectă.

Basie fu satisfăcut, dar nu impresionat. După ce termină masa, el se sprijini pe coate. Se uită la colegii săi deţinuţi, unii prea extenuaţi ca să-şi mănînce raţiile, şi îşi rupse ultimele bandaje de hîrtie de pe tăieturile de deasupra ochilor. Orice i s-ar fi întîmplat în *Închisoarea Centrală* din Shanghai – iar Jim nu îndrăzni niciodată să-l întrebe de soarta lui Frank – el începuse să redevină fostul steward de pe *Cathay-American Line*, gata să adune în jurul lui o mică parte a unei lumi şubrede. Îl analiză din nou pe Jim, observîndu-i hainele zdrenţuite şi aspectul de sperietoare de ciori, ochii adînciţi în orbite şi îngălbeniţi.

Fără comentarii, îi dădu lui Jim o bucată de coajă de cartof.

– Ei, mulţumesc, Basie.

– Am grijă de tine, Jim.

Jim devoră fişia de cartof.

– Ai grijă de mine, Basie.

– Ai ajutat-o pe doamna Blackburn?

– M-am făcut plăcut. M-am făcut foarte folositor doamnei Blackburn.

– Bravo. Dacă poţi găsi o cale de a-i ajuta pe oameni, ai să trăieşti din dobînda pe care o vei primi.

– Ca bucata asta de cartof... Basie, cînd ai fost la *Închisoarea Centrală* din Shanghai, ţi-a vorbit cineva despre mama şi tata?

– Cred că am auzit ceva, Jim. Basie îşi făcu mîinile pîlnie, conspirativ. O veste bună, sînt într-unul din lagăre şi aşteaptă să te vadă. Am să aflu eu pentru tine în care anume.

– Mulţumesc, Basie!

De atunci încolo, Jim o ajută cu regularitate pe doamna Blackburn. În fiecare dimineaţă, se scula în zori să scoată cenuşa din sobă, să taie lemnişoare şi să aşeze brichetele. Cu mult înainte ca apa din vas să înceapă să fiarbă, Jim însemnase deja cartofii dulci pentru el şi pentru Basie, alegîndu-i pe cei cu cît mai puţină mălură şi ciuperci. Avea grijă ca doamna Blackburn să-i servească cu cel mai gros orez, în care, la sugestia lui Basie, fusese atent să pună cît mai puţină apă. După masă, cînd ceilalţi prizonieri îşi clăteau vasele la robinetul de la latrină, Basie îl trimitea pe Jim să umple gamelele cu apa călduţă din

vasul de cartofi. Basie insista ca el şi Jim să bea numai acest lichid cenuşiu, plin de sevă.

Deşi, ca şi toţi ceilalţi, Basie nu era dornic ca Jim să se apropie prea mult de el, aproba în mod clar eforturile lui Jim. La sfîrşitul celei de a doua săptămîni de cînd se afla la centrul de detenţie, Basie i-a permis să-şi mute salteaua de dormit lîngă a lui. Culcat la picioarele lui, Jim o putea intercepta pe doamna Blackburn în drum spre chioşc.

– Arată întotdeauna că eşti gata să sari, Jim. Basie stătea culcat şi Jim îi făcea vînt. Orice s-ar întîmpla, mişcă-te mereu prin curte. Tatăl tău ar fi de acord cu mine.

– Într-adevăr, ar fi de acord cu tine. După război, poţi să joci tenis cu el. E bun, să ştii.

– Păi... Ce vreau să zic, Jim, e că încerc să-ţi întreţin educaţia. Tatăl tău ar aprecia asta.

– Cred că o să-ţi dea o răsplată, Basie.

Jim presupunea că noţiunea de răsplată l-ar putea stimula pe Basie în căutarea tatălui său.

– Odată, i-a dat cinci dolari unui şofer de taxi care m-a adus de la Hongkew.

– Zău, Jim? Uneori Basie se temea ca nu cumva Jim să-l păcălească. Spune-mi, azi ai mai văzut avioane?

– Un Nakajima Shoki şi un Zero-Sen.

– Şi avioane americane?

– Nu le-am mai văzut, de cînd ai venit tu, Basie. Le-am văzut trei zile şi apoi au plecat.

– Aşa mi s-a părut şi mie. Trebuie să fi fost nişte avioane de recunoaştere.

– Să vadă ce mai facem cu toţii? De unde veneau, Basie?

– De departe, Jim. Trebuie să fi fost chiar la limita posibilităţilor lor.

Basie luă evantaiul din mîna lui Jim. Sosise un australian mai în vîrstă ca să discute cu Basie despre războiu.

– Du-te şi ajut-o pe doamna Blackburn. Şi ţine minte să te înclini în faţa sergentului Uchida.

– Întotdeauna mă înclin, Basie.

Jim se mai învîrti în jurul lor sperînd să prindă ultimele ştiri, dar cei doi bărbaţi îi făcură semn să plece. Basie era surprinzător de bine informat despre desfăşurarea războiului, căderea Hong Kong-ului, a Manilei şi a Indiilor olandeze de est, predarea oraşului Singapore şi înaintarea neîntreruptă a japonezilor în Pacific. Singurele veşti bune în toate astea erau zborurile avioanelor americane, pe care Jim le văzuse deasupra Shanghai-ului dar, dintr-un motiv oarecare, Basie nu le menţiona niciodată. Îi plăcea să vorbească din colţul gurii, povestindu-le britanicilor mai bătrîni despre ceilalţi deţinuţi de la *Închisoarea Centrală* din Shanghai, care muriseră şi fuseseră predaţi Crucii Roşii elveţiene. Basie vindea chiar informaţii pe mici fărîme de mîncare. Domnul Partridge îi dădea cartoful lui, contra unor informaţii despre cumnatul lui din Nanking. Inspirat de acest lucru, Jim încercă să-i spună doamnei Blackburn despre avionul american, dar ea îl trimise, pur şi simplu, înapoi la brichete.

Acum, cînd se simţea mai puternic, Jim îşi dădu

seama cît de important era să fii obsedat de mîncare. Împărţite egal între deţinuţi, raţiile lor zilnice nu erau suficiente ca să-i menţină în viaţă. Mulţi dintre deţinuţi muriseră şi oricine se sacrifica pentru ceilalţi murea, de asemenea, curînd. Singurul mod de a părăsi centrul de detenţie era să rămîi în viaţă. Atîta timp cît îi făcea servicii lui Basie, cît muncea din greu pentru doamna Blackburn şi se înclina în faţa sergentului Uchida, totul avea să fie bine.

Cu toate acestea,unele dintre vicleniile lui Basie îl descumpăneau pe Jim. În dimineaţa în care a murit doamna Partridge, Basie află ştiri încurajatoare despre cumnatul din Nanking şi, curînd după aceea, putu să-i vîndă doamnei Blackburn periile bătrînei femei. De cîte ori murea cineva, Basie era acolo cu informaţii şi mîngîieri, deşi moartea era un termen elastic pentru stewardul de cabine, deschis tuturor interpretărilor. Jim luă raţiile soldatului Blake, două zile după ce acesta rămase nemişcat pe podeaua magaziei, cu pielea întinsă peste coaste, ca hîrtia de orez în jurul unei lanterne. El ştia că soldatul murise de aceeaşi febră pe care o luaseră el şi mulţi alţi deţinuţi. Dar Jim trăgea deja cu coada ochiului, în aşteptare, la cei doi misionari mai vîrstnici, aşteptînd ca febra să-l dea gata pe bătrîn. Odată ce el şi cu Basie şi-au recunoscut partea în această schemă a raţiilor suplimentare, orice vinovăţie dispăruse.

Jim observă cît de diferit era Basie faţă de tatăl său, în această privinţă..Acasă, dacă făcea ceva rău, consecinţele păreau să fie copleşitoare, zile în şir. Cu Basie, acestea dispăreau instantaneu. Pentru prima

dată în viaţa lui, Jim se simţi liber să facă ce voia. Tot felul de idei capricioase îi treceau prin minte, aţîţate de foame şi de tentaţia de a fura de la deţinuţii bătrîni. În timp ce se odihnea, între serviciile pe care le făcea, în faţa ecranului de cinema gol, se gîndi la avioanele americane pe care le văzuse în nori, deasupra Shanghai-ului. Aproape că le putea vedea în faţa ochilor, o flotilă argintie în capătul îndepărtat al cerului. Jim le vedea mai cu seamă cînd era flămînd şi spera că şi soldatul Blake, care, probabil, că fusese mereu flămînd, le văzuse şi el.

15

În drum spre lagăre

În ziua în care a murit englezoaica, un nou grup de deţinuţi a sosit la centrul de detenţie. Jim se învîrtea prin faţa uşii de la magazia femeilor, în timp ce doamna Blackburn şi fiica bătrînului olandez încercau să-i liniştească pe cei doi fii ai acesteia. Mama lor zăcea pe podeaua de piatră cu hainele ei ude, ca un cadavru înecat, scos din rîu. Fraţii se tot întorceau spre ea, de parcă s-ar fi aşteptat ca ea să le dea nişte instrucţiuni. Lui Jim îi păru rău de băieţi, Paul şi David, deşi nu prea îi cunoştea. Păreau mult mai tineri decît Jim, dar de fapt, amîndoi erau mai

mari cu peste un an decît el.

Jim avea ochii aţintiţi la gamela mamei lor şi la pantofii ei de tenis. Majoritatea deţinuţilor aliaţi aveau pantofi mult mai buni decît soldaţii japonezi, iar el observase că morţii care părăseau centrul de detenţie aveau picioarele goale. Dar cînd se strecură în odaie, se auzi un fluierat ascuţit din curte şi nişte strigăte lătrate. Sergentul Uchida se monta pînă la culmea furiei pe care trebuia să o atingă ca să dea cele mai simple instrucţiuni. Cu măştile pe faţă, soldaţii japonezi începură să-i adune din magazii pe toţi cei capabili să umble. Un camion se oprise afară, în faţa cinematografului, iar deţinuţii din el stăteau nesiguri pe drum.

Toate gîndurile la pantofii femeii decedate dispărură din capul lui Jim. În cele din urmă, va pleca spre lagărele de la ţară, din jurul Shanghai-ului. Strecurîndu-se pe lîngă cei doi băieţi, Jim trecu printre gardieni şi alergă pe trepte. Se alinie lîngă ceilalţi deţinuţi – domnul Partridge cu valiza soţiei lui, de parcă voia să-şi ia amintirea ei într-o lungă călătorie, Paul şi David, olandeza şi tatăl ei şi cîţiva dintre bătrînii misionari. Basie stătea în spatele lor, cu obrajii albi ascunşi sub gulerul hainei de marinar, atît de şters încît să pară aproape invizibil. El se eliminase din mica lume a centrului de detenţie, pe care o manipulase timp de cîteva săptămîni şi avea să reapară, ca un parazit marin din scoica lui, de îndată ce va ajunge pe terenul mai fertil al lagărelor de detenţie.

Apărură nou-veniţii: un grup de englezi şi belgieni

mai vîrstnici; cei bolnavi şi mai bătrîni erau duşi pe tărgi de oameni de serviciu chinezi. Numărînd ochii ior galbeni, Jim înţelese că în curînd vor fi gamele suplimentare.

Cu masca de bumbac pe faţă, sergentul Uchida începu să selecţioneze deţinuţii care să fie transportaţi în lagăre. Clătină din cap la domnul Partridge şi lovi exasperat cu piciorul în valiză. Arătă spre olandeză şi tatăl ei, spre Paul şi David şi spre două perechi mai în vîrstă de misionari.

Jim îşi linse degetele şi îşi şterse funinginea de pe obraji. Sergentul îi făcu semn lui Basie spre camion. Fără să arunce o privire spre Jim, stewardul de cabine trecu între paznici, punîndu-şi braţele în jurul umerilor celor doi băieţi.

Sergentul Uchida îşi apăsă degetele pe fruntea murdară a lui Jim. Cu permanentele lui înclinări şi zîmbete, cu dorinţa lui de a face servicii, Jim reprezentase o continuă neplăcere pentru sergent care, în mod clar, era bucuros să scape de el. Apoi se uită la grupul de nou-veniţi, care priveau neliniştiţi la soba rece şi la urmele de orez fiert de pe marginea vasului.

Sergentul îşi strînse mîna în jurul gîtului lui Jim. Cu un ordin înăbuşit de masca lui de bumbac, îl proiectă spre sobă. În timp ce Jim se ridică din genunchi, sergentul lovi sacii de cărbuni, împrăştiind brichete pe podeaua de piatră.

Jim scormoni zgura din sertăraşul sobei. Nou-veniţii se răspîndiră printre bănci şi se aşezară cu faţa spre ecranul gol al cinematografului, de parcă s-ar fi aşteptat să înceapă să ruleze un film. Basie şi

perechea de olandezi, Paul şi David, ca şi bătrînii misionari, stăteau pe stradă, lîngă camionul militar deschis, urmăriţi de la distanţă de o mulţime de culi cu ricşe şi de ţărănci.

– Basie...! îl strigă Jim. Tot am să mai lucrez pentru tine.

Dar stewardul îşi pierduse interesul faţă de el. Deja se arătase prietenos faţă de Paul şi David, introducîndu-i în anturajul său. Ei îl ajutară pe Basie să se caţere, cu genunchii lui loviţi, peste parapetul înalt al camionului.

– Basie... Jim scormonea furios. Se uită încruntat spre ecranul de cinematograf, pe care apăreau primele umbre ale hotelurilor din Shanghai. Un soldat japonez cu o mască pe faţă numără o grămadă de gamele. În timp ce deţinuţii răniţi treceau pe tărgile lor, Jim înţelese că majoritatea celor din centrul de detenţie fuseseră trimişi acolo pentru că erau foarte bătrîni, sau era de aşteptat să moară de dizenterie sau de febră tifoidă, sau de orice fel de febră, pe care el şi soldatul Blake o luaseră din apa murdară. El era sigur că majoritatea deţinuţilor vor muri în curînd şi că, dacă va rămîne în centrul de detenţie, va muri şi el. Femeile anamite luaseră deja gamelele de la soldaţi. Ei arătau spre sobă şi spre sacii de brichete. Cînd ele se vor ocupa de fierberea orezului şi a cartofilor dulci, nu-i vor mai da lui Jim raţii corecte. El va vedea din nou avionul american şi va muri.

– Basie...! Jim aruncă jos cleştele. Ultimii deţinuţi care plecau îşi luaseră locurile în camion. Soldatul japonez de la coada camionului o lăsă pe olandeză pe podeaua de lemn. Basie şedea între cei doi băieţi

englezi, făcînd o jucărie dintr-o bucată de sîrmă din mîna lui. Camionul porni, înaintă puţin şi se opri. Şoferul japonez strigă de la fereastră. Flutura un porthart de pînză şi bătea cu pumnul în portiera de metal. Paznicii de pe trotuar îi răspunseră strigînd, dornici să închidă porţile centrului de detenţie şi să stea cu picioarele ridicate în camera de serviciu. Atunci, motorul se opri şi se auzi imediat o învălmăşeală de voci furioase, soldaţii şi şoferul certîndu-se în legătură cu destinaţia camionului.

– Woosung...

Sergentul Uchida îşi lăsă în jos masca de bumbac. Faţa i se înroşea şi picături de salivă se formau pe buzele lui, ca puroiul care iese dintr-o rană. Deja enervat pe şofer, el ieşi pe poarta deschisă. Şoferul coborîse din cabină, fără să-şi dea seama de vîrtejul ce avea să-l cuprindă. El scutură de praf harta şi o închise pe capota camionului, ridicînd neajutorat din umeri la reţeaua de străzi din apropiere.

Jim îl urmă pe sergentul Uchida la poartă. El vedea că nici sergentul şi nici şoferul japonez nu aveau idee pe unde era Woosung, un district agricol la gurile rîului Yangtze, care se întindea dincolo de suburbiile Shanghai-ului. Şoferul făcu un gest spre Bund şi Nantao şi se urcă în cabină. Şedea pasiv, cînd sergentul Uchida se împinse printre paznicii plictisiţi şi începu să-l înjure urlînd.

Stînd în spatele paznicilor, Jim aşteptă ca sergentul Uchida să ajungă la apogeul tiradei sale, cînd va trebui să ia o decizie. Bineînţeles, sergentul studie linia aglomerată a orizontului de clădiri cu apartamente şi depozite, apoi arătă la întîmplare spre

o stradă cu piatră cubică, avînd o linie de tramvai abandonată. Neimpresionat, şoferul îşi curăţă gîtul. Obosit, porni motorul şi scuipă un ghem de flegmă, care ateriză la picioarele lui Jim.

– Drept înainte...! strigă Jim la el. Woosung – e într-acolo...! Arătă spre strada cu şinele ruginite.

Sergentul Uchida îl pocni pe Jim în cap, rănindu-i ambele urechi. Îl mai pocni o dată, dîndu-i sînge pe gură. În acel moment, un nor de fum trecu prin poartă. Femeile anamite aprinseseră focul în sobă cu surcelele ude de ploaie, iar fumul umpluse cinematograful în aer liber, răspîndindu-se peste bănci, de parcă ecranul ar fi luat foc.

Bucuros să scape de Jim, sergentul Uchida îl apucă în mîinile lui puternice. Îl ridică peste parapetul din spate al camionului, strigînd la gardianul japonez care şedea cu deţinuţii. Soldatul îl trase pe Jim peste poala olandezei şi a tatălui ei. În timp ce camionul se îndepărta de centrul de detenţie, cu roţile deja prinse în şinele de tramvai, Jim se tîrî înainte, spre cabina camuflată a şoferului. Se ţinu de acoperişul ţuguiat şi ignoră şuvoiul de blesteme pe care i le adresa şoferul. Îşi ridică în vînt gura însîngerată, lăsînd mirosurile împuţite ale Shanghai-ului să-i umple plămînii, bucuros că era din nou în drum spre părinţii săi.

16

Raţia de apă

Oare se rătăciseră? Timp de o oră, pe cînd rulau prin suburbiile industriale din nordul Shanghai-ului, Jim se ţinu de bara de lemn din spatele cabinei şoferului, cu mintea plină de zeci de planuri. Zîmbi în sinea lui, uitînd de boală şi de săptămînile disperate din cinematograful în aer liber. Îl dureau genunchii din cauza clătinării continue, iar uneori trebuia să se ţină de cureaua de piele a soldatului japonez de lîngă el. Dar, la urma urmelor, se afla în drum spre cîmpul deschis şi spre lumea lagărelor de concentrare, care îl aştepta.

Trecură nesfîrşitele străzi din Chapei, o regiune de apartamente şi bumbăcării distruse, de barăci de poliţie şi orăşele de cocioabe ridicate pe malurile unor canale negre. Trecură pe sub benzile transportoare aeriene ale unei oţelării, împodobite cu panouri de la festivalul dragonului. Prăvălii de amanet stăteau închise în faţa fabricilor abandonate de aparate de radio şi de ţigări; plutoane de trupe chinezeşti, ale regimului marionetă, patrulau în jurul fabricii de bere *Del Monte* şi al depoului de camioane Dodge. Jim nu fusese la Chapei niciodată. Înainte de război, un băieţel englez ar fi fost ucis în cîteva minute, doar pentru pantofii lui. Acum, era în siguranţă, păzit de soldaţii japonezi; rîse de asta atît de mult, încît olandeza întinse o mînă ca să-l calmeze.

Dar Jim se bucura de aerul puturos, de mirosul fecalelor omeneşti din vasele deschise de scurgere, folosite pentru fertilizare, şi care semnalau apropierea satului. Chiar şi ostilitatea şoferului nu-l mai îngrijora. De cîte ori se opreau la un punct de control militar, şoferul scotea capul din cabină şi îi făcea amenințător semn cu degetul lui Jim, de parcă micul deţinut de unsprezece ani era răspunzător de această expediţie absurdă.

Urmărind unghiul soarelui, aşa cum făcuse ore în şir la centrul de detenţie, Jim se asigură că mergeau spre nord. Trecură de ruinele fabricii de ceramică de la Chapei, ale cărei cuptoare aveau forma forturilor germane de la Tsingtao. Marca fabricii stătea lîngă poartă: un ceainic chinezesc înalt de cîteva etaje, făcut în întregime din cărămizi verzi. În timpul

războiului chino-japonez din 1937, fusese lovit de ghiulele, iar acum semăna cu un glob pămîntesc găurit. Mii de cărămizi fuseseră luate peste cîmpurile înconjurătoare, spre satele de lîngă canalul fabricii, fiind încorporate în colibe şi locuinţe, o viziune a unei magice Chine rurale.

Aceste dislocări stranii îl atrăgeau pe Jim. Pentru prima oară, se simţi în stare să se bucure de război. Se uită fericit la tramvaiele arse şi la blocurile de locuinţe, la miile de ferestre deschise spre nori, un oraş părăsit, invadat de cer. Îl nemulţumea doar faptul că tovarăşii săi de detenţie nu-i împărtăşeau emoţia. Ei şedeau morocănoşi pe bănci, uitîndu-se la picioare. Una dintre misionare zăcea pe podea, îngrijită de un alt deţinut, un britanic cu păr blond cenuşiu şi un obraz învineţit, care îi ţinea încheietura mîinii într-o mînă a sa, iar cu cealaltă o apăsa pe diafragmă. Cei doi băieţi englezi, încă nerealizînd moartea mamei lor, şedeau între Basie şi perechea de olandezi.

Jim aşteptă pînă cînd Basie se uită în sus, dar stewardul de cabine părea să nu-l recunoască. Atenţia lui se întreptase spre cei doi băieţi şi intrase cu abilitate în golul din viaţa lor. Din paginile unui ziar chinezesc, el confecţionă o serie de animale de hîrtie, chicotind cînd băieţii scoaseră un rîs slab. Ca un complotist depravat, el îşi strecură mîinile în buzunarele pantalonilor lor de şcoală şi în haine, căutînd ceva folositor.

Jim îl urmări, fără resentimente. El şi cu Basie colaboraseră la centrul de detenţie ca să se menţină

în viaţă, dar Basie, pe bună dreptate, se dispensase de Jim, de îndată ce putuse să plece spre lagăre.

Camionul lovi o groapă adîncă în pavaj, alunecă peste şosea şi se opri în malul cu iarbă. Părăsiseră marginea de nord a Shanghai-ului şi intrau într-o regiune de cîmpuri şi orezării nelucrate. Dincolo de un şir de movile funerare, la vreo două sute de metri depărtare, un canal curgea spre un sat pustiu. Şoferul japonez sări din cabină şi se aplecă peste roţile din faţă ale camionului. Începu să-i vorbească motorului care fierbea, incluzîndu-l din cînd în cînd şi pe Jim în mormăielile sale. Avea doar douăzeci de ani, dar era clar că dusese o viaţă plină de greutăţi. Jim îşi ţinea capul în jos, dar şoferul veni lîngă marginea laterală, ridică un deget spre el şi-i ţinu o lungă cuvîntare, care suna ca o declaraţie de război.

Şoferul se întoarse la cabina lui, mormăind deasupra hărţii, şi Basie comentă:

– Poţi să spui ce vrei, dar tot ne-am rătăcit.

Deja îşi îndreptase atenţia de la băieţi la avantajele ce ar putea fi obţinute din situaţia în care se aflau.

– Jim, tu ştii unde ne duci?

– Woosung. Am fost acolo la un *Country Club*, Basie.

Basie se juca, ţinînd animalele de hîrtie.

– Mergem la *Country Club*, le spuse el băieţilor. Dacă Jim va fi în stare să-l găsească.

– Dacă putem ajunge la rîu, Basie. Atunci e fie la est, fie la vest.

Englezul cu părul blond-cenuşiu, de lîngă misionară, se ridică din genunchi. Avea o rană mare,

umedă, pe frunte şi pe obrazul stîng, de parcă fusese lovit de curînd cu patul puştii. Cu oarecare durere, se aşeză pe bancă. Picioarele lungi, pistruiate, îi ieşeau din şortul lui kaki şi se terminau într-o pereche de sandale din curele. Arăta de peste douăzeci şi cinci de ani, şi nu avea nici un bagaj sau alte obiecte, dar avea manierele pline de siguranţă ale unui ofiţer din Marina Regală, care făcea furori la petrecerile în aer liber din Shanghai, emoţionîndu-le pe mamele prietenilor lui Jim. El îl ignoră pe gardianul japonez, vorbind peste el, de parcă ar fi fost un băiat de la popotă, care curînd va fi trimis la locul lui. Jim presupuse că era unul dintre acei englezi încăpăţînaţi care refuzau să înţeleagă că fuseseră învinşi.

Bărbatul îşi atinse rana de pe faţă şi se întoarse spre Jim, al cărui aspect zdrenţuit îl cîntări, fără comentarii.

– Japonezii au capturat atîta teritoriu, încît nu mai au hărţi, remarcă el cu amabilitate. Asta înseamnă, oare, că s-au rătăcit?

Jim se gîndi la lucrul ăsta.

– Nu chiar. Pur şi simplu n-au capturat hărţi.

– Buun – să nu confunzi niciodată harta cu teritoriul. O să ne duci la Woosung.

– N-am putea să ne întoarcem la centrul de detenţie, doctore Ransome? întrebă unul dintre misionari. Sîntem foarte obosiţi.

Medicul se uită la orezăriile abandonate şi la femeia bătrînă întinsă la picioarele lui.

– Ar putea fi cel mai bun lucru. Sărmana, nu mai poate suporta mult.

Camionul se mişcă din nou înainte, hurducăindu-se nu prea repede, pe drumul pustiu. Jim se întorsese la postul său lîngă cabina şoferului şi privea cîmpurile, urmărind ceva ce putea semăna cît de cît cu Woosung. Vorbele doctorului îl descumpăniseră. Chiar dacă se rătăciseră, cum de voia să se întoarcă la centrul de detenţie?

Jim ştia că furia sergentului Uchida făcea improbabil ca şoferul să îndrăznească să se întoarcă. Dar el îl urmărea cu atenţie pe doctorul Ransome, încercînd să ghicească dacă vorbea destul de bine japoneza, ca să-l demoralizeze pe şofer. Părea că are dificultăţi cu vederea, mai cu seamă cînd se uita la Jim, la care privea saşiu, într-un mod curios. Jim hotărî că acesta intrase în război mai tîrziu decît Basie şi el însuşi. Probabil că venise dintr-una din aşezările de misionari din interior şi nu avea idee de ce se întîmpla la un centru de detenţie.

Dar se rătăciseră oare sau erau pe drumul cel bun? Direcţia umbrelor aruncate de stîlpii de telegraf de pe marginea drumului nu se schimbase mult – pe Jim îl interesaseră întotdeauna umbrele, încă de cînd tatăl lui îi arătase cum să calculeze înălţimea, chiar şi a celei mai înalte clădiri, măsurînd cu pasul umbra ei pe pămînt. Încă se mai îndreptau spre nord-vest şi vor ajunge curînd la linia ferată Shanghai – Woosung. Din radiatorul camionului ieşeau aburi. Stropii îi răcoriră faţa lui Jim, dar pumnul şoferului bătu toba ameninţător în uşă, iar Jim înţelese că el are de gînd să se oprească şi să se întoarcă la Shanghai.

Resemnîndu-se cu această călătorie inutilă şi cu

întoarcerea lor la centrul de detenţie, Jim studie puşca acţionată de trăgător a gardianului, purtînd însemnul crizantemei imperiale. Olandeza îl trase de haina murdară de cenuşă.

– Acolo, James. Nu-i...?

Un avion ars zăcea pe marginea unui canal nefolosit. Ierburi sălbatice şi urzici creşteau prin aripile lui, aproape invadînd cabina, dar insemnele escadrilei erau încă lizibile.

– E un *Nakajima*, îi spuse el doamnei Hug, bucuros de acest interes împărtăşit în descoperirea avioanelor. Are doar două mitraliere.

– Doar două? Dar asta e foarte mult...

Olandeza părea impresionată, dar Jim îşi abătu atenţia de la avion. În capătul îndepărtat al orezăriei, ascuns de urzici, era taluzul unei linii ferate. Un pluton de soldaţi japonezi se odihneau pe platforma de ciment a unei staţii, la margine de drum, gătindu-şi mîncarea la un foc de beţe. Un camion camuflat era parcat lîngă şine. Era încărcat cu colaci de sîrmă, pe care aceşti ingineri de transmisiuni o reaşezau între stîlpii de telegraf.

– Doamnă Hug... asta-i calea ferată spre Woosung!

În timp ce aburii scăldau cabina şoferului, camionul se opri. Lîngă Jim, paznicul japonez aprindea o ţigară pentru drumul de întoarcere. Jim îl trase de curea şi îi arătă dincolo de cîmpul de orez. Soldatul urmări cu privirea braţul lui întins, apoi îl împinse jos la podea. El strigă la şofer, care aruncă porthartul pe scaunul de lîngă el. Cu motorul înfierbîntat, camionul se încordă la curbă, făcu o jumătate de cerc şi o porni

pe drumul de pămînt spre staţia de cale ferată.

Doctorul Ransome îi opri pe băieţii englezi care alunecaseră din strînsoarea lui Basie şi se aplecau spre misionară. El îl ajută pe Jim să se ridice de pe podea.

– Bună treabă, Jim. Au să aibă apă pentru noi – trebuie să-ţi fie séte.

– Puţin. Am băut la centrul de detenţie.

– Ai făcut bine. De cît timp stăteai acolo?

Jim uitase.

– Destul de mult.

– Îmi închipui. Doctorul Ransome scutură murdăria de pe haina lui Jim. Era un cinematograf odată acolo?

– Dar nu prezentau filme.

– Am constatat asta.

Jim se sprijini cu spatele şi îi zîmbi doamnei Hug. Deţinuţii şedeau slăbiţi pe băncile aşezate faţă-n faţă, aruncaţi înainte şi înapoi ca nişte marionete în mărime naturală care şi-au pierdut umplutura. Departe de a-i înviora, călătoria de la Shanghai îi făcuse să arate palizi şi nervoşi. Dar Jim zîmbi la avionul ruginit de pe malul canalului. Acum nu mai exista pericolul să se reîntoarcă la centrul de detenţie. Soldatul japonez îşi aruncase ţigara şi îşi ţinea puşca regulamentar. Un caporal de la transmisiuni sări de pe platforma căii ferate şi traversă liniile.

– Doamnă Hug, nu cred că ne vom întoarce la Shanghai.

– Nu, James, se pare că ai ochi foarte buni. Cînd ai să te faci mare, ar trebui să devii pilot.

– Probabil că am să fiu. Am fost într-un avion,

doamnă Hug. Pe aerodromul de la Hungjao.

– Zbura?

– Păi, într-un fel.

Confidenţele făcute unor adulţi mergeau adesea mai departe decît intenţiona Jim. Doctorul şedea lîngă tatăl doamnei Hug, care respira greu, încercînd să-l ajute. Dar ochii lui erau fixaţi asupra lui Jim, remarcîndu-i picioarele ca nişte beţe şi hainele zdrenţuite, faţa mică, emoţionată. Cînd ajunseră la linia ferată, îi zîmbi încurajator lui Jim, dar acesta nu-i răspunse. Ştia că, din anumite raţiuni, doctorul Ransome îl dezaproba. Dar doctorul Ransome nu fusese la centrul de detenţie.

Se opriră lîngă şinele de cale ferată. Şoferul îl salută pe caporal şi îl urmă în staţie, unde îşi întinse harta pe cabina telefonului de cîmp. Deţinuţii şedeau în soarele cald, în timp ce caporalul arăta spre orezăriile secate. O ceaţă de praf se ridica din pămîntul nearat, un văl alb care ascundea privirilor zgîrie-norii îndepărtaţi ai Shanghai-ului. Un convoi de camioane japoneze trecu pe drum, cu un zgomot care se îmbină cu bîzîitul îndepărtat al unui avion de transport.

Jim schimbă băncile şi se aşeză lîngă doamna Hug, care îl sprijinea pe tatăl ei bătrîn. Două dintre misionare erau culcate pe podeaua camionului, iar ceilalţi deţinuţi moţăiau şi se chinuiau. Basie îşi pierduse interesul faţă de băieţii englezi şi îl urmărea pe Jim, pe deasupra gulerului pătat de sînge al hainei lui.

Mii de muşte se adunară în jurul camionului, atrase de transpiraţie şi de urina care curgea printre

scîndurile de lemn. Jim aştepta ca şoferul să vină înapoi cu harta, dar el şedea pe un colac de fir de telefon, discutînd cu doi soldaţi care găteau masa de amiază. Vocile lor şi zgomotul lemnului care ardea erau duse peste şinele de fier, amplificate de cupola de lumină care îi închidea în ea.

Jim se foia pe locul lui, pentru că soarele îi înţepa pielea. Putea vedea şi cele mai mici lucruri din jurul lui, petele de rugină de pe şinele de cale ferată, dinţii de fierăstrău ai urzicilor de lîngă camion, pămîntul alb care purta amprenta cauciucurilor vechi ale acestuia. Jim numără firele de păr albăstrii din jurul buzelor soldatului japonez care îi păzea şi bulele de mucus pe care această santinelă plictisită le trăgea şi le scotea pe nări. Urmări pata umedă care se întindea în jurul coapselor misionarelor întinse pe podea şi flăcările care înconjurau oala de pe platforma staţiei, reflectate în paturile lustruite ale puştilor stivuite.

Doar o dată mai văzuse Jim lumea atît de viu ca acum. Oare avioanele americane aveau să vină iar? Cu o exagerată încrucişare a ochilor, menită să-l indispună pe doctorul Ransome, el cercetă cerul. Voia să vadă totul, fiecare piatră de pavaj de pe străzile din Chapei, grădinile sălbăticite din Amherst Avenue, pe tatăl şi pe mama sa, împreună, în lumina argintie a avionului american.

Fără să se gîndească, Jim se ridică în picioare şi strigă. Dar paznicul japonez îl împinse dur pe bancă. Soldaţii de pe platforma căii ferate şedeau printre echipamentele de transmisiuni, îndesîndu-şi gurile cu orez şi peşte. Caporalul strigă spre camion şi

paznicul păşi peste misionare şi sări peste parapetul din spate. El îşi aşează puşca pe linia ferată şi tăie cu baioneta beţele uscate ale trestiei de zahăr salbatice. Cînd adună suficiente asemenea surcele pentru foc, el li se alătură soldaţilor de pe platformă.

Timp de o oră fumul se înalţă în lumina soarelui. Jim şedea pe bancă şi-şi gonea muştele de pe faţă, bucuros să exploreze staţia de cale ferată şi avionul doborît de lîngă canal. De cîte ori cineva se mişca, japonezii strigau de pe platformă şi făceau semne cu ţigările în mod ameninţător. Deţinuţii nu luaseră nici raţii şi nici apă cu ei, dar erau două canistre în maşina transmisioniştilor, din care soldaţii îşi umpleau bidoanele.

Cînd tatăl doamnei Hug fu obligat să se întindă pe podea, doctorul Ransome protestă către japonezi. El stătu nesigur în picioare la parapetul din spate, ignorînd ocările lor şi arătînd spre pasagerii osteniţi de la picioarele lui. Rana de pe obrazul lui se inflamase de la soare şi de la muşte şi aproape că-i închisese ochiul. Stînd acolo, stoic, îi amintea lui Jim de cerşetorii care îşi arătau rănile pe străzile Shanghai-ului. Caporalul japonez rămase neimpresionat dar, după un ocol dat încet camionului, el le permise deţinuţilor să coboare. Ajutaţi de soţii lor, Basie şi doctorul Ransome le-au dat jos pe femeile bătrîne, aşezîndu-le la umbră între roţile din spate.

Jim se aşează pe vine pe pămîntul alb, urmărind cu un băţ modelele cauciucurilor. De cîte ori oare ar trebui să se învîrtească fiecare cauciuc ca să se roadă complet, pînă la pînză? Problema, una dintr-o

mulţime, care îl preocupa tot timpul, era de fapt destul de uşor de rezolvat. Jim netezi praful alb şi începu să socotească. Se bucură cînd prima fracţie se reduse, apoi observă că era singur în lumina soarelui, între camion şi terasamentul căii ferate.

Îngrijiţi de obositul doctor Ransome, prizonierii se îngrămădeau în mica umbră de sub parapetul din spate. Basie şedea scufundat în haina lui de marinar, iar el şi bătrînii arătau la fel de morţi ca manechinele aruncate, pe care Jim le văzuse adesea pe aleea din spatele magazinului universal al *Companiei Sincere*.

Aveau nevoie de apă, altfel vreunul dintre ei putea muri şi vor trebui să se întoarcă la Shanghai. Jim îi privi pe japonezii de pe platformă. Masa se terminase şi doi dintre soldaţi desfăşurau un colac de cablu telefonic. Lovind o piatră din faţa lui, Jim se îndreptă spre terasamentul căii ferate. Traversă şinele şi, fără să se oprească, se urcă pe platforma de ciment.

Savurîndu-şi încă masa, japonezii stăteau în jurul cenuşii unde fusese făcut focul. Ei îl urmăriră pe Jim, care se înclină şi stătu apoi drepţi, în hainele lui zdrenţuite. Nici unul dintre ei nu-i făcu semn să plece, dar Jim ştia că acesta nu era momentul să-i trateze cu zîmbetul lui cel mai luminos. Îşi dădu seama că doctorul Ransome nu se putea apropia de japonezi atît de curînd după masa lor, fără să fie trîntit jos, sau chiar omorît.

El aşteptă, în timp ce şoferul vorbea cu caporalul de transmisiuni. Arătînd de mai multe ori la Jim, el ţinea ceea ce se părea a fi un discurs lung despre uriaşele neplăceri provocate armatei japoneze de

acest băieţaş. Caporalul rîse, bine dispus după ce mîncase peşte. Luă o sticlă de Coca-Cola din rucsac şi o umplu pe jumătate cu apă din plosca lui. Ţinînd-o în sus, îi făcu semn lui Jim să se apropie.

Jim luă sticla, se înclină adînc, şi făcu trei paşi înapoi. Ascunzîndu-şi zîmbetele, japonezii îl urmăreau în tăcere. Lîngă camion, Basie şi doctorul Ransome se aplecau înainte, din umbră, cu ochii aţintiţi la fluidul luminat de soare din sticlă. Era clar că presupuneau că el le va duce apa şi va împărţi această raţie neaşteptată.

Cu grijă, Jim şterse sticla de mîneca hainei. O ridică la buze, bău încet, încercînd să nu se înece, făcu o pauză şi termină ultimele picături.

Japonezii izbucniră în rîs, hohotind unul spre celălalt foarte amuzaţi. Jim rîse cu ei, conştient că doar el, dintre deţinuţii britanici, apreciase gluma. Basie încercă un zîmbet silit, dar doctorul Ransome părea uluit. Caporalul luă sticla de Coca-Cola de la Jim şi o umplu pînă la gît. Încă rîzînd în sinea lor, soldaţii se ridicară în picioare şi se întoarseră la sarcina de a întinde firele de telefon.

Urmat de şofer şi de paznicul înarmat, Jim duse sticla peste şine. El i-o dădu doctorului Ransome care se uită fix la el, fără să comenteze. Bău puţin şi trecu lichidul călduţ celorlalţi, ajutîndu-l pe şofer să reumple sticla din canistră. Uneia dintre misionare i se făcu greaţă şi vomită apa în praf, la picioarele lui.

Jim îşi reluă locul în spatele cabinei şoferului. Ştia că făcuse bine că băuse el însuşi prima apă. Ceilalţi, inclusiv Basie şi doctorul Ransome, erau însetaţi, dar

numai el fusese gata să riște totul pentru cele cîteva picături de apă. Japonezii l-ar fi putut arunca pe șine și să-i rupă piciorul de liniile de cale ferată, așa cum au făcut cu soldații chinezi pe care i-au omorît în stația Siccawei. Jim se simțea deja deosebit de ceilalți, care se comportaseră la fel de pasiv ca și țăranii chinezi. Jim își dădu seama că era mai aproape de japonezi, care cuceriseră Shanghai-ul și scufundaseră flota americană la Pearl Harbor. El ascultă zgomotul unui avion de transport, ascuns în spatele ceții de praf alb, și gîndul îi zbură iar la portavioanele din Pacific, la bărbații mărunți în costume umflate, de zbor, stînd lîngă avionul lor neblindat, gata să riște totul, doar din propria lor voință.

17

Un peisaj de aeroporturi

În timp ce şoferul umplea cu apă radiatorul camionului, doctorul Ransome o instală pe doamna Hug pe locul de lîngă băieţii englezi. Lui Jim i se păru că misionarele de pe podea abia mai trăiau, avînd buzele albite şi ochii ca aceia ai şoarecilor otrăviţi. Muştele le zburau peste feţe, intrîndu-le şi ieşindu-le din nări. După ce le ridicase în camion, doctorul Ransome era prea extenuat ca să le ajute şi îşi odihnea braţele pe genunchii săi grei. Soţii lor şedeau alături unul de celălalt şi se uitau la ele cu resemnare, de parcă gustul de a sta culcate pe podea era o

excentricitate oarecare a soţiilor lor.

Jim se sprijini de acoperişul cabinei şoferului. Dîndu-şi seama de prăpastia care îl despărţea acum pe Jim de ceilalţi deţinuţi, doctorul Ransome înaintă şi se aşezā pe bancă, aproape de el. Lumina prăfuită a soarelui şi lunga călătorie de la Shanghai şterseseră pigmentul de pe pistruii lui. În ciuda pieptului şi a picioarelor puternice, era mult mai obosit decît îşi dăduse seama Jim. Din rana inflamată de pe faţa lui ieşea sînge şi puroiul începea să i se adune în jurul ochiului. El se înclină şi îi făcu loc soldatului japonez, care se opri lîngă Jim.

– Ne simţim toţi mai bine datorită apei. Ai fost curajos, Jim. De unde eşti?

– Din Shanghai.

– Eşti mîndru de asta?

– Desigur... Jim pufni la această întrebare, clătinînd din cap, de parcă doctorul Ransome ar fi fost un vraci din provincie. Shanghai este cel mai mare oraş din lume. Tatăl meu spune că e mai mare chiar şi decît Londra.

– Să sperăm că poate rămîne mai mare – s-ar putea să fie o iarnă sau două de foamete. Unde sînt părinţii tăi?

– Au plecat.

Jim căută un răspuns, gîndindu-se dacă să inventeze vreo minciună pentru doctorul Ransome. Acest tînăr medic avea un aer sigur de sine, în care el nu avea încredere, aceeaşi atitudine pe care o aveau oamenii proaspăt veniţi din Anglia. Jim se întreba cum explicau filmele britanice de actualităţi predarea

oraşului Singapore. Şi-l putea închipui uşor pe doctorul Ransome antrenîndu-se într-o bătaie cu gărzile japoneze şi provocîndu-le necazuri tuturor. Totuşi, cu toată demonstraţia de spirit colectiv, doctorul Ransome băuse mai mult decît porţia de apă ce i se cuvenea. Jim observase de asemenea că doctorul Ransome era mai puţin interesat de bătrînii muribunzi, decît pretindea.

– Sînt în lagărul de la Woosung, adăugă Jim. Sînt în viaţă, să ştii.

– Mă bucur. Lagărul Woosung? S-ar putea deci să-i vezi în curînd?

– Foarte curînd...

Jim se uită peste orezăriile tăcute. Gîndul de a o vedea pe mama sa îl făcea să zîmbească, un act care îi încorda muşchii feţei. Habar n-o să aibă de toate aventurile lui din ultimele patru luni. Chiar dacă i-ar spune totul, s-ar simţi ca într-una din acele după-amieze secrete de dinainte de război, cînd circulase cu bicicleta prin tot Shanghai-ul şi se întorsese cu poveşti care îţi făceau părul măciucă şi pe care nu i le putea spune niciodată.

– Da, am să-i văd în curînd, adăugă el. Vreau să-l cunoască şi pe Basie.

Faţa cenuşie a lui Basie îi apăru de sub gulerul hainei. Se uită la japonezii de lîngă şinele de cale ferată, de parcă se temea de ce îi aşlepta în aceste cîmpuri pustii.

– Am să-i cunosc pe părinţii tăi, Jim. Adăugă apoi către doctorul Ransome, fără nici un entuziasm: Am avut grijă de băiat.

– Ai avut grijă de mine. Basie a încercat să mă vîndă la Shanghai.

– Zău? Pare o idee bună.

– Negustorilor din Hongkew. Dar nu valoram nimic. Totuşi, a avut grijă de mine.

– A făcut o treabă bună, zise doctorul Ransome, bătîndu-l pe umăr pe Jim.

Îşi alunecă o mînă în jurul taliei lui Jim şi îi pipăi ficatul umflat, apoi îi ridică buza de sus şi se uită la dinţii lui.

– E-n regulă, Jim. Încercam să ghicesc ce anume ai mîncat. Toţi o să trebuiască să ne apucăm de grădinărit la Woosung. Poate că japonezii au să ne vîndă o capră.

– O capră? Jim nu văzuse niciodată o capră, un animal exotic de mare temperament, cu spirit de independenţă, calităţi pe care el le admira.

– Te interesează animalele, Jim?

– Da... nu prea. Ce mă interesează cu adevărat este aviaţia.

– Aviaţia? Avioanele, vrei să spui.

– Nu chiar, adăugă Jim într-o doară. Am stat în cabina unui avion de luptă japonez.

– Îi admiri pe piloţii japonezi?

– Sînt curajoşi...

– Şi asta-i important?

– E un lucru bun, dacă vrei să cîştigi un război.

Jim ascultă zumzetul unui avion îndepărtat. Era bănuitor faţă de medic, faţă de picioarele lui lungi şi comportarea lui englezească şi faţă de interesul lui cu privire la dinţi. Oare el şi cu Basie vor face echipă ca

hoţi de cadavre? Jim se gîndi la capra pe care doctorul Ransome voia să o cumpere de la japonezi. Tot ceea ce citise el despre capre confirma faptul că erau creaturi dificile şi năbădăioase, iar acest lucru sugera că doctorul Ransome era cam nepractic. Puţini europeni aveau dinţi de aur şi singurii morţi, pe care avea să-i folosească mult timp doctorul, vor fi europenii.

Jim hotărî să-l ignore pe doctorul Ransome. Stătu în picioare lîngă paznicul japonez, încălzindu-şi mîinile de acoperişul camuflat al cabinei şoferului. Cînd porniră spre şosea, soldaţii mergeau de-a lungul şinelor de cale ferată, desfăşurînd lungimi de cablu telefonic. Oare erau gata să lanseze un zmeu care să poarte un om? Soldatul cel mai depărtat se pierdea deja în norul de praf alb şi silueta lui neclară părea că se ridică de pe sol. Jim rîse în sinea lui, gîndindu-se că soldatul s-ar putea ridica brusc la cer, pe deasupra capetelor lor. Ajutat de tatăl său, Jim înălţase zeci de zmeie din grădina de pe Amherst Avenue. Era fascinat de zmeiele dragon, care pluteau după festivităţile chinezeşti de nuntă şi de înmormîntare şi de zmeiele de luptă înălţate de pe cheiurile de la Pootung, repezindu-se unele asupra celorlalte, cu linii ascuţite ca lama şi acoperite cu sticlă pisată. Dar cele mai bune erau zmeiele care purtau oameni, pe care

tatăl lui le văzuse în nordul Chinei, cu o duzină de funii ţinute de sute de bărbaţi. Într-o bună zi, Jim va zbura cu un zmeu din acelea şi va fi purtat pe aripile vîntului.

Cînd camionul prinse viteză pe şoseaua deschisă, curentul de aer îi pătrunse în ochii umezi. Încrezător în posibilităţile lui, şoferul era dornic să-i predea pe deţinuţi la Woosung şi să se întoarcă la Shanghai înainte de lăsarea nopţii. Jim se ţinea bine de acoperişul cabinei, în timp ce deţinuţii se clătinau pe locurile lor, în spatele lui. Cei doi soţi ai misionarelor şedeau deja pe podea, iar doctorul Ransome o ajută pe doamna Hug să se întindă sub bancă.

Dar Jim îşi pierduse interesul faţă de ei. Intrau acum în regiunea aeroporturilor militare. Aceste foste baze chineze, care cîndva păzeau estuarul rîului Yangtze, erau ocupate de Armata japoneză şi de Forţele Navale Aeriene. Trecură de o bază de luptă bombardată, unde ingineri japonezi sudau un acoperiş nou pe scheletul de oţel al unui hangar. Pe cîmpul acoperit cu iarbă, se înşirau avioane de urmărire *Zero*, iar un pilot în costum complet de zbor umbla printre aripi. Fără să se gîndească, Jim îi făcu semne cu mîna, dar pilotul se pierdu printre eiice.

Vreo doi kilometri mai încolo, lîngă un sat părăsit şi lîngă pagoda lui arsă, pierdură mult timp datorită unui convoi de camioane ce cărau aripile şi fuselajele unor bombardiere bimotoare. O escadrilă din acestea stătea în faţa soarelui de după-amiază, gata să decoleze şi să atace armatele chineze din vest. Toată această activitate îl excita pe Jim. Cînd se opriră la

punctul de control de pe Soochow Road, el era nerăbdător să plece mai departe. Şedea alături de Basie, ciocnindu-şi călcîiele, în timp ce un sergent controla lista prizonierilor, iar doctorul Ransome se plînse de situaţia misionarelor.

Curînd după aceea, părăsiră şoseaua principală şi intrară pe un drum secundar, nepavat, care mergea alături de un canal industrial. Pe lîngă ei treceau tancuri japoneze, legate de platformele unor motorizate, în timp ce tunarii lor dormeau sub corturi. De obicei, imaginaţia lui Jim ar fi făcut un festin cu aceste vehicule de luptă, dar acum îl interesau doar avioanele. Dorea să fi zburat cu piloţii japonezi cînd au atacat Pearl Harbor şi au distrus flota americană a Pacificului sau să fi călătorit în bombardierele cu torpilă care au scufundat vasele *Repulse* şi *Prince of Wales*. Poate că, după terminarea războiului, se va alătura *Forţelor Aeriene Japoneze* şi va purta Soarele-Răsare brodat pe umeri, ca piloţii americani care zburaseră cu *Tigrii Zburători* şi purtaseră pe hainele de piele steagul Chinei Naţionaliste.

Deşi picioarele îi erau obosite, Jim continua să stea în spatele cabinei şoferului, în timp ce goneau spre forţele lagărului de internare de la Woosung. În mintea lui, identificarea avionului japonez din cîmpia Yangtze îi întărea încrederea că îi va revedea în curînd pe părinţii săi. Un avion de luptă cu un singur motor îi depăşi şi se înălţă pe cerul după-amiezei tîrzii, purtat de luciul auriu al aripilor lui. Jim îşi ridică braţele şi lăsă ca razele soarelui să cadă pe vopseaua de camuflaj care îi păta mîinile şi încheieturile, închipuindu-

şi că şi el este un avion. În spatele lui, olandeza se prăbuşise pe podeaua camionului. Zăcea la picioarele tatălui ei bătrîn, în timp ce doctorul Ransome şi soldatul japonez încercau să o ridice pe locul ei.

Traversară un pod de lemn peste braţul unui lac artificial şi trecură de urmele arse ale *Country Club*-ului, din care rămăseseră doar falsele coloane de lemn în stil Tudor, din ciment vopsit. Carcasa unei şalupe cu motor zăcea în apa puţin adîncă, cu puntea străpunsă de buruieni care înaintau pe plajă, pînă la cenuşa hotelului.

Înaintea lor, un camion militar întorcea prin poarta unui obor de vite nefolosit, ruinat recent de un incendiu şi mai mare. Soldaţi japonezi plictisiţi trîndăveau lîngă ghereta de pază şi priveau la un grup de muncitori chinezi care prindeau în cuie sîrmă ghimpată, pe un şir de stîlpi de pin. În spatele gheretei de pază, era magazia antreprenorului de construcţii, înconjurată de grămezi de scînduri şi lemn pentru gard şi un adăpost de bambus, unde un al doilea grup de culi moţăiau pe saltelele lor, lîngă un foc de cărbuni.

Camionul se opri lîngă ghereta de pază, unde şoferul şi deţinuţii săi laolaltă se uitară la acest loc singuratic. Fosta curte a oborului de vite se transformase într-un lagăr de civili, dar aici luni de zile nu vor putea fi internaţi deţinuţii. Jim şedea între Basie şi doctorul Ransome, supărat pe el însuşi că presupusese că mama şi tatăl său vor fi în primul lagăr pe care îl vor vizita.

Începu o discuţie prelungită între şoferul japonez

şi sergentul însărcinat cu construcţia lagărului. Era clar că sergentul decisese deja că acest camion şi grupul de deţinuţi aliaţi nici nu exista. El ignoră protestele şoferului şi făcu semn cu ţigara, fără să se gîndească, în timp ce trecea prin uşa de lemn a gheretei de pază. În cele din urmă, arătă spre o bucată de teren acoperită cu urzici, pe care o socotise, se pare, a fi un pămînt al nimănui, între lagăr şi lumea exterioară.

Doctorul Ransome se uită la acei acri de boxe arse, un labirint prin care trecuseră vitele.

– Ăsta nu poate fi un lagăr. Doar dacă vor ca noi să-l construim.

Urechile palide ale lui Basie ieşiră de sub gulerul lui de marinar. Abia dacă mai avea putere să şadă drept, dar putea totuşi să prindă cea mai slabă urmă de oportunitate.

– Woosung? Ar putea exista avantaje, doctore... dacă am fi primii aici...

Doctorul Ransome începu să o ajute pe doamna Hug să se ridice de pe podea, dar soldatul japonez ridică patul puştii şi îi făcu semn să se ducă înapoi la locul lui. Sergentul stătea în urzici, uitîndu-se, peste parapetul din spate, la deţinuţii epuizaţi. Femeile bătrîne zăceau în bălţile de urină de la picioarele soţilor lor. Fraţii englezi se înghesuiau în Basie, în timp ce doamna Hug se sprijinea de genunchii tatălui ei.

În mod deliberat, Jim se gîndi la mama sa şi la orele fericite pe care le petrecuse în dormitorul ei, jucînd bridge. Cînd îi veniră lacrimile, el şi le înghiţi pe

gîtul uscat. Ar putea oare doctorul Ransome să-l învețe cum să plîngă? Se uită la capătul strălucitor al țigării sergentului și la cenușa caldă a sobei cu cărbuni, în lumina înserării. Grupul de muncitori de lîngă gardul de sîrmă ghimpată se întorceau la adăpostul lor din bambus.

– Oboseşti pe toată lumea, Jim, îi atrase atenția doctorul Ransome. Şezi liniştit sau am să-i cer lui Basie să te vîndă japonezilor.

– N-or să mă vrea.

Jim alunecă din strînsoarea doctorului. Se așează în genunchi pe banca de lîngă cabina șoferului. Legănîndu-se înainte și înapoi, îl urmări pe sergent conducîndu-i pe cei doi japonezi la ghereta de pază, unde soldații își luau cina. Pe masa de lemn, luminată de o lampă cu petrol, erau sticle de bere și vin de orez. Un culi chinez stătea pe vine lîngă focul de cărbuni, suflînd în el, pînă ieșiră flăcări și mirosul de grăsime caldă se împrăștie în aer.

Cumva, Jim trebuia să prindă privirea soldaților din ghereta de pază. El știa că, departe de a fi preocupați de deținuții lor nedoriți, japonezii îi vor lăsa acolo toată noaptea. Dimineața vor fi prea bolnavi ca să plece la alt lagăr, așa că vor fi nevoiți să se întoarcă la centrul de detenție din Shanghai.

Aerul serii se instală deasupra boxelor de vite, acum pîrjolite. Culii chinezi își terminaseră masa și ședeau sub adăpostul de bambus, bînd vin de orez și jucînd cărți. Japonezii beau bere în ghereta de pază. Sute de stele sclipeau deasupra rîului Yangtze și, odată cu ele, luminile de navigație ale avioanelor

militare. Vreo doi kilometri spre nord, dincolo de linia movilelor funerare, Jim văzu luminile de pe velatura unui cargou japonez care se îndrepta spre mare, suprastructura lui albă plutind ca un castel peste cîmpurile fantomatice.

Un miros putred se ridică de la una dintre misionare. Soţul ei şedea lîngă ea pe podea, sprijinindu-se de picioarele doctorului Ransome. Dornic să zărească acel cargou, Jim se ridică pe acoperişul cabinei şoferului. Şezînd acolo, urmări cargoul alunecînd mai departe în noapte, apoi îşi întoarse privirea spre stelele de deasupra capului. Din vara trecută, învăţase singur principalele constelaţii.

– Basie...

Jim se simţi ameţit; cerul nopţii aluneca spre el. Pierzîndu-şi echilibrul, se rostogoli pe acoperişul cabinei, apoi şezu în fund şi-i văzu pe şoferul şi pe soldatul japonez venind cu paşi mari din ghereta de pază. Aveau în mîini beţe de lemn şi Jim presupuse că veneau să-l bată, pentru că şedea pe cabină. Repede, alunecă în jos spre podea şi se culcă lîngă olandeză.

Şoferul deschise parapetul din spate. Cînd acesta căzu cu zgomot, el băgă beţele în lanţurile care se clătinau. Strigă la prizonieri şi le făcu semn să coboare din camion. Ajutaţi de doctorul Ransome, doamna Hug şi bărbaţii bătrîni se lăsară să alunece în urzici. Împreună cu Basie şi cu băieţii englezi îl urmară pe soldat spre curtea cu lemne. Cele două misionare zăceau pe podeaua murdară. Mai erau încă în viaţă, dar şoferul îi făcu semn cu băţul doctorului

Ransome să se îndepărteze de ele.

Jim păşi pe podeaua umedă şi sări jos. Era gata să alerge după doctorul Ransome, cînd şoferul îl reţinu de umăr şi arătă spre sergentul din uşa gheretei de pază. El stătea în lumina lămpii de gaz, cu un sac mic, ca o măciucă grea, în mînă.

Cu grijă, Jim merse spre sergent, care aruncă sacul pe pămînt, la picioarele lui. Jim îngenunche în şanţurile adînci lăsate de cauciucurile camionului şi îl trată pe sergent cu cel mai frumos zîmbet al lui. În sac erau nouă cartofi dulci.

În următoarea oră, Jim se agită, ocupat, prin curte. În timp ce deţinuţii se odihneau în magazia de cherestea, el reaprinse soba cu cărbuni. Sub privirile plictisite ale chinezilor, le făcu vînt cărbunilor pînă scoaseră flacără, apoi întreţinu focul cu bucăţele de lemn aruncate. Doctorul Ransome şi băieţii englezi îi aduseră un vas cu apă din butoiul din spatele gheretei de pază. Deşi doamna Hug băuse din vas, Jim decise să aştepte pînă cînd se va răci apa de la cartofi. Doctorul Ransome încercă să-l ajute cu oala mare de fiert, dar Jim îl împinse la o parte. Femeile eurasiatice de la centrul de detenţie îl învăţaseră că fiertul cartofilor se face mai repede în apă puţină, cu capac.

Mai tîrziu, înainte să care cartofii la magazia de cherestea, Jim şi-l păstră pe cel mai mare pentru el. Şezu lîngă doctorul Ransome pe scîndurile de pin, în timp ce soţii misionarelor zăceau pe rumeguş, incapabili să mănînce. Jim regretă că li se dăduseră chiar şi cei mai mici cartofi. În acelaşi timp, avea

nevoie ca aceşti oameni bătrîni să supravieţuiască, dacă voia să se plece spre un alt lagăr. Olandeza părea că se simţea bine, deşi le dăduse cartoful ei băieţilor englezi. Dar Basie se uita deja prin magazia de cherestea, făcînd în minte un inventar al posibilităţilor acesteia. Se gîndea că dacă vor rămîne în lagărul Woosung, nu-şi va mai găsi mama şi tatăl.

– Uite, Jim. Doctorul Ransome îi dădu lui Jim cartoful lui. Muşcase doar puţin, dar cea mai mare parte a miezului lui dulce era intact. E bun, o să-ţi placă.

– Zău, mulţumesc... Devoră repede cel de-al doilea cartof. Gestul doctorului Ransome îl uimi. Japonezii erau buni cu copiii, iar cei doi marinari americani se împrieteniseră cu el într-un fel, dar Jim ştia că pe englezi nu-i interesau cu adevărat copiii.

Aduse vasul cu apă caldă pentru el şi Basie şi le oferi şi celorlalţi din lichidul plin de sevă. Îngenunche în faţa bătrînilor misionari sperînd că vederea insemnului Şcolii Catedralei va aprinde în minţile lor o scînteie religioasă şi îi va învioara.

– Nu arată prea bine, îi mărturisi el doctorului Ransome. Dar probabil că au să-şi mănînce cartoful dimineaţa.

– Probabil că da. Odihneşte-te, Jim, o să te osteneşti avînd grijă de toţi. Mîine o să fim pe drum.

– Ei... s-ar putea să fie un drum lung.

Al doilea cartof îl întărise pe Jim şi, pentru prima oară, îi păru rău de rănile infectate de pe faţa doctorului Ransome. Întorcîndu-i favoarea, el îi spuse:

– Dacă te duci vreodată la debarcaderele funerare

de la Nantao, să nu bei apa de acolo.

Jim se întinse pe rumeguşul moale, cu mirosul lui odihnitor de pin. Prin uşile deschise ale depozitului de cherestea, urmări luminile de navigaţie ale avioanelor japoneze, traversînd prin noapte. După cîteva minute, trebui să admită faptul că nu putea recunoaşte nici una din constelaţii. Ca toate celelalte lucruri, de la începutul războiului, cerul era într-o stare de schimbare. Cu toată mişcarea lor, avioanele japoneze erau singurele lui puncte de reper, un al doilea zodiac deasupra pămîntului distrus.

18

Rătăcitori

– La dreapta... dreapta... nu... vreau să spun stînga!

Jim se aplecă prin geamul pasagerului cabinei şi strigă la şofer, în timp ce camionul înainta spre puntea de lemn a podului de pontoane. Trupele de pionieri construiseră această trecere temporară peste golful Soochow, în săptămînile de după atacul de la Pearl Harbor, dar deja podul se distrugea din cauza traficului intens. Cînd camionul se îndreptă spre primul ponton de fier, podeaua de lemne ude începu să se crape în chiar chinga frînghiilor roase.

Desemnat ca îndrumător de şoferul japonez, Jim văzu cum roata din faţă împinge scîndurile în apă. Lui îi plăcuse întotdeauna să vadă apa ridicîndu-se printre grile sau urcînd pe treptele unui chei. Apa maronie spălă praful de pe cauciucul uzat şi dezvălui numele fabricantului, imprimat pe o latură. Era fabricat de o companie britanică, *Dunlop*. Camionul se aplecă într-o parte, sprijinindu-se pe arcurile lui slabe. Undeva, în spatele lui, un trup se rostogoli pe podeaua camionului, dar Jim era fascinat de apa care şiroia peste capacul butucului, forfotind pe lîngă roată ca jeturile unei fîntîni secrete.

– La stînga... stînga...! ţipă Jim, dar soldatul de la parapetul din spate urla deja alarmat. Cu un oftat obosit, şoferul japonez trase frîna de mînă, îi ordonă lui Jim să iasă din cabină şi coborî pe scîndurile spălate de apă.

Jim se strecură, prin geamul din spate, sus, pe acoperişul cabinei. Trecu peste picioarele întinse ale doctorului Ransome şi se aşeză în genunchi, pe bancă, gata să fie foarte interesat de cearta dintre şofer şi paznicul japonez.

La vreo două sute de metri mai în aval, unitatea de pionieri refăcea partea centrală a vechiului pod de cale ferată. Jim era bucuros să-i vadă la lucru. Aproape toată dimineaţa se simţise ameţit, iar curgerea continuă a apei prin pontoane îi liniştea ochii. Îşi măsură pulsul, întrebîndu-se dacă s-a îmbolnăvit de beri-beri sau de malarie sau de vreo altă boală, despre care îl auzise pe doctorul Ransome discutînd cu doamna Hug. Era curios să încerce o

boală nouă, dar apoi îşi aminti de centrul de detenţie şi de avioanele americane pe care le văzuse deasupra Shanghai-ului. Noaptea trecută, cînd făcuseră camping lîngă o fermă de porci condusă de jandarmeria japoneză, Jim bănuise că şi doctorul Ransome văzuse avioanele.

Cu siguranţă, doctorul Ransome nu arăta prea bine. De cînd plecaseră de la Woosung, rana de pe obrazul lui îi infectase tot maxilarul şi nasul. El zăcea acum pe podeaua camionului, cu picioarele lui pistruiate înfiorător de albe în lumina puternică a soarelui. Dormea, dar părea că se gîndeşte foarte serios la ceva, cu o jumătate de cap. Ultima dată cînd vorbise cu Jim, fusese înainte de masa de seară, cînd se asigură ca Jim să primească întreaga raţie a deţinuţilor de la paznicul japonez. Cu un enorm efort de voinţă, îi spusese lui Jim să se dezbrace şi îi spălase hainele în troaca cu apă a porcilor, folosind o bucată de săpun parfumat pe care o împrumutase de la doamna Hug.

Basie şedea pe podea, lîngă el, cu cei doi băieţi englezi adormiţi cu capetele în poala lui. Stewardul de cabine era conştient încă, dar se retrăsese în sine, cu faţa lui moale ca pulpa unui fruct uscat. Adesea îi era greaţă şi podeaua camionului era acoperită de vomă şi urină, el obligîndu-l pe Jim să le cureţe.

Doamna Hug şi tatăl ei zăceau, de asemenea, pe podea, vorbind rar unul cu celălalt şi concentrîndu-se la fiecare hop de pe şosea. Din fericire, cele două perechi de misionari rămăseseră la Woosung. Locurile lor fuseseră luate de un englez de vîrstă

mijlocie şi de soţia lui înfumurată, de la *Consulatul britanic* din Nanking. Ei şedeau alături de paznicul japonez, la coada camionului, cu chipurile lipsite de expresie, din cauza vreunei tragedii care îi copleşise. Între ei era un geamantan de nuiele cu haine, pe care şoferul şi paznicul îl cercetau în fiecare seară, luîndu-şi din el pantofi şi papuci. Perechea se uita, fără să vorbească, la peisajul de orezării şi canale, iar Jim presupuse că şi-au pierdut interesul faţă de război.

De două ori pe zi, cînd japonezii se opreau să-şi pregătească o masă la margine de drum, paznicul îi ordona lui Jim să le dea deţinuţilor un vas de ceramică plin cu apă. Restul timpului era lăsat în pace, liber să se concentreze asupra sarcinii de a ghida acest camion învechit spre acel lagăr de internare unde erau mama şi tatăl lui.

De zile întregi, ei fuseseră pe drum, făcînd un circuit straniu al satelor, la zece kilometri nord-vest de Shanghai. Jim pierduse socoteala numărului exact de zile, dar cel puţin mergeau înainte şi, din fericire, japonezii nu erau defel descurajaţi de înrăutăţirea situaţiei prizonierilor lor.

În prima zi, după ce au plecat din Woosung, un drum de trei ore prin cîmp deschis i-a dus la fostul seminar *Sf. Francisc Xavier* de pe Soochow Road, unul dintre primele lagăre de prizonieri create de japonezi în săptămînile de după Pearl Harbor. Seminarul era deja plin de personal militar. Toată după-amiaza au aşteptat la o coadă de autobuze rechiziţionate ale companiei *Shanghai Transit*, care

transportau laolaltă cîteva sute de civili olandezi şi belgieni. Jim se uită cu interes, prin gardul dublu de sîrmă ghimpată. Grupuri de soldaţi britanici stăteau culcaţi lîngă colibele lor sau şedeau afară pe terenul de adunare, pe băncile lustruite luate din capela seminarului, de parcă erau congregaţia unei catedrale în aer liber. Dar nu existau civili, bărbaţi, femei sau copii. Gărzile japoneze erau ocupate cu nesfîrşitele apeluri şi nu aveau timp pentru nou-veniţii care sperau să fie primiţi. Jim stătea în picioare pe bancă, făcînd semne peste sîrmă, astfel încît fiecare om din lagăr îl putea vedea.

Totuşi, pe sutele de soldaţi plictisiţi nu-i interesau aceşti civili şi autobuzele lor din Shanghai. Jim s-a simţit uşurat cînd au fost respinşi. Cînd au pornit spre Soochow, şoferul i-a permis să stea în cabina din faţă. Într-un fel, acest băiat englez neastîmpărat, care îl enervase atît de mult, îi oferea acum o mică măsură de siguranţă. Jim nu era capabil să urmărească harta, tipărită cu caractere japoneze, sau să înţeleagă un cuvînt din lungile monoloage adresate parbrizului murdărit cu insecte. Dar el stătea în genunchi, clănţănind din dinţi şi aplecîndu-se pe fereastră să vadă orice avion care trecea. Întreaga forţă aeriană japoneză părea să fie pe cale să atace armata chineză în vest.

Cîmpia joasă din drumul Shanghai – Soochow fusese un teren de război, iar kilometrii de tranşee în ruină şi de cazemate pătate de rugină îi aminteau lui Jim ilustraţiile din enciclopedie despre Ypres şi Somme, un uriaş muzeu de luptă pe care nimeni nu-l

vizitase de ani de zile. Urmele războiului şi zborurile avioanelor de bombardament şi de luptă îl înviorau. Voia să se ridice ca un zmeu peste parapetele sinuoase şi să aterizeze pe unul din forturile masive, construite din mii de saci de nisip printre movilele funerare. Jim era dezamăgit că nici unul dintre tovarăşii lui de detenţie nu era interesat de război. I-ar fi ajutat să-şi ridice moralul, sarcină pe care Jim o găsea tot mai dificilă.

În multe feluri, lui Jim îi plăcea să-şi imagineze că el era adevăratul conducător al acestei trupe de prizonieri în bejenie. Uneori, cînd ducea vasul greu cu apă şi aprindea focul în sobă, seara, ştia că nu era mai mult decît ajutorul lor de bucătar. Dar fără Jim, care să adune surcelele şi să fiarbă cartofii dulci, chiar doctorul Ransome şi Basie ar fi trebuit să se ducă după misionare. El observă că, după ce au părăsit jandarmeria şi ferma lor de porci, toţi şi-au permis să se îmbolnăvească. În cursul nopţii, japonezii bătuseră un hoţ chinez; vocea bărbatului urla deasupra orezăriilor pline cu apă, făcînd ca suprafaţa acestora să se onduleze. A doua zi, toată lumea zăcea pe podeaua camionului, Basie din cauza plămînilor, iar doctorul Ransome pentru că nu putea să vadă cu ochiul lui infectat.

Jim simţea că are febră, dar urmărea avioanele japoneze de deasupra capului. Sunetul motoarelor lor îi limpezea mintea. De cîte ori starea de spirit i se prăbuşea sau i se făcea milă de el, se gîndea la avionul argintiu pe care-l văzuse la centrul de detenţie.

Camionul se mişca peste podul de pontoane, mînuit de o echipă de pionieri japonezi. Incapabil să se astîmpere, Jim alunecă de pe bancă. Doctorul Ransome întinse cu slăbiciune mîna, să-l ţină.

– Ţine-te bine, Jim. Stai în faţă cu şoferul – ai grijă să continue să meargă...

Zeci de muşte se înfruptau pe faţa doctorului Ransome, hrănindu-se din rana din jurul ochiului. Lîngă el, zăceau Basie cu Paul şi David, doamna Hug şi tatăl ei. Doar perechea de englezi, cu valiza lor de nuiele plină de pantofi, şedeau lîngă soldat în partea din spate a camionului.

Jim îşi îndreptă haina, cînd un caporal japonez se căţără peste parapetul din spate. Un bărbat furios, cu ghete ude, urlă comenzi soldaţilor care împingeau camionul pe pod. Cînd ajunseră la malul opus, soldaţii merseră pe marginea apei, pînă la locul lor de lucru la podul de cale ferată. Caporalul începu să-l blesteme pe şofer, dezgustat în mod clar de situaţia deţinuţilor. El îşi scoase revolverul Mauser şi făcu gesturi spre un şanţ antitanc, de pe malul pe care îl lăsaseră în urmă.

Jim se simţi uşurat, cînd caporalul plecă înapoi la podul lui. Oricît erau de bolnavi, n-ar fi dorit ca ei să se odihnească în şanţul pentru tancuri. Era un efort să şadă pe bancă şi ar fi fost tentat să se culce pe podea, alături de doctorul Ransome, ca să poată privi direct în sus, la cer. Peisajul de orezării, golfuleţe şi sate părăsite se succeda ieşind dintr-o ceaţă albă, ca oasele măcinate ale tuturor morţilor Chinei. Praful acoperea cabina şi capota camionului, camuflîndu-l

pentru tărîmul în care avea să intre. De cît timp se aflau oare pe drum? Liniile movilelor mortuare încercau să păcălească ochii lui Jim, mişcîndu-se în valuri spre vehiculul în mers, ca o mare de cadavre. Sicriele deschise zăceau goale, aşteptîndu-i parcă pe aviatorii americani, care în curînd vor cădea din aer. Erau mii de sicrie, destule ca să-i ia pe doctorul Ransome şi pe Basie, pe mama şi pe tatăl lui, şi pe Vera, pe ajutorul de bucătar şi pe el însuşi...

Camionul se apropie, cabina lovindu-l în cap pe Jim. Un grup de colibe cu acoperişuri de carton asfaltat erau lîngă drum, dincolo de un gard de sîrmă ghimpată, care le despărţea de malul unui canal. Leneş, Jim se uită la acest mic lagăr de internare construit în complexul unei fabrici de ceramică. Două şlepuri de fier se scufundaseră ancorate, iar nişte vagonete în miniatură, încă pline cu plăci de ceramică, se aflau în curte lîngă cuptoare. Două dintre depozitele de cărămidă fuseseră încorporate în lagăr, datorită gardului de sîrmă ghimpată care împărţise amplasamentul fabricii. Bărbaţi şi femei stăteau la soare pe treptele barăcilor de lemn, iar funii cu rufe fluturau între ferestre, ca un semnalizator vesel al primăverii.

Jim îşi sprijini obrazul de panoul lateral al camionului. Sub el, doctorul Ransome încerca să se ridice. Paznicul sări jos de pe parapetul din spate şi porni spre intrare, unde un autobuz de la *Universitatea* din Shanghai era înconjurat de soldaţi japonezi. Pasagerii se uitau prin ferestrele murdare de praf. În el erau două călugăriţe în văluri negre, mai

mulţi copii de vîrsta lui Jim şi vreo douăzeci de bărbaţi şi femei. Deja, o mulţime de prizonieri se adunaseră la sîrme. Cu mîinile în buzunarele şorturilor zdrenţuite, se uitau tăcuţi, în timp ce un sergent japonez se urcă în autobuz ca să-i inspecteze pe prizonieri.

Doctorul Ransome stătea în genunchi, în partea din spate a camionului, cu rana de pe faţă ascunsă în dosul mîinii. Jim se uită fix la englezoaica într-o rochie de bumbac uzată, care stătea lîngă gard, cu mîinile prinse de sîrmă. Se uita la el cu aceeaşi expresie pe care o văzuse pe faţa mamei germane din Columbia Road.

Autobuzul intră în lagăr prin poarta deschisă. Sergentul japonez stătea în uşa pasagerilor, cu pistolul în mînă, făcînd semn mulţimii de deţinuţi să se îndepărteze. După feţele lor supărate, era clar că-i salutau pe nou-veniţi cu prea puţin entuziasm; erau mai multe guri de hrănit, din raţiile lor şi aşa reduse. Jim se aşează mai drept, cînd camionul se îndreptă spre poartă. Doctorul Ransome căzu pe podea şi fu ajutat de perechea de englezi cu valiza de nuiele să se aşeze pe o bancă.

Jim îi zîmbi femeii care mergea pe lîngă sîrmă. Cînd ea întinse o mînă spre el, se întrebă dacă nu era cumva o prietenă a mamei lui. Lagărul era plin de familii, iar undeva, printre perechile care se plimbau, puteau fi şi părinţii săi. Se uită la chipurile de englezi, la grupurile de băieţi care rîdeau în spatele santinelelor japoneze. Spre surprinderea sa, avu un moment de regret, de tristeţe, că această căutare a

mamei şi a tatălui său se va termina în curînd. Atîta timp cît îi căuta, era dispus să sufere de foame şi de boală, dar acum, cînd căutarea se terminase, se simţea întristat de amintirea celor prin care trecuse şi de cît de mult se schimbase. Acum era mai aproape de cîmpurile de luptă ruinate, de acest camion infectat de muşte, de cei nouă cartofi dulci din sacul de sub scaunul şoferului şi, într-un anumit sens, chiar şi de centrul de detenţie, decît va mai fi vreodată de casa lui din Amherst Avenue.

Camionul se opri la poartă. Sergentul japonez se uită peste parapetul din spate, la prizonierii întinşi pe podea. El îl împinse înapoi pe doctorul Ransome, cu Mauser-ul, dar medicul rănit se lăsă la pămînt, unde îngenunche la picioarele sergentului, ţinîndu-şi respiraţia. Deja, mulţimea internaţilor începuse să se disperseze. Cu mîinile în buzunare, bărbaţii se înapoiară la barăcile lor şi se aşezară cu femeile pe trepte.

Muştele năvăliră asupra camionului şi se aşezară pe bălţile umede care acopereau podeaua. Se învîrtiră în jurul gurii lui Jim, hrănindu-se din rănile din gingia lui. Timp de zece minute, soldaţii japonezi discutară între ei în contradictoriu, în timp ce şoferul aşteptă împreună cu doctorul. Doi prizonieri britanici mai importanţi ieşiră pe poartă şi intrară în discuţie:

– Lagărul Woosung?

– Nu, nu, nu...

– Cine i-a trimis? În situaţia asta?

Ocolindu-l pe doctorul Ransome, ei se apropiară de camion şi se uitară la deţinuţi prin norul de muşte.

În timp ce Jim pocni din călcîie şi fluieră pentru sine însuşi, ei îl priviră fără expresie. Santinelele japoneze deschiseră poarta de sîrmă ghimpată, dar deţinuţii britanici o închiseră imediat şi începură să ţipe la sergentul japonez. Cînd doctorul Ransome înaintă un pas ca să protesteze, britanicii îi făcură semn să plece.

– Du-te înapoi, omule...

– Nu vă putem primi, doctore. Sînt copii aici.

Doctorul Ransome se urcă în camion şi se aşeză pe podea, lîngă Jim. Efortul de a sta în picioare îl epuizase şi se lăsă pe spate, cu mîna la rană, în timp ce muştele se luptau printre degetele lui.

Doamna Hug şi perechea de englezi cu valiza de nuiele aşteptaseră, tăcuţi, în timpul discuţiei. Cînd soldaţii japonezi se întoarseră în lagăr şi închiseră poarta, doamna Hug zise:

– Nu vor să ne primească. Conducătorii britanici ai lagărului...

Jim îi privi pe deţinuţii care se învîrteau prin complex. Grupuri de băieţi jucau fotbal în curtea de cărămizi a fabricii de ceramică. Oare mama şi tatăl lui se ascundeau printre cuptoare? Poate că, la fel ca şi şefii englezi ai lagărului, voiau ca Jim să plece, fiind speriaţi de muştele şi de boala pe care le adusese cu el de la Shanghai.

Jim îi ajută pe Basie şi pe doctorul Ransome să bea şi apoi se aşeză pe banca opusă. Se întoarse cu spatele la lagăr, la prizonierii britanici şi la copiii lor. Toate speranţele sale se bazau pe peisajul din jur, pe războaiele trecute şi viitoare din el. Simţi o ameţeală

stranie în cap, nu pentru că părinţii lui îl respinseseră, ci tocmai pentru că se aşteptase ca ei să procedeze astfel şi nu-i mai păsa.

19

Poteca

În ora dinaintea înserării, intrară într-o regiune de cîmpuri de luptă abandonate, la vreo nouă mile la sud de Shanghai. Lumina după-amiezei se ridica în aer, de parcă ar fi restituit soarelui o mică parte a energiei pe care o răspîndise pe cîmpiile indiferente. În imaginaţia lui Jim, terenul de tranşee şi cazemate părea complet înarmat. Un tanc stătea, ca o baracă pe roate, la încrucişarea drumurilor de la Shanghai şi Hangchow, pete de soare strălucind prin gurile deschise. Tranşeele se strecurau printre movilele funerare, ca un labirint fără capăt.

Dincolo de încrucişarea drumurilor, un pod de lemn trecea peste un canal. Stîlpii lui albi, din care ploile spălaseră orice urmă de răşini, erau la fel de moi ca şi piatra ponce. Şoferul îşi împături harta şi îşi făcu vînt cu porthartul de pînză, nevoind să-şi rişte roţile pe scîndurile vechi. Doamna Hug şi perechea de englezi şedeau în partea din spate a camionului, umbrele lor ajungînd pînă la paturile albe ale orezăriilor secate. Jim alungă muştele de pe faţa doctorului Ransome şi îi mîngîie pe cap. Îşi imaginâ că era una dintre umbre, un covor negru întins peste pămîntul obosit. La circa un kilometru spre sud, printre movilele mortuare, putea vedea stabilizatoarele unui şir de avioane parcate, ca nişte pene de oaşe, pe fundalul aerului care se întuneca. Jim studie avionul, recunoscînd fuselajul plinuţ şi motoarele radiale. Erau nişte *Brewster Buffalo*, un tip de avion american care nu putuse face faţă celor japoneze.

Oare aici, printre movilele funerare, aşteptau avioanele americane înainte de a decola în imaginaţia lui? Totuşi, şoferul japonez văzuse şi el stabilizatoarele. El aruncă jos ţigara şi strigă la paznic, care sărise din camion şi încerca scîndurile putrede ale podului.

– Lunghua... Lunghua...!

Motorul porni şi şoferul o luă spre est de încrucişarea de drumuri, îndreptîndu-se spre aeroportul îndepărtat.

– Mergem la aeroportul Lunghua, doctore Ransome, îi strigă Jim printre genunchi. Medicul zăcea pe podea lîngă Basie şi tatăl olandezei, urmărindu-l pe

Jim cu un singur ochi. Sînt avioane *Brewster Buffalo* acolo – probabil că americanii au cîştigat războiul.

Jim lăsă aerul cald să-i vină pe faţă. Se apropiau de aeroportul militar, cel mai mare aerodrom pe iarbă pe care-l văzuse lîngă Shanghai. Acolo erau trei hangare de metal şi un atelier de genişti, făcut din lemn, construit în fostul parcaj de maşini al Pagodei Lunghua. Zeci de avioane erau trase pe pista de lîngă hangare, avioane de luptă de înaltă performanţă şi cu design modern. Cele trei *Brewster Buffalo*, cu insemnele americane vopsite pe ele, şedeau la marginea cîmpului. O echipă de genişti cu o macara puternică ridicau un tun antiaerian pe platformele superioare ale pagodei de piatră.

Şoferul se opri la un punct de control, unde soldaţi japonezi se aflau într-o fortificaţie. În timp ce santinelele îşi făceau rondul în înserare, caporalul lor vorbea la un telefon de teren. Li se făcu semn spre drumul de margine. Suprafaţa acestuia, brăzdată de făgaşe, fusese întărită cu paie, transformată într-o adevărată pastă de un convoi de vehicule încărcate cu piatră de construcţii. Un camion trecu pe lîngă ei, cu o încărcătură de ţigle de acoperiş, smulse de pe locuinţele din Oraşul Vechi.

Perechi de gărzi înarmate patrulau pe şoseaua de perimetru, tăind aerul sumbru cu baionetele lor. Două avioane de transport cu un singur motor erau parcate la marginea cîmpului. Însoţit de echipa lui, de la sol, un pilot japonez vorbea cu doi camarazi, ofiţeri în uniformă. Pilotul arăta spre camion, în timp ce acesta hurducăia în trecere, iar Jim se gîndi că, probabil, el şi

Basie şi doctorul Ransome erau gata să fie duşi cu avionul din Shanghai şi că în curînd se va alătura părinţilor săi în Hong Kong sau în Japonia.

Jim aştepta ca ei să se oprească lîngă avioane, dar şoferul continuă spre perimetrul de sud al aeroportului. Iarba moale se termină şi urmă un teren desfundat, cu trestie de zahăr sălbatică şi pămînt nelucrat. Traversară patul secat al unui şanţ de irigaţii şi urmară camionul cu ţigle spre o vale îngustă, ascunsă între o grămadă de urzici. În aerul serii, se ridicară nori de praf alb-cenuşiu, cînd camioanele militare din faţa lor îşi lăsară pe pămînt încărcătura de piatră şi pietriş. Soldaţi înarmaţi şi poliţişti de la aviaţie, cu uniformele albite de praf, păzeau valea cu puştile în mînă.

Urmăriţi de santinelele japoneze, sute de soldaţi chinezi capturaţi, cu tunici zdrenţuite, cărau ţiglele şi pietrele de pavaj din locul de descărcare şi puneau bazele unei piste de beton. Chiar în lumina înserării şi în ciuda privaţiunilor din ultimele luni, Jim putu vedea condiţia nefericită a acestor prizonieri chinezi. Mulţi erau slăbiţi pînă în pragul morţii. Şedeau goi în urzicile călcate în picioare, cu o singură ţiglă în mînă, ca fragmentul unui vas de cerşit. Alţii urcau uşoara pantă spre marginea aeroportului, cu coşuri de nuiele încărcate cu pietre, ţinute la piept.

Camionul se opri lîngă basculantă. Parapetul din spate căzu cu zgomot de lanţuri. Conduşi de soldatul japonez, doamna Hug şi perechea de englezi se lăsară jos pe pămînt. Doctorul Ransome îngenunche lîngă bănci, abia putînd să-şi controleze trupul greoi.

– Bine, Jim, hai să ducem pe toată lumea la locurile lor. Ajut-o pe doamna Hug. Basie, băieţi...

Stătea nesigur pe picioare, dar reuşi să-l ridice pe Basie. Faţa stewardului de cabine era deja acoperită cu un strat de talc, ca o piele delicată de femeie, aşa cum văzuse Jim prima oară, lîngă debarcaderul funerar de la Nantao. Ţinîndu-se de umărul lui Jim, el se tîrî pe podeaua umedă a camionului.

Coborîră şi stătură împreună în norul de praf alb, lîngă basculantă. Doamna Hug şedea cu tatăl ei pe o grămadă de pietre de pavaj, ţinîndu-i de mînă pe băieţii englezi. Soldaţii chinezi îşi umpleau coşurile şi scuipau pe pietre. Aşa cum se căţărau pe pămîntul neregulat spre pistă, chipurile lor ca de cretă păreau că iluminează aerul serii.

În jurul lor, santinelele japoneze priveau fără să se mişte. La vreo cincisprezece metri mai departe, în partea de sud a văii, doi sergenţi stăteau pe scaune de bambus, la marginea unui loc de descărcare, recent amenajat printre urzici. Bocancii şi pămîntul de la picioarele lor erau acoperite de var.

Jim ridică o bucată de ceramică cenuşie. Nici unui paznic japonez nu-i păsa dacă lucrau la pistă, dar Basie ţinea deja în mîini o piatră de pavaj. Jim îl urmă pe un soldat chinez dezbrăcat, pe pistă. Urcă panta şi merse pe pămîntul cu şanţuri. Chinezii îşi aruncau jos coşurile şi se întorceau la locul de depozitare. Jim puse ceramica în tranşeea puţin adîncă, plină cu pietre şi cărămizi sparte, care traversa aeroportul şi se pierdea în noapte. Basie trecu pe lîngă el şi scăpă piatra la picioarele sale. El se întoarse în praf,

încercînd să-şi scuture pudra cretoasă de pe mîini.

În spatele lor, doctorul Ransome stătea la locul de descărcare, cu doamna Hug şi cu perechea de englezi. El discuta în contradictoriu cu un soldat japonez, care îi făcea semne spre pistă. Ţinînd puşca într-o mînă, soldatul luă o ţiglă de acoperiş de pe locul de descărcare şi i-o dădu doctorului Ransome.

Jim aşteptă lîngă pietrele sfărîmate. Se uită fix în întuneric, de-a lungul suprafeţei albe a pistei. Îşi aminti de iarba unduitoare de la *Aerodromul Hungjao* şi încercă să-şi închipuie benzile de alunecare ale avioanelor *Brewster Buffalo*. Se întoarse spre avionul de transport parcat lîngă şoseaua de perimetru. Pilotul japonez şi ofiţerii în uniformă mergeau prin iarbă, spre pistă. Se opriră la marginea ei noroioasă, rîzînd unul către celălalt, în timp ce inspectau lucrările. Cataramele şi insignele lor lustruite străluceau ca bijuteriile europenelor care vizitaseră înainte de război cîmpurile de luptă de la Hungjao.

Jim păşi în iarbă, lăsînd în urmă norii de praf şi rîndurile de soldaţi chinezi. Voia să vadă pentru ultima dată avioanele parcate şi să stea sub întinderea întunecată a aripilor lor. Ştia că soldaţii chinezi erau munciţi de moarte, că aceşti bărbaţi făceau din propriile lor oase un fel de covor pe care să aterizeze bombardierele japonezilor. Apoi se vor duce la locul de descărcare, unde aşteptau sergenţii japonezi, în bocanci plini de var, cu pistoalele lor Mauser. Iar după ce vor depune pietrele lor, el cu Basie şi cu doctorul Ransome se vor duce şi ei la locul de descărcare.

Ultimele lumini dispăruseră de pe fuselajele avioanelor, dar Jim putea simţi mirosul motoarelor lor în aerul nopţii. El inhală mirosul de ulei şi de lichid de răcire a motoarelor. Deja începuse să se izoleze de vocile din jurul său, de trupurile albe ale soldaţilor chinezi şi de pista de oase. Nu se sinchisi de pilotul în costum de zbor, care arăta spre el şi striga la sergenţii de lîngă locul de descărcare. Jim spera că părinţii lui erau în siguranţă sau morţi. Scuturîndu-şi praful de pe haină, el alergă spre adăpostul avioanelor, dornic să se simtă în largul lui, lîngă aripile acestora.

PARTEA a II-a

20

Lagărul Lunghua

Vocile vibrau de-a lungul sîrmei, ca notele pe coardele unei harpe. La vreo cincisprezece metri de gardul împrejmuitor, Jim stătea culcat în iarba înaltă lîngă cursa de fazani. Asculta paznicii certîndu-se, în timp ce îşi făceau rondul de fiecare oră în jurul lagărului. Acum, cînd atacurile aeriene americane deveniseră un eveniment cotidian, soldaţii japonezi nu-şi mai atîrnau puştile pe umăr. Ei ţineau cu ambele mîini armele cu ţeavă lungă şi erau atît de nervoşi încît, dacă l-ar fi văzut pe Jim în afara perimetrului lagărului, ar fi tras în el fără să se gîndească măcar.

Jim îi urmărea prin împletitura cursei de fazani. Doar cu o zi mai înainte, împuşcaseră un culi chinez care încercase să se strecoare în lagăr. El îl recunoscu pe unul dintre paznici ca fiind soldatul Kimura, fiul unui fermier, cu oase mari, care crescuse aproape tot atît cît şi Jim în anii lui de lagăr. Spatele puternic al soldatului făcuse să-i plesnească tunica decolorată şi doar cureaua pentru muniţii îi ţinea întreagă haina ruptă.

Înainte ca războiul să se întoarcă în cele din urmă împotriva japonezilor, soldatul Kimura îl invita adesea pe Jim în bungalow-ul pe care-l împărţea cu alţi trei paznici şi îi permitea să poarte armura lui, kendo. Jim îşi putea aminti ceremonia complicată, în timp ce soldaţii japonezi îl îmbrăcau în armura de metal şi de piele, precum şi mirosul puternic al trupului soldatului Kimura, care umplea coiful şi apărătorile de umeri. Îşi aminti izbucnirea de violenţă, cînd soldatul Kimura l-a atacat cu sabia cu două mînere, vîrtejul de lovituri care îi izbi coiful, înainte ca el să poată răspunde. Capul îi zbîrnîise zile întregi. Dîndu-i ordine, Basie fusese nevoit să strige, pînă îi trezise pe bărbaţii din dormitorul Blocului E, şi doctorul Ransome îl chemase la spitalul lagărului şi îi examinase urechile.

Amintindu-şi de acele arme puternice şi de iuţeala ochilor soldatului Kimura, Jim stătea culcat în iarba mare de lîngă cursă. De data asta, era bucuros că nu prinsese în plasă nici o pasăre. Cei doi japonezi se opriseră lîngă gardul de sîrmă şi se uitau la clădirile abandonate care se întindeau în afara perimetrului lagărului Lunghua, spre nord-vest. Lîngă ei, în inte-

riorul lagărului, se afla scheletul dărîmat al sălii de întrunire. Lagărul ocupa aşezarea unui colegiu de pregătire a profesorilor, care fusese bombardat şi invadat în timpul luptelor din jurul Aerodromului Lunghua, în 1937. Clădirile distruse, cele mai apropiate de aeroport, nu fuseseră incluse în lagăr, şi tocmai aici, în pătratele cu iarbă înaltă, dintre clădirile de reşedinţă dărîmate, îşi întindea Jim cursele de fazani. În dimineaţa aceea, după apel, se strecurase prin gard acolo unde se afla o cazemată uitată din perimetrul aeroportului, înconjurată de urzici. Lăsîndu-şi pantofii pe treptele cazematei, se bălăci printr-un canal puţin adînc, apoi se tîrî prin iarba înaltă, printre clădirile ruinate.

Prima dintre curse era doar la cîţiva metri de gardul înconjurător, distanţă ce i se păruse uriaşă lui Jim cînd se strecurase prima dată prin sîrma ghimpată. Se uitase înapoi la lumea din lagăr, aflată în siguranţă, la barăci şi la turnul de apă, la casa paznicilor şi la blocurile de dormitoare, aproape speriat că fusese exilat din ele pentru totdeauna. Doctorul Ransome îl numea adesea pe Jim „un spirit liber" cînd acesta se învîrtea prin lagăr, cu vreo nouă idee în minte. Dar aici, în iarba înaltă dintre clădirile în ruină, el se simţea apăsat de o povară nefamiliară.

Pentru prima oară, apreciindu-şi inerţia, Jim stătea culcat lîngă cursă. Un avion se ridica de pe Aeroportul Lunghua, decupîndu-se clar o siluetă pe faţadele galbene ale apartamentelor din Concesiunea Franceză, dar el ignoră avionul. Soldatul de lîngă Kimura striga la copiii care se jucau în balconul sălii de

întrunire. Kimura se întorcea din nou la sîrme. El privi suprafaţa canalului şi grupurile de trestie de zahăr sălbatică. Raţiile slabe din anul trecut, paznicii japonezi fiind aproape la fel de prost hrăniţi ca şi deţinuţii lor britanici şi americani, topiseră ultimele urme de grăsime adolescentină din braţele lui Kimura. După o recentă criză de tuberculoză, faţa lui puternică era umflată, de parcă ar fi fost un culi. Doctorul Ransome îi atrăsese atenţia lui Jim să nu mai poarte armura kendo a soldatului Kimura. O luptă între ei ar fi mai puţin unilaterală acum, deşi Jim avea doar paisprezece ani. Dacă nu ar fi fost puşca, i-ar fi plăcut să-l provoace pe Kimura...

De parcă şi-ar fi dat seama de ameninţarea din iarbă, soldatul Kimura îl chemă pe camaradul său. Îşi sprijini puşca de stîlpul de pin al gardului, trecu printre sîrme şi rămase între urzicile înalte. Muştele se ridicau din canalul puţin adînc şi se aşezau pe buzele lui, dar Kimura le ignora şi se uita fix la fişia de apă care îl despărţea de Jim şi de cursele lui de fazani.

Oare putea vedea urmele picioarelor lui Jim în noroiul moale? Jim se tîrî mai departe de cursă, dar forma trupului său era întinsă în iarba zdrobită. Kimura îşi suflecă mînecile zdrenţuite, gata să boxeze cu prada sa. Jim îl urmări cum păşeşte printre urzici. Era sigur că-l putea învinge pe Kimura, dar nu şi glonţele din puşca celui de-al doilea soldat. Cum putea oare să-i explice lui Kimura că aceste curse de fazani fuseseră ideea lui Basie? Basie fusese cel care insistase asupra camuflajului complicat din frunze şi rămurele şi care îl făcea să se strecoare de două ori

pe zi prin gard, deşi nu văzuseră niciodată vreo pasăre, şi nici vorbă să fi prins vreuna. Era important să se ţină aproape de Basie, acesta avînd surse mici, dar demne de încredere în privinţa mîncării. Îi putea spune lui Kimura că Basie ştia despre aparatul secret de radio din lagăr, dar atunci surplusul de alimente se va termina.

Ce îl îngrijora mai mult pe Jim era gîndul că, dacă Kimura îl lovea, el îi va răspunde. Puţini băieţi de vîrsta lui îndrăzneau să-l atingă pe Jim, iar în ultimul an, de cînd raţiile lipsiseră, chiar şi bărbaţii care ar fi îndrăznit s-o facă erau puţini. În plus, dacă răspundea şi-l lovea pe Kimura, era mort.

Se calmă, calculînd care era cel mai bun moment să se ridice în picioare şi să se predea. Se va înclina în faţa lui Kimura, nu va arăta nici o emoţie şi va spera că sutele de ore pe care le petrecuse stînd în jurul casei paznicilor – deşi la instigările lui Basie – vor conta în favoarea sa. Cîndva, îi dăduse lecţii de engleză, dar, deşi era evident că ei pierdeau deja războiul, japonezii nu fuseseră interesaţi să înveţe limba asta.

Jim aştepta ca soldatul Kimura să urce malul spre el. Soldatul se opri în mijlocul canalului, cu un obiect negru, luminos, strălucindu-i în mînă. Golfurile, locurile şi sursele de apă nefolosite din cadrul lagărului de la Lunghua aveau un arsenal de arme şi muniţii ruginite, abandonate în timpul ostilităţilor din 1937. Jim se uită printre ierburi la cilindrul ascuţit, presupunînd că apa de flux din canal descoperise un vechi obuz de artilerie sau un proiectil de aruncător

de mină.

Kimura strigă ia al doilea soldat care aştepta lîngă sîrma ghimpată. Îşi goni muştele de pe faţă şi vorbi către obiect, de parcă i-ar fi şoptit unui copilaş. Îl ridică deasupra capului, în poziţia luată de soldaţii japonezi cînd aruncă o grenadă. Jim aşteptă explozia, apoi îşi dădu seama că soldatul Kimura ţinea o broască ţestoasă mare, de apă dulce. Capul creaturii ieşi din carapace, iar Kimura începu să rîdă excitat. Faţa lui de tuberculos semăna cu cea a unui băieţel, amintindu-i că soldatul Kimura fusese cîndva copil, aşa cum fusese şi el înainte de război.

După ce traversară terenul de adunare, soldaţii japonezi dispărură printre sforile cu rufe zdrenţăroase întinse între barăci. Jim ieşi din caverna umedă a cazematei. Purtînd pantofii de piele pentru golf pe care i-i dăduse doctorul Ransome, el se strecură printre sîrme. În mînă ţinea broasca ţestoasă a lui Kimura. Bătrîna creatură conţinea cel puţin o jumătate de kilogram de carne şi era aproape sigur că Basie ştia o reţetă specială pentru a o prepara. Jim şi-l putea imagina pe Basie tentînd-o să iasă din scoica ei, cu o omidă vie, tăindu-i apoi capul cu briceagul...

În faţa lui Jim era lagărul Lunghua, căminul şi universul lui din ultimii trei ani şi închisoarea sufocantă a aproape două mii de persoane din Naţiunile Aliate. Barăcile urîte şi blocurile-dormitoare din ciment, te-

renul de adunare bătătorit şi casa paznicilor cu turnul de pază înclinat stăteau laolaltă sub soarele de iunie, loc de întîlnire al tuturor muştelor şi ţînţarilor din bazinul Yangtze. Dar, de îndată ce intră prin gardul de sîrmă, Jim simţi aerul apăsîndu-l. Alergă pe pista de zgură, cămaşa zdrenţuită fîlfîindu-i pe umerii osoşi, ca rufele spălate de pe sforile dintre barăci.

În drumurile lui neîncetate prin lagăr, Jim învăţase să recunoască fiecare piatră şi buruiană. Un semn decolorat de soare, vopsit barbar cu vorbele *Regent Street* era bătut în cuie de un stîlp de bambus, lîngă potecă. Jim îl ignoră, aşa cum făcea cu semnele asemănătoare pe care era scris *Piccadilly, Knightsbridge* şi *Petticoat Lane*, care marcau principalele poteci din lagăr. Aceste relicve ale unei Londre imaginare – pe care mulţi dintre deţinuţii britanici născuţi la Shanghai nu o văzuseră niciodată – îl intrigau pe Jim, dar într-un fel îl plictiseau. Cu permanenta discuţie despre Londra antebelică, familiile britanice mai vîrstnice din lagăr pretindeau o exclusivitate specială. Îşi aminti un vers dintr-una din poeziile pe care doctorul Ransome îl făcuse să o memoreze: *„un cîmp străin ce-mi este Anglia pe veci..."*. Dar aici era Lunghua, nu era Anglia. Denumirea unor cărări murdare de scursori, între nişte barăci putrezite, după numele unor străzi dintr-o Londră vagă, din memorie, le permitea prea multor prizonieri britanici să se ţină departe de realitatea lagărului, o altă scuză de a sta în expectativă, în loc să-l ajute pe doctorul Ransome să cureţe rezervoarele septice. Spre meritul lor, după părerea lui Jim, nici americanii, nici olandezii şi nici

belgienii din lagăr nu-şi pierdeau timpul cu nostalgii.

Şi, totuşi, tăbliţele cu străzile Londrei îl fascinau, ca parte a numelor magice pe care le descoperise în lagăr. Ce puteau însemna oare nume ca *La Lord, Serpentine* sau *Trocadero*? Erau atît de puţine cărţi şi reviste, că un nume de marcă necunoscut avea tot misterul unui mesaj din stele. După Basie, care avea întotdeauna dreptate, avioanele americane de luptă, cu radiatoarele ventrale, care ţineau sub foc Aeroportul Lunghua, se numeau *Mustang*, numele unui poney sălbatic. Jim savura numele; faptul de a şti că avioanele erau *Mustang* era mai important pentru el decît confirmarea că Basie apleca urechea la aparatul secret de radio din lagăr. Era flămînd de nume noi.

Jim se împiedică pe cărarea bătătorită, incapabil să-şi controleze pantofii de golf. Prea des, în ultima vreme, ameţea. Doctorul Ransome îl atenţionase să nu alerge, dar atacurile aeriene americane şi perspectiva iminentă a terminării războiului îl făceau prea nerăbdător ca să meargă încet. Încercînd să protejeze broasca ţestoasă, îşi juli genunchiul stîng. Şchiopătă, trecînd peste pista de zgură, şi se aşeză pe treptele staţiei de apă potabilă, acum distrusă. Aici, apa sălcie din bălţile din lagăr fusese cîndva fiartă de deţinuţi. Mai exista încă o mică rezervă de cărbuni în magazia lagărului, dar grupul de lucru format din şase englezi, care aprovizionau focul, îşi pierduse interesul. Deşi doctorul Ransome se certase cu ei, au preferat să sufere de dizenterie cronică, decît să facă efortul de a fierbe apa.

În timp ce Jim îşi îngrijea genunchiul, membrii grupului şedeau lîngă baraca din apropiere, uitîndu-se la cer de parcă ar fi aşteptat ca războiul să se termine în următoarele zece minute. Jim îl recunoscu pe domnul Mulvaney, contabil la *Compania de Energie* din Shanghai, care adesea înotase în piscina din Amherst Avenue. Alături de el, era reverendul Pearce, un misionar metodist, a cărui soţie ce vorbea limba japoneză colabora în mod deschis cu gardienii, raportîndu-le în fiecare zi despre activităţile prizonierilor.

Nimeni nu o critica pe doamna Pearce pentru asta şi, de fapt, majoritatea deţinuţilor din Lunghua erau foarte dornici să colaboreze. Jim dezaproba vag lucrul ăsta, dar putea fi de acord că, probabil, era înţelept să faci orice ca să supravieţuieşti. După trei ani în lagăr, noţiunea de patriotism nu însemna nimic. Cei mai curajoşi deţinuţi – iar colaborarea era o chestiune riscantă – erau cei care îşi cumpărau drumul spre favorurile japonezilor şi astfel îi ajutau pe camarazii lor cu cîteva alimente şi pansamente. În plus, erau puţine activităţile ilicite care să fie trădate. Nimeni în Lunghua nu visa măcar să încerce să scape şi toată lumea îl împiedica, pe bună dreptate, pe orice nebun care ar fi fost gata să treacă firele de sîrmă, de teama unor viitoare represalii.

Lucrătorii de la apă îşi curăţau saboţii pe trepte şi se uitau în soare, mişcîndu-se doar atît cît să-şi ia căpuşele dintre coaste. Deşi slabi, procesul de înfometare se oprise cumva la piele şi os. Jim îi invidia pe domnul Mulvaney şi pe reverendul Pearce, căci el

mai creştea încă. Aritmetica pe care i-o predase doctorul Ransome făcea prea clar faptul că aprovizionarea lagărului cu alimente se micşora în ritm mai rapid decît cel în care mureau deţinuţii.

În centrul terenului de adunare, un grup de băieţi de unsprezece ani jucau bile pe pămîntul uscat. Văzînd broasca ţestoasă, alergară spre Jim. Fiecare dintre ei avea cîte o libelulă legată cu un fir de aţă. Flăcările albăstrii treceau încolo şi încoace peste capetele lor.

– Jim! Putem să punem mîna pe ea?

– Ce-i asta?

– Ţi-a dat-o soldatul Kimura?

Jim zîmbi cu blîndeţe.

– E o bombă.

El ţinu mai departe broasca ţestoasă şi le permise în mod generos tuturor să o analizeze. În ciuda diferenţei de vîrstă, mai mulţi băieţi îi deveniseră prieteni apropiaţi în zilele de după sosirea lui la Lunghua, cînd avusese nevoie de fiecare aliat pe care-l putea găsi. Dar crescuse mai mare decît ei şi îşi făcuse alţi prieteni – pe doctorul Ransome, pe Basie şi pe marinarii americani din Blocul E, cu vechile lor exemplare dinainte de război din *Reader's Digest* şi *Popular Mechanics*, pe care le devora. Din cînd în cînd, de parcă îşi regăsea copilăria pierdută, Jim reintra în lumea jocurilor băieţeşti şi participa la titireze, bile şi şotron.

– E moartă? Se mişcă?

– Sîngerează!

O pată de sînge de la genunchiul lui Jim dădea capului broaştei ţestoase o podoabă de pirat.

– Jim, ai omorît-o!

Cel mai mare dintre băieţi, Richard Pearce, întinse mîna s-o atingă, dar Jim o ascunse sub braţ. Nu-i plăcea şi se temea puţin de Richard Pearce, care era aproape tot atît de mare ca el. Invidia la Richard Pearce raţiile japoneze suplimentare cu care îl hrănea mama lui. În afară de mîncare, familia Pearce avea o mică bibliotecă de cărţi confiscate, pe care o păzeau cu egoism.

– E o legătură de sînge, explică Jim, plin de importanţă. De drept, broaştele ţestoase aparţin mării, rîului deschis vizibil la un kilometru la vest de lagăr, acel afluent mare al rîului Yangtze, pe care el visase cîndva să navigheze cu părinţii săi spre siguranţa unei lumi fără război.

– Fii atent... zise Jim, făcîndu-i semn lui Richard să se îndepărteze. Am antrenat-o să atace!

Băieţii se dădură înapoi de lîngă el. Erau momente cînd umorul lui Jim îi făcea să se simtă stînjeniţi. Deşi încerca să se stăpînească, Jim le invidia hainele – vechituri cusute de mamele lor, dar mult superioare propriilor sale zdrenţe. Mai mult decît atît, îi invidia că aveau mame şi taţi. În anul care trecuse, Jim îşi dăduse treptat seama că nu-şi mai amintea cum arătau părinţii săi. Umbrele lor încă mai pătrundeau în visele sale, dar le uitase chipurile.

21

Cămăruţa

– Tinere Jim...!

Un bărbat aproape gol, purtînd saboţi şi un şort zdrenţăros, îl strigă de pe treptele Blocului G. În mîini ţinea mînerele unui cărucior de lemn cu roţi de fier. Deşi căruciorul nu era încărcat, mînerele aproape că-i scoseseră bărbatului braţele din încheieturi. El le vorbi femeilor englezoaice care şedeau pe treptele de beton în rochiile lor de bumbac decolorate. În timp ce gesticula spre ele, omoplaţii lui păreau că se eliberează de spate, gata să zboare peste sîrmele ghimpate.

– Sînt aici, domnule Maxted!

Jim îl împinse deoparte pe Richard Pearce şi alergă pe cărarea cu zgură, pînă la blocul-dormitor. Văzînd gol căruciorul de mîncare, se gîndi că a pierdut masa zilei. Teama de a fi lipsit de mîncare, măcar şi o singură zi, era atît de intensă, încît fu gata să-l atace pe domnul Maxted.

– Haide, Jim. Fără tine, nu va avea acelaşi gust.

Domnul Maxted se uită la pantofii de golf ai lui Jim, acele ghete cu ţinte care aveau o viaţă proprie şi purtau trupul lui de sperietoare de ciori în rondurile lui neîncetate prin lagăr. Adresîndu-li-se femeilor, el spuse:

– Jim al nostru îşi petrece tot timpul la gaura numărul nouăsprezece.

– Am promis, domnule Maxted. Sînt întotdeauna gata...

Jim trebui să se oprească, atunci cînd ajunse la intrarea Blocului G. Respiră adînc, pînă ce ameţeala îi părăsi capul şi alergă mai departe. Cu broasca ţestoasă în mînă, el alergă în sus pe trepte, în hol, şi trecu printre doi bărbaţi bătrîni, opriţi ca nişte năluci în mijlocul unei conversaţii pe care o uitaseră.

De ambele părţi ale coridorului erau o serie de camere mici, fiecare mobilată cu patru priciuri de lemn. După prima iarnă în lagăr, cînd mulţi dintre copiii din barăcile neizolate au murit, familiile cu copii au fost mutate în sălile de reşedinţe ale fostului colegiu. Deşi neîncălzite, camerele cu pereţii lor de ciment rămîneau la o temperatură deasupra punctului de îngheţare a apei.

Jim împărţea camera cu o pereche tînără de englezi, domnul şi doamna Vincent, şi fiul lor de şase ani. Trăise de doi ani şi jumătate la cîţiva centimetri distanţă de familia Vincent, dar existenţa lor nu putea fi mai separată. În ziua sosirii lui Jim, doamna Vincent atîrnase un cearceaf vechi în jurul părţii lui de cameră. Ea şi soţul ei – agent de bursă la Bursa din Shanghai – nu suportau prezenţa lui Jim, iar în decursul anilor întăriseră separarea de el, punînd laolaltă un şal ros, un combinezon şi capacul unei cutii de carton, aşa încît semăna cu una dintre acele colibe care păreau să se înalţe singure, spontan, în jurul cerşetorilor din Shanghai.

Nemulţumită doar să-l zidească pe Jim în lumea lui măruntă, familia Vincent a încercat, în repetate rînduri, să i-o încalce, mutînd cuiele şi sfoara pe care atîrnau aşternuturile. Jim se apărase, mai întîi îndoind cuiele pînă cînd, spre oroarea familiei Vincent, întreaga structură se prăbuşi într-o noapte, în timp ce ei se dezbrăcau, iar apoi însemnînd zidul cu o riglă şi un creion. Familia Vincent recurse la represalii imediat, suprapunînd propriile lor semne.

Jim trecu uşor peste toate astea. Dintr-un motiv oarecare, lui tot îi plăcea doamna Vincent, o blondă drăguţă, dar speriată, deşi nervii ei erau întotdeauna încordaţi şi nu făcuse nici cea mai mică încercare să aibă grijă de el. Ştia că, şi dacă ar fi să moară de foame în patul lui, ea ar găsi vreun motiv politicos ca să nu facă nimic pentru a-l ajuta. În primul an, la Lunghua, puţinii copii singuri fuseseră neglijaţi, mai ales dacă nu erau pregătiţi să se lase folosiţi ca

servitori. Doar Jim refuzase şi nu îi făcuse servicii domnului Vincent.

Doamna Vincent şedea pe salteaua ei de paie, cînd el năvăli în cameră, ţinîndu-şi mîinile palide în poală, ca o pereche de mănuşi uitate. Ea privea peretele văruit de deasupra priciului fiului ei, de parcă ar fi urmărit un film invizibil proiectat pe un ecran. Jim era îngrijorat că doamna Vincent petrecea prea mult timp urmărind aceste filme. Uitîndu-se la ea prin crăpăturile despărţiturii sale, el încercă să ghicească ce anume vedea ea. Poate un film făcut acasă, în Anglia, înainte de căsătorie, şezînd pe una dintre pajiştile acelea luminate de soare, care păreau să acopere întreaga ţară. Jim presupuse că tocmai acele pajişti asiguraseră aeroporturile în caz de urgenţă pentru Bătălia pentru Anglia. După cum îşi dăduse seama din observaţiile lui din Shanghai, germanii nu erau chiar atît de amatori de pajişti luminate de soare. Oare din cauza asta pierduseră Bătălia pentru Anglia? Multe dintre aceste idei erau confuze, fără speranţă, într-atît, încît chiar şi doctorul Ransome era prea obosit ca să le descurce.

– Ai întîrziat, Jim, îi spuse, dezaprobator, doamna Vincent, cu ochii la pantofii lui de golf. Ca şi toţi ceilalţi, ea nu putea suporta prezenţa lor intimidantă. Jim simţea deja că pantofii îi confereau o autoritate specială. Tot Blocul G era în aşteptarea ta.

– Am fost cu Basie să ascult ultimele ştiri despre război, doamnă Vincent. Ce înseamnă gaura numărul nouăsprezece?

– N-ar trebui să lucrezi pentru Basie. Lucrurile pe

care ţi le cer să le faci americanii ăştia... Ţi-am spus că noi sîntem primii.

– Blocul G este primul, doamnă Vincent.

Jim vorbea sincer. El se aplecă sub paravan, în cămăruţa lui. Trăgîndu-şi sufletul, stătu culcat pe priciul lui cu broasca ţestoasă în cămaşă. Reptila prefera propria ei companie şi Jim îşi îndreptă atenţia spre ghetele noi. Cu bombeurile lor lucioase, cu ţintele strălucitoare, erau o piesă intactă a lumii antebelice, la care se putea uita ore în şir, cum se uita doamna Vincent la filmele ei. Rîzînd în sinea lui, Jim stătu culcat în timp ce lumina fierbinte a soarelui strălucea prin peretele cămăruţei lui, subliniind petele curioase de pe cearceaful vechi. Uitîndu-se la ele, îşi închipui scene de bătălii aeriene şi armade, scufundarea vasului *Petrel*, ba chiar şi grădina din Amherst Avenue.

– Jim, e ora de mers la bucătărie...! auzi pe cineva strigînd de pe treptele de sub fereastră. Dar Jim se odihnea pe priciul lui. Era un drum lung pînă la bucătărie şi nu avea rost să ajungă devreme. Japonezii sărbătoriseră Ziua Victoriei în felul lor, reducînd la jumătate raţiile şi aşa anemice. Adesea, primii sosiţi primeau mai puţin decît ceilalţi, pînă cînd bucătarii îşi dădeau seama cît de mulţi deţinuţi muriseră sau erau prea bolnavi ca să vină să-şi ia raţiile.

În plus, Jim nu avea nici o obligaţie să ajute la căruciorul cu mîncare – de altfel nici domnul Maxted. Dar, după cum observase Jim, cei care erau gata să-i ajute pe colegii lor deţinuţi o făceau, iar asta nu-i

determina pe cei prea leneşi să lucreze şi să nu se mai plîngă tot timpul. Britanicii erau deosebit de pricepuţi la a se plînge, lucru pe care americanii sau olandezii nu-l făceau niciodată. Curînd, se gîndi Jim cu o oarecare plăcere tristă, vor fi prea bolnavi chiar şi pentru a se-plînge.

Se uită la pantofii săi, imitînd în mod conştient zîmbetul copilăresc al buzelor soldatului Kimura. Priciul de lemn umplea cămăruţa, dar Jim era cel mai fericit în acest univers în miniatură. Pe pereţi prinsese cîteva foi dintr-o revistă veche *Life* pe care i-o dăduse Basie. Erau fotografii cu piloţi ai Bătăliei pentru Anglia şezînd în fotolii lîngă avioanele lor *Spitfire*, cu un bombardier *Heinkel* prăbuşit, cu catedrala Sf. Pavel plutind ca un vas de război pe o mare de flăcări. Alături de acestea, era o reclamă color, pe o pagină întreagă, cu o maşină Packard, la fel de frumoasă în ochii lui Jim ca şi avioanele de luptă *Mustang* care loveau Aeroportul Lunghua. Oare americanii scoteau un nou model de *Mustang* în fiecare an sau în fiecare lună? Poate că va fi un raid aerian în după-amiaza aceea şi el va putea sesiza ultimele modificări de design de la *Mustang* şi *Superfortress*.

Lîngă poza Packard-ului era o mică secţiune pe care Jim o tăiase dintr-o fotografie mai mare a unei mulţimi în faţa porţilor Palatului Buckingham, în 1940. Imaginile neclare înfăţişau un bărbat şi o femeie stînd ţinîndu-se de braţ, care îi aminteau lui Jim de părinţii lui. Această pereche de englezi necunoscuţi, poate morţi într-un raid aerian, aproape deveniseră mama şi tatăl lui. Jim ştia că ei erau nişte străini, dar menţinea

vie această pretenţie, pentru ca, la rîndul lui, să poată menţine vie amintirea pierdută despre părinţii săi. Lumea dinainte de război, copilăria lui în Amherst Avenue, clasa lui de la *Şcoala Catedralei*, aparţineau acestui film invizibil pe care îl privea doamna Vincent de pe priciul ei.

Jim permise broaştei ţestoase să se tîrască pe salteaua sa de paie. Dacă ar fi purtat-o cu el, soldatul Kimura sau allul dintre paznici ar fi ghicit faptul că el ieşise din lagăr. Acum, cînd războiul se terminase, paznicii japonezi erau convinşi că deţinuţii englezi şi americani încercau tot mereu să fugă, cu toate că, de fapt, asta era ultima idee ce le-ar fi trecut prin minte. În 1943, cîţiva britanici fugiseră, sperînd să fie adăpostiţi de prietenii lor neutri din Shanghai, dar fuseseră curînd descoperiţi de armata de informatori. Mai mulle grupuri de americani porniseră, în vara lui 1944, spre Chungkirıg, capitala Chinei Naţionaliste, la peste o mie trei sute de kilometri spre vest. Toţi fuseseră trădaţi de chinezii din sate, îngroziţi de represalii, şi fuseseră predaţi japonezilor şi executaţi. De atunci, încercările de evadare încetaseră cu totul. În iunie 1945, peisajul din jurul lagărului Lunghua era atît de ostil, cutreierat de bandiţi, săteni înfometaţi şi dezertori din armatele regimurilor marionetă, încît lagărul şi paznicii japonezi ofereau unica siguranţă.

Jim mîngîie cu degetul capul bătrîn al broaştei ţestoase. I se părea că era păcat să o gătească – Jim invidia masiva carapace a reptilei, o fortăreaţă aparte împotriva lumii. De sub priciul lui, scoase o cutie de lemn, pe care, cu ajutorul doctorului Ransome, o

bătuse în cuie. În ea era toată averea lui: o insignă japoneză de şapcă pe care i-o dăduse soldatul Kimura; un joc de şah şi un exemplar din cartea lui Kennedy, *Manual de latină pentru începători*, împrumutată de doctorul Ransome pe termen nelimitat; haina lui de uniformă de la *Şcoala Catedralei*, o amintire împăturită cu grijă despre tinereţea lui; şi o pereche de saboţi de lemn, pe care îi purtase în ultimii trei ani.

Jim aşează broasca ţestoasă în cutie şi o acoperi cu haina. Cînd ridică paravanul cămăruţei lui, doamna Vincent îi urmări fiecare mişcare. Ea îl trata ca pe un ajutor de servitor şi el accepta faptul acesta din motive pe care nici măcar nu le înţelegea. Ca toţi bărbaţii şi băieţii mai mari din Blocul G, Jim se simţea atras de doamna Vincent, dar adevăratul motiv al acestei atracţii era altul din punctul lui de vedere. Îndelungatele ore în care ea se uita fix la peretele văruit, detaşarea ei chiar şi faţă de fiul ei bolnav de dizenterie, pe care îl hrănea şi îi schimba hainele, fără însă să-l privească minute în şir, îi sugerau lui Jim că ea se situa tot timpul undeva deasupra lagărului, dincolo de lumea paznicilor, a foamei şi a raidurilor aeriene americane, de care el însuşi era atras cu pasiune. Voia să o atingă, mai puţin din atracţie adolescentină, cît din curiozitate.

– Poţi folosi priciul meu, dacă vrei să dormi, doamnă Vincent.

Cînd Jim întinse mîna spre umărul ei, ea i-o împinse deoparte. Ochii ei distraţi se puteau concentra în mod remarcabil.

– Domnul Maxted tot te mai aşteaptă, Jim. Poate ar fi timpul să te duci înapoi la barăci...

– Nu la barăci, doamnă Vincent, zise el gemînd. Nu la barăci, îşi repetă pentru sine, cînd ieşi din cameră. Barăcile erau reci şi dacă războiul mai dura peste iarna lui 1945, vor muri şi mai mulţi oameni în acele barăci îngheţate. Totuşi, pentru doamna Vincent, poate s-ar întoarce şi la barăci...

22

Universitatea vieţii

În tot lagărul răsuna scîrţîitul roţilor de fier. În ferestrele barăcilor, pe treptele blocurilor-dormitoare, şedeau deţinuţii, treziţi pentru cîteva minute de amintirea hranei.

Jim părăsi holul Blocului G şi îl găsi pe domnul Maxted ţinînd încă mînerele de lemn ale căruciorului de mîncare. După ce făcuse cu douăzeci de minute mai devreme efortul de a ridica mînerele, îşi epuizase puterea de a acţiona Fostul arhitect şi antreprenor, care reprezentase atît de mult din ceea ce admira Jim în special la Shanghai, fusese sleit în mod trist de anii

cît a stat la Lunghua. După ce ajunsese în lagăr, Jim fusese bucuros găsindu-l acolo, dar acum îşi dădea seama cît de mult se schimbase domnul Maxted. Ochii lui căutau mereu chiştoacele de ţigară aruncate de paznicii japonezi, dar numai Jim era destul de iute ca să le culeagă. Jim îl lua în rîs din cauza asta, dar îl ajuta pe domnul Maxted, din nostalgie pentru visul lui din copilărie de a ajunge să fie şi el, într-o bună zi, ca Maxted.

Autoturismul Studebaker şi fetele de după-amiază din cazinouri îl pregătiseră prost pe domnul Maxted pentru lumea lagărului. Cînd Jim apucă mînerele de lemn, se întrebă cît timp o fi rămas arhitectul pe cărarea pătată de scursori. Poate că toată ziua, pînă cînd ar fi căzut jos, urmărit de acelaşi grup de prizonieri britanici care şedeau pe trepte, fără să se ofere vreodată să ajute. Pe jumătate goi, în hainele lor zdrenţuite, se uitau fix la terenul de adunare, fără să-i intereseze nici măcar un avion de luptă japonez care zbura pe deasupra capetelor. Mai multe perechi de căsătoriţi îşi ţineau blidele de tablă, formînd deja coada, ca răspuns reflex la sosirea lui Jim.

– În sfîrşit...

– ... băiatul ăsta...

– ... se sălbăticeşte.

Aceste mormăieli îl făcură pe domnul Maxted să zîmbească amabil.

– Jim, o să primeşti o bilă neagră la *Country Club*. N-are importanţă.

– Nu-mi pasă.

Cînd domnul Maxted se clătină, Jim îl apucă de

braţ.

– Vă simţiţi bine, domnule Maxted?

Jim făcu semn cu mîna către bărbaţii care şedeau pe trepte, dar nici unul nu se mişcă. Domnul Maxted se linişti.

– Hai să mergem, Jim. Unii muncesc şi alţii se uită, asta-i tot.

În anul trecut mai fusese un al treilea membru al echipei, domnul Carey, proprietarul agenţiei *Buick* din strada Nanking. Dar, în urmă cu şase săptămîni, murise de malarie, iar de atunci japonezii reduseseră raţia de alimente într-atît, încît doi oameni erau de ajuns ca să împingă căruciorul.

Ajutat de noii săi panlofi, Jim se grăbi pe cărarea de zgură. Roţile de fier scoteau scîntei, cînd se loveau de pietricelele de cremene. Domnul Maxted îl ţinea de umăr, gîfîind, ca să ţină pasul cu el.

– Mai încet, Jim. O să ajungi acolo înainte de sfîrşitul războiului.

– Cînd o să se termine războiul, domnule Maxted?

– Jim... oare o să se termine? Poate prin 1946. Spune-mi tu, că doar tu asculţi la aparatul de radio al lui Basie.

– N-am ascultat la radio, domnule Maxted, răspunse Jim cu sinceritate, căci Basie era prea şiret ca să primească un englez în cercul secret al ascultătorilor. Ştiu că japonezii s-au predat la Okinawa. Sper ca războiul să se termine curînd.

– Nu prea curînd, Jim. Dar atunci ar putea începe problemele noastre. Îi mai dai lecţii de engleză soldatului Kimura?

– Nu-l interesează să înveţe engleza, trebui să recunoască Jim. Cred că războiul s-a încheiat cu adevărat pentru soldatul Kimura.

– Pentru tine o să se termine oare războiul, Jim? O să-i vezi din nou pe mama şi pe tatăl tău?

– Păi...

Jim prefera să nu vorbească despre părinţii lui, nici chiar cu domnul Maxted. Ei doi formaseră un parteneriat îndelungat, deşi domnul Maxted făcuse prea puţin ca să-l ajute pe Jim şi rareori făcea referiri la fiul său, Patrick, şi la vizitele lor la cluburile şi barurile din Shanghai. Domnul Maxted nu mai era bărbatul spilcuit care se arunca în piscine. Dar ce îl îngrijora pe Jim era posibilitatea ca şi mama şi tatăl lui să se fi schimbat. Curînd după ce sosise la Lunghua, auzise că părinţii săi erau internaţi într-un lagăr lîngă Soochow, dar japonezii refuzaseră să ia în considerare ideea unui transfer.

Ei traversară terenul de adunare şi se apropiară de bucătăria lagărului din spatele casei paznicilor. Vreo douăzeci de cărucioare pentru mîncare, cu echipele lor, erau trase lîngă locul de servire, înghesuindu-se ca o mulţime de ricşe cu culii lor. După cum apreciase Jim, el şi domnul Maxted îşi vor lua locul cam la mijlocul cozii. Ultimii veniţi troncăneau pe cărarea de zgură, urmăriţi de sute de prizonieri slabi. Într-o zi din săptămîna trecută nu se dăduse mîncare, ca represalii pentru un raid al unui *Superfortress* care devastase oraşul Tokyo, iar prizonierii continuaseră să privească spre bucătărie pînă după-amiază tîrziu. Tăcerea îl descumpănise pe

Jim, amintindu-i de cerşetorii de lîngă casele din Amherst Avenue. Fără să se gîndească, el îşi scosese pantofii şi îi ascunsese printre morminte, în cimitirul spitalului.

Jim şi domnul Maxted îşi ocupară locul la coadă. Lîngă casa gărzii, o echipă de lucru formată din prizonieri englezi şi belgieni întăreau gardul. Doi dintre prizonieri desfăşurau un colac de sîrmă ghimpată pe care ceilalţi o tăiau şi o băteau în cuie de stîlpii gardului. Cîţiva dintre soldaţii japonezi lucrau umăr la umăr cu prizonierii lor, uniformele lor zdrenţuite fiind greu de deosebit de kaki-ul decolorat al deţinuţilor.

Mobilul acestei activităţi îl constituia un grup de treizeci de chinezi care făceau camping în afara porţilor. Ţărani şi orăşeni săraciţi, soldaţi din armatele marionetă şi copii abandonaţi şedeau pe drum, uitîndu-se fix la porţile de sîrmă ghimpată care se întăreau împotriva lor. Primii dintre aceşti oameni săraciţi apăruseră în urmă cu trei luni. Noaptea, unii dintre cei mai disperaţi se strecurau printre sîrme, fiind prinşi de patrulele deţinuţilor. Cei care supravieţuiau în casa paznicilor pînă în zori erau duşi la rîu de către japonezi şi bătuţi pe mal cu beţele pînă mureau.

În timp ce înaintau spre locul de servire, Jim se uită la chinezi. Deşi era vară, ţăranii mai purtau încă hainele lor de iarnă vătuite. Nici unul dintre chinezi nu fusese primit vreodată în lagărul Lunghua, cu atît mai puţin nu fusese hrănit. Totuşi, continuau să vină, atraşi de acest unic loc printre cele părăsite, unde se

mai găsea hrană. Îngrijorător pentru Jim era faptul că stăteau acolo pînă mureau. Domnul Maxted avea dreptate cînd spunea că, odată cu terminarea războiului, problemele reale ale deţinuţilor nu se vor termina, ci abia vor începe.

Jim se îngrijora pentru doctorul Ransome şi pentru doamna Vincent, ca şi pentru restul deţinuţilor. Cum vor supravieţui oare fără japonezi care să aibă grijă de ei? Se îngrijora în special pentru domnul Maxted, al cărui repertoriu obosit de glume despre *Country Club* nu însemna nimic în lumea reală. Dar măcar domnul Maxted încerca să menţină lagărul în funcţiune, iar ei depindeau de integritatea lagărului.

În 1943, cînd mersul războiului era încă favorabil Japoniei, prizonierii lucraseră împreună. Comitetul de distracţii, al cărui preşedinte fusese domnul Maxted, organiza în fiecare seară un program de conferinţe şi de concerte. Acesta a fost anul cel mai fericit din viaţa lui Jim. Obosit de cămăruţa lui şi de detaşarea cu care doamna Vincent bătea cuie, îşi petrecea fiecare seară ascultînd conferinţe pe o nesfîrşită varietate de teme: construirea piramidelor, istoria recordului mondial de viteză, viaţa unui împuternicit de district în Uganda (conferenţiarul, un ofiţer în retragere din Armata Indiană, pretindea că a dat numele său unui lac de mărimea Ţării Galilor, ceea ce l-a uimit pe Jim), armele de infanterie ale Războiului celui mare, conducerea *Companiei de Tramvaie* din Shanghai şi încă multe altele.

Şezînd în primul rînd al sălii de întrunire, Jim devora aceste conferinţe, multe dintre ele ascultîndu-

le de două-trei ori. Ajutase la copierea rolurilor pentru prezentarea de către actorii din Lunghua a pieselor *Macbeth* şi *A douăsprezecea noapte*, mută decorurile la *Piraţii din Penzance* şi la *Proces cu juraţi*. Aproape tot timpul anului 1944 a existat o şcoală a lagărului condusă de misionari, pe care Jim o găsea plictisitoare în comparaţie cu conferinţele de seară. Dar le făcu o concesie, lui Basie şi doctorului Ransome. Amîndoi fuseseră de acord că el nu trebuia să lipsească de la nici o oră, fie şi numai ca să-i scape de energia lui neastîmpărată, după cum bănuia Jim.

Dar, în iarna lui 1944, toate astea luaseră sfîrşit. După atacul avioanelor americane asupra aeroportului de la Lunghua şi după primele raiduri de bombardament asupra docurilor din Shanghai, japonezii impuseseră ora de stingere. Curentul electric pentru lagăr era oprit complet şi deţinuţii se retrăgeau în paturile lor. Raţia de alimente, şi aşa modestă, a fost redusă la o singură masă pe zi. Submarine americane blocau estuarul rîului Yangtze şi uriaşele armate japoneze începură să se retragă spre coastă, abia capabile să se hrănească pe ele însele.

Perspectiva înfrîngerii acestora şi asaltul iminent asupra căminului lor, insula japoneză, îl făceau pe Jim tot mai agitat. Mînca orice fărîmă de aliment pe care o găsea, dîndu-şi seama de numărul tot mai mare de morţi din cauza bolii beri-beri şi a malariei. Jim admira avioanele *Mustang* şi *Superfortress*, dar uneori dorea ca americanii să se întoarcă în Hawaï şi să se mulţumească să-şi ridice vapoarele de luptă de la Pearl Harbor. Atunci lagărul Lunghua va fi din nou

acel loc fericit pe care îl cunoscuse în 1943.

Cînd Jim şi domnul Maxted se întoarseră cu raţiile la Blocul G, deţinuţii aşteptau, tăcuţi, cu farfuriile şi gamelele lor. Stăteau pe trepte, bărbaţii cu piepturile goale, cu umeri noduroşi şi coaste ca o colivie de păsări, iar soţiile lor şterse, cu rochii vechi, uitîndu-se fără expresie, de parcă se aşteptau să li se prezinte un cadavru. În capătul cozii erau doamna Pearce şi fiul ei, urmaţi de perechile de misionari care îşi petreceau toată ziua vînînd alimente.

Sute de muşte se învîrteau în aburii ce ieşeau din vasele de metal cu grîu sfărîmat şi cartofi dulci. Împingînd mînerele de lemn, Jim se strîmbă de durere, nu din cauza oboselii împingerii căruciorului, ci de fierbinţeala cartofului dulce, furat, din cămaşa lui. Atîta timp cît va rămîne îndoit, nimeni nu va vedea cartoful, aşa că jucă o pantomimă de strîmbături şi gemete.

– Ah, ah... ah, Doamne...

– Eşti demn de actorii din Lunghua, Jim.

Domnul Maxted îl văzuse scoţînd din vas cartoful, cînd au părăsit băcătăria, dar nu obiecta niciodată. Aplecat înainte, Jim abandonă căruciorul misionarilor. Alergă pe trepte, pe lîngă familia Vincent, care stăteau, cu farfuriile în mînă – lor nu le trecuse prin gînd, cum nu-i trecuse nici lui Jim, că ei ar trebui să-i aducă farfuria. Se lansă prin draperie în cămăruţa lui

şi aruncă sub saltea cartoful fierbinte, sperînd că paiele umede vor absorbi aburul. Îşi înhăţă farfuria şi alergă înapoi în hol, ca să-şi ocupe locul în fruntea cozii. Domnul Maxted îi servise deja pe reverend şi pe doamna Pearce, dar Jim îl împinse într-o parte pe fiul lor. El întinse farfuria şi primi o lingură de grîu fiert şi un al doilea cartof dulce pe care i-l arătase domnului Maxted la cîteva momente după ce părăsiseră bucătăria.

Întorcîndu-se la priciul lui, Jim se relaxă pentru prima oară. Trase perdeaua şi se întinse, cu farfuria caldă ca un soare pe pieptul lui. Se simţea somnoros, dar, în acelaşi timp, ameţit de foame. Se reînsufleţi la gîndul că ar putea avea loc un raid aerian american în după-amiaza aceea – cine voia el, oare, să cîştige? Întrebarea era importantă.

Jim luă în mîini cartoful dulce. Era mult prea flămînd ca să se bucure de miezul cenuşiu, dar privi fotografia bărbatului şi a femeii de lîngă Palatul Buckingham, sperînd că părinţii săi, oriunde se aflau, aveau şi ei un cartof în plus.

Cînd membrii familiei Vincent s-au întors cu raţiile lor, Jim se ridică şi trase perdeaua ca să le poată examina farfuriile. Îi plăcea să o vadă pe doamna Vincent mîncînd. Uitîndu-se atent la ea, Jim studie grîul sfărîmat. Boabele făinoase erau albe şi umflate, de nedeosebit de gărgăriţele care infestau aceste gunoaie din depozit. În primii ani de lagăr, toată lumea dădea deoparte gărgăriţele sau le aruncau pe cea mai apropiată fereastră, dar acum Jim le consuma cu socoteală. Adesea erau peste o sută de

insecte, aşezate pe trei rînduri, în jurul marginii farfuriei lui Jim, deşi în ultima vreme chiar şi numărul lor era în scădere.

– Mănîncă gărgăriţele, îi spusese doctorul Ransome, şi el aşa făcea, deşi toţi ceilalţi le dădeau deoparte. Dar conţineau proteină în ele, un fapt pe care domnul Maxted părea să-l găsească deprimant, cînd Jim îl informă asupra lui.

După ce numără cele optzeci şi şapte de gărgăriţe – Jim calculă că numărul lor scădea mai puţin brusc decît raţiile – le amestecă în grîul sfărîmat, o cerealã pentru hrana animalelor, cultivată în nordul Chinei, şi înghiţi cele şase linguri. Dîndu-şi timp să mai răsufle, aşteptă ca doamna Vincent să înceapă cartoful dulce.

– Chiar trebuie s-o faci, Jim? întrebă domnul Vincent.

Nu mai înalt decît Jim, agentul de bursă şi fost jocheu amator şedea pe prici lîngă fiul său bolnav. Cu părul lui negru şi faţa galbenă ridată, ca o lămîie stoarsă, el îi amintea lui Jim de Basie, dar domnul Vincent nu se împăcase niciodată cu Lunghua.

– O să-ţi lipsească lagărul cînd o să se termine războiul, adăugă el. Mă întreb cum o să te împaci cu şcoala în Anglia.

– Ar putea fi puţin cam straniu, recunoscu Jim, terminînd ultima gărgăriţă.

Era sensibil în privinţa hainelor lui zdrenţuite şi a eforturilor sale hotărîte de a rămîne în viaţă. Şterse farfuria curăţînd-o cu degetul şi îşi aminti o expresie favorită a lui Basie.

– Oricum, domnule Vincent, cel mai bun profesor

este universitatea vieţii.

Doamna Vincent lăsă în jos lingura.

– Jim, putem să ne terminăm masa? Am auzit părerile tale despre universitatea vieţii.

– Aşa-i. Dar trebuie să mîncăm gărgăriţele, doamnă Vincent.

– Ştiu, Jim. Doctorul Ransome ţi-a spus asta.

– A zis că avem nevoie de proteine.

– Doctorul Ransome are dreptate. Ar trebui să mîncăm gărgăriţele.

Sperînd să lumineze conversaţia, Jim întrebă:

– Doamnă Vincent, credeţi în vitamine?

Doamna Vincent se uită în farfuria ei. Vorbi cu disperare reală:

– Straniu copil...

Respingerea nu-l deranjă pe Jim. Tot ce era în legătură cu această femeie, cu părul ei blond care se rărea, îl intriga, deşi în multe privinţe nu avea încredere în ea. Cu şase luni în urmă, cînd doctorul Ransome crezuse că Jim contractase pneumonie, ea nu făcuse nimic ca să-l îngrijească, iar doctorul Ransome fusese obligat să vină în fiecare zi să-l spele el însuşi pe Jim. Totuşi, cu o seară înainte, îl ajutase la temele de latină, ca din întîmplare, subliniindu-i deosebirea dintre gerunziu şi gerundiv.

Jim aşteptă pînă ce ea începu cartoful dulce. După ce i se confirmă că propriul lui cartof era cel mai mare dintre cei patru din cameră şi hotărînd să nu păstreze nimic pentru broasca ţestoasă de sub pat, rupse coaja şi devoră rapid conţinutul cald. Cînd dispăru ultima îmbucătură, se lăsă pe spate şi trase

perdeaua. Era sigur acum. Familia Vincent, deşi doar la vreo doi metri depărtare de el, putea la fel de bine să fie şi pe altă planetă. Jim analizează sarcinile ce-i stăteau în faţă în ziua aceea. Mai întîi, al doilea cartof trebuia scos din cameră pe furiş. Mai era de pregătit tema la latină pentru doctorul Ransome, serviciile ce trebuiau făcute pentru Basie şi pentru soldatul Kimura şi, apoi, raidul aerian de după-amiază – în ansamblu, un program încărcat pînă la stingerea de seară, cînd, probabil, va umbla prin coridoarele Blocului G cu şahul, gata să primească pe oricine.

Cu cartea de latină de Kennedy în mînă, Jim ieşi din cămăruţa lui. Al doilea cartof îi umfla buzunarul pantalonului, dar, de mai multe luni, prezenţa doamnei Vincent îi producea uneori o erecţie neaşteptată şi se baza pe această confuzie pentru a masca realitatea.

Cu lingura la jumătatea drumului spre gură, domnul Vincent se uită fix la umflătură, cu o expresie de adîncă tristeţe. Soţia lui se uită de sus la Jim, ca de obicei, iar el ieşi repede din cameră. Bucuros ca întotdeauna că a scăpat de familia Vincent, o întinse pe coridor pînă la uşa exterioară de sub scara de incendiu şi sări peste copiii care stăteau pe vine, pe o treaptă. Cînd aerul cald îi flutură bucăţile zdrenţuite ale cămăşii, intră în lumea liniştitoare a lagărului.

23

Raidul aerian

În drum spre spital, Jim se opri să-şi facă temele în sala de întrunire ruinată. De la ultimul rînd de balcoane, el putea nu numai să observe cursele de fazani de dincolo de sîrma ghimpată, ci şi să se pună la curent cu orice nouă activitate de pe aeroportul Lunghua. Scara ce ducea la balcoane era parţial blocată de bucăţi de zidărie căzute din acoperiş, dar Jim se strecură printr-o crăpătură îngustă, netezită de copiii din lagăr. Urcă pe scară şi se aşeză pe treapta de ciment care forma primul rînd de balcoane.

Cu manualul sprijinit de genunchi, Jim luă o masă

plăcută cu cel de al doilea cartof. Sub el, arcada avanscenei sălii fusese bombardată şi transformată într-o grămadă de moloz şi grinzi de fier, dar peisajul expus acum vederii semăna cu o panoramă pe un ecran de cinema. Spre nord erau casele din Concesiunea Franceză, faţadele lor reflectîndu-se în cîmpurile de orez inundate. În dreapta lui Jim, rîul Whangpoo ieşea din districtul Nantao al Shanghai-ului şi îşi cotea imensa albie peste pămîntul abandonat. În faţa lui era Aeroportul Lunghua. Pista de ciment era situată în diagonală peste masa de iarbă, întinzîndu-se pînă la picioarele pagodei. Jim putea vedea corpurile tunurilor antiaeriene montate pe anticele ei trepte de piatră şi puternicele reflectoare de aterizare şi antenele de radio fixate de acoperişul ei de ţiglă. Mai jos de pagodă erau hangarele şi atelierele de reparaţii, fiecare păzite cu saci de nisip. Cîteva avioane de recunoaştere mai vechi şi bombardiere modificate stăteau pe terasa de ciment, fiind tot ce mai rămăsese din fosta armată aeriană invincibilă ce se înălţa din Lunghua.

În jurul marginilor aeroportului, în iarba înaltă de lîngă şoseaua de perimetru, zăceau rămăşiţele a ceea ce lui Jim îi părea a fi întreaga Forţă Aeriană Japoneză. Zeci de avioane ruginite stăteau printre copaci pe terenul de aterizare distrus sau trîntite între urzici, acolo unde căzuseră aterizînd forţat, cu echipajele rănite. Luni de zile, avioane japoneze lovite căzuseră din cer spre cimitirul din aeroportul Lunghua, de parcă o luptă aeriană titanică se desfăşura deasupra norilor.

Deja grupuri de negustori chinezi de fier vechi lucrau printre avioanele distruse. Cu abilitatea neobosită a chinezilor de a transforma un fel de deşeuri în altul, scoteau învelişul de metal de pe aripi şi recuperau cauciucurile şi rezervoarele de benzină. În cîteva zile, acestea aveau să fie vîndute la Shanghai sub formă de panouri pentru acoperiş, cisterne şi sandale cu tălpi de cauciuc. Jim nu se putea decide dacă această despuiere avea loc cu permisiunea comandantului japonez al bazei. La fiecare cîteva ore, un grup de soldaţi ieşeau cu un camion şi îi dădeau afară pe cîţiva chinezi. Jim îi urmărea cum fugeau peste orezăriile inundate, spre vestul aeroportului în timp ce japonezii aruncau din cărucioarele lor cauciucurile şi plăcile de metal. Dar chinezii reveneau mereu la munca lor, ignoraţi de echipele de la tunurile antiaeriene din amplasamentele lor cu saci de nisip, postate de-a lungul şoselei din jur.

Jim îşi supse degetele, savurînd ultimul gust al cartofului dulce de sub unghiile lui roase. Căldura cartofului îi potolea durerea sîcîitoare de dinţi. Îi urmări la lucru pe gunoierii chinezi, tentat fiind să se strecoare printre sîrme şi să ii se alăture. Erau atîtea mărci noi de avioane japoneze! Doar la vreo patru sute de metri depărtare de cursele de fazani, era trupul prăbuşit al unui *Hayate*, unul dintre puternicele avioane de luptă de mare altitudine pe care japonezii le trimiteau în înălţimi să distrugă bombardierele *Superfortress* care făceau raiduri deasupra oraşului Tokyo. Locul cu iarbă înaltă dintre lagăr şi capătul de

sud al aeroportului era rareori patrulat. Ochii exersaţi ai lui Jim cercetară înclinările şi făgaşele din malurile cu urzici şi trestie de zahăr sălbatică ce urmăreau un canal părăsit.

Un al doilea grup de culi chinezi lucrau în centrul aeroportului, reparînd pista de ciment. Oamenii cărau coşuri cu pietre, din camioanele parcate printre cratere de bombe. Un cilindru compresor cu aburi se mişca încolo şi încoace, manevrat de un soldat japonez.

Fluieratul ascuţit al mecanismului de supape îl ţinu locului pe Jim. Grupul de culi îi aminti că şi el lucrase cîndva la acea pistă. În ultimii trei ani, de cîte ori se uita la avioanele japoneze ridicîndu-se de pe Lunghua, Jim simţea o mîndrie neplăcută cînd roţile lor părăseau suprafaţa de ciment. El cu Basie şi cu doctorul Ransome, împreună cu acei prizonieri chinezi munciţi de moarte, ajutaseră la construirea pistei care ducea aparatele *Zero* şi *Hayate* în războiul aerian împotriva americanilor. Jim era foarte conştient de faptul că ataşamentul lui faţă de Forţa Aeriană Japoneză provenea din faptul încă înspăimîntător că aproape îşi dădtıse sufletul la construirea pistei, ca şi soldaţii chinezi îngropaţi în groapa de var fără semn, de sub trestia de zahăr mişcătoare. Dacă ar fi murit, oasele lui şi cele ale lui Basie şi ale doctorului Ransome i-ar fi purtat pe piloţii japonezi, care decolau de pe Lunghua ca să se arunce asupra vaselor americane de pază de lîngă Iwo Jima şi Okinawa. Dacă japonezii triumfau, acea mică parte a minţii lui care era legată pentru totdeauna de acea pistă, va fi

neliniştită. Dar dacă vor fi învinşi, toate temerile lui nu vor mai avea nici o valoare.

Jim îşi amintea de acei piloţi ai înserării care îl scoseseră din grupul de lucru. De cîte ori îi urmărea pe japonezi mişcîndu-se în jurul avioanelor, se gîndea la cei trei tineri piloţi şi la echipa lor de la sol, care veniseră, prin lumina înserării, să inspecteze pista. Dacă n-ar fi fost băiatul acela englez care să se plimbe spre avionul parcat, japonezii nici n-ar fi remarcat vreodată echipa de lucru.

Zburătorii îl fascinau pe Jim cu mult mai mult decît armura kendo a soldatului Kimura. În fiecare zi, cînd stătea în balconul sălii de întrunire sau îl ajuta pe doctorul Ransome la grădina de zarzavat a spitalului, îi urmărea pe piloţi în costumele lor largi de zbor, controlînd avionul pe dinafară, înainte de a se urca în cabină. Mai presus de toate, Jim îi admira pe aviatorii kamikadze. În ultima lună, peste o duzină de unităţi speciale de atac sosiseră la Aeroportul Lunghua, pe care îl foloseau drept bază a misiunilor lor de sinucidere împotriva portavioanelor americane din Marea Chinei de Est. Nici soldatul Kimura şi nici ceilalţi paznici ai lagărului nu le dădeau nici o atenţie piloţilor sinucigaşi, iar Basie şi marinarii americani din Blocul E se refereau la ei numindu-i „poc-trosc" sau „tirbuşon".

Dar Jim se asemăna cu aceşti piloţi kamikadze şi era mişcat întotdeauna de ceremoniile banale care aveau loc lîngă pistă. Cu o dimineaţă în urmă, pe cînd lucra în grădina spitalului, îşi lăsase vasul cu apă de canalizare şi alergase la gardul de sîrmă ghimpată ca

să-i vadă plecînd. Cei trei piloţi, cu benzile albe pe frunte, erau cu puţin mai în vîrstă decît Jim, cu feţe copilăreşti şi nas fără oase. Ei stăteau lîngă avioanele lor în lumina fierbinte a soarelui, gonindu-şi nervoşi muştele de la gură, cu chipurile încordate, cînd şeful escadrilei îi salută. Chiar şi atunci cînd îl ovaţionară pe împărat, zbierînd răguşiţi la auditoriul de muşte, nici unul dintre tunarii de la antiaeriană nu-i remarcase, iar soldatul Kimura, traversînd peste straturile de roşii ca să-l cheme pe Jim de la gard, părea uimit de preocuparea lui.

Jim deschise manualul de latină şi începu tema pe care i-o dăduse doctorul Ransome: toate timpurile trecute ale verbului *amo*. Îi plăcea limba latină; în multe privinţe, formalismul ei strict şi familiile de substantive şi verbe semănau cu ştiinţa chimiei, tema favorită a tatălui său. Japonezii închiseseră şcoala lagărului ca represiune împotriva părinţilor, care erau prinşi toată ziua cu progeniturile lor, dar doctorul Ransome continua să-i dea lecţii lui Jim. Avea de memorat poezii, ecuaţii simultane de rezolvat, probleme de ştiinţe în general (unde, datorită tatălui său, Jim avea adesea surprize pentru doctorul Ransome) şi franceza, pe care o ura. Pare o cantitate remarcabilă de teme şcolare, se gîndi Jim, ţinînd seama că războiul era gata să se sfîrşească. Dar poate că acesta era modul doctorului Ransome de a-l ţine liniştit cîte o oră în fiecare zi. Într-un fel, temele îl ajutau şi pe doctor să-şi susţină iluzia că, şi în lagărul Lunghua, valorile unei Anglii dispărute supravieţuiau. Oricît de neadevărat era acest lucru, Jim era bucuros

să-l ajute pe doctorul Ransome în orice mod.

– *Amatus sum, amatus es, amatus est...*

În timp ce recita perfectul simplu, Jim observă că gunoierii chinezi fugeau de lîngă avionul distrus. Grupul de lucru format din culi se răspîndise, aruncîndu-şi coşurile cu pietre. Soldatul japonez sări din compresor şi alergă, cu pieptul gol, spre amplasamentele antiaeriene ale căror tunuri cercetau cerul. Deja o linie luminoasă se ivi dinspre Pagoda Lunghua, de parcă japonezii porniseră un joc de artificii religios. Zgomotul făcut de acest singuratic tun traversă aeroportul, curînd acoperit de zumzetul plîngător al unei sirene de alarmă aeriană. Claxonul de deasupra casei paznicilor din lagărul Lunghua reluă mesajul, cu un duduit aspru care îi găuri capul lui Jim.

Emoţionat de perspectiva unui raid aerian, Jim se uită spre cer prin acoperişul deschis al sălii de întrunire. În tot lagărul, deţinuţii alergau pe cărările de zgură. Bărbaţii şi femeile, care moţăiau ca nişte pensionari de azil pe treptele barăcilor, se împingeau pe uşi, mamele se aplecau peste ferestrele de la parter şi îşi ridicau copiii în siguranţă. Într-un minut, lagărul fu pustiu, lăsîndu-l pe Jim să conducă singur raidul aerian din balconul sălii de întrunire.

Ascultă atent, suspectînd deja o alarmă falsă. Raidul aerian venea mai devreme cu fiecare zi, pe măsură ce americanii îşi mutau bazele mai aproape peste Pacific şi peste teritoriul Chinei. Japonezii erau acum atît de nervoşi, încît săreau în sus la fiecare nor de pe cer. Un avion de transport bimotor zbura peste

orezării, fără ca piloţii acestuia să remarce panica de jos.

Jim se întoarse la manualul lui de latină. În acel moment, o umbră uriaşă trecu peste sala de întrunire şi alergă pe pămînt spre gardul de perimetru. Un vîrtej de zgomot umplu aerul, din care ieşi un avion de luptă cu un singur motor, cu fuselaj argintiu şi insemnul cu stele şi dungi al Forţelor Aeriene Americane. Zburînd doar la vreo zece metri deasupra capului lui Jim, aripile avionului *Mustang* erau mai mari decît sala de întrunire. Fuselajul era pătat de rugină şi de ulei, dar motorul puternic mergea lin ca şi Packard-ul tatălui său. Avionul *Mustang* traversă gardul de perimetru şi se repezi de-a lungul pistei, la înălţimea unui stat de om deasupra întinderii. În urma lui, un vîrtej de frunze şi de praf se vînzolea din pămînt.

În jurul aeroportului, tunurile antiaeriene se întoarseră în direcţia lagărului. Din etajele Pagodei Lunghua răsăreau lumini ca din pomul de Crăciun expus în faţa magazinului universal al *Companiei Sincere* din Shanghai. Netulburat, avionul *Mustang* zbură direct spre turnul antiaerian, zgomotul tunurilor lui fiind înecat în urletele unui alt avion *Mustang* care trecu peste orezării, spre partea de vest a lagărului. Un al treilea avion veni în spatele acestuia, atît de coborît, încît Jim se uită în jos la cabină. Putu să-i vadă pe piloţi şi insemnele de pe fuselaj, înnegrite de uleiul ce stropea de la eşapamentul motorului. Încă două avioane *Mustang* zburară peste lagăr, iar curentul de la motoarele lor smulse plăcile de tablă

ondulată de pe acoperişul barăcil de lîngă Blocul G. La vreun kilometru spre est, între lagărul Lunghua şi rîu, un al doilea grup de avioane de luptă americane veni dinspre mare, atît de aproape de umbra lor proprie pe orezăriile goale, încît erau ascunse în spatele liniilor movilelor funerare. Se ridicară cînd traversară perimetrul aeroportului, apoi coborîră din nou ca să tragă în avioanele japoneze parcate lîngă hangare.

Ghiulelele antiaeriene explodară deasupra lagărului, umbrele lor pulsînd ca bătăile unei inimi pe pămîntul alb. O ghiulea explodă cu o lumină palidă deasupra sălii de întrunire, zguduind aerul. Praful căzu în cascade din acoperişul de ciment şi se revărsă pe umerii lui Jim. Fluturînd manualul de latină, Jim numără zecile de explozii ale ghiulelelor. Oare piloţii avioanelor *Mustang* ştiau că Basie şi marinarii americani din marina comercială erau deţinuţi în lagărul de la Lunghua? Ori de cîte ori atacau Aeroportul Lunghua, piloţii de pe avioanele de luptă se ascundeau pînă în ultimul moment în spatele blocurilor dormitoare, înalte de trei etaje, deşi acest lucru atrăgea focul japonez în direcţia lagărului şi fuseseră omorîţi mai mulţi prizonieri.

Dar Jim era bucuros că avioanele *Mustang* erau atît de aproape. Ochii lui se bucurau de fiecare nit din fuselajul lor, de orificiile pentru tunuri din aripi, de uriaşele radiatoare ventrale despre care Jim era sigur că fuseseră puse acolo doar din motive stilistice. Jim admira avioanele japoneze *Hayate* şi *Zero*, dar avioanele de luptă *Mustang* erau Cadillac-urile luptelor

aeriene. Era prea lipsit de suflu ca să strige la piloţi, dar îşi flutură cartea spre ei, cînd treceau pe sub baldachinul de ghiulele antiaeriene.

Primele escadrile de avioane de luptă trecuseră peste aeroport. Chiar vizibile pe fundalul blocurilor de apartamente din Concesiunea Franceză, ele zburau spre Shanghai, gata să lovească docurile şi baza de hidroavioane din Nantao. Dar bateriile antiaeriene din jurul pistei mai trăgeau încă în aer. Trasoarele brodau cerul, fire de fosfor se împleteau şi se deznodau. În centrul lor era marea Pagodă de la Lunghua, ce se ridica prin fumul înălţat din hangarele în flăcări, tunurile antiaeriene aruncînd un baraj neîntrerupt.

Jim nu mai văzuse un atac aerian de asemenea dimensiuni. Un al doilea val de avioane *Mustang* traversă orezăriile dintre lagărul Lunghua şi rîu, urmat de o escadrilă de bombardiere de luptă bimotoare. La vreo trei sute de metri vest de lagăr, unul dintre avioanele *Mustang* veni cu aripa din dreapta spre pămînt. Nemaiputînd fi controlat, alunecă prin aer, vîrful aripii atingînd malul unui canal nefolosit. Avionul vră peste orezării şi se dezmembră în aer. Explodă într-o perdea de benzină aprinsă, prin care Jim putu vedea chipul arzînd al pilotului american, încă prins în scaunul lui. Printre sfărîmăturile incandescente ale avionului, un fragment din soarele a cărui lumină continua să strălucească peste cîmpurile înconjurătoare, trecu printre copacii aflaţi dincolo de perimetrul lagărului.

Un al doilea *Mustang* lovit se desprinse de celelalte în zbor. Tîrînd o dîră de fum uleios, se ridică

printre exploziile antiaeriene şi urcă spre cer. Pilotul încerca să scape de aeroport, dar cum avionul său *Mustang* începu să piardă din înălţime, el răsuci avionul pe spate şi se desprinse în siguranţă din cabină. Paraşuta i se deschise şi cădea repede spre pământ. Avionul în flăcări se îndreptă singur, tîrînd după el coada neagră de fum ca un arc nesigur peste cîmpurile goale şi apoi se scufundă în rîu.

Pilotul atîrna acum singur pe cerul pustiu. Camarazii săi se grăbeau spre Shanghai, cu fuselajele lor argintii pierdute în ferestrele pline de soare ale Concesiunii Franceze. Zgomotul bubuitor al motoarelor dispăruse şi tirul antiaerienelor încetase. Un al doilea paraşutist cobora printre canale, la vest de aeroport. Un miros puturos de ulei ars şi de lichid de răcire a motoarelor umplea aerul tulburat. Peste tot lagărul pluteau vîrtejuri în miniatură de frunze şi de insecte moarte care apoi se învîrteau iar pe cărări, mînate de curentul făcut de avioanele *Mustang* dispărute.

Cele două paraşute cădeau spre movilele funerare. Deja, un pluton de soldaţi japonezi într-un camion cu radiatorul aburind, se grăbeau de-a lungul şoselei de perimetru, ca să-i omoare pe aviatori. Jim şterse praful de pe manualul de latină şi aşteptă împuşcăturile. Aura de lumină ce apăruse din avionul *Mustang* care ardea încă mai dăinuia peste golfuleţe şi orezării. Pentru cîteva minute, soarele se apropiase mai mult de pământ, de parcă ar fi vrut să ardă moartea de pe cîmpurile acestuia.

Jim era îndurerat pentru acei piloţi americani care

muriseră legaţi în curelele paraşutelor lor, fiind ţinta vreunui caporal japonez cu un revolver Mauser şi zăriţi de un singur băiat englez, ascuns în balconul acestei clădiri în ruină. Totuşi, sfîrşitul lor îi aminlea lui Jim de sfîrşitul lui propriu, la care se gîndise în secret încă de la sosirea lui la Lunghua. El saluta raidurile aeriene, zgomotul avioanelor *Mustang* cînd treceau peste lagăr, mirosul de ulei şi de corditâ, moartea piloţilor şi chiar posibilitatea morţii lui. În ciuda tuturor lucrurilor, ştia că el nu valorează nimic. Răsuci manualul de latină, tremurînd de o foame secretă pe care ştia că războiul o va satisface din plin.

24

Spitalul

– Jim...! Eşti acolo sus...? Ai fost rănit...?

Doctorul Ransome stătea în mijlocul dărîmăturilor, pe podeaua sălii de întrunire, strigînd spre balcon. Era epuizat de efortul de a fugi de la Blocul D, iar plămînii îi hîrîiau în piept. Anii de la Lunghua îl făcuseră să pară mai înalt, dar oasele lui mari erau ţinute laolaltă doar de o ţesătură de tendoane. Deasupra bărbii roşcate, singurul lui ochi sănătos văzuse creştetul capului lui Jim, alb de praf, de parcă raidul aerian l-ar fi îmbătrînit.

– Jim, am nevoie de tine la spital. Sergentul Na-

gata zice că poţi rămîne cu mine în timpul apelului.

Jim se trezi din visare. În mod straniu, aura aruncată de trupul pilotului american care ardea încă, mai persista peste cîmpurile goale, dar hotărî să nu-i vorbească doctorului Ransome despre această iluzie optică. Sirena de încetare a alarmei urla din pagodă, semnal reluat de claxonul de la casa paznicilor. Jim părăsi balconul şi se strecură în jos pe scară.

– Sînt aici, doctore Ransome. Cred că era să fiu omorît. A murit cineva?

– Să sperăm că nu. Doctorul Ransome se aplecă peste balustradă şi îşi scutură praful din barbă cu pălăria de culi, făcută din pai. Deşi descumpănit de raidul aerian, îl urmări pe Jim obosit, dar răbdător. După raiduri, cînd paznicii japonezi începeau să se poarte rău cu deţinuţii, adesea era nervos cu Jim, de parcă el ar fi fost răspunzător. Îşi trecu mîna prin părul lui Jim, scuturîndu-i pudra de ciment şi îi examină scalpul, în căutare de semne de sînge.

– Jim, căzusem de acord că nu te vei duce acolo sus în timpul raidurilor. Japonezii au destule probleme – pot să creadă că încerci să le semnalizezi piloţilor americani.

– Asta făceam, dar nu m-au văzut. Avioanele *Mustang* sînt atît de rapide. Lui Jim îi plăcea doctorul Ransome şi voia să-l liniştească, să-i arate că totul e în regulă. Mi-am făcut tema la latină, doctore.

Surprinzător, pe doctorul Ransome nu-l interesa dacă Jim memorase verbele. El porni spre spital, cu un mănunchi de resturi de bambus pe care prizonierii, într-o estimare realistă a resurselor medicale ale

spitalului, le stocaseră lîngă cimitir. Apelul începuse deja şi cărările erau pustii. Paznicii japonezi se năpusteau în barăci, spărgînd ultimele bucăţi de geam de la ferestre cu patul puştii. Domnul Sekura, comandantul lagărului, insistase la această măsură de precauţie, pe motivul de a-i feri pe prizonieri de suflul bombelor. De fapt, era o pedeapsă pentru raidul aerian, după cum vor simţi prizonierii pe pielea lor, chiar în acea seară, cînd mii de ţînţari anofeli aveau să se ridice din bălţile stătute din jurul lagărului, la vremea mesei.

Pe treptele Blocului E, unul dintre dormitoarele exclusiv pentru bărbaţi, sergentul Nagata urla în faţa şefului Blocului, domnul Ralston, organistul de la cinematograful *Metropole* din Shanghai. În spatele sergentului stăteau trei paznici, cu baionete la armă, de parcă s-ar fi aşteptat ca un pluton de marinari americani să dea buzna din clădire. Sutele de deţinuţi în zdrenţe aşteptau răbdători. Pe măsură ce războiul înainta, în ultimul lui an, japonezii deveniseră descumpăniţi şi periculoşi.

– Doctore Ransome, ce se va întîmpla dacă americanii debarcă la Woosung?

Acest port la gura rîului Yangtze controla intrarea în Shanghai pe calea apei. Toată lumea din lagăr vorbea despre Woosung.

– Probabil că americanii vor debarca chiar la Woosung, Jim. Am gîndit întotdeauna că tu ar trebui să fii la cartierul general al lui Mac Arthur. Doctorul Ransome se opri să-şi tragă sufletul. Forţă aerul să-i intre în pieptul osos, uitîndu-se la reflectarea lui în bombeurile pantofilor lui Jim. Încearcă să nu te

gîndeşti la asta. Ai atîtea lucruri care înoată în mintea ta. S-ar putea ca americanii să nu debarce acolo.

– Dacă au să debarce, japonezii au să se lupte.

– Jim, au să se lupte. După cum ai susţinut cu credinţă, japonezii sînt soldaţii cei mai curajoşi din lume.

– Păi...

Discuţiile despre curaj îl puneau în încurcătură pe Jim. Războiul n-avea nici o legătură cu vitejia. Cu doi ani mai înainte, cînd fusese mai tînăr, i se păruse important să evalueze care erau soldaţii cei mai viteji, ca parte a încercării lui de a digera perturbările din viaţa sa. Bineînţeles că japonezii erau în frunte, chinezii la coadă, iar englezii oscilau pe la mijloc. Dar Jim se gîndi la avioanele americane care măturaseră cerul. Oricît de viteji ar fi, japonezii nu puteau face nimic ca să oprească aceste maşini frumoase şi neobosite.

– Japonezii sînt viteji, conchise Jim. Dar acum, vitejia nu mai contează.

– Nu sînt chiar atît de sigur. Tu eşti viteaz, Jim?

– Nu... bineînţeles că nu. Dar aş putea să fiu, afirmă Jim.

– Eu cred că eşti.

Deşi nepregătit, comentariul doctorului Ransome avea un ascuţiş neplăcut. Era clar că era supărat pe Jim, de parcă l-ar fi învinuit pentru avioanele *Mustang* care făcuseră raidul. Asta era oare pentru că el învăţase să se bucure de război? Jim se gîndea la asta cînd ajunseră la spital. Pe jos, lîngă treptele de bambus tocite, era conul intact al unei ghiulele

antiaeriene. El o ridică, fiind curios să vadă dacă mai era caldă încă, dar doctorul Ransome i-o luă din mînă şi o aruncă dincolo de gardul de sîrmă ghimpată.

Jim stătu pe treptele putrezite, îndoindu-şi pantofii de beţele de bambus. Fusese tentat să smulgă corpul ghiulelei de la doctorul Ransome. Era acum aproape tot atît de înalt ca şi medicul şi, în multe privinţe, mai puternic; în ultimii ani, în timp ce Jim crescuse, trupul mare al doctorului Ransome se strînsese şi slăbise. Lui Jim nu i se păreau reale amintirile despre acest bărbat greoi, cu părul roşu, cu braţe şi coapse solide, de două ori mai mare decît un soldat japonez. Dar în cursul primilor doi ani de lagăr, doctorul Ransome îi dăduse lui Jim prea mult din propria lui hrană.

Intrară în spital, iar Jim îşi luă locul în afara dispensarului, cu doctorul Bowen – un specialist în boli de nas, gît şi urechi de la *Spitalul General* din Shanghai – şi cu cele patru văduve misionare care formau personalul de infirmiere. În timp ce aşteptau ca sergentul Nagata să facă apelul, el se uită pe furiş în salonul alăturat, unde cei treizeci de pacienţi stăteau culcaţi pe priciurile lor. După fiecare raid aerian, erau cîţiva morţi din cauza şocului şi a epuizării. Ideea că războiul era aproape terminat, părea să-i încurajeze pe unii să dea ortul popii. Totuşi, pentru cei încă dornici să rămînă în viaţă, o moarte era o veste bună. Pentru Jim însemna o curea veche sau o pereche de bretele, un stilou, iar odată, în mod miraculos, un ceas de mînă pe care îl purtase trei zile, înainte de a i-l preda, cu toate celelalte, lui Basie. Japonezii confiscaseră toate ceasurile de mînă şi

deşteptătoarele – după cum spunea doctorul Ransome, voiau ca prizonierii lor să nu aibă noţiunea timpului. În cele trei zile, Jim măsurase timpul necesar pentru toate treburile.

Majoritatea pacienţilor sufereau de malarie, dizenterie şi infecţii la inimă din cauza malnutriţiei. Pacienţii bolnavi de beri-beri îl descumpăneau cel mai mult pe Jim, cu picioarele lor umflate şi plămînii plini de apă, cu minţile atît de rătăcite, încît credeau că mureau în Anglia. În ultima lor oră, li se acorda un privilegiu special, singura plasă de ţînţari a spitalului, şi zăceau în acea imitaţie de mormînt înainte de a fi duşi la cimitirul de lîngă grădina de zarzavat.

În timp ce sergentul Nagata se apropie de spital însoţit de doi soldaţi, Jim se uită în salonul bărbaţilor. De zile în şir, domnul Barraclough, secretarul *Country Club*-ului din Shanghai, era pe moarte, iar Jim remarcă inelul lui de aur cu sigiliu. S-ar putea să nu fie de aur – nimic din ce îi oferise lui Basie nu fusese de aur – dar avea o oarecare valoare. Jim nu avea remuşcări să fure de la morţi. Singurii pacienţi destul de nebuni ca să vină la spital erau cei fără rude sau prieteni care să vrea să-i îngrijească în barăci sau în dormitoarele din blocuri. În afară de faptul că nu avea medicamente – neînsemnata cantitate alocată de japonezi fusese folosită în primul an – spitalul rareori vindeca pe cineva. Japonezii, presupunînd în mod corect că aceia care intrau în spital aveau să moară în curînd, le înjumătăţeau imediat raţia de alimente. Chiar şi aşa, se gîndi Jim, putea trece destul timp înainte ca doctorul Ransome şi doctorul Bowen să-i

declare morţi în mod oficial. Jim ştia că un mare număr din cartofii suplimentari pe care îi mîncase ei erau raţiile unor morţi. Doctorul Ransome muncea din greu pentru bolnavi şi lui Jim îi părea rău că, în ultima vreme, părea că îşi pierduse speranţa.

– Sînt aici, strigă doctorul Ransome. Jim, stai drepţi. Nu te certa azi cu sergentul Nagata. Şi nu-i vorbi despre raidul aerian.

Observînd că ochii lui Jim erau fixaţi pe inelul cu sigiliu, întoarse capul ca să se uite spre sergentul Nagata care bocănea urcînd treptele de bambus. Doctorul Ransome dezaproba hoţia de cadavre, deşi ştia că Jim schimba curelele şi bretelele pe mîncare. Totuşi, se gîndi Jim liniştit, doctorul Ransome avea propriile lui surse de aprovizionare. Spre deosebire de majoritatea deţinuţilor din Lunghua, cărora li se permisese să-şi împacheteze o valiză înainte de a fi internaţi, doctorul Ransome intrase în lagăr doar cu o cămaşă, cu şortul şi cu sandalele de piele, fără nimic altceva. Totuşi, cămăruţa lui din Blocul D conţinea un impresionant inventar de lucruri – un schimb complet de haine, un gramofon portabil şi cîteva discuri, o rachetă de tenis, o minge de rugby şi raftul de cărţi care îi oferiseră lui Jim posibilitatea de a învăţa. Toate acestea, precum şi toate hainele pe care le purtase Jim în lagăr, ca şi minunaţii pantofi de golf care au atras imediat atenţia privirilor sergentului Nagata, doctorul Ransome le obţinuse de la şuvoiul de pacienţi care vizitau în fiecare seară cămăruţa lui din Blocul D. Mulţi nu aveau nimic de dat, dar nevestele mai tinere aduceau întotdeauna un modest bacşiş,

pentru orice serviciu misterios făcut de doctorul Ransome. Richard Pearce recunoscuse chiar că Jim purta una dintre cămăşile lui vechi, dar era prea tîrziu.

Sergentul Nagata se opri în faţa deţinuţilor. Amploarea raidului aerian american îl zguduise în mod clar. Maxilarele i se strînseră, în timp ce cîteva picături de salivă îi apărură pe buze. Firele de păr din jurul gurii tremurau ca nişte antene în miniatură care dădeau un avertisment în legătură cu furia ce avea să vină. Trebuia să se excite pînă la furie, dar bombeurile strălucitoare ale pantofilor lui Jim îi abăturâ atenţia. Ca toţi soldaţii japonezi, sergentul purta bocanci putrezi, prin care îi ieşeau degetele mari ca nişte uriaşe degete mari de la mînă.

– Băiete...

Făcu o pauză în faţa lui Jim şi îi dădu în cap cu lista pentru apel, scoţînd un nor de praf alb. El ştia de la soldatul Kimura că Jim era implicat în fiecare activitate ilicită din lagăr, dar nu fusese niciodată capabil să-l prindă. Împrăştie praful cu mîna şi, cu un efort, rosti singurele două vorbe consecutive în engleză pe care anii la Lunghua îl învăţaseră.

– Băiat dificil...

Jim aşteptă ca el să continue, fascinat de saliva de pe buzele lui. Poate că sergentul Nagata ar aprecia o relatare de la faţa locului despre raidul aerian.

Dar sergentul intră în salonul bărbaţilor, strigînd în japoneză la cei doi doctori. Se uită în jos la bărbaţii aflaţi pe moarte, pentru care nu arătase niciodată nici cel mai mic interes, iar Jim avu ideea brusc învese-

litoare că doctorul Ransome ascundea un pilot american rănit. El voia să-l atingă pe pilot înainte ca japonezii să-l omoare, să-i pipăie casca şi costumul de zbor, să-şi treacă degetele pe praful şi pe uleiul de pe ochelarii lui.

– Jim...! Nu te mai gîndi...!

Doamna Philips, una dintre văduvele misionare, îl prinse cînd se aplecă înainte, aproape leşinînd, în faţa imaginii acesteia de arhanghel căzut printre orezării. Jim stătu drepţi, prefăcîndu-se slăbit de foame şi încercînd să evite privirea suspicioasă a santinelei japoneze de la uşa dispensarului. Aşteptă să se termine apelul, reflectînd la prada posibilă, legată de un pilot american mort. Curînd, unul dintre americani va fi dus mort în lagărul Lunghua. Jim încercă să decidă care dintre clădirile ruinate ar putea ascunde mai bine cadavrul lui. Scoase cu grijă, trusa personală şi echipamentul acestuia ar putea fi negociate cu Basie pe cartofi dulci, pentru luni de zile de acum încolo, şi poate chiar pe o haină călduroasă pentru la iarnă. Va obţine cartofi dulci şi pentru doctorul Ransome, pe care Jim era hotărît să-l ţină în viaţă.

Se clătină pe călcîie şi auzi o femeie bătrînă plîngînd în salonul de alături. Prin fereastră, se vedea pagoda de pe aeroportul Lunghua. Deja turnul de antiaeriană apărea într-o nouă lumină.

Încă o oră, Jim stătu în rînd cu văduvele misionare, urmăriţi de santinele. Doctorul Ransome şi doctorul Bowen plecaseră cu sergentul Nagata la biroul comandantului, poate ca să fie interogaţi. Paznicii se învîrteau prin lagărul tăcut cu cataloagele lor, făcînd

apeluri repetate. Războiul era gata să se termine şi totuşi japonezii erau obsedaţi să ştie exact cîţi deţinuţi aveau.

Jim închise ochii ca să-şi calmeze mintea, dar santinela lătră la el, suspectîndu-l pe Jim că era gata să joace vreun joc anume pe care sergentul Nagata nu l-ar aproba. Amintirea raidului aerian îl excita pe Jim. Avioanele *Mustang* încă mai traversau lagărul, în drumul lor pentru a ataca turnul de antiaeriană. Îşi imagina că el însuşi conducea unul dintre acele aparate de luptă, căzînd la pămînt cînd avionul lui exploda, ridicîndu-se din nou ca unul dintre acei piloţi kamikadze copilăroşi care îl salutau pe împărat înainte de a-şi arunca avioanele *Zero* în portavioanele americane la Okinawa. Într-o zi, Jim va deveni un pilot rănit, căzut printre movilele funerare şi pagodele înarmate. Bucăţi din costumul lui de zbor şi din paraşută, poate chiar şi propriul său trup, se vor răspîndi pe orezării, hrănindu-i pe deţinuţii din spatele sîrmelor şi pe chinezii care mureau de foame la poartă...

– Jim...! şopti doamna Philips. Repetă la latină!

Forţîndu-se să nu clipească, spre iritarea santinelei japoneze, Jim se uită în lumina soarelui de afară, dincolo de fereastra dispensarului. Peisajul tăcut părea că fierbe cu flăcări; era acea aură născută din trupul pilotului american care ardea. Lumina atinse sîrma ruginită a gardului şi frunzele prăfuite aie trestiilor de zahăr sălbatice, înălbi aripile avionului abandonat şi oasele ţăranilor din movila funerară. Jim visa la următorul raid aerian, la lumina aceea violentă, abia

fiind în stare să răsufle din cauza foamei, pe care doctorul Ransome o recunoscuse, dar nu o putuse astîmpăra niciodată.

25

Grădina cimitirului

Cînd se termină apelul, Jim se odihni pe treptele spitalului. Doctorul Ransome şi doctorul Bowen se întoarseră din biroul comandantului şi imediat se închiseră în dispensar cu cele patru văduve misionare. Doctorul Ransome părea la fel de nervos ca şi japonezii. Vechea cicatrice de sub ochiul lui era roşie sîngerie. Oare sergentul Nagata îl lovise pentru că protestase împotriva unei noi reduceri a raţiei de alimente?

Cu mîinile în buzunare, Jim ţopăi pe aleea cu zgură din spatele spitalului. Trecu în revistă şirurile de

roşii, fasole şi pepeni din grădina bucătăriei. Recolta modestă era menită să suplimenteze dieta slabă a pacienţilor, deşi multe legume luau drumul spre marinarii americani din Blocul E. Lui Jim îi plăcea munca sa cu plantele. Le cunoştea personal pe fiecare şi putea spune dintr-o privire dacă ar fi furat cineva o singură roşie. Din fericire, lungile şiruri de morminte din cimitirul alăturat îi ţineau departe. În afara beneficiilor nutritive, botanica era o materie care intriga. În dispensar, doctorul Ransome tăia şi colora felioare de tulpini şi rădăcini de plante, le monta sub microscopul doctorului Bowen şi îl punea pe Jim să deseneze sutele de celule şi vase hrănitoare. Clasificarea plantelor era un întreg univers de cuvinte; fiecare buruiană din lagăr avea un nume. Denumirile abundau; enciclopedii invizibile zăceau în fiecare boschet sau şanţ.

În după-amiaza anterioară, Jim săpase două şanţuri de fertilizare pentru o nouă cultură de tomate. Între grădină şi cimitir era un şir de bidoane de vreo două sute de litri cu apă de scurgere din rezervoarele septice prea pline din Blocul G. Un grup de prizonieri decantase cea mai mare parte a apei de scurgere într-un bazin gol, dar Jim şi doctorul Ransome căraseră apa din lagăre. După cum spunea doctorul Ransome, nu avea rost să irosească nimic din ceea ce îi putea menţine pe oameni în viaţă, fie şi numai cîteva zile în plus. Roşiile strălucitoare şi pepenii umflaţi dovedeau că avea dreptate.

Jim scoase capacul de lemn de pe unul dintre bidoane. Aşteptă ca miile de muşte să se înfrupte

primele, apoi luă linguroiul din bambus şi cupa din lemn şi începu să toarne îngrăşămîntul în şanţurile puţin adînci. Lucră în ritmul lent dar măsurat al ţăranilor chinezi pe care îi urmărise înainte de război cum îşi fertilizau culturile.

O oră mai tîrziu, după ce acoperise îngrăşămîntul cu un strat de pămînt, Jim se odihni pe unul dintre mormintele din cimitirul alăturat. Diverşi oameni vizitau spitalul, şefii de blocuri şi adjuncţii lor, un grup de americani din Blocul E, personalităţi olandeze şi belgiene. Dar Jim era prea obosit ca să-i plictisească cerîndu-le ştiri. Era linişte în grădina de zarzavat, cu pereţii ei verzi de fasole şi tomate. Adesea se gîndea să rămînă acolo pentru totdeauna, chiar şi după terminarea războiului.

Împinse fantezia aceasta rustică în fundul minţii şi ascultă zumzetul avioanelor de luptă *Zero*, încălzindu-se la capătul pistei. Un singur avion Kamikadze avea să decoleze, asta era tot ce puteau face japonezii ca represalii pentru raidul aerian american. Tînărul pilot, puţin mai în vîrstă decît Jim, purta eşarfele de ceremonie, dar garda de onoare era formală doar dintr-un caporal şi un tînăr soldat. Amîndoi plecară, înainte ca aviatorul să se fi urcat în cabină şi se îndreptară spre munca lor de reparaţii la hangarele avariate.

Jim urmări avionul ridicîndu-se nesigur de pe pistă. Urcă peste lagăr, motorul forţînd serios din cauza greutăţii bombei, coti spre rîu şi se îndreptă spre Marea Chinei. El îşi puse palmele streaşină deasupra ochilor şi urmări avionul pînă dispăru printre nori. Nici unul dintre japonezii de la Aeroportul

Lunghua n-a aruncat nici măcar o privire spre avion. În hangare, lîngă pagodă, încă mai ardea focul şi din adăposturile de reparaţii bombardate ieşeau aburi. Totuşi, craterele erau deja umplute de echipa de lucru a unor culi chinezi, iar negustorii de fier vechi scormoneau carcasele avioanelor distruse.

– Tot te mai interesează avioanele, Jim? întrebă doamna Philips, cînd ea şi doamna Gilmour ieşiră din curtea spitalului. O să trebuiască să intri în *Forţele Aeriene Regale*.

– O să intru în *Forţele Aeriene Japoneze*.

– O! Japoneze...? Văduvele misionare chicotiră, încă nesigure pe simţul umorului lui Jim, şi împinseră căruciorul lor de lemn. Roţile de fier răsunară pe aleea cu pietre, clătinînd cadavrul pe care cele două femei urmau să-l îngroape.

Jim lustrui cele trei roşii pe care le culesese de pe plante. Nici una nu era mai mare decît o bilă, dar Basie le va aprecia. Le piti în buzunarul cămăşii, urmărindu-le pe doamna Philips şi pe doamna Gilmour cum sapă groapa. Curînd obosite, cele două femei se aşezară pe cărucior şi se odihniră lîngă cadavru.

El se îndreptă spre ele şi luă sapa din mîinile muncite ale doamnei Philips. Trupul era al domnului Radik, fostul bucătar-şef la hotelul *Catay*. Jim se bucurase de conferinţa lui documentată despre transatlanticul Berengaria şi era bucuros să-l recompenseze. Săpă în pămîntul moale. În unul dintre puţinele lor acte de prevedere, cînd mai erau încă destul de puternici să facă aşa ceva, prizonierii

excavaseră parţial mormintele înguste. Dar efortul de a mai scoate încă o adîncime de o sapă de pămînt umed era acum prea mult pentru văduvele misionare. Morţii erau îngropaţi deasupra, pămîntul scos fiind adunat în jurul lor. Ploile grele din lunile musonice muiau mormanele, aşa încît formau siluete ale trupurilor de sub ele, de parcă micul cimitir de lîngă aeroportul militar făcea tot posibilul să-i reînvie pe cîţiva dintre milioanele de morţi din timpul războiului. Ici-colo, un braţ sau un picior ieşeau din morminte, membrele unor adormiţi neliniştiţi luptîndu-se pe sub păturile lor cafenii. Şobolanii săpaseră adînc în mormîntul doamnei Hug, olandeza care sosise la Lunghua cu Basie şi cu doctorul Ransome, iar tunelurile îi aminteau lui Jim de Linia Maginot pe care el o construise în spatele grădinii cu pietre din Amherst Avenue pentru armata lui de soldaţi de plumb.

El săpă în continuare, hotărînd să-l coboare pe domnul Radik mult sub nivelul pămîntului, pentru ca bucătarul să nu fie imediat hrană pentru şobolani. Doamna Gilmour şi doamna Philips şedeau pe cărucior alături de cadavru şi se uitau fără comentarii. De cîte ori se oprea să se odihnească, ele îl tratau cu zîmbete identice, la fel de spălăcite ca şi florile din desenele rochiilor lor de bumbac zdrenţăroase.

– Jim! Lasă asta şi vino încoace! Am nevoie de tine aici. Doctorul Ransome striga de la fereastra dispensarului. Nu-i plăcuse niciodată ca Jim să sape gropi.

Sute de muşte bîzîiau în jurul căruciorului şi se

aşezau pe faţa domnului Radik. Cu *Berengaria* în gînd, Jim continuă să sape pămîntul.

– Jim, te strigă doctorul...

– În regulă, e gata.

Femeile îl traseră pe domnul Radik din cărucior. Deşi obosite de acest efort, îl manevrară cu aceeaşi grijă pe care i-o arătaseră cînd era în viaţă. Oare el era încă viu pentru aceste două văduve creştine? Jim fusese întotdeauna impresionat de credinţele religioase puternice. Mama şi tatăl lui erau atei, iar el îi respecta pe credincioşii creştini în acelaşi mod în care îi respecta pe cei care erau membri ai clubului *Graf Zeppelin* sau care făceau cumpărături la magazinul universal chinez pentru cunoaşterea unui ritual străin, exotic. În plus, cei care munceau cel mai mult pentru alţii, ca doamna Philips şi doamna Gilmour şi doctorul Ransome, adesea aveau credinţe care se dovedeau a fi corecte.

– Doamnă Philips! zise el cînd îl aşezară pe domnul Radik în groapă. Cînd părăseşte sufletul trupul? Înainte de a fi îngropat?

– Da, Jim. Doamna Philips îngenunche pe jos şi începu să adune pămîntul peste faţa domnului Radik. Sufletul domnului Radik a plecat deja. Doctorul te cheamă iar. Sper că ţi-ai făcut tema la latină.

– Desigur.

Jim reflectă la toate astea în timp ce se îndreptă spre spital. El urmărea adesea ochii pacienţilor cînd mureau, încercînd să descopere o izbucnire de lumină cînd îi părăsea sufletul. Odată, îl ajutase pe doctorul Ransome cînd făcuse masaj pe pieptul gol al

unei tinere belgiene care murea de dizenterie. Doctorul Bowen spusese că era moartă, dar doctorul Ransome îi apăsă inima pe sub coaste şi brusc ea deschise ochii şi se uită la Jim. La început, Jim crezuse că sufletul acesteia revenise, dar ea tot moartă era. Doamna Philips şi doamna Gilmour au luat-o de acolo şi au îngropat-o după o oră. Doctorul Ransome i-a explicat că, pentru cîteva secunde, îi pompase sîngele din nou în creier.

Jim intră în dispensar şi rămase lîngă masa de metal, în faţa doctorului Ransome. Ar fi dorit să reia problema despre sufletul domnului Radik, dar, în mod curios, doctorul nu voia să discute pe teme de religie cu Jim, deşi el personal mergea duminica dimineaţa la slujbele de la biserică. Cicatricea de pe faţa lui mai era încă roşie şi era înfricoşător de ocupat cu tava lui de ceară topită. De cîte ori era obosit sau supărat pe Jim, doctorul Ransome topea cîteva lumînări şi băga pătrate de pînză veche în lichidul fierbinte, apoi le atîrna să se răcească. În iarna anterioară, făcuse sute de asemenea panouri cerate pe care deţinuţii le folosiseră ca să înlocuiască geamurile sparte. Deşi orele lui de muncă ajutaseră la oprirea vînturilor reci care suflau dinspre China de Nord, prea puţini dintre deţinuţi îi erau recunoscători doctorului Ransome. Totuşi, după cum observase Jim, pe doctorul Ransome nu-l interesa recunoştinţa lor.

Jim băgă un deget în ceara fierbinte, dar doctorul Ransome îl îndepărtă brusc. Era clar că discuţia sa la comandantul lagărului îl supărase – se pregătea de iarnă de parcă încerca să se convingă că vor fi cu toţii

acolo la sosirea ei.

Scoţîndu-şi pantofii, Jim începu să le lustruiască bombeurile. După trei ani cît umblase în saboţi de lemn şi jerpeliturî, îi plăcea să impresioneze pe toată lumea cu acei pantofi de sport scumpi.

– Jim, e grozav din partea ta să arăţi atît de elegant, dar încearcă să nu-ţi mai lustruieşti pantofii chiar tot timpul. Doctorul Ransome se uita fix la pătratul cerat. Asta îl descumpăneşte pe sergentul Nagata, adăugă el.

– Îmi place să fie strălucitori.

– Sînt foarte strălucitori. Chiar şi piloţii americani trebuie să-i fi văzut. Ei cred, probabil, că avem un teren de golf aici şi îşi fixează compasele după bombeurile tale.

– Asta înseamnă că ajut la efortul de război?

– Într-un fel...

Înainte ca Jim să-şi poată încălţa pantofii, doctorul Ransome îl apucă de încheietura mîinii. Majoritatea rănilor de pe picioarele lui Jim erau infectate şi, dată fiind alimentaţia săracă, nu se vor vindeca niciodată ca lumea, dar deasupra încheieturii mîinii drepte era o ulceraţie de mărimea unui bănuţ, plină de puroi. Doctorul Ransome mută tava cu ceară topită de pe lampa cu lumînare. Puse să fiarbă o lingură de apă într-un vas de metal, apoi stoarse şi curăţă ulceraţia cu o bucăţică de vată.

Jim se supuse fără să protesteze. Îşi formase singura lui legătură strînsă la Lunghua cu doctorul Ransome, cu toate că ştia că, în multe privinţe, doctorul nu-l aproba. El era nemulţumit de Jim pentru

că dezvăluia un adevăr clar în legătură cu războiul, şi anume că oamenii erau prea capabili să i se adapteze. Uneori chiar îl suspecta pe Jim că îi plăcea latina din motive greşite. Frate al unui profesor de sport de la un internat englez (unul dintre acele instituţii de reprimare, atît de asemănător cu Lunghua, cărora se pare că le era destinat şi Jim), lucrase în afara ţării cu misionari protestanţi. Doctorul Ransome era mai curînd un fel de diriginte de şcoală sau de înaintaş la rugby, deşi Jim nu era prea sigur în ce măsură aceste comparaţii ale lui erau justificate. El remarcase că doctorul putea fi deosebit de viclean cînd îi convenea.

– Ei, Jim, sînt sigur că ţi-ai făcut lecţia de latină...

Doctorul Ransome deschise manualul. Deşi sustras de prizonierii care se adunau în afara barăcilor şi a blocurilor de dormitoare, el se uită la text. Sute de bărbaţi şi soţiile lor, mulţi împreună cu copiii, traversau terenul de adunare. El începu să-i pună întrebări lui Jim, care continua să-şi lustruiască pantofii pe sub masă.

– Ei erau iubiţi...?

– *Amabantur.*

– Eu voi fi iubit...?

– *Amabor.*

– Tu vei fi fost iubit...?

– *Amatus eris.*

– Bine. Am să-ţi dau o lecţie necitită. Doamna Vincent o să te ajute la vocabular. N-o deranjează dacă o întrebi?

– Acuma nu!

Jim îl informă despre schimbarea ei de atitudine, ca de o chestiune obişnuită. Bănuia că doctorul Ransome îi fusese de folos în vreo problemă specială feme iască.

– Bine. Oamenii trebuie să fie încurajaţi. Cu trigonometria, nu-ţi poate fi de folos.

– N-am nevoie să mă ajute.

Lui Jim îi plăcea trigonometria. Spre deosebire de latină sau de algebră, această ramură a geometriei era direct implicată într-o temă aproape de sufletul lui – războiul aerian.

– Doctore Ransome, bombardierele americane care au zburat împreună cu *Mustang*-urile mergeau cu şase sute douăzeci de kilometri pe oră – am calculat cu ajutorul umbrei lor peste lagăr şi cu pulsul meu. Dacă vor să lovească aeroportul Lunghua, trebuie să-şi arunce bombele cu vreo sută de metri mai înainte.

– Jim, tu eşti un copil al războiului. Îmi închipui că japonezii de la tunuri ştiu şi ei asta.

Jim se sprijini pe spate, gîndindu-se.

– S-ar putea să nu ştie.

– Ei bine, nu le putem spune – sau putem? Asta ar fi necinstit faţă de aviatorii americani. Şi aşa, japonezii împuşcă prea mulţi dintre ei.

– Dar îi împuşcă deasupra aeroportului, explică Jim. Atunci, ei şi-au aruncat deja bombele. Dacă vor să-i oprească să mai lovească pista, ar trebui să tragă în ei la mai mult de o mie de metri mai încolo.

Perspectiva îl excita pe Jim – aplicată la toate bazele japoneze din toată regiunea Pacificului,

această nouă taclică ar putea întoarce războiul împotriva americanilor şi în felul acesta lagărul Lunghua ar fi salvat. El bătu cu degetele pe masă, imitînd modul în care cîntase la pianul cel alb din casa goală de pe Amherst Avenue.

– Da... Doctorul Ransome se întinse şi apăsă cu blîndeţe mîinile lui Jim pe masă, încercînd să-l calmeze. El scufundă un nou pătrat de pînză în ceara din tavă. Poate o să lăsăm trigonometria şi o să- ţi însemn ceva la algebră. Vrem ca războiul să se termine, Jim.

– Bineînţeles, doctore Ransome.

– Tu vrei ca războiul să se sfîrşească, Jim? Doctorul Ransome părea adesea să se îndoiască de lucrul acesta. Mulţi dintre oamenii de aici nu vor mai rezista mult. Eşti dornic să-i vezi pe mama şi pe tatăl tău din nou?

– Da, sînt. Mă gîndesc la ei în fiecare zi.

– Bun. Îţi aminteşti cum arată?

– Îmi amintesc... Lui Jim nu-i plăcea să-l mintă pe doctorul Ransome, dar, într-un fel, se gîndea la fotografia bărbatului şi a femeii necunoscute pe care o prinsese pe perete în odăiţa lui. Nu-i divulgase niciodată medicului că aceia erau înlocuitorii părinţilor săi. Jim ştia că era important să menţină vie amintirea mamei şi a tatălui lui, pentru a-şi susţine încrederea în viitor, dar chipurile lor deveniseră neclare. Doctorul Ransome putea să nu aprobe modul în care se păcălea singur.

– Mă bucur că-ţi aminteşti de ei, Jim. Se poate ca ei să se fi schimbat.

– Ştiu – vor fi flămînzi.

– Mai mult decît flămînzi, Jim. Cînd se va termina războiul, totul va fi foarte nesigur.

– Deci ar trebui să rămînem în lagăr? Lui Jim îi plăcu să audă asta. Prea mulţi dintre prizonieri vorbeau despre plecarea din lagăr fără să aibă vreo idee reală despre ce li se va întîmpla. Atîta timp cît stăm în Lunghua, japonezii vor avea grijă de noi.

– Nu sînt prea sigur că vor avea. Am devenit o povară pentru ei. Nu ne mai pot hrăni, Jim...

Deci aici voise să ajungă doctorul Ransome. Jim simţi că îl cuprinde o oboseală liniştită. Numeroasele ore cît cărase vasele cu apa reziduală, plantase şi udase culturile din grădina spitalului, trăsese căruciorul cu roţi cu domnul Maxted, îndepliniseră o parte din încercarea sa de a menţine lagărul în funcţiune. Totuşi, aşa cum ştiuse tot timpul, aprovizionarea cu alimente depindea de bunul plac al japonezilor. Propriile iui sentimente, hotărîrea lui de a supravieţui nu contau în final. Activitatea nu însemna nimic mai mult decît mişcarea ochilor belgienei care păruseră să se întoarcă o clipă dintre morţi.

– O să mai fie ceva mîncare, doctore Ransome?

– Sperăm că o să mai căpătăm ceva. Dar japonezii nu se mai pot hrăni nici pe ei înşişi. Submarinele americane...

Jim se uită fix la bombeurile lustruite ale pantofilor lui. Dorea ca mama şi tatăl său să-i vadă, înainte de a muri. Se îmbărbătă, încercînd să-şi adune vechea lui voinţă de a supravieţui. În mod deliberat, se gîndi la plăcerea curioasă pe care i-o dădeau cadavrele din

cimitirul spitalului, emoţia vinovată de a fi viu. Ştia de ce doctorului Ransome nu-i plăcea ca el să sape gropile.

Doctorul Ransome însemnă exerciţiul în manualul de algebră şi îi dădu două fîşii de bandaj din hîrtie de orez, pe care să rezolve ecuaţiile simultane. Cînd se ridică în picioare, doctorul Ransome scoase cele trei roşii din buzunarul lui Jim. Le puse pe masă lîngă tava cu ceară.

– Provin din grădina spitalului?

– Da. Jim se uită cu sinceritate la doctorul Ransome. Recent, începuse să-l vadă cu un ochi mai matur. Lungii ani de detenţie, disputele continue cu japonezii îl făcuseră pe acest medic tînăr să pară de vîrstă mijlocie. Doctorul Ransome era deseori nesigur de el însuşi, la fel cum era de furtul lui Jim.

– Trebuie să-i dau cîte ceva lui Basie, de cîte ori îl văd.

– Ştiu. E un lucru bun că eşti prieten cu Basie. E un supravieţuitor, deşi supravieţuitorii pot fi periculoşi. Războaiele există pentru oameni ca Basie. Doctorul puse roşiile în mîna lui Jim. Vreau să le mănînci tu, Jim. Am să-ţi dau eu altceva pentru Basie.

– Doctore Ransome... Jim căuta o cale ca să-l liniştească. Dacă i-am spune sergentului Nagata despre distanţa de o mie de metri...japonezii n-ar mai doborî avioanele, dar s-ar putea să ne dea nişte alimente...?

Doctorul Ransome zîmbi pentru prima oară. Descuie dulapul de medicamente şi scoase dintr-o cutie de metal două prezervative de cauciuc.

– Jim, tu eşti un pragmatic. Dă-i astea lui Basie, o să aibă el ceva pentru tine. Acum, mănîncă roşiile şi du-te.

26

Studenţi în anul doi la Lunghua

Sîntem studenţi la Lunghua, studenţi în anul doi
Şi fete-atrăgătoare avem aici cu noi,
De lagăr nu ne pasă, căci ştie fiecare
Că marţea, pe-nserate, noi mergem la plimbare.

În timp ce traversa terenul de adunare spre Blocul E, Jim se opri să-i privească pe actorii din Lunghua repetînd următorul lor spectacol- concert, pe treptele

Barăcii 6. Conducătorul trupei era domnul Wentworth, directorul *Băncii Cathay*. Îi plăceau spectacolele de amatori, cînd fiecare dintre cei implicaţi era în centrul atenţiei publice. Jim jucase o pagină din *Henric al V-lea*, un rol pe care îl savurase. Costumul pe care doamna Wentworth îl confecţionase pentru el din catifea roşie era singura haină decentă pe care o purtase în ultimii trei ani. Se oferise să o poarte în următoarea producţie a actorilor din Lunghua, *Ce înseamnă să fii onest*, dar domnul Wentworth refuzase să-l distribuie.

... Avem aici programe, distracţii, conferinţe
Şi muzică şi dansuri avem, după dorinţe...

Repetiţia nu era reuşită. Cele patru fete din cor, îmbrăcate în costume de Pierrot, stăteau pe aşa-zisa scenă din lăzi de ambalaj, încercînd să memoreze cîntecul. Supărate din cauza raidului aerian, femeile îl ignorau pe domnul Wentworth şi erau atente la cer. În ciuda luminii fierbinţi a soarelui, ele îşi frecau braţele ca să se încălzească.

Auditoriul de deţinuţi plictisiţi se risipi şi Jim decise să-i lase pe actori la ale lor. Actorii din Lunghua îşi recrutau membrii dintre familiile engleze cele mai snoabe şi era ceva absurd în vocile lor piţigăiate – la fel de afectate ca şi meciul de rugby pe care, într-o rară absenţă a bunului simţ, doctorul Ransome îl aranjase în iarna precedentă. Echipele de prizonieri flămînziţi (sute de studenţi în anul doi la Lunghua) se împleticiseră pe terenul de adunare, într-o parodie grotescă a jocului de rugby, prea extenuaţi să paseze

mingea şi luaţi în rîs de o mulţime de prizonieri, excluşi din joc pentru că nu învăţaseră niciodată regulile lui.

Jim trecu de casa paznicilor făcînd o trecere în revistă rapidă a lagărului. Un grup de prizonieri se adunaseră la porţi, aşteptînd camionul militar de la Shanghai. Nu se dăduse nici un comunicat oficial că raţiile vor fi reduse, dar ştirea se răspîndise deja prin lagăr.

În mod semnificativ, în afara porţilor erau deja mai puţini cerşetori chinezi. O ţărancă moartă zăcea pe iarbă, dar soldaţii regimului marionetă dezertaţi precum şi culi cu ricşe fără ocupaţie dispăruseră, lăsînd în urmă un cerc de bătrîni stînd pe vine şi cîţiva copii cu feţe trase.

Jim intră în Blocul E, clădirea dormitorului pentru bărbaţi, şi urcă scara la etajul al treilea. Fără să ţină seama de anotimp, deţinuţii britanici din Blocul E îşi petreceau aproape tot timpul pe priciurile lor. Cîţiva erau prea bolnavi de malarie ca să se mişte şi stăteau întinşi pe saltele de paie ude de transpiraţie şi urină. Dar alţii, încă destul de puternici ca să umble, leneveau pe lîngă ei, examinîndu-şi mîinile ore în şir sau uitîndu-se pe pereţi.

Vederea atîtor bărbaţi adulţi care nu voiau să facă faţă realităţii lagărului îl uimise întotdeauna pe Jim, dar îşi revenea de îndată ce ajungea în dormitorul americanilor. Îi plăceau americanii şi îi aproba în toate privinţele. De cîte ori intra în acea enclavă de ironie şi de voie bună, starea lui de spirit se îmbunătăţea.

Două dintre fostele săli de clasă erau ocupate de

americanii din Marina Comercială. Uşile despărţiloare fuseseră scoase şi camera cu tavanul înalt era plină cu vreo şaizeci de bărbaţi. Jim trecu în revistă aglomerarea de cămăruţe. Englezii din Blocul E trăiau în dormitoare deschise, dar fiecare dintre marinarii americani îşi construise o micuţă cămăruţă din orice fel de materiale putuse scormoni – cearceafuri roase, scînduri de lemn, ţesături din pai sau bambus. Din cînd în cînd, un grup de americani ieşeau din Blocul E şi jucau un joc cu mingea, dar de obicei rămîneau în cămăruţele ior. Acolo stăteau culcaţi pe priciuri şi primeau un şir permanent de adolescente, femei englezoaice singure şi chiar cîteva soţii, atrase de ei din motive nu prea diferite de ale lui Jim.

Printr-un mecanism oarecare, pe care Jim nu-l înţelesese niciodată, activitatea sexuală părea să genereze o cantitate nesfîrşită din acele obiecte care îl fascinau cel mai mult pe Jim. Această comoară fusese adusă în lagăr de marinarii americani, iar acum circula ca o a doua monedă – cărţi cu benzi desenate, exemplare din *Life, Reader's Digest* şi *Saturday Evenning Post*, pixuri, rujuri de buze şi pudră compactă, ace de cravată elegante, brichete şi cordoane de celuloid, butoni de la bîlci şi catarame din vestul sălbatic – o colecţie de nimicuri care, în ochii lui Jim, aveau stilul şi magia avioanelor de luptă *Mustang*.

– Hei, ăsta-i Jim din Shanghai...

– Copile, Basie e nebun de furios pe tine...

– Vrei să jucăm şah, băiete?

– Jim, am nevoie de apă caldă şi de un bărbierit.

– Jim, adu-mi o şurubelniţă pentru mîna stîngă şi un lighean cu apă fierbinte.

– De ce e furios Basie pe Jim?

Jim schimbă saluturi cu americanii: Cohen, un maestru la jocul cu mingea şi fanatic al şahului; Tiptree, maşinistul solid, blînd, care era regele cărţilor cu benzi desenate; Hinton, all steward de cabine şi filozof; Dainty, telegrafist şi cel mai viril bărbat din Lunghua – bărbaţi amabili care îşi jucau rolurile în beneficiul lui Jim şi se veseleau tot timpul. Cînd îl vedeau, majoritatea îl plăceau pe Jim, iar acesla, în schimb, din respect pentru America, le făcea nesfîrşite servicii. Mai multe cămăruţe erau închise întrucît marinarii îşi primeau vizitatorii, dar celelalte aveau perdelele trase, ca marinarii să poată sta culcaţi şi să vadă lumea care trecea. Doi dintre marinarii mai vîrstnici erau scuturaţi de malarie, dar nu făceau mare caz de faptul că erau bolnavi. Una peste alta, Jim simţea că americanii erau cea mai bună companie, nu erau atît de stranii şi de provocatori ca japonezii, dar cu mult superiori britanicilor încruntaţi şi complicaţi.

De ce oare era furios Basie pe el? Jim merse pe coridorul îngust între cearceafurile suspendate. Putea auzi o englezoaică din Baraca 5 plîngîndu-se de soţul ei şi două fete belgiene, care trăiau împreună cu tatăl lor văduv în Blocul G, chicotind în legătură cu un obiect ce le era arătat.

Cămăruţa lui Basie era în colţul de nord-vest al camerei, cu două ferestre care îi dădeau o vedere clară a întregului lagăr. Ca de obicei, şedea pe priciul

lui, supraveghindu-i pe soldaţii japonezi din afara casei paznicilor, în timp ce primea ultimul raport de la Demarest, vecinul lui de cămăruţă şi principalul lui acolit. Cămaşa lui cu'mîneci lungi era decoloratã, dar frumos netezitã. După ce Jim spăla şi usca cămăşilè, Basie le împăturea într-un pachet complex şi le punea sub salteaua pe care dormea, de unde ieşeau cu o dungă, ca de la magazinul universal. Deoarece Basie se mişca rareori de pe priciul lui, el îi părea lui Jim chiar mai proaspăt şi mai bine decît domnul Sekura şi, în mai multe privinţe, anii de la Lunghua fuseserã o încercare mai micã pentru Basie decît pentru comandantul japonez. Mîinile şi faţa lui erau în continuare moi şi neistovite, deşi cu o paloare asemănătoare cu a unei femei bolnave. Învîrtindu-se în cămăruţa lui, ca în cea de pe vaporul *Aurora*, el privea lagărul de la Lunghua în acelaşi mod cum privise lumea aceea, un şir de cabine ce trebuiau pregătite pentru o succesiune de pasageri.

– Intrã, copile. Nu mai răsufla aşa mult, i se face cald lui Basie.

Demarest, fost steward de bar, vorbea fără să-şi mişte buzele. După cum bănuia Jim, fie că avusese anterior o carierã de ventriloc, fie, după cum susţinea domnul Maxted, petrecuse mult timp în închisoare.

– Băiatul nu face nici un rău... Basie îi făcu semn lui Jim să se aşeze şi Demarest se întoarse în cămăruţa lui. Pentru el nu e destul aer în toată Lunghua. Nu-i aşa, Jim?

Jim încercă să-şi controleze gîfîiala – nu avea destule globule roşii, după cum susţinea doctorul

Ransome.

– Ai dreptate, Basie. Avioanele *Mustang* l-au luat pe tot cu ele. Ai văzut raidul aerian?

– L-am auzit, Jim... Basie se uită încruntat la Jim, de parcă îl considera responsabil de acel zgomot. Piloţii aceia filipinezi or fi urmat şcoala de zbor în Insula Coney.

– Filipinezi? Jim îşi stăpîni în cele din urmă plămînii. Au fost cu adevărat piloţi filipinezi?

– Unii dintre ei, Jim. Sînt cîteva aripi care operează împreună cu Mac Arthur. Restul sînt vechi Tigri zburători cu baza la Chungking.

Basie dădu din cap înţelept, uitîndu-se la Jim ca să se asigure că acesta aprecia cunoştinţele sale superioare.

– Chungking... Jim era uluit. Aceasta era genul de informaţie de care se bucura mintea sa, deşi ştia că Basie broda rapoartele în beneficiul lui. Pe undeva, în lagăr, era un aparat de radio ascuns, care nu fusese descoperit niciodată, nu pentru că era bine ascuns, ci pentru că japonezii erau zăpăciţi de falsele informaţii pe care le ofereau deţinuţii dornici să colaboreze. În ciuda tuturor eforturilor sale, Jim nu fusese capabil să descopere aparatul de radio, care era inactiv perioade îndelungate. Apoi, Basie îi furniza buletine proprii ce descriau un război paralel. Jim pretindea întotdeauna că era impresionat, deşi rareori putea deosebi un zvon de o ficţiune. Era un mod important de a-i ţine uniţi laolaltă.

Apoi, mai era interesul lui Basie faţă de extinderea vocabularului lui Jim.

– Ţi-ai făcut lecţiile azi, Jim? Ai învăţat toate cuvintele?

– Le-am învăţat, Basie. O grămadă de cuvinte latineşti.

Pe Basie îl intrigau cunoştinţele de limbă latină ale lui Jim, dar era uşor plictisit, aşa încît hotărî să nu recite tot timpul trecut al lui *amo*.

– Am învăţat şi cîteva cuvinte noi englezeşti: „Pragmatic", de pildă; dar Basie îl privi cu tristeţe; Şi „supravieţuitor", adăugă.

– Supravieţuitor? Basie chicoti la asta. E un cuvînt folositor. Tu eşti un supravieţuitor, Jim?

– Păi...

Doctorul Ransome nu înţelesese cuvîntul ca un compliment. Jim încercă să-şi amintească alt cuvînt interesant. Basie nu folosea niciodată aceste cuvinte, dar părea că le pune la păstrare, ţinîndu-le în rezervă pentru zile mai bune, de parcă s-ar fi pregătit pentru o viaţă de formalism complicat.

– Mai sînt alte noutăţi, Basie? Cînd au să debarce americanii la Woosung?

Dar Basie era preocupat. Îşi sprijini capul de pernă şi se uită la conţinutul cămăruţei, de parcă ar fi fost împovărat de toate posesiunile lui. La prima vedere, cămăruţa părea plină de cîrpe vechi şi de coşuri de nuiele, dar de fapt conţinea un magazin universal complet. Erau oale şi tigăi de aluminiu, un sortiment de pantaloni şi bluze de damă, un set de mah-jong, mai multe rachete de tenis, o jumătate de duzină de pantofi desperecheaţi şi o cantitate fabuloasă de exemplare vechi din *Reader's Digest* şi *Popular Me-*

chanic. Toate acestea fuseseră obţinute prin schimb în natură, deşi Jim nu înţelesese niciodată ce anume dădea Basie în schimb, căci, la fel ca şi doctorul Ransome, venise în lagăr fără nimic.

Pe de altă parte, lui Jim îi veni în minte că o mare parte din acest echipament era nefolositor. Nimeni nu era destul de puternic ca să joace tenis, pantofii erau plini de găuri, iar în tigăi nu aveai ce să găteşti. Stewardul de cabine era, cu toată lăudăroşenia lui, acelaşi bărbat limitat pe care Jim îl întîlnise pentru prima dată în docurile de la Nantao, cu aceeaşi perspectivă despre lume, clară, dar îngustă. Talentele lui Basie se extinseseră ca să umple doar cele mai modeste posibilităţi de mici furtişaguri din jurul lui. Jim era îngrijorat de ce se va întîmpla cu Basie cînd se va termina războiul.

– Cum stai cu sarcinile, Jim? întrebă Basie. Ai pus cursele, Jim? Cît de departe ai mers? Dincolo de golfuleţ?

– Exact dincolo de golfuleţ, Basie. Am mers pînă la vechea sală de exerciţii.

– Bun...

– N-am văzut nici un fazan, Basie. Nu cred că există vreun fazan. E prea aproape de aeroport.

– Există fazani, Jim. Dar trebuie să mutăm cursele pe şoseaua spre Shanghai. Se uită şmechereşte la Jim. Atunci o să trebuiască să punem o momeală.

– Am putea pune o momeală, Basie.

Jim bănui că există deja o momeală – el însuşi. Toată acţiunea de a pune curse nu avea nimic de-a face cu prinderea fazanilor. Poate vreunul dintre

americani plănuia să viziteze Shanghai-ul, iar Jim era folosit ca să testeze calea de fugă. Ca o alternativă, aceşti marinari plictisiţi puteau să joace un joc, să parieze unul contra celuilalt în legătură cu cît de departe putea pune cursele, înainte de a fi împuşcat de santinela japoneză din turnul de pază. Deşi Jim le plăcea, ei erau cu siguranţă capabili să-i pună în joc viaţa. Acesta era umorul american de tipul cel mai special.

El se clătină de oboseală, dorind să poată sta culcat de-a latul, la picioarele patului. Basie îl urmărea în expectativă. De la fereastra lui, îl văzuse pe Jim lucrînd în grădina spitalului şi aştepta cîteva păstăi de fasole sau roşii. Basie cerea întotdeauna asemenea nimicuri, deşi şi el era generos, în felul lui. Cînd Jim era mai mic, Basie îşi cheltuia ore în şir făcîndu-i jucării din sîrmă de cupru şi gheme de bumbac, realizînd superbe muşte de pescuit care atîrnau din geamandurile care pluteau libere. De ziua lui, doar Basie îi dădea un dar.

– Basie, ţi-am adus ceva, pentru tine...

Jim scoase cele două prezervative din buzunar. Basie scoase de sub priciul lui o cutie de biscuiţi ruginită. Cînd o deschise, Jim văzu cutia plină cu sute de asemenea profilactice, cum le ziceau americanii. De îndată ce se terminase stocul de ţigări originale, aceste cauciucuri murdare formau principala unitate monetară din lagărul Lunghua. Numărul lor în circulaţie aproape că nu scăzuse în cei trei ani, nu pentru că la Lunghua ar fi fost o slabă activitate sexuală, ci din cauză că anticoncepţionalele erau

prea valoroase ca unităţi de schimb ca să fie folosite în scopuri neproductive. Cînd jucau poker, marinarii americani foloseau mormane de prezervative în chip de fise. Era o ironie dublă, după cum îl auzise Jim remarcînd pe doctorul Ransome, că valoarea lor continua să crească, deşi aproape toţi deţinuţii din lagăr erau fie impotenţi, fie sterili.

Basie inspectă prezervativele, avînd suspiciuni în privinţa condiţiei lor foarte vechi.

– De unde ai astea, Jim?

– Sînt bune, Basie. E cel mai bun tip.

– Zău aşa? Basie accepta adesea cunoştinţele lui Jim în domenii în care nu se pricepea. Poate te-ai uitat în dulapul medical al doctorului Ransome?

– N-au fost nici un fel de roşii, Basie. Raidul aerian le-a distrus.

– Piloţii ăia filipinezi... N-are importanţă. Spune-mi despre dulapul doctorului Ransome. Erau şi medicamente acolo, îmi închipui.

– Basie, erau o grămadă de medicamente. Iod, mercuricrom...

De fapt, dulapul era gol. Jim încercă să-şi amintească dulăpiorul cu doctorii din baia tatălui său şi denumirile stranii care însumau lumea misterioasă a trupului de adult.

– Erau... unguente... supozitoare.

– Supozitoare? Culcă-te, Jim. Ai obosit. Basie puse un braţ în jurul umerilor lui Jim. Amîndoi priviră pe fereastră la mulţimea de prizonieri care aşteptau camionul cu raţia întîrziată de la Shanghai. Nu te îngrijora, Jim, o să fie în curînd suficientă mîncare.

Uită toate discuţiile că japonezii au să ne reducă raţiile.

– Ar putea s-o facă, Basie. Sîntem o povară pentru ei.

– O povară? Doctorul Ransome te îngrijorează cu toate vorbele astea. Crede-mă, Jim, e nevoie de mult mai mult decît noi ca să-i împovăreze pe japonezi. Bagă mîna sub pernă şi scoase un cartof dulce, mic. Tu mănîncă asta pînă mă gîndesc ce treburi avem de făcut. Cînd termini, o să-ţi dau un *Reader's Digest* să-l iei cu tine la Blocul G.

– Ei, mulţumesc, Basie!

Jim devoră cartoful. Îi plăcea cămăruţa lui Basie. Abundenţa de obiecte, deşi erau nefolositoare, erau liniştitoare, ca şi abundenţa de cuvinte ale doctorului Ransome. Vocabularul latin şi termenii algebrici erau tot nefolositori, dar ajutau la crearea unei alte lumi. Încrederea lui Basie în viitor îl încuraja.

Cînd linse urmele de miez de pe degete, păstrînd coaja pentru seară, camionul militar sosi de la Shanghai cu raţia de alimente a deţinuţilor.

27

Execuţia

Doi soldaţi japonezi stăteau în spatele cabinei şoferului camionului, cu baionetele la armă, cu coapsele pierdute printre sacii de cartofi şi cereale. Totuşi, aplecîndu-se peste fereastra iui Basie, Jim putu observa că raţia fusese înjumătăţită. Era bucuros că veniseră ceva alimente, dar în acelaşi timp se simţea oarecum dezamăgit. O mulţime de cîteva sute de deţinuţi urmară camionul spre bucătărie, cu mîinile în buzunarele şorturilor zdrenţuite, bocănind cu saboţii lor de lemn. Cum s-ar fi comportat oare dacă ar fi fost camionul gol? Nici unul dintre deţinuţi, nici

măcar doctorul Ransome, nu părea în stare să-şi recapete forţele pentru ultimele etape ale războiului. Jim aproape că ar fi acceptat cu bucurie foamea, dacă ar fi văzut din nou lumina aceea curioasă pe care au adus-o cu ele avioanele *Mustang*.

În jurul lui, americanii îşi părăseau cămăruţele şi se înghesuiau la ferestre. Demarest arătă spre coloanele de fum care ieşeau din districtul docurilor în nordul Shanghai-ului. Deşi erau la peste şaisprezece kilometri depărtare, Jim putea auzi un huruit puternic peste orezăriile pustii, un tunet uitat care făcea ecou mult timp după ce explodaseră bombele. Sunetele bubuiau în geamuri, un vag ultimatum dat prizonierilor pasivi din Lunghua.

Jim cercetă cu privirea norii de fum, în căutarea unor urme de avioane americane. Nici unul dintre cele douăsprezece avioane *Zero* de pe Aeroportul Lunghua nu decolase ca să le intercepteze.

– Basie, să fie *B-29*?

– Asta-i, Jim. Bombardiere *Superfortress*, ceea ce noi numim arma de apărare a emisferei. Vin tocmai de la Guam.

– De la Guam, Basie...

Jim era impresionat de gîndul că aceste bombardiere cu patru motoare fac lungul drum peste Pacific, pentru a ataca docurile din Shanghai, unde el îşi petrecuse atîtea ore fericite jucîndu-se de-a v-aţi ascunselea. Avioanele *B-29* inspirau veneraţie. Uriaşele bombardiere, cu linie aerodinamică, însumau toată puterea şi graţia Americii. De obicei, bombardierele *B-29* zburau deasupra focului antiaerienei japoneze,

dar, cu două zile mai înainte, Jim văzuse un singur *Superfortress* traversînd orezăriile spre vestul lagărului, doar la vreo mie cinci sute de metri deasupra solului. Două dintre motoarele lui erau în flăcări, dar vederea acestui uriaş bombardier cu coada înaltă, curbată, îl convinsese pe Jim că japonezii au pierdut războiul. El văzuse echipaje americane capturate, care erau reţinute cîteva ore în casa paznicilor de la Lunghua. Ceea ce îl impresionase atît de mult era faptul că aceste maşini complexe erau manevrate de bărbaţi ca Tiptree, Cohen şi Dainty. Asta era America.

Jim se gîndi intens la bombardierele *B-29*. Voia să le îmbrăţişeze fuselajele argintii, să mîngîie carlinga motoarelor lor. Avionul *Mustang* era frumos, dar *Superfortress* aparţinea altei categorii de frumuseţe.

– Ia-o uşor, copile... Basie puse un braţ în jurul pieptului lui, care vibra. Ei sînt departe de Lunghua. O să te îmbolnăveşti.

– Mă simt bine, Basie. Războiul e aproape terminat, nu-i aşa?

– Aşa-i. Nu prea devreme pentru tine, Jim. Spune-mi, i-ai văzut vreodată la Shanghai pe Şoferii Diavolului?

– Sigur că da, Basie. I-am văzut trecînd printr-un zid de flăcări.

– Bine. Atunci, să ne calmăm şi să continuăm cu treburile noastre.

Timp de o oră, Jim fu ocupat cu sarcinile pe care i le dădu Basie. Mai întîi, trebuia să aducă apă din bazinul din spatele casei paznicilor. Cînd aduse vasul înapoi la Blocul E, Jim porni în căutarea combustibilu-

lui pentru sobă. Basie continua să insiste să-şi fiarbă apa de băut, dar lipsa de combustibil făcea lucrul acesta dificil. După ce adună cîteva beţe şi bucăţele de împletituri de paie, Jim cercetă cărările din jurul Blocului E, căutînd bucăţele de cocs înfipte în drumurile cu zgură. Chiar şi zgura dădea o căldură surprinzătoare.

După ce aprinse soba, Jim suflă peste flăcările leneşe. Puse bucăţelele de cocs în gura tubului de aeraj unde, după cum îi explicase doctorul Ransome, aerul se mişca mai repede. De îndată ce apa de băut începu să fiarbă, el decantă puţin lichid cenuşiu în gamela pe care o duse sus şi o lăsă să se răcească pe marginea ferestrei lui Basie. Adună hainele lui Basie şi spălă cămăşile murdare în apa rămasă. Acestea puteau fi lăsate o oră, în timp ce se ducea să stea la coadă pentru raţia lui Basie. Deţinuţii din Blocul E erau ultimii hrăniţi, în fiecare zi, iar bărbaţii stăteau la coadă la bucătărie. Jim se bucura întotdeauna de lunga aşteptare pentru raţia de cereale şi cartofi dulci a lui Basie şi se simţea şi el, în compania bărbaţilor, un bărbat în creştere. Şirurile de prizonieri transpiraţi, acoperiţi de ulceraţii şi de muşcături de ţînţari, emanau un miros ameţitor de agresiune, iar Jim îi putea înţelege pe paznicii japonezi care se temeau de ei. Cea mai mare parte a limbajului lor obscen îl depăşea, conversaţiile lor brutal de crude despre trupurile femeilor şi despre părţile lor ascunse dădeau impresia că aceşti masculi slăbiţi se provocau singuri, descriind ceea ce nu mai puteau face. Dar întotdeauna erau fraze de catalogat

şi de savurat, cînd stătea culcat în cămăruţa lui.

Cînd Jim se întoarse la Blocul E ducînd cămăşile lui Basie şi raţia iui de alimente, se simţi îndreptăţit să treacă de Demarest şi să şadă la picioarele priciului. Îl urmări pe Basie mîncînd cerealele şi mişcînd gărgăriţele încolo şi încoace, cum mişcă un negustor chinez bilele abacului.

– Am muncit din greu azi, Jim. Tatăl tău ar fi mîndru de noi. În ce lagăr ziceai că este?

– La Soochow. Şi mama mea. O să-i cunoşti în curînd.

Jim dorea ca Basie să fie prezent la reîntîlnirea lor, astfel încît stewardul de cabine să-l poată identifica, dacă părinţii lui nu l-ar recunoaşte.

– Mi-ar plăcea să mă întîlnesc cu ei, Jim. Dacă nu au plecat în altă parte...

Jim remarcă inflexiunea curioasă din vocea lui Basie.

– În altă parte?

– Păi, e posibil, Jim. Poate că japonezii îi vor muta pe oamenii din lagăre lîngă Shanghai.

– O să fim după război, atunci?

– Da, tu o să fii după război, aşa-i...

Basie ascunse cartoful dulce printre tigăile de sub prici. El scotoci printre pantofi şi rachetele de tenis, apoi scoase un exemplar din *Reader's Digest*. Răsfoi prin paginile murdare, care fuseseră citite de o duzină de ori de fiecare rezident din Blocul E. Straturi de benzi gumate grase, pătate cu sînge uscat şi puroi, ţineau coperta de cotorul ros.

– Jim, mai citeşti încă *Digest*-ul? Cel din august

1941 are cîteva lucruri bune...

Basie se bucura de fiecare moment al emoţiei lui Jim. Această aţîţare complicată făcea parte din ritual. Jim aştepta răbdător, dîndu-şi bine seama că Basie îl exploata, punîndu-l să muncească în fiecare zi, în schimbul vechilor reviste. Aceşti marinari comerciali plictisiţi vedeau că el era obsedat de tot ce era american şi, în modul lor amabil, îl ţineau în şah, raţionalizîndu-i vechile exemplare din *Life* şi *Collier's*, de care Jim avea nevoie tot atît de mult ca şi de cartofi dulci suplimentari. Revistele hrăneau o imaginaţie disperată.

Acest schimb inegal, muncă pentru reviste, făcea parte tot din încercarea conştientă a lui Jim de a face lagărul să funcţioneze, cu orice preţ. Activitatea îi ferea mintea de anumite temeri pe care încercase să şi le reprime, şi anume că anii de la Lunghua se vor încheia şi se va trezi construind din nou pista de aterizare. Lumina ce izbucnise din trupul arzînd al pilotului de pe *Mustang* fusese un avertisment pentru el. Atîta timp cît le făcea servicii lui Basie şi lui Demarest şi lui Cohen, mergînd la bucătărie, cărînd apă şi jucînd şah, Jim îşi putea păstra iluzia că războiul va dura la infinit.

Cu revista *Reader's Digest* în mînă, Jim se aşează pe treptele de la intrarea Blocului E. Se uită cu ochii

întredeschişi la soare, forţîndu-se să nu se uite prin pagini. Grupuri de deţinuţi stăteau pe balcoane, după masă. Umbra dintre stîlpi era rezervată celor bolnavi, care stăteau pe vine, ca familiile de cerşetori la intrările blocurilor de birouri din spatele Bund-ului la Shanghai.

Alături de Jim era un tînăr care fusese şef de etaj la magazinul universal al *Companiei Sincere*, iar acum era în ultimele stadii ale malariei. Cu trupul zguduit de febră, el şedea gol pe treptele de ciment şi urmărea cum actorii din Lunghua repetau programul concertului lor. Buzele lui albe, din care se scursese tot fierul, repetau o frază neauzibilă.

Jim se întrebă cum să ajute această figură scheletică. Îi oferi revista *Reader's Digest*, gest pe care îl regretă pe loc. Bărbatul apucă revista în mîini şi îi mototoli paginile, de parcă vorbele tipărite îi înflăcărau amintirile. Începu să cînte, cu voce aspră, care abia se auzea:

... Şi fete-atrăgătoare avem aici cu noi
De lagăr nu ne pasă...

Un şuvoi de urină incoloră curse între picioarele lui şi se prelinse în jos, pe trepte. Scăpă revista, pe care Jim o recuperă repede, înainte ca filele să se ude. Cînd Jim se îndreptă, auzi sirena de la casa paznicilor anunţînd raidul aerian. După cîteva secunde, înainte ca deţinuţii să alerge să se adăpostească, sirena se opri brusc. Fiecare se uită la cerul gol, aşteptîndu-se ca avioanele *Mustang* să vină bîzîind dinspre orezării.

Totuşi, sunetul sirenei semnală un spectacol cu

totul diferit. Patru soldaţi japonezi, printre care şi Kimura, ieşirā din casa paznicilor. Ei înconjurau un culi chinez care trāgea o ricşă şi care îl adusese pe unul dintre ofiţerii lor de la Shanghai. Încă epuizat de alergătura îndelungatā, omul lipāia cu sandalele lui de pai pe pāmîntul gol de pe terenul de adunare. Ţinea capul în jos, în timp ce trāgea de mînere şi se legāna în modul încordat al chinezilor înspāimîntaţi.

Soldaţii japonezi se aşezarā repede de o parte şi de alta. Nici unul dintre ei nu era înarmat, dar aveau beţe groase de lemn cu care loveau roţile ricşei şi umerii chinezului. Soldatul Kimura se duse în spatele ricşei şi dādu cu piciorul în scaunul de lemn, împingînd vehiculul peste picioarele acelui culi. În centrul terenului de adunare, Kimura şi un alt soldat apucarā ricşa şi o împinserā înainte, trîntindu-l pe culi la pāmînt.

Soldaţii începurā sā ţopāie în jurul ricşei sfārîmate. Soldatul Kimura dādu cu piciorul în roţi, împrāştiind spiţele. Ceilalţi cālcarā în picioare mînerele de lemn şi le rupserā. Împreunā, rāsturnarā vehiculul pe spate, împrāştiindu-i pernele.

Culi-ul îngenunche pe pāmînt, rîzînd cātre sine însuşi. În tācere, Jim putea auzi straniile sunete pe care le scoteau chinezii cînd ştiau cā vor fi omorîţi în curînd. În jurul terenului de adunare, sutele de deţinuţi priveau fārā sā se mişte. Bārbaţi şi femei şedeau în aşa-zise fotolii de punte, în faţa barācilor, sau stāteau pe treptele blocurilor-dormitoare. Actorii din Lunghua se oprirā din repetiţie. Nimeni nu vorbea în timp ce soldaţii japonezi se învîrteau în jurul ricşei, lovind cu

picioarele în scaune şi în carcasă, transformîndu-le în beţe de chibrituri. Din cutia de sub scaun, căzură o boccea cu cîrpe, un vas de cositor, un săculeţ plin cu orez şi un ziar chinezesc, toate posesiunile lumeşti ale culi-ului analfabet. El şedea între boabele de orez răspîndite pe jos şi începu să cînte mai tare, ridicîndu-şi faţa spre cer.

Jim netezi paginile revistei *Reader's Digest*, întrebîndu-se dacă să citească un articol despre Winston Churchill. Ar fi dorit să plece, dar, în jurul lui, deţinuţii stăteau nemişcaţi şi urmăreau terenul de adunare. Japonezii îşi îndreptară atenţia spre culi. Ridicîndu-şi beţele, îi dădu fiecare cîte o lovitură în cap, apoi plecară de parcă erau adînciţi în gînduri. Acum, lipsit de suflu, chinezul îşi cînta sieşi, în timp ce sîngele îi curgea din spate şi forma o baltă în jurul genunchilor lui.

Jim ştia că soldaţilor japonezi le trebuiau zece minute ca să-l omoare pe chinez. Deşi fuseseră zăpăciţi de bombardament şi de perspectiva sfîrşitului iminent al războiului, acum erau calmi. Întregul spectacol, precum şi lipsa armelor, intenţiona să le arate deţinuţilor britanici că japonezii îi dispreţuiesc, în primul rînd pentru că sînt prizonieri şi apoi pentru că nu îndrăznesc să se mişte nici un centimetru ca să-l salveze pe chinez.

Jim îşi dădu seama că japonezii aveau dreptate. Nici unul dintre deţinuţii britanici nu ar ridica un deget, nici măcar dacă toţi culii din China ar fi fost bătuţi de moarte în faţa lor. Jim asculta loviturile bîtelor şi strigătele înfundate cînd chinezul se îneca în sîngele

lui. Doctorul Ransome ar fi încercat, probabil, să-i oprească pe japonezi. Dar medicul avea grijă să nu se apropie niciodată de terenul de adunări.

Jim se gîndi la tema lui de algebră, pe care parţial o rezolvase în minte. Zece minute mai tîrziu, cînd japonezii se întoarseră la casa paznicilor, sutele de prizonieri se îndepărtară de terenul de adunare. Actorii din Lunghua îşi continuară repetiţia. Băgînd sub cămaşă revista *Reader's Digest*, Jim se întoarse la Blocul G pe alt drum.

Mai tîrziu, în seara aceea, cînd terminase coaja cartofului de la Basie, Jim stătea culcat pe priciul lui şi în cele din urmă deschise revista. În *Reader's Digest* nu erau reclame, ceea ce era o ruşine, dar Jim privi fotografia liniştitoare cu limuzina Packard prinsă de zidul cămăruţei sale. Ascultă convorbirea familiei Vincent cu vocea scăzută şi sughiţurile slabe ale tusei fiului lor. La întoarcerea sa de la Blocul E, Jim îl găsise pe băiat jucîndu-se pe podea cu broasca ţestoasă. Avusese loc o scurtă confruntare între Jim şi doamna Vincent, care încercase să-l oprească să pună din nou broasca ţestoasă în cutia de lemn de sub prici. Dar Jim a rămas pe poziţii, fiind sigur că doamna Vincent nu va încerca să se lupte cu el. Doamna Vincent urmări fără expresie cum soţul ei şedea pe pat, uitîndu-se fix, în modul lui disperat, la pumnii ridicaţi ai lui Jim.

28

O evadare

– S-o fi terminat războiul, domnule Maxted?

În jurul lui Jim, în timp ce aştepta la uşa bucătăriei, prizonierii dădeau deoparte cărucioarele de alimente şi strigau şi arătau spre porţi. Sirena de încetare a alarmei răsuna peste lagăr ca plînsul unei păsări sfărîmate care încerca să se ascundă de bombardamentul american. Cu braţele pe umerii celorlalţi, prizonierii îi urmăreau pe soldaţii japonezi părăsind casa paznicilor. Fiecare dintre cei treizeci de bărbaţi îşi purta puşca avînd baioneta fixată şi un sac de pînză cu obiectele personale. Printre saltelele din pai

împletit şi armuri kendo, erau două bîte de baseball, perechi de pantofi de sport atîrnau de şireturi şi un gramofon portabil, toate obţinute de la deţinuţi în schimbul ţigărilor, alimentelor şi informaţiilor în legătură cu alte lagăre.

– Se pare că micii tăi prieteni pleacă, Jim. Domnul Maxted îşi trecu degetele murdare peste coaste căutînd şuviţe desprinse de piele. Se uita la ele cu ochii întredeschişi în soarele de august, de parcă rătăcea bucăţi din el însuşi prin tot lagărul. Am să-ţi ţin locul, dacă vrei să-l saluţi pe soldatul Kimura.

– Îmi ştie adresa, domnule Maxted. Mie nu-mi place să-mi iau rămas bun. Probabil că vor veni înapoi după-amiază, cînd vor constata că nu au unde să se ducă.

Nevrînd să-şi piardă locul în fruntea cozii de la bucătărie, unde el şi domnul Maxted aşteptaseră din zori, Jim se căţără pe căruciorul de mîncare. Pe deasupra capetelor bărbaţilor din faţa sa, îi urmări pe japonezi trecînd în şir prin porţile lagărului. Se aliniară pe şosea, cu spatele la fuselajul ars al unui avion japonez care zăcea în orezării la circa o sută de metri mai încolo. Avionul bimotor fusese doborît cu două zile mai înainte, cînd decola de pe Aeroportul Lunghua, fiind rupt în două de mitralierele avioanelor de luptă *Linghtning* care se ridicaseră fără avertizare din întinderile pustii.

Cum se balansa pe cărucior, Jim îl putu vedea pe soldatul Kimura uitîndu-se neliniştit spre orizontul de la răsărit de unde apăreau avioanele americane neînfricate ca nişte bucăţele din soare. Chiar şi în

lumina caldă de august, faţa lui Kimura avea consistenţa ştearsă de ceară rece. El îşi linse degetele şi îşi şterse obrajii cu scuipat, nervos că părăsea lumea sigură a lagărului Lunghua. Înaintea lui, grupul de ţărani chinezi şedea pe iarbă. Ei se uitau fix la porţile care îi respinseseră atîtea luni, iar acum erau nepăzite. Jim era sigur că aceşti chinezi flămînzi, în universul lor de moarte, nu puteau înţelege rostul unei porţi deschise.

Jim se uita la spaţiul nepăzit dintre stîlpi. Şi lui îi venea greu să accepte că va fi în curînd capabil să treacă pe poartă, spre libertate. Soldatul din turnul de pază coborî pe scară, pînă la acoperişul casei paznicilor, cu mitraliera prinsă de curelele de pe umeri. Sergentul Nagata ieşi din casa paznicilor şi se alătură oamenilor săi în afara lagărului. De la dispariţia comandantului, în confuzia de săptămîna trecută, sergentul fusese ofiţerul japonez cel mai mare în grad din lagăr.

– Domnule Maxted, sergentul Nagata pleacă – războiul chiar s-a terminat!

– S-a terminat într-adevăr, Jim? Nu cred că putem suporta asta...

Săptămîna trecută, cînd zvonurile despre sfîrşitul războiului străbătuseră în fiecare oră lagărul, domnul Maxted găsise buna dispoziţie a lui Jim tot mai obositoare. Cînd îşi făcea treburile alergînd pe cărări, Jim striga fiecărui trecător şi le făcea semne deţinuţilor care se odihneau în faţa barăcilor, sărea excitat printre morminte în cimitirul spitalului, cînd avioanele americane treceau peste lagăr, toate astea ca parte a

încercărilor sale de a-şi ascunde neliniştile faţă de lumea ce avea să fie dincolo de lagăr. Doctorul Ransome îl pălmuise de două ori.

Totuşi, acum, cînd războiul se terminase, se simţea surprinzător de calm. Curînd îi va vedea pe mama şi pe tatăl lui, se va întoarce în casa din Amherst Avenue, la acel univers uitat al servitorilor şi al maşinilor Packard şi la parchetul lustruit. În acelaşi timp, Jim se gîndi că prizonierii *ar trebui* să sărbătorească, să-şi arunce în aer saboţii de lemn, să pună mîna pe sirena de alarmă aeriană şi să o facă să sune la avioanele americane care vor veni. Dar prea mulţi dintre ei erau ca domnul Maxted, se uitau tăcuţi la japonezi. Păreau trişti şi prudenţi, bărbaţii aproape goi în şorturile lor zdrenţăroase, femeile în rochii de plajă spălăcite şi rochii de bumbac peticite, cu ochii lor de bolnavi de malarie, incapabili să privească lumina libertăţii. Expuşi luminii care parcă pătrundea în lagăr prin porţile deschise, aveau trupurile încă şi mai întunecate şi mai subţiate, iar pentru prima dată arătau de parcă erau vinovaţi de o crimă.

Zvonurile şi confuzia epuizaseră pe toată lumea din Lunghua. În luna iulie, atacurile aeriene ale americanilor deveniseră aproape continue. Valuri de avioane *Mustang* şi *Lightning* zburau venind de la bazele aeriene din Okinawa, lovind aeroporturile din jurul Shanghai-ului, atacînd forţele japoneze concentrate la gurile rîului Yanghtze. Din balconul ruinat al sălii de întrunire, Jim fu martorul distrugerii maşinii de război japoneze, de parcă ar fi urmărit un film de război din cercul *Teatrului Cathay*. Casele cu apar-

tamente din Concesiunea Franceză erau ascunse de sute de coloane de fum care se ridicau din camioanele şi maşinile cu muniţii în flăcări. Temîndu-se de avioanele *Mustang*, convoaiele japoneze se mişcau doar cînd se întuneca, iar zgomotul motoarelor îi ţinea pe toţi treji, noapte de noapte. Sergentul Nagata şi paznicii abandonaseră orice încercare de a patrula în perimetrul lagărului, de teama de a nu fi împuşcaţi de poliţia militară care supraveghea convoaiele.

Spre sfîrşitul lui iulie, aproape orice rezistenţă a japonezilor faţă de bombardierele americane încetase. Un singur tun antiaerian, urcat pe terasa superioară a Pagodei Lunghua, continua să tragă spre avioanele care se apropiau, dar bateriile din jurul pistei fuseseră retrase ca să apere docurile din Shanghai. În aceste ultime zile ale războiului, Jim îşi petrecuse ore în şir în sala de întrunire, aşteptînd bombardierele *Superfortress* care zburau sus şi în ale căror aripi şi fuselaje argintii investise atît de mult din imaginaţia sa. Spre deosebire de avioanele *Mustang* şi *Lightning*, care treceau ca nişte maşini de curse peste orezării, bombardierele *B-29* apăreau fără avertizare pe cerul de deasupra capului său, de parcă ar fi fost chemate de mintea flămîndă a lui Jim. Tunetul lor tot mai puternic înainta peste pămînt dinspre docurile de la Nantao. Un vas japonez de trupe era aplecat pe bancurile de nisip, bombardat din nou şi din nou, pînă cînd Jim putu vedea lumina zilei prin suprastructura lui.

Cu toate astea, pista de ciment de la Aeroportul Lunghua rămînea intactă. Printr-un efort eroic,

inginerii japonezi continuau să astupe craterele după fiecare raid, de parcă s-ar fi aşteptat ca o flotilă de salvare să sosească din Insulele de Acasă. Albeaţa pistei îl emoţiona pe Jim, suprafaţa ei albită de soare amestecată cu oasele calcinate ale chinezilor morţi şi, poate, chiar cu propriile sale oase într-o moarte care ar fi putut avea loc. Nerăbdător, el aştepta ca japonezii să-şi facă ultimul act de rezistenţă.

Această confuzie de loialităţi, teama de ce se va întîmpla cu ei odată ce japonezii vor fi învinşi, afecta pe fiecare om din lagăr. Adesea, deţinuţii ameţiţi care stăteau pe vine în afara barăcilor, scoteau urale cînd un avion *B-29* era lovit şi cădea în afara formaţiei sale. Doctorul Ransome a avut dreptate cînd a prezis că aprovizionarea cu alimente a lagărului Lunghua va înceta curînd. O dată pe săptămînă, un singur camion sosea de la Shanghai cu cîţiva saci de cartofi stricaţi şi cereale pentru hrana animalelor, adunate din hambare, pline de gărgăriţe şi murdărie de şobolani. Între prizonierii care stăteau la coadă pentru micile lor raţii, izbucniră bătăi. Iritaţi, văzîndu-l pe Jim aşteptînd toată ziua la uşile bucătăriei, un grup de englezi din Blocul E îl împinseră la o parte şi îi răsturnară căruciorul de fier. De atunci, ceruse ajutorul domnului Maxted, cicălindu-l pe arhitect pînă cînd îl scotea de pe pricinul lui.

În ultima săptămînă din iulie, ei urmăriră împreună şoseaua spre Shanghai, sperînd că nu fusese atacat camionul cu alimente de *Mustang*-urile care zburau la mică altitudine. În acele zile de foame, Jim descoperi că majoritatea deţinuţilor din Blocul G adunaseră tacit

mici rezerve de cartofi şi că el şi domnul Maxted, care se oferiseră ca voluntari să ridice raţiile zilnice, erau printre puţinii care nu plănuiseră nimic pentru viitor.

Jim şedea pe priciul său, cu farfuria goală în mînă, şi se uita la familia Vincent care împărţeau un cartof rînced. Ei ronţăiau miezul cu dinţii lor îngălbeniţi. În cele din urmă, doamna Vincent îi dădu o bucăţică mică de coajă. Îi era oare teamă că Jim îl va ataca pe soţul ei? Din fericire, Jim era hrănit din modestele rezerve pe care doctorul Ransome le acumulase de la pacienţii muribunzi.

Dar, pe la 1 august, chiar şi aceste rezerve se terminaseră. Jim şi domnul Maxted cutreierau lagărul cu căruciorul lor, de parcă sperau că o cantitate de orez sau de cereale s-ar putea materializa sub picioarele turnului de apă sau printre mormintele cimitirului. Odată, domnul Maxted îl surprinse pe Jim uitîndu-se la oasele de la încheietura mîinii doamnei Hug, care ieşiseră din mormînt, la fel de albe ca şi pista de aterizare de pe Aeroportul Lunghua.

Pentru Jim, un vid curios înconjura lagărul. Timpul încetase să mai existe la Lunghua, iar mulţi dintre prizonieri erau convinşi că războiul se terminase deja. La 2 august, după zvonul că ruşii intraseră în război împotriva Japoniei, sergentul Nagata şi soldaţii lui se retraseră în casa paznicilor şi nu mai patrulară în jurul gardului, abandonînd lagărul deţinuţilor. Grupuri de prizonieri britanici trecură printre sîrme şi umblară prin jurul orezăriilor din apropiere. Părinţii stăturã cu copiii lor pe movilele funerare, arătînd cu mîna spre turnul de pază şi spre dormitoare, de parcă ar fi văzut

lagărul pentru prima dată. Un grup de bărbaţi, condus de domnul Tulloch, mecanic la *Agenţia Packard* din Shanghai, o porni peste cîmpuri, avînd intenţia să meargă pe jos pînă în oraş. Alţii se adunară în jurul casei paznicilor, rîzînd de soldaţii japonezi care se uitau la ei pe fereastră.

În cursul zilei, Jim fu confuz în legătură cu vizibila prăbuşire a ordinii în lagăr. Nu voia să creadă că războiul se terminase. El se strecură prin gard şi stătu cîteva minute la cursele pentru fazani, apoi se întoarse în lagăr şi şezu singur în balconul sălii de întrunire. În cele din urmă, ironizîndu-se, se duse să-l caute pe Basie. Dar marinarii americani nu le mai primeau pe vizitatoarele lor şi baricadaseră uşile dormitoarelor. Basie îl strigă pe Jim, atrăgîndu-i atenţia să nu părăsească lagărul.

Din păcate, speranţa în sfîrşitul războiului avu viaţă scurtă. Pe înserat, o coloană motorizată de trupe japoneze trecu pe lîngă lagăr în drum spre Hangchow. Poliţia militară aduse înapoi la casa paznicilor grupul de şase englezi care încercaseră să meargă pe jos la Shanghai. Rău bătuţi, au zăcut inconştienţi pe treptele casei paznicilor. Cînd sergentul Nagata a permis să fie duşi pe priciurile lor, ei au descris terenul confuz de la sud şi vest de Shanghai, miile de ţărani disperaţi, mînaţi înapoi la oraş de japonezii în retragere, şi bande de jefuitori şi de soldaţi flămînzi din armatele regimului marionetă, lăsaţi să se hrănească singuri.

În ciuda acestor pericole, chiar a doua zi, Basie, Cohen şi Demarest au evadat din Lunghua.

Deţinuţii înaintară spre casa goală a paznicilor, cu saboţii bocănind pe aleea de zgură. Împins de bărbaţii aproape goi,Jim se ţinea strîns de mînerele cărucioruluí de fier. Ceilalţi deţinuţi îşi abandonaseră cărucioarele, dar Jim era hotărît să nu fie prins afară din rînd, cînd aveau să sosească raţiile de alimente cu camionul. Nu mîncase din după-amiaza precedentă. Deşi deţinuţii erau gata să ocupe casa paznicilor, el nu se putea gîndi la nimic altceva decît la mîncare.

Un grup de britanice şi de belgiene stăteau la porţi, strigînd prin sîrme la şirul de soldaţi japonezi de pe drum. Împovăraţi de puşti şi de sulurile cu saltelele de dormit, tremurau în soarele de august. Soldatul Kimura privea cu regret la orezăriile pustii, de parcă ar fi dorit să se întoarcă în lumea sigură a lagărului.

Pete de scuipat luminau praful din jurul ghetelor rupte ale soldaţilor. Răcorindu-şi furia de ani de zile faţă de foştii paznici, femeile scuipau printre sîrme, strigînd şi rîzînd. O belgiană începu să urle în japoneză, rupînd bucăţi de pînză decoloratã din mînecile rochiei ei de stambă şi aruncîndu-le la picioarele soldaţilor.

Jim se agăţă de cărucior, trăgînd de mînere, cînd domnul Maxted, obosit, încercă să se aşeze pe barele de lemn. El se simţea detaşat de femeile care scuipau şi de bărbaţii lor excitaţi. Unde oare era Basie? De ce

oare evadase el? În ciuda zvonurilor că războiul se terminase, pe Jim îl surprinsese că Basie a părăsit Lunghua şi se expune tuturor nesiguranţelor. Stewardul de cabine era prea precaut, nu era niciodată primul care să încerce un lucru nou sau să-şi pună în joc modesta sa securitate. Jim bănui că auzise vreun mesaj de avertizare la aparatul secret de radio. Îşi abandonase cămăruţa plină de comori adunate cu greu ani de zile, pantofii, rachetele de tenis şi sutele de prezervative.

Jim îşi aminti că Basie vorbise despre deţinuţii unor lagăre de lîngă Shanghai care fuseseră mutaţi în altă parte. Oare îl avertiza că era momentul să plece înainte ca japonezii să înnebunească, aşa cum se întîmplase la Nanking în 1937? Japonezii îşi ucid întotdeauna prizonierii, înainte de ultima împotrivire. Dar Basie greşise; în acest moment probabil că zăcea mort într-un şanţ, ucis de bandiţi.

Faruri străluciră de-a lungul şoselei spre Shanghai. Ştergîndu-şi bărbiile, femeile se retraseră de la sîrma ghimpată. Mărgele de scuipat le stăteau pe sîni. O maşină oficială japoneză se apropia, urmată de un convoi de camioane militare, fiecare încărcat cu soldaţi înarmaţi. Unul dintre camioane se oprise deja şi un pluton de soldaţi săriră jos pe şosea, apoi alergară peste orezăriile secate de lîngă perimetrul vestic al lagărului. Cu baionetele la armă, luară poziţia cu faţa spre sîrme.

Tăcuţi acum, sutele de prizonieri se întoarseră să se uite la ei. Un al doilea pluton de poliţie al forţelor aeriene traversa canalul care separa Aeroportul

Lunghua de lagăr. Spre est, cotitura lungă a rîului Whangpoo completa cercul cu nenumăratele lui golfuleţe şi şanţuri de irigaţii.

Convoiul ajunse la lagăr, farurile reflectîndu-se în scuipatul prăfuit. Soldaţi înarmaţi săriră jos, cu baionetele fixate la puşti. După uniformele şi echipamentele noi, Jim putea vedea că aceste trupe de securitate erau o unitate specială de cîmp a jandarmeriei japoneze. Ei se mişcară repede prin porţi, luînd poziţie în afara casei paznicilor.

Prizonierii se retraseră, înghesuindu-se unii în alţii ca oile. Prins de retragere, Jim fu dat jos de pe cărucior de valul de trupuri. Un caporal japonez, un bărbat mărunt dar puternic, al cărui revolver Mauser se mişca din talie ca o măciucă, apucă mînerele căruciorului şi îl împinse spre porţi. Jim era gata să fugă înainte şi să smulgă mînerele de la japonez, dar domnul Maxted îl prinse de braţe.

– Jim, pentru Dumnezeu... Lasă-l!

– Dar – e căruciorul Blocului G! Au să ne omoare, domnule Maxted?

– Jim... o să-l găsim pe doctorul Ransome.

– Oare vine camionul cu raţia?

Jim îl împinse la o parte pe domnul Maxted, obosit să trebuiască să sprijine această figură bolnavă.

– Mai tîrziu, Jim. Poate o să vină mai tîrziu.

– Nu cred că o să vină camionul cu raţia.

În timp ce soldaţii japonezi îi împingeau pe deţinuţi spre terenul de adunare, Jim urmări gărzile patrulînd pe lîngă sîrmele ghimpate. Văzîndu-i din nou pe japonezi, îi reveni încrederea. Perspectiva de a fi ucis

îl excită; după nesiguranţele din săptămîna trecută, el salută orice sfîrşit. În ultimele cîteva momente, ca şi acel culi cu ricşa care îşi cîntase sieşi, ei îşi vor da pe deplin seama de situaţia lor. Orice s-ar întîmpla, el va supravieţui. Se gîndi la doamna Philips şi la doamna Gilmour şi la discuţia lor despre momentul exact în care sufletul părăseşte trupul celor ce mor. Sufletul lui Jim îi părăsise deja trupul şi nu mai avea nevoie de oasele lui firave şi de bubele deschise. El era de fapt mort, la fel ca şi domnul Maxted şi ca doctorul Ransome. Toţi cei din Lunghua erau morţi. Era absurd că nu înţeleseseră lucrul ăsta.

Ei stăteau pe marginea cu iarbă, în spatele gloatei de prizonieri care umpleau acum terenul de adunare. Jim începu să se clatine, uşurat că înţelesese adevăratul sens al războiului.

– Nu-i nevoie să ne omoare, domnule Maxted...

– Bineînţeles că nu, Jim.

– Domnule Maxted, nu au nevoie, pentru că...

– Jim! Domnul Maxted îl înghionti pe Jim, apoi apăsă capul băiatului la pieptul lui uscat. Aminteşte-ţi că eşti englez.

Circumspect, Jim îşi şterse zîmbetul de pe faţă. Se calmă, apoi îşi scoase umerii din îmbrăţişarea domnului Maxted. Momentul umorului trecuse, dar înţelegerea adevăratei lor situaţii şi sentimentul lui de a fi departe de el însuşi, rămaseră. Preocupat de domnul Maxted, care lăsa să picure o flegmă uleioasă pe pămînt în faţa picioarelor sale goale, Jim puse un braţ în jurul şoldurilor lui osoase. Îi părea rău pentru fostul arhitect, amintindu-şi tururile lor cu maşina

Studebaker pe la cluburile de noapte ale Shanghai-ului şi era trist că acesta putea fi atît de demoralizat, încît tot ce putuse face ca să-l îmbărbăteze pe Jim era să-i amintească faptul că era englez.

În afara casei paznicilor, unde se instalase comandantul unităţii de jandarmerie, şefii de blocuri vorbeau cu un sergent japonez. Doctorul Ransome, cu faţa trasă, cu pălăria de culi în mînă, cu umerii lăsaţi şi cămaşă de bumbac, stătea lîngă ei. Doamna Pearce intră în casa paznicilor, netezindu-şi părul şi faţa, dînd deja ordine unui soldat în japoneza ei rapidă.

Prizonierii din fruntea mulţimii se întoarseră alergînd spre terenul de adunare, strigînd către ceilalţi.

– Un singur bagaj! Toată lumea aici, peste o oră!

– Plecăm la Nantao!

– Toată lumea afară! Înşiraţi-vă lîngă poartă!

– Raţiile voastre sînt la Nantao!

– Un singur bagaj!

Deja perechile de misionari stăteau pe treptele Blocului G, cu bagajul în mînă, de parcă ar fi simţit cumva mişcarea următoare. Uitîndu-se la ei, Jim se linişti singur la gîndul că lagărul era doar mutat, nu închis.

– Haide, domnule Maxted, ne întoarcem la Shanghai!

Îl ajută pe bărbatul slăbit să se ridice în picioare şi îl conduse printre sutele de prizonieri care alergau. Cînd Jim ajunse în camera lui, constată că doamna Vincent împachetase deja. Cum fiul ei dormea pe priciul lui, ea stătea la fereastră, urmărindu-l pe soţul ei care se întorcea de pe terenul de adunare. Jim vedea că ea începuse să lepede toate amintirile despre lagăr.

– Plecăm, doamnă Vincent. Mergem la Nantao.

– Atunci o să trebuiască să-ţi faci bagajul. Ea aştepta ca el să plece înainte ca ea să poată rămîne singură în cameră ultimele cîteva minute.

– Aşa-i. Eu am fost la Nantao, doamnă Vincent.

– Şi eu am fost. Nu pot să-mi imaginez de ce ar vrea japonezii să ne ducem acolo din nou.

– Raţiile noastre sînt acolo, într-o magazie.

Jim se gîndea deja dacă să-i ducă valiza doamnei Vincent. Trebuiau făurite noi alianţe, iar trupul subţire dar cu şolduri mari, al doamnei Vincent ar putea avea mai multă vitalitate decît al domnului Maxted. Cît îl privea pe doctorul Ransome, el avea să fie ocupat cu pacienţii lui, dintre care cei mai mulţi aveau să înceapă în curînd să moară.

– Am să-mi văd părinţii în curînd, doamnă Vincent.

– Mă bucur. Cu cea mai blîndă ironie ea întrebă: Crezi că au să- mi dea o recompensă?

Încurcat, Jim lăsă capul în jos. În timpul bolii, el încercase în mod greşit să o mituiască pe doamna Vincent cu promisiunea unei recompense, dar îl intriga faptul că ea putea vedea umor în refuzul de a ridica măcar un deget ca să-l ajute. Jim ezită, înainte

de a părăsi camera. Locuise cu doamna Vincent aproape trei ani şi încă îşi dădea seama că o place. Ea era una dintre puţinele persoane din lagărul Lunghua care aprecia umorul întregii situaţii.

Încercînd să facă la fel ca ea, el zise:

– O recompensă? Doamnă Vincent, nu uitaţi că sînteţi englezoaică.

29

Marşul spre Nantao

Asemănător cu migrarea unui carnaval zdrenţăros de ţară, marşul de la lagărul Lunghua spre docurile din Nantao începu două ore mai tîrziu. De la locul lui din fruntea coloanei, Jim urmări adunarea deţinuţilor. Sub privirea plictisită a jandarmilor japonezi, deţinuţii păşiră cu precauţie prin porţi, bărbaţii încărcaţi cu geamantane şi pături rulate, femeile cu boccele de haine zdrenţuite adunate în coşuri de paie. Toţi cărau în spinare copii bolnavi, în timp ce mamele îi ţineau pe cei mai mici de mînă. Cum stătea în spatele maşinii oficiale japoneze, care avea să conducă

marşul, Jim fu surprins să vadă multe lucruri personale care rămăseseră pe sub priciuri atîţia ani la Lunghua.

Se părea că, înainte de a fi fost internaţi, recreerea fusese pentru prizonieri, în mod clar, printre priorităţile lor, cînd îşi făcuseră bagajele. Dat fiind că îşi petrecuseră anii de pace din Extremul Orient pe terenurile de tenis şi de cricket, se aşteptaseră încrezători că anii de război vor trece în acelaşi mod. Zeci de rachete de tenis atîrnau de mînerele valizelor, mai erau bastoane de cricket şi undiţe de pescuit, ba chiar şi un set de crose de golf legate de costumele de Pierrot, cărate de domnul şi doamna Wentworth. În zdrenţe şi subnutriţi, prizonierii se tîrau pe şosea cu saboţii lor de lemn şi se încadrau într-o procesiune de vreo trei sute de metri lungime. Efortul de a-şi căra bagajele începuse deja să se resimtă, iar una dintre ţărăncile chineze din afara porţilor strîngea acum în mîini o rachetă de tenis.

Sprijinindu-se de vehiculele lor, soldaţii şi ofiţerii de jandarmi priveau fără comentarii. Bine hrăniţi şi bine echipaţi, aceşti militari de securitate, atît de temuţi de chinezi, erau cei mai puternici bărbaţi pe care îi văzuse Jim în timpul războiului. Totuşi, de data asta, păreau, în mod curios, că nu sînt grăbiţi. Îşi fumau ţigările în lumina fierbinte a soarelui, se uitau la puţinele avioane americane de recunoaştere şi nu făceau nici o încercare să-i maltrateze pe deţinuţi sau să-i grăbească. Două camioane intrară pe poartă şi dădură un ocol lagărului, adunînd bolnavii din spital şi pe acei deţinuţi din blocurile-dormitoare care erau

prea bolnavi ca să se mişte.

Jim şedea pe cutia lui de lemn, încercînd să-şi adapteze ochii şi mintea la perspectiva lumii din afara lagărului. Actul de a trece prin poartă fără a fi oprit fusese o experienţă ameţitoare, iar Jim fu suficient de descumpănit pentru a se strecura înapoi în lagăr, sub pretextul că îşi leagă şireturile de la pantofi. Liniştindu-se, bătu cu palma în cutia de lemn ce conţinea averea sa – manualul de latină, haina de şcoală, reclama pentru maşinile Packard şi mica fotografie din ziar. Acum, cînd avea să-i vadă pe mama şi pe tatăl lui, cei adevăraţi, se gîndise să rupă fotografia cu perechea necunoscută din faţa Palatului Buckingham, care îi ţinuse loc de părinţi atît de mulţi ani. În ultimul moment, ca o măsură de precauţie, strecurase totuşi fotografia în cutie.

Ascultă plînsul copiilor obosiţi. Deja, unii oameni şedeau pe drum, încercînd să-şi apere feţele de roiul muştelor care evacuaseră lagărul şi se mutaseră spre trupurile transpirate de pe cealaltă parte a gardului de sîrmă. Jim se uită înapoi spre Lunghua. Terenul cu orezării şi canale din jurul lagărului şi drumul de întoarcere la Shanghai, care fuseseră atît de reale văzute prin gard, păreau acum fantomatice şi prea luminoase, parte a unui peisaj de halucinaţie.

Jim strînse din dinţi, ceea ce îi provoca durere, hotărînd să întoarcă spatele lagărului. Îşi aminti de rezervele de alimente din magaziile din Nantao. Era important să rămînă în fruntea convoiului şi, dacă va fi posibil, să se facă plăcut celor doi soldaţi japonezi de lîngă maşina oficială. Jim se gîndea la toate astea,

cînd o siluetă aproape goală, în şort zdrenţăros şi cu o pereche de saboţi de lemn, îl ajunse.

– Jim... m-am gîndit că am să te găsesc aici. Domnul Maxted îşi ridică faţa palidă spre soare. O transpiraţie fină de malarie îi acoperea pieptul şi fruntea. Îşi frecă murdăria din spaţiul dintre coaste, de parcă voia să-şi expună pielea ca de ceară la lumina vindecătoare. Deci asta am tot aşteptat noi...

– Nu ţi-ai adus bagajul, domnule Maxted.

– Nu, Jim. Nu cred că am să mai am nevoie de bagaj. Cred că trebuie să găseşti că e straniu aici afară.

– Acum nu mai găsesc că e straniu.

Jim se uită cu precauţie la cîmpul deschis, perspectiva sa nesfîrşită fiind întreruptă doar de movilele funerare şi canalele ascunse. Se părea că aceşti soldaţi japonezi ar fi oprit timpul în loc.

– Domnule Maxted, crezi că Shanghai-ul s-a schimbat?

Un zîmbet şters, aprins de amintirea unor zile mai fericite, trecu scurt peste chipul domnului Maxted.

– Jim, Shanghai-ul nu se va schimba niciodată. Nu te îngrijora, o să-ţi aminteşti de mama şi de tatăl tău.

– Mă gîndeam la asta, recunoscu Jim.

Cealaltă problemă era domnul Maxted. Jim venise în fruntea coloanei, în parte ca să fie primul la coada pentru raţie, cînd aveau să ajungă la Nantao, dar şi ca să se elibereze de toate datoriile pe care lagărul i le impusese. Pentru că era singur, fusese obligat să facă prea multe servicii, în schimbul unor favoruri care rareori se materializaseră. Era clar că domnul Maxted

avea nevoie de ajutor şi că spera că se va putea sprijini de Jim.

Refuzînd cu încăpăţînare să coopereze, Jim şedea pe cutia lui de lemn, gîndindu-se la domnul Maxted, în timp ce arhitectul se clătina lîngă el. Mîinile lui palide, aproape roase de tot de luni de zile de împins la cărucior, atîrnau în lături ca două steaguri albe. Oasele lui erau ţinute laolaltă mai mult de amintirile sale despre barurile şi piscinele din perioada cînd era mai tînăr. Domnul Maxted murea de inaniţie ca şi mulţi dintre bărbaţii şi femeile din procesiune. Dar îi amintea lui Jim de soldatul britanic muribund din cinematograful în aer liber.

În şanţ, lîngă marginea cu iarbă, zăcea cilindrul cenuşiu al unui rezervor de *Mustang*. Căutînd o cale oarecare de a-l părăsi pe domnul Maxted, Jim era gata să traverseze şoseaua, cînd o izbucnire de fum fierbinte ieşi din ţeava de eşapament a maşinii japoneze. Sergentul japonez se ridică în picioare pe scaunul din faţă, făcîndu-le semne tuturor să meargă mai departe. Soldaţi înarmaţi înaintau pe şosea de ambele părţi ale coloanei, strigînd la prizonieri.

Se auzea un bocănit de saboţi, de parcă sute de pachete de cărţi de lemn erau amestecate şi împărţite. Jim făcu un pas înainte, ţinînd cutia de lemn în mînă, iar pantofii îi străluceau în soarele fierbinte de pe Yangtze. Făcu semn cu mîna către sergentul japonez şi o porni hotărît pe şoseaua de pămînt, cu ochii fixaţi spre faţadele galbene ale clădirilor cu apartamente din Concesiunea Franceză, care se ridicau ca un miraj din canale şi orezării.

Ghidîndu-se după roiul de muşte care dansa deasupra capetelor lor, prizonierii se mişcau de-a lungul şoselei de ţară, spre Nantao. Peste movilele funerare şi vechile tranşee, se auzea zgomotul avioanelor americane care bombardau docurile şi staţiile de triaj din nordul Shanghai-ului. Tunetul bubuia la suprafaţa orezăriilor inundate. Focul antiaerienei lumina ferestrele clădirilor de birouri de-a lungul Bund- ului şi aprindea firmele de neon moarte – *Shell, Caltex, Soccony Vacuum, Philco* – fantome trezite ale marilor companii internaţionale care dormiseră în timpul războiului. La vreo cinci sute de metri mai spre vest, era principala şosea spre Shanghai, încă aglomerată de camioane japoneze şi artilerie de cîmp care se îndreptau spre oraş. Zgomotul motoarelor lor zumzăia ca o durere prin pămîntul stoic.

Jim mergea în fruntea convoiului încercînd să-i asculte pe bărbaţii şi pe femeile din spatele lui. Tot ce putea auzi era răsuflarea lor, de parcă experienţa libertăţii îi lăsase muţi. Jim îşi ignoră propria respiraţie zgomotoasă. În ciuda activităţii necontenite la Lunghua, el nu avusese o sarcină asemănătoare acestui drum, împovărat de cutia lui de lemn. În prima oră, era prea preocupat de epuizarea domnului Maxted, ca să o observe pe a sa proprie. Dar, îndată ce ajunseră la linia de cale ferată Shanghai – Hangchow, domnul Maxted fu obligat să se oprească, învins de mica pantă care ducea,la trecerea de nivel.

– Jim, urcăm... parcă ar fi dealurile din Shanghai.

– Ar trebui să mergem mai departe, domnule

Maxted.

– Da, Jim... eşti ca şi tatăl tău.

Jim rămase cu domnul Maxted, supărat pe el, dar nu-l putea ajuta. Domnul Maxted stătea în mijlocul drumului cu mîinile în şolduri, ca nişte toarte de vas, dînd din cap spre oamenii care treceau pe lîngă el. Îl bătu pe Jim pe umăr şi îi făcu semn să meargă înainte.

– Du-te, Jim. Du-te în fruntea şirului.

– Am să-ţi ţin locul, domnule Maxted.

Deja, cîteva sute de oameni îl depăşiseră pe Jim şi îi trebui o jumătate de oră ca să ajungă din nou în fruntea coloanei. După cîteva minute, rămase în urmă, iar plămînii îl dureau cînd trăgea în piept aerul umed. Doar halta prelungită la un punct de control al canalului îl salvă să nu trebuiască să i se alăture domnului Maxted.

Ajunseseră la un canal industrial, care mergea spre vest, de la rîu pînă la Soochow. Doi tineri soldaţi japonezi, uitaţi de război, păzeau amplasamentul cu saci de nisip lîngă podul de lemn. Feţele lor erau la fel de trase ca şi cele ale prizonierilor, ai căror saboţi se tîrau peste scîndurile ghintuite. În timp ce camioanele se strecurau peste lemnele putrede, cei o mie opt sute de prizonieri se aşezară pe mal, ocupînd iarba înaltă pe o distanţă de vreo două sute cincizeci de metri. În jurul lor îşi puseseră bagajele, valizele, rachetele de tenis şi bastoanele de cricket. Ca nişte spectatori somnoroşi la o regată de canotaj, ei se uitau la apa plină de alge. Curentul trecea pe lîngă o carcasă arsă a unui vas blindat căzut în apă la malul

celălalt.

Jim era bucuros să stea culcat. Se simţea somnoros într-un mod febril, mintea îi era iritată de soarele fierbinte şi de lumina puternică reflectată de iarba galbenă. Îl putea vedea pe doctorul Ransome în picioare, în ultimul dintre cele trei camioane, clătinîndu-se nesigur între pacienţii ce zăceau pe tărgile lor. Jim se gîndi la lecţiile de latină, întîrziate deja cu o săptămînă, dar doctorul Ransome era la depărtare de o sută de metri.

Urmăriţi de soldaţii japonezi de pe şoseaua situată mai la înălţime, mulţi bărbaţi coborîră la marginea apei. Îşi umpluseră gamelele, se opriseră şi beau împreună din apa puţin adîncă. Jim era precaut cu apa, amintindu-şi de apele negre din Nantao şi de sutele de litri de apă pe care îi fiersese pentru Basie. Oare în carcasa vasului blindat era un echipaj de cadavre? În turela de fier, acum spălată de apa verzuie a canalului, zăcea poate căpitanul acestui vas naval al regimului marionetă chinez. Jim aproape că putea vedea sîngele morţilor curgînd în canal, stingînd setea acestor prizonieri britanici, iar apoi hrănind rădăcinile culturilor de orez destinate unei noi generaţii de renegaţi chinezi.

Jim deschise cutia de lemn şi îşi scoase gamela. Coborî pe mal printre femeile care se odihneau şi printre copiii lor epuizaţi. Stînd pe vine pe plaja îngustă, umplu cu grijă gamela cu apa de la suprafaţă, sperînd că algele ar putea să-l ajute. Bău din apa călîie, urmărind cum urmele pantofilor lui de golf dispar în nisipul fin.

Umplînd gamela, Jim urcă malul la cutia sa. În dreapta era soţia unui inginer de la *Shell* din Blocul D. Stătea culcată, slăbită, în iarba înaltă, ale cărei fire trecuseră deja prin rupturile rochiei ei de bumbac. Soţul ei şedea lîngă ea, băgîndu-şi degetele în gamelă şi umezindu-i dinţii mari, cariaţi, cu apă verde. În stînga lui Jim stătea culcată doamna Philips. Pe Jim îl jena faptul că îl văzuse bînd pe mal şi hotărîse să se odihnească. Fără îndoială că ea avea în gînd vreo treabă şi o să-l cicălească în legătură cu temele la latină. Deşi plecase din Lunghua, Jim se simţea încarcerat ca în lagăr. Fiecare persoană pe care o ajutase vreodată se ţinea încă scai de el. Aproape că se aştepta ca Basie să apară din turela vasului blindat şi să strige:

– Ai de lucru, Jim...

Dar doamna Philips nu arăta că ar fi fost gata să-i dea vreo treabă. Drumul pe jos de la Lunghua o extenuase. Zăcea în iarba luminată cu valiza ei de nuiele, tot ce îi rămăsese din deceniile pe care le petrecuse în hinterlandul chinez. Faţa ei era acum de cea mai pală nuanţă a sidefului, de parcă s-ar fi înecat şi apoi ar fi fost scoasă din apă şi adusă pe acest mal liniştit. Ochii ei erau fixaţi într-un punct îndepărtat de pe cer. Jim îi atinse obrajii, întrebîndu-se dacă era moartă.

– Doamnă Philips, ţi-am adus nişte apă.

Ea îi zîmbi şi bău apă, cu pumnii mici strînşi de mînerele valizei ca o pereche de şoricei albi.

– Mulţumesc, Jim. Ţi-e tare foame?

– Mi-era, azi dimineaţă. Jim încercă să se

gîndească la o glumă care să o înveselească pe doamna Philips. După toată plimbarea asta, îmi lipseşte aerul, nu mîncarea.

– Da, Jim... Doamna Philips deschise valiza. Pipăi înăuntru şi scoase un cartof mic. Uite. Ţine minte, să te rogi pentru noi toţi.

– Ah, aşa am să fac! Jim muşcă din cartof, înainte ca ea să aibă timp să se răzgîndească. Am să ţi-l dau înapoi cînd ajungem la Nantao. Toate raţiile noastre sînt acolo.

– Mi l-ai dat deja înapoi, Jim. De multe ori. Doamna Philips privi din nou, gînditoare, la cer. Ai mîncat cartoful?

– A fost foarte bun.

În timp ce Jim termina cartoful, observă că ochii femeii bătrîne se mişcau agitaţi.

– Doamnă Philips, îl cauţi pe Dumnezeu?

– Da, Jim.

– Zău...

Jim era impresionat. Era bucuros să o răsplătească pe doamna Philips pentru generozitate, fie chiar şi cu o modestă discuţie teologică. El urmări unghiul privirii bătrînei femei.

– Vrei să spui că Dumnezeu e chiar aici deasupra noastră?

– Desigur, Jim.

– Deasupra paralelei 31? Doamnă Philips, Dumnezeu n-ar trebui să fie deasupra polului magnetic? Ar trebui să te uiţi spre pămînt, sub Shanghai...

Ameţit de fermentarea cartofului, Jim chicoti la gîndul divinităţii prinse în măruntaiele pămîntului sub

Shanghai, poate în subsolul magazinului universal al *Companiei Sincere.*

Doamna Philips îi ţinu mîna încercînd să-l îmbărbăteze. Încă privind spre cer, ea zise:

– Acum mergem la Nantao, apoi ne vor duce în altă parte...

– Nu... raţiile noastre...

Jim se întoarse spre paznicii japonezi. Cele trei camioane trecuseră podul, iar el îl putea vedea pe doctorul Ransome mişcîndu-se printre pacienţi cu un copil mic în braţe. Plînsetele acestuia răsunau în lumina prea puternică a soarelui. Sutele de prizonieri şedeau în lumina febrilă, ca figurile din tablourile fantomatice care făceau reclamă spectacolelor chineze de film. Japonezii stăteau pe vine lîngă camioane, mîncînd o pastă de orez fiert pe care o scoseseră din raniţele lor. Nu făcură nici o încercare să-şi împartă mîncarea cu tinerii soldaţi care apărau podul.

– În altă parte...?

La Nantao erau docuri, dar de ce să vrea japonezii să-i mute din Shanghai? Jim o urmări pe doamna Vincent la marginea apei, la cincizeci de metri mai departe. Găsind o porţiune a curentului care o satisfăcea, ea umplu o gamelă pentru soţul şi pentru copilul ei. Doctorul Ransome recrutase un lanţ uman din oamenii care şedeau pe mal lîngă camioane şi treceau din mînă în mînă vase cu apă pentru pacienţi.

Jim clătină din cap, uimit de tot acest efort. Era clar că erau duşi în altă parte, aşa fel ca japonezii să-i poată omorî fără să fie văzuţi de piloţii americani.

Ascultă cum soţia celui de la *Shell* plîngea în iarba îngălbenită. Lumina soarelui schimbă aerul de deasupra canalului. O intensă senzaţie de foame îi înţepă retina şi îi aminti de acea aureolă formată în urma exploziei avionului *Mustang*. Trupul arzînd al pilotului american înviorase pămîntul mort. Ar fi cel mai bine dacă ar muri cu toţii; vieţile lor s-ar sfîrşi, lucru ce devenise inevitabil de cînd *Idzumo* scufundase vasul *Petrel* şi britanicii se predaseră la Singapore fără luptă.

Nu cumva erau deja morţi? Jim se întinsese şi încerca să numere razele de lumină. Odată ce deţinuţii britanici vor accepta acest adevăr, nu se vor mai teme de drumul lor spre locul execuţiei...

– Doamnă Philips... M-am gîndit la război.

Jim se rostogoli în iarbă. Voia să-i explice doamnei Philips că ea era de fapt moartă, dar bătrîna misionară adormise. Jim îi studie ochii spălăciţi şi gura deschisă ce dezvăluia o placă dentară crăpată.

– Doamnă Philips, nu trebuie să ne mai îngrijorăm.

Faruri străluciră în praf. Maşina jandarmeriei venea pe drum. Soldaţii japonezi coborîră pe mal, făcînd semne cu puştile şi cerîndu-le prizonierilor să se ridice. Camioanele de la coada coloanei porniseră motoarele. Bărbaţii şi femeile se căţăraseră pe mal, cu copiii şi valizele de mînă. Alţii rămaseră în iarba călcată în picioare, nevrînd să părăsească acest canal liniştit.

Jim stătea culcat pe o parte, făcîndu-şi pernă cu braţul. Se simţea somnolent, după cartoful doamnei Philips, iar zgomotul bombelor şi vocile femeilor

britanice păreau foarte departe. Se uita fix la firele de iarbă, încercînd să calculeze viteza cu care creşteau – vreo trei milimetri pe zi, o milionime de metru pe oră...?

Atunci, văzu un soldat japonez stînd în iarbă lîngă el. Toţi, în afară de circa o sută de deţinuţi, se ridicaseră de pe mal şi formau un convoi în urma maşinii oficiale. În jurul lui Jim, cîţiva oameni zăceau liniştiţi. Doamna Philips îşi apucă valiza de nuiele, iar femeia din Blocul D gemu cînd soţul ei o apăsă cu mîinile pe umeri.

Boabe de orez erau prinse de firele de păr din jurul buzelor soldatului japonez. Expresia lui era una pe care Jim o mai văzuse la centrul de detenţie din Shanghai, dar, pentru prima oară, Jim nu se simţi preocupat. Va rămîne aici lîngă apa liniştită şi o va ajuta pe doamna Philips să-l caute pe Dumnezeu.

– Haide, Jim! Te aşteptăm. O figură uscată se clătină în jos, pe mal. Domnul Maxted se înclină şi zîmbi către soldatul japonez, de parcă ar fi fost bucuros că-l recunoaşte. El se prăbuşi pe iarbă şi îl trase pe Jim de umăr.

– Băiat bun, Jim. Mergem la Nantao.

– Ne duc în altă parte, domnule Maxted. S-ar putea să rămîn aici cu doamna Philips.

– Cred că doamna Philips vrea să se odihnească. Ne reţin raţiile la Nantao, Jim. Avem nevoie de tine ca să ne arăţi drumul.

Trăgîndu-şi pantalonii scurţi, domnul Maxted se înclină din nou spre soldatul japonez şi îl ajută pe Jim să se ridice în picioare.

Coloana se tîrî înainte, urmînd maşina oficială. Jim se uită înapoi la cei circa o sută de prizonieri lăsaţi acolo pe mal. În timp ce soldatul îşi lingea boabele de orez de pe bărbie, doamna Philips zăcea la picioarele lui, în iarba îngălbenită, alături de femeia de la Blocul D şi de soţul ei îngenuncheat. Alţi soldaţi se mişcau de-a lungul malului, cu puştile pe umăr, în timp ce păşeau printre prizonierii care se odihneau. Oare, mai tîrziu îi vor ajuta, pe doamna Philips şi pe ceilalţi, să ajungă la Nantao?

Jim se îndoia de asta. Scoţîndu-şi-o pe doamna Philips din minte, apucă lădiţa lui de lemn şi îşi mişcă picioarele pe urmele prăfoase lăsate de bărbatul care şchiopăta înaintea lui. Domnul Maxted rămăsese deja în urmă. Scurta odihnă pe mal obosise pe toată lumea. La vreo opt sute de metri după pod, lîngă un camion de muniţii ars, drumul spre Nantao făcea o cotitură în unghi drept faţă de canal şi mergea de-a lungul unui drum pietruit, între două orezării. Procesiunea se opri. Urmăriţi de japonezi, care nu făceau nici o încercare să-i grăbească, prizonierii aşteptau, toropiţi, în soare. Jim asculta respiraţia lor obosită. Apoi se auzi un tîrşîit de saboţi şi convoiul se mişcă din nou înainte.

El se uită înapoi la camionul de muniţii. Fu uimit, văzînd că sute de valize zăceau pe drumul pustiu. Epuizaţi de efortul de a-şi căra lucrurile, prizonierii le abandonaseră deja fără să rostească o vorbă. Valizele şi coşurile de nuiele, rachetele de tenis, bastoanele de cricket şi costumele de Pierrot zăceau în lumina soarelui, ca bagajele unui grup de oameni

în vacanţă care dispăruseră în cer.

Ţinîndu-şi bine cutia sa de lemn, Jim mări pasul. După atîţia ani fără nici un lucru al lui, nu avea intenţia să le arunce acum. Se gîndi la doamna Philips şi la conversaţia lor de lîngă canalul însorit, un loc mult mai plăcut decît cimitirul lagărului, unde el o întreba de obicei despre problemele de viaţă şi de moarte. Fusese drăguţ din partea doamnei Philips că îi dăduse ultimul ei cartof şi îşi aminti de visele lui în care se părea că murise. Dar el nu murise. Jim îşi imprima pantofii în praf, surprins de propria lui slăbiciune. Moartea, cu pielea ei de sidef, aproape că îl sedusese cu un cartof dulce.

30

Stadionul olimpic

Toată după-amiaza se mişcară spre nord, peste cîmpia rîului Whangpoo, prin ţesătura de golfuleţe şi canale ce separau orezăriile. Aeroportul Lunghua rămăsese în spatele lor, iar clădirile de apartamente din Concesiunea Franceză se ridicau la fel ca nişte panouri de reclame în lumina soarelui de august. Rîul se afla la cîteva sute de metri spre dreapta lor, suprafaţa lui maronie fiind întreruptă de rămăşiţe de bărci de patrulare şi de jonci cu motor care stăteau la apă puţin adîncă.

Aici, în apropiere de districtul Nantao, devastările

provocate de bombardamentele americane se vedeau peste tot. Cratere, ca niște piscine circulare, acopereau orezăriile în care pluteau carcase de bivoli. Trecură pe lîngă rămășițele unui convoi care fusese atacat de avioane de luptă *Mustang* și *Lightning*. Un șir de camioane militare și mașini de stat major zăceau sub copaci, de parcă erau demontate într-un atelier în aer liber. Roți, uși și axe erau împrăștiate în jurul vehiculelor, ale căror capote și panouri de carcasă fuseseră smulse de tirul artileriei.

Roiuri de muște se ridicau de pe parbrizele pătate de sînge, cînd deținuții se opriră să se uşureze. Cîțiva pași în spatele lui Jim, domnul Maxted părăsi procesiunea și se așeză pe marginea unui vehicul de muniție. Purtîndu-și cutia, Jim se întoarse după el.

– Aproape am ajuns, domnule Maxted. Simt mirosul docurilor.

– Nu te îngrijora, Jim, sînt cu ochii pe noi.

– Rațiile noastre...

Domnul Maxted întinse mîna și îl apucă pe Jim de încheietura mîinii. Uscat de malarie și malnutriție, trupul lui aproape că se unea cu vehiculul distrus din spatele lui. Cele trei camioane trecură mai departe, cauciucurile lor sfărîmînd sticla spartă care acoperea terenul. Pacienții spitalului zăceau unul peste altul ca niște covoare rulate. Doctorul Ransome stătea în ultimul camion, cu picioarele ascunse printre trupurile înghesuite. Văzîndu-l pe Jim, apucă bara laterală a camionului.

– Maxted...! Hai, Jim! Lasă lada!

– Războiul s-a terminat, doctore Ransome.

Jim îi urmări pe cei treizeci de soldaţi japonezi care veneau în urma convoiului. Cu puştile aruncate peste umăr, mergeau într-un ritm lent. Îi aminteau lui Jim de prietenii tatălui său care se întorceau de la o vînătoare în Hungjao înainte de război. Nori de praf alb se ridicau în urma camioanelor, ascunzîndu-l pe doctorul Ransome. Primii soldaţi trecură de Jim, nişte bărbaţi masivi care ţineau ochii în pămînt. Nările lor fremătară la mirosul urinei. Cum mergeau prin praf, un strat fin le acoperea uniformele şi curelele şi îi aminteau de pista de pe Aeroportul Lunghua.

– Bine, Jim... Domnul Maxted se ridică, iar Jim îşi dădu seama de mirosul de excremente care venea din şortul lui. Hai să te ducem la Nantao.

Ţinîndu-i umărul lui Jim, bocăni înainte, saboţii sfărîmînd sticla spartă. Neputînd să treacă înaintea camioanelor, se mişcară prin norii de praf, alăturîndu-se puţinilor stingheri din coada coloanei. Un număr de prizonieri abandonaseră convoiul şi şedeau cu copiii lor pe marginea maşinilor bombardate, ca nişte ţigani gata să-şi facă o viaţă nouă printre aceste vehicule în parte dezmembrate. Dar Jim se uită în jos la praful fin care îi acoperea picioarele şi pantofii, asemenea talcului pe care cei de la pompe funebre îl suflă pe oasele unui schelet de chinez, înainte de a-l reînhuma. Înţelese că era timpul să meargă înainte.

După-amiază tîrziu, acest strat de praf de pe picioarele şi braţele lui Jim începu să strălucească de lumină. Soarele se lăsa spre dealurile Shanghai-ului, iar orezăriile inundate deveniră o tablă de şah lichidă de pătrate iluminate, o masă de război pe care erau

aşezate avioane prăbuşite şi tancuri abandonate. Luminaţi de apusul de soare, prizonierii stăteau pe taluzul liniei ferate care ducea la depozitele din Nantao, ca un grup de figuranţi sub lumina reflectoarelor studioului. În jurul lor, golfuleţele şi lagunele erau pline de apă de şofran, conducte ale unei fabrici de parfum blocate de catîri şi bivoli înecaţi în aromele ei.

Camioanele se clătinau înainte, peste traversele de lemn. Jim se balansă pe şina de fier şi se uită prin înserare la depozitele de cărămidă de lîngă chei. Un dig de ciment traversa rîul pînă la un far distrus. Prin binoclurile lor, un grup de soldaţi japonezi examinau carcasa fumegîndă a unui vas carbonifer, care fusese lovit de bombardierele americane şi stătea pe un banc de nisip în centrul curentului. Ars de explozie, avea puntea la fel de neagră ca şi catargele şi depozitele de cărbuni.

Un kilometru în aval de vasul carbonifer, era baza din Nantao a hidroavioanelor şi debarcaderelor funerare unde Jim îşi găsise refugiu cu Basie. Întrebîndu-se dacă stewardul de cabine se întorsese la vechea lui ascunzătoare, Jim îl îndrumă pe domnul Maxted între şine, în timp ce prizonierii urmau taluzul căii ferate, spre rîu. La vest de docuri, în apa unei lagune puţin adînci, zăcea carcasa arsă a unui avion B-29, coada lui ridicîndu-se în înserare ca un panou argintiu care face reclamă insemnelor escadrilei sale.

Jim se uită fix la uriaşul avion distrus şi se aşezâ lîngă domnul Maxted, în presiunea trupurilor sub lumina înserării. Foamea îl amorţea. Îşi sugea

încheieturile degetelor, mulţumit chiar şi de gustul puroiului lui, apoi rupse cotoare de iarbă de pe marginea drumului şi mestecă frunzele acide. Un caporal japonez îi escorta pe doctorul Ransome şi pe doamna Pearce, spre docuri. Debarcaderele şi depozitele, care de la distanţă păruseră intacte, fuseseră bombardate şi erau aproape moloz. Fluxul clătina carcasele ruginite a două torpiloare trase lîngă digul de ciment şi mişca nişte cadavre ale marinarilor japonezi ce zăceau printre trestii, la cincizeci de metri de locul unde se ghemuise Jim. Plini de hotărîre, mai mulţi prizonieri britanici coborîră malul şi băură la marginea apei. O femeie extenuată îşi ţinea copilul ca o mamă chineză, apucîndu-l din dosul genunchilor, în timp ce se uşura pe noroiul pătat de ulei, apoi se aşezã pe vine şi îi urmă exemplul. Altele i se alăturară, iar cînd Jim se duse să bea la marginea apei, aerul serii era plin de putoarea femeilor care defecaseră. Jim stătu lîngă rîu cu lada de lemn la picioare. Fluxul spălă praful alb de pe pantofii lui. În gamela lui, apa strălucea de ulei adus din vasele scufundate în portul Shanghai. Pete de murdărie, care se uneau, acopereau suprafaţa rîului Whangpoo, de parcă încercau să distrugă orice viaţă din rîu.

Bău cu atenţie, apoi văzu cum apa ajunse în jurul cutiei lui. Cărase cutia de lemn tot drumul, de la Lunghua, ţinîndu-şi bine puţinele lucruri pe care le adunase cu atîta efort. Încercase să menţină vie siguranţa pe care o cunoscuse în lagăr. Acum era timpul să se elibereze de Lunghua şi să facă faţă prezentului, oricît de nesigur ar fi fost. Fusese unica

regulă care îl susţinuse în toţi anii războiului.

Împinse cutia spre suprafaţa grasă. În ultimele momente ale înserării, apa moartă se învioră cu trandafiri de culori irizate. În timp ce cutia plutea mai departe, ca şi coşciugul unui copil chinez, cercurile de ulei alergau să o îmbrăţişeze şi trimiteau o lumină tremurătoare peste rîu.

Jim se urcă printre deţinuţii care se odihneau şi se aşezã jos lîngă domnul Maxted. Îi întinse gamela cu apă, apoi îşi curăţă nisipul din pantofi.

– E-n regulă, Jim?

– Războiul trebuie să se termine, domnule Maxted.

– O să se termine, Jim. Domnul Maxted se înviorã. În noaptea asta, ne întoarcem la Shanghai.

– La Shanghai? Jim nu era sigur dacă domnul Maxted delira şi visa despre Shanghai, aşa cum deţinuţii muribunzi din spitalul lagărului bolborosiseră despre întoarcerea în Anglia. Nu cumva ne duc în altă parte?

– Nu acum...

Domnul Maxted arătă prin întuneric spre vasul carbonifer care ardea dincolo de dig.

Jim urmări fumul care se ridica din suprastructura vasului, de peste tot, în afară de coş. Focul la camera motoarelor se înteţise şi vasul strălucea, ca şi cărbunii dintr-un furnal. Acesta era vaporul care i-ar fi luat în altă parte, spre terenurile de execuţie de dincolo de Soochow. Cu toată uşurarea, Jim se simţea dezamăgit.

– Ce-i cu raţiile noastre, domnule Maxted?

– Ne aşteaptă la Shanghai. Exact ca în vremurile

vechi, Jim.

Jim se uită la domnul Maxted, lăsîndu-se jos printre deţinuţii epuizaţi. Făcuse un ultim efort să stea drept, încercînd să-l convingă pe Jim că totul era în regulă, că norocul şi îndemînarea unor necunoscuţi americani, bombardieri pricepuţi, îi salvaseră de a fi urcaţi la bordul vasului carbonifer şi că aceştia vor continua să vegheze asupra lor.

– Domnule Maxted, vrei ca războiul să se termine? Trebuie să se termine în curînd.

– Aproape că s-a terminat. Gîndeşte-te la mama şi la tatăl tău, Jim. Războiul s-a terminat.

– Dar, domnule Maxted, cînd va începe următorul...?

Soldaţii japonezi mergeau de-a lungul căii ferate, urmaţi de doctorul Ransome şi de doamna Pearce. Caporalii strigau unul la altul, vocile lor bubuind de-a lungul şinelor. Cădea o ploaie slabă şi paznicii care aşteptau lîngă camioane îşi puseră pelerinele. Ieşeau aburi din şinele calde, în timp ce prizonierii se ridicară în picioare şi îşi apucară copiii mici. Voci şopteau prin întuneric şi soţiile apucau mîinile soţilor lor.

– Digby... Digby...

– Scotty...

– Jare...

– Bunty...

O femeie cu un copil adormit pe umăr îl apucă pe Jim de braţ, dar el o împinse deoparte şi încercă să-l ţină drept pe domnul Maxted. Întunericul şi rîul vîscos îi ameţise pe amîndoi şi, în orice moment, puteau cădea peste şine. Conduşi de cele trei camioane,

prizonierii părăsiră calea ferată şi se adunară pe chei, lîngă magazinele în ruină. O sută dintre prizonieri rămăseseră în urmă, în spatele drumeagului, prea obosiţi să continue şi resemnaţi pentru orice viitor le pregătiseră japonezii. Ei şedeau în ploaie, sub taluzul căii ferate, urmăriţi de soldaţi cu pelerinele şiroind.

Cînd coloana deţinuţilor porni, Jim îşi dădu seama că un sfert din deţinuţii care plecaseră din Lunghua în acea dimineaţă rămăseseră pe drum. Chiar înainte de a ajunge la porţile docurilor, cîţiva prizonieri se întoarseră. Un scoţian mai în vîrstă din Blocul E, un contabil pensionar de la *Compania de Energie* din Shanghai, cu care Jim jucase adesea şah, ieşi brusc din coloană. De parcă ar fi uitat unde fusese în toţi anii de război, se învîrti prin curtea pietruită, apoi merse prin ploaie spre taluzul căii ferate.

La o oră după căderea nopţii, ajunseră la un stadion de fotbal, în marginea de vest a lui Nantao. Această arenă de ciment fusese construită la ordinul doamnei Chiang Kai-Shek, în speranţa că, eventual, China ar putea fi gazda Jocurilor Olimpice din 1940. Capturat de japonezi după invazia lor din 1937, stadionul a devenit cartierul general militar al zonei de la sud de Shanghai.

Coloana de prizonieri traversă parcarea tăcută. Zeci de cratere de bombe distruseseră suprafaţa

pistei, dar liniile albe de marcaj încă se întindeau în întuneric. Vehicule avariate ale armatei erau parcate în şiruri corecte – camioane găurite de şrapnele şi cisterne de combustibil, tancuri fără şenile, autoblindate ce trăgeau fiecare cîte două tunuri de artilerie. Jim se uită fix la faţada cu găurele ca de vărsat a stadionului. Fragmente de bombe dislocaseră bucăţi de ipsos alb, iar caracterele chinezeşti originale, care proclamau puterea Kuomintangului, reapăruseră, ca nişte lozinci ameninţătoare, care atîrnau ca reclamele deasupra cinematografelor chineze în Shanghai înainte de război.

Intrară într-un tunel de beton care ducea în arena întunecată. Cu gradenele curbate, acesta îi amintea lui Jim de centrul de detenţie din Shanghai, toate pericolele acestuia fiind amplificate de o sută de ori de război. Soldaţii japonezi formară un cordon în jurul pistei de alergări. Ploaia picura de pe glugile lor. Deja primii prizonieri şedeau pe iarba udă. Domnul Maxted se prăbuşise la picioarele lui Jim de parcă ar fi fost eliberat dintr-un harnaşament. Jim se aşeză pe vine lîngă el, alungînd ţînţarii care îi urmaseră pe stadion.

Cele trei camioane ieşiră din tunel şi se opriră pe pista de zgură. Doctorul Ransome păşi peste pacienţii săi şi coborî prin spate. Doamna Pearce se dădu jos din cabina celui de-al doilea camion, lăsîndu-i pe soţul şi pe fiul ei lîngă şoferul japonez. Prin ploaie, Jim îl putu auzi pe doctorul Ransome discutînd cu japonezii în contradictoriu. Ascuns sub pelerină, sergentul de jandarmi se uita la el fără nici o expresie, apoi aprinse o ţigară şi plecă spre gradene,

unde se aşează în primul rînd, de parcă era gata să urmărească o reprezentaţie de acrobaţie la miezul nopţii.

Jim fu bucuros cînd doamna Pearce se întoarse la cabina camionului ei. Vocea supărată a doctorului Ransome, cu tonul pe care îl folosise adesea cînd îl certa pe Jim pentru jocurile lui din cimitirul spitalului, era deplasată pe stadionul din Nantao. La cîteva minute după sosire, peste cei o mie două sute de deţinuţi se lăsă o tăcere totală. Se îngrămădeau laolaltă pe iarbă, păziţi de gărzile de pe gradene. Doctorul Ransome se mişca printre femei şi copii, încercînd încă să-şi contitue inspecţiile de la Lunghua. Jim aşteptă pînă cînd se împiedică în întuneric, dînd naştere unor ţipete nervoase într-un grup de bărbaţi.

Ploaia cădea pe stadion, iar Jim se culcă pe spate, lăsînd-o să-i curgă pe faţă, încălzindu-i obrajii reci. În ciuda ploii, mii de muşte se aşezară pe deţinuţi. Jim şterse muştele de pe gura domnului Maxted şi încercă să-i spele faţa cu apă de ploaie, dar acestea se înfruptau din buzele lui, înţepîndu-i gingiile.

Jim urmări respiraţia slabă din gura domnului Maxted. Se întreba ce-ar putea face pentru el şi regreta că îşi aruncase bagajul. Faptul că împinsese cutia sa de lemn în rîu fusese un gest sentimental, dar fără sens, primul lui act de adult. Ar fi putut să schimbe lucrurile, ca să obţină ceva de mîncare pentru domnul Maxted. Puţini dintre soldaţii japonezi erau catolici şi foloseau slujba în latină. Unul dintre paznici, cu pelerina lui muiată de ploaie, poate că ar fi apreciat cartea lui de latină, iar Jim ar fi putut aranja să-i predea lecţii de limba latină.

Dar domnul Maxted dormea liniştit. O respiraţie slabă ieşea printre muştele de pe buzele lui şi ale celorlalţi prizonieri din apropiere. O oră mai tîrziu, cînd ploaia stătu, stadionul fu luminat de fulgerele unui raid aerian american, ca perdeaua de lumină a unei furtuni în perioada musonilor. Cînd era copil, în siguranţă, în dormitorul lui de pe Amherst Avenue, Jim urmărise fulgerele bruşte care scoteau la iveală şobolanii prinşi în centrul terenului de tenis şi la marginile piscinei. Vera era de părere că Dumnezeu face fotografii cu păcatele Shanghai-ului. Strălucirea fără zgomot a raidurilor de noapte, undeva pe la bazele navale japoneze de la gurile rîului Yangtze, arunca o sclipire umedă pe braţele şi picioarele lui Jim, ca o amintire a acelui praf fin pe care îl văzuse cînd ajutase la construirea pistei de aterizare de la Aeroportul Lunghua. Ştia că era treaz şi adormit în acelaşi timp, visînd despre război.

Jim îşi sprijini capul de pieptul domnului Maxted. Scăpărările luminoase rapide ale raidului aerian umpleau stadionul şi îi îmbrăcau pe deţinuţii adormiţi în giulgiurile lor. Vor lua oare parte la construirea unei uriaşe piste de aterizare? În mintea lui, zgomotul avioanelor americane declanşa puternice prevestiri de moarte. Conjugînd verbele latineşti, părînd că rosteşte o rugăciune, adormi lîngă domnul Maxted şi visă despre pistele de aterizare.

31

Imperiul Soarelui

Un soare umed de dimineaţă umplu stadionul, reflectat în bălţile de apă care acopereau pista de atletism şi în radiatoarele cromate ale maşinilor americane parcate în spatele porţilor din partea de nord a terenului de fotbal. Sprijinindu-se de umărul domnului Maxted, Jim trecu în revistă cu privirea sutele de bărbaţi şi femei care zăceau pe iarba caldă. Cîţiva deţinuţi stăteau pe vine pe pămînt, cu feţele lor arse de soare dar palide, ca o piele decolorată de pe care s-a dus vopseaua. Se uitau la maşini, suspicioşi faţă de măştile lor strălucitoare, cu aceiaşi ochi

bănuitori ca ai ţăranilor din Hungjao care se uitau de pe orezăriile lor la Packard-ul părinţilor săi.

Jim goni muştele de pe gura şi de pe ochii domnului Maxted. Arhitectul zăcea fără să se mişte, cu coastele albe din jurul inimii relaxate, dar Jim îi auzea respiraţia slabă.

– Te simţi mai bine, domnule Maxted... Am să-ţi aduc nişte apă.

Jim se uită printre gene la şirurile de maşini. Chiar şi micul efort de a-şi concentra privirea îl extenua. Încercînd să-şi ţină capul drept, simţi terenul din jur mişcîndu-se, de parcă sutele de prizonieri erau gata să fie răsturnaţi afară din stadion.

Domnul Maxted se întoarse să se uite la Jim, care arăta spre maşini. Erau mai mult de cincizeci – Buick, Lincoln Zephyr, două maşini albe Cadillac, una lîngă alta. Oare veniseră să-i ia pe proprietarii lor englezi acum, cînd războiul se terminase? Jim îi mîngîie obrajii domnului Maxted, apoi întinse mîna sub scobitura de sub coastele lui şi încercă să-i maseze inima. Ar fi fost păcat ca domnul Maxted să moară tocmai acum, cînd Studebacker-ul venise să-l ducă înapoi la cluburile de noapte din Shanghai.

Totuşi, soldaţii japonezi şedeau pe băncile de ciment de lîngă tunelul de la intrare, sorbind ceai lîngă o sobiţă de cărbuni. Fumul acestuia se risipi între camioanele-spital. Doi tineri soldaţi îi dădeau găleţi cu apă doctorului Ransome, obosit, dar trupele de securitate nu păreau mai interesate de prizonierii de la Lunghua, care ocupau terenul de fotbal, decît fuseseră în timpul marşului din ziua anterioară.

Cu picioarele tremurînde, Jim se ridică şi cercetă maşinile parcate, în căutarea Packard-ului părinţilor săi. Dar unde erau şoferii? Ar fi trebuit să aştepte lîngă maşini, aşa cum făceau întotdeauna în faţa *Country Club*-ului. Apoi un mic nor de ploaie întunecă soarele şi o lumină cenuşie se lăsă peste stadion. Uitîndu-se la cromurile ruginite, Jim îşi dădu seama că aceste maşini americane fuseseră parcate acolo de ani de zile. Parbrizele lor erau îmbîcsite cu murdăria de iarnă şi şedeau pe cauciucuri dezumflate, fiind o parte a prăzii luate de japonezi de la cei din Naţiunile Aliate.

Jim cercetă cu privirea băncile peluzelor din nordul şi sudul stadionului. Platformele de ciment fuseseră văduvite de scaune, iar părţi ale gradenelor erau folosite ca depozite în aer liber. Zeci de birouri şi mese din mahon, cu luciul încă intact, şi sute de scaune de sufragerie erau toate adunate ca în magazia unui depozit de mobilă. Paturi şi dulapuri, frigidere şi aparate de aer condiţionat erau aşezate unele peste altele, ridicîndu-se ca un deal spre cer. Uriaşa lojă prezidenţială, de unde Doamna Chiang şi Generalissimul ar fi putut să-i salute cîndva pe atleţii lumii, era acum plină de roţi de ruletă, baruri şi o adunătură de nimfe de ipsos care ţineau deasupra capului lămpi stridente. Suluri de covoare persane şi turceşti, înfăşurate în grabă în prelate, zăceau pe treptele de ciment, apa picurînd prin ele ca dintr-o grămadă de ţevi ruginite.

Pentru Jim, aceste trofee sărăcăcioase, luate din casele şi cluburile de noapte din Shanghai, păreau să

strălucească proaspete, ca într-o vitrină, ca sălile pline de mobile prin care el şi mama sa se plimbaseră cîndva în magazinul universal al *Companiei Sincere*. Se uita la trepte de parcă s-ar fi aşteptat ca mama lui să apară, într-o rochie de mătase, şi să-şi treacă o mînă înmănuşată peste aceste terase cu lac negru.

Se aşează şi îşi feri ochii de lumină. Îi masă obrajii domnului Maxted cu degetul mare şi cu arătătorul, ciupindu-i buzele şi dînd afară muştele prinse în gura lui. În jurul lor, deţinuţii din lagărul Lunghua zăceau pe iarba umedă, uitîndu-se la această expoziţie a fostelor lor posesiuni, un miraj care devenise tot mai viu în lumina soarelui de august.

Totuşi, curînd, mirajul dispăru. Jim îşi şterse mîinile de şortul domnului Maxted. Japonezii folosiseră frecvent stadionul drept lagăr de tranzit, iar iarba tocită era acoperită cu cîrpe uleioase şi cenuşa unor mici focuri, bucăţi de pînză de cort şi de lăzi de lemn. Erau, fără îndoială, rămăşiţe omeneşti, pete de sînge şi bucăţi de excremente, pe care se hrăneau mii de muşte.

Motorul unui camion-spital porni zgomotos. Soldaţii japonezi coborîseră de pe trepte şi se aranjau într-un grup de marş. Perechi de paznici se urcară prin partea din spate a camionului, cu măşti de bumbac pe feţe. Ajutat de trei deţinuţi englezi, doctorul Ransome îi dădea jos pe acei deţinuţi care erau fie morţi, fie prea bolnavi ca să poată continua călătoria zilei. Ei zăceau în gropile lăsate de roţile care brăzdaseră iarba, de parcă încercau să strîngă în jurul lor pămîntul moale.

Jim se aşează pe vine lîngă domnul Maxted, mişcîndu-i diafragma ca pe nişte foale. Îl văzuse pe doctorul Ransome reanimîndu-i pe paclenţi şi era important ca domnul Maxted să se simtă destul de bine ca să se alăture marşului. În jurul lor, deţinuţii stăteau în şezut, iar cîţiva bărbaţi erau în picioare lîngă soţiile şi copiii lor, strînşi grămadă. Mai mulţi dintre deţinuţii mai vîrstnici muriseră în cursul nopţii. La vreo trei metri mai departe, doamna Wentworth, care jucase rolul lui Lady Bracknell, zăcea în rochia ei de stambă decolorată, uitîndu-se la cer. Alţii erau înconjuraţi de mici bălţi de apă formate de apăsarea trupurilor lor în iarba moale.

Pe Jim îl durea braţul din cauza efortului de pompare. Se aştepta ca doctorul Ransome să sară din camionul-spital şi să aibă grijă de domnul Maxted. Totuşi, cele trei camioane părăseau deja stadionul. Capul cenuşiu al doctorului Ransome se lăsă în jos, cînd camionul hodorogi prin tunel. Jim fu tentat să alerge după el, dar ştia că hotărîse să rămînă cu domnul Maxted. Învăţase că, dacă ai pe cineva de care să ai grijă, era acelaşi lucru ca şi cînd altcineva ar fi avut grijă de tine.

Jim ascultă camioanele traversînd parcarea şi cutia de viteze gîfîind cînd prinseră viteză. În cele din urmă, lagărul Lunghua fu dezmembrat. Un grup de marş se formă lîngă tunel. Vreo trei sute de prizonieri britanici, bărbaţii mai tineri cu soţiile şi copiii lor, se înşiraseră pe pista de alergări şi erau inspectaţi de un sergent de jandarmi. Alături de ei, pe terenul de fotbal, erau acei deţinuţi prea obosiţi ca să se aşeze

sau să stea în picioare. Ei zăceau pe iarbă, ca răniţii pe un cîmp de luptă. Soldaţii japonezi se plimbau printre ei, de parcă ar fi căutat o minge pierdută, neinteresaţi de aceşti cetăţeni britanici care rămăseseră într-o fundătură fără ieşire a războiului.

O oră mai tîrziu, coloana o porni, deţinuţii bălăbănindu-se prin tunel fără să mai arunce vreo privire înapoi. Şase soldaţi japonezi îi urmau, iar restul îşi continuară patrularea obişnuită a birourilor şi frigiderelor. Ofiţerii superiori aşteptau lîngă tunel şi urmăreau avioanele americane de recunoaştere, care zburau deasupra capului, fără să facă vreo încercare de a-i mobiliza pe deţinuţii de pe stadion. Totuşi, peste vreo cincisprezece minute, un al doilea grup începu să se adune, iar japonezii veniră să-i inspecteze.

Jim îşi şterse mîinile pe iarba umedă şi îşi băgă degetele în gura domnului Maxted. Buzele arhitectului tremurară în jurul lor. Dar soarele de august usca deja umezeala din iarbă. Jim îşi îndreptă atenţia spre o baltă de pe pista de zgură. Aşteptă ca santinela să treacă, apoi traversă peste iarbă şi bău din mîinile făcute căuş. Apa îi aluneca pe gît ca un mercur îngheţat, un curent electric care aproape că îi opri inima în loc. Înainte ca japonezul să-i ordone să plece, Jim îşi adună repede palmele şi duse apa domnului Maxted.

În timp ce turna uşor apă în gura domnului Maxted, muştele ieşiră de pe gingiile lui. Lîngă el, era trupul mai vîrstnicului maior Griffin, ofiţer în rezervă din Armata Indiană, care ţinuse la Lunghua o

conferinţă despre armele de infanterie în Războiul cel mare. Prea slab ca să şadă, el arătă spre mîinile lui Jim.

Jim îi ciupi buzele domnului Maxted şi se simţi uşurat cînd limba lui se mişcă într-un spasm. Încercînd să-l încurajeze, Jim spuse:

– Domnule Maxted, raţiile noastre trebuie să vină curînd.

– Eşti băiat bun, Jamie, tu ţine-te bine.

Maiorul Griffin îi făcu semn.

– Jim...

– Vin, maior Griffin...

Jim traversă pista de zgură şi se întoarse cu o mînă de apă. Cînd se lăsă pe vine lîngă maior, bătîndu-l pe obraz, o observă pe doamna Vincent care şedea pe iarbă la cîţiva metri mai departe. Îi lăsase pe fiul şi pe soţul ei cu un grup de deţinuţi în centrul terenului de fotbal. Prea epuizată ca să se mai mişte, ea se uită la Jim cu aceeaşi privire disperată cu care îl tratase cînd el mîncase gărgăriţele. Ploaia de peste noapte spălase şi ultima culoare din rochia ei de stambă, dîndu-i paloarea cenuşie a muncitorilor chinezi de la Aeroportul Lunghua. Doamna Vincent ar construi o pistă de aterizare stranie, reflectă Jim.

– Jamie...

Ea îl strigă pe numele lui din copilărie, pe care domnul Maxted, fără să se gîndească, îl scosese din vreo amintire, dinainte de război. Ea voia ca el să fie din nou copil, să-i facă nesfîrşitele servicii care îl menţinuseră în viaţă la Lunghua.

În timp ce aduna în mîini apa rece de pe pista de

zgură, îşi aminti cum doamna Vincent refuzase să-l ajute cînd fusese bolnav. Totuşi, el fusese întotdeauna intrigat văzînd-o mîncînd. Aşteptă pînă cînd ea bău din mîinile lui.

Cînd termină, o ajută să se ridice.

– Doamna Vincent, războiul s-a sfîrşit acum.

Cu o grimasă, ea îi împinse mîinile deoparte, dar lui Jim nu-i mai păsa. O urmări mergînd nesigură printre deţinuţii aşezaţi. Jim se lăsă pe vine lîngă domnul Maxted, gonind muştele de pe faţa lui. Mai putea simţi încă limba doamnei Vincent pe degetele sale.

– Jamie.

Altcineva îl chema, ca şi cînd el ar fi fost un culi chinez care aleargă la comanda stăpînilor săi europeni. Prea ameţit ca să şadă măcar, Jim se culcă lîngă domnul Maxted. Era momentul să se oprească de a mai face servicii. Avea mîinile îngheţate de la apa de pe pista de zgură. Războiul durase prea mult. La centrul de detenţie şi la Lunghua, făcuse tot ce putuse ca să rămînă în viaţă, dar acum, o parte din el dorea să moară. Era unicul mod de a face ca războiul să se termine.

Jim se uită la sutele de deţinuţi de pe iarbă. Voia ca ei toţi să moară, înconjuraţi de covoarele lor care putrezeau şi de bufetele-bar. Mulţi dintre ei, observă el cu bucurie, îi făcuseră deja pe plac, iar Jim se simţi furios pe acei deţinuţi care mai erau capabili să umble şi care formau un alt grup de mărşăluitori. El bănui că erau plimbaţi prin diverse locuri ca să moară, dar el dorea ca ei să stea pe stadion şi să moară în faţa

maşinilor albe Cadillac.

Jim şterse mîndru muştele de pe faţa domnului Maxted. Rîzînd de doamna Vincent, începu să se clatine pe genunchi, cum făcea cînd era copil, scîncind şi bătînd monoton pămîntul.

– Jamie... Jamie...

Un soldat japonez patrula pe pista de zgură din apropiere. Trecu pe iarbă şi se uită în jos la Jim. Iritat de zgomot, era gata să-i dea o lovitură cu bocancul uzat. Dar izbucni o lumină care umplu stadionul, trecînd peste gradenele din colţul de sud-vest al terenului de fotbal, de parcă o uriaşă bombă americană ar fi explodat pe undeva în nord-estul oraşului Shanghai. Santinela ezită, uitîndu-se peste umăr, în timp ce lumina din spatele lui crescu în intensitate. În cîteva secunde aceasta slăbi, dar strălucirea ei pală acoperea tot ce era în stadion, mobilele furate de pe terase, maşinile din spatele porţii de fotbal, prizonierii de pe iarbă. Ei stăteau parcă pe podeaua unui furnal încălzit de un al doilea soare.

Jim se uită la mîinile şi genunchii săi albi şi la faţa trasă a soldatului japonez, care părea descumpănit de această lumină. Amîndoi aşteptau sunetul tunător care urmează după lumina bombei, dar o tăcere neîntreruptă se întindea peste stadion şi peste terenul înconjurător, de parcă soarele ar fi închis ochii pierzîndu-şi pentru cîteva secunde puterea. Jim îi zîmbi japonezului, dorind să-i poată spune că lumina era o prevestire a morţii lui, imaginea micului său suflet care se alătura sufletului mai mare al lumii

muribunde.

Aceste jocuri şi halucinaţii continuară pînă după-amiază tîrziu, cînd un raid aerian la Hongkew lumină din nou stadionul. Jim zăcea între vis şi viaţă, simţind cum pămîntul saltă sub spinarea lui ca ringul de dans de la *Country Club*-ul din Shanghai. Izbucnirile luminoase se mutau dintr-o secţiune în alta a gradenelor, transformînd mobilele într-o serie de tablouri luminate de reflectoare, ilustrînd viaţa coloniştilor britanici.

Spre înserat, ultimul grup de marş se adună în dreptul tunelului. Jim şedea lîngă domnul Maxted, urmărindu-i pe cei cincizeci de prizonieri cum se aşează singuri într-o coloană. Unde se duceau oare? Mulţi dintre bărbaţi şi femei abia se puteau ţine pe picioare, iar Jim se îndoia că vor putea ajunge măcar pînă la parcarea din afara stadionului.

Pentru prima oară de cînd plecaseră de la Lunghua, japonezii deveniseră nerăbdători. Dornici să scape de ultimii deţinuţi ce mai erau în stare să meargă, soldaţii se mişcau pe terenul de fotbal. Ei îl loveau pe deţinuţi şi îi trăgeau de umeri. Un caporal cu o mască de bumbac pe faţă îşi mişca lanterna pe faţa celor morţi, apoi îi întorcea pe spate.

Un civil eurasiatic, în cămaşă albă, mergea în spatele japonezului, gata să-i ajute pe cei cărora li se ordona să se alăture marşului, ca un curier al unei companii eficiente de turism. La marginea terenului,

paznicii japonezi dezbrăcau deja trupurile morţilor, luîndu-le pantofii şi curelele.

– Domnule Maxted... Într-un ultim moment de luciditate, Jim se ridică, ştiind că trebuia să-l părăsească pe arhitectul muribund şi să se alăture grupului de mărşăluitori în noapte. Trebuie să plec acum, domnule Maxted. E timpul ca războiul să se fi terminat...

Încerca să stea în picioare, cînd simţi că domnul Maxted îl apucă de încheietura mîinii.

– Nu te duce cu ei... Jim... stai aici.

Jim aşteptă ca domnul Maxted să moară. Dar el îi ţinea încheietura mîinii apăsată pe iarbă, de parcă încerca s-o lege de pămînt. Jim văzu grupul de marş tîrîndu-se spre tunel. Incapabil să meargă mai mult de trei paşi, un bărbat căzu şi fu lăsat pe pista de zgură. Jim ascultă vocile japonezilor apropiindu-se, înăbuşite de măştile de pe feţele lor, şi îl auzi pe sergent înecîndu-se şi scuipînd.

Un soldat îngenunche lîngă el, cu răsuflarea aspră şi obosită pe sub mască. Mîini puternice trecură peste pieptul şi şoldurile lui Jim, pipăindu-i buzunarele. Brusc, îi traseră pantofii din picioare, apoi îi aruncară pe pista de zgură. Jim stătea culcat, fără să se mişte, în timp ce focurile de la depozitele de petrol de la Hongkew jucau pe deasupra gradenelor, luminînd uşile frigiderelor furate, grilele radiatoarelor maşinilor albe Cadillac şi lămpile nimfelor de ipsos din loja Generalissimului.

PARTEA a III-a

32

Eurasiaticul

O lumină neliniştită a soarelui încălzi stadionul. Din cerul fără nori, căzu o rafală de grindină, vapori îngheţaţi dislocaţi de pe aripile unui avion american aflat la vreo şase kilometri deasupra rîului Yangtze. Luminate de soare, cristalele cădeau pe terenul de fotbal, ca o ploaie de decoraţiuni de Crăciun.

Jim se aşezā şi atinse grăunţele de gheaţă, bucăţele de aur alb răspîndite în iarbă. Lîngă el, trupul domnului Maxted era îmbrăcat într-un costum de lumini, faţa lui cenuşie fiind presărată de curcubee în miniatură. Dar, în cîteva secunde, grindina se topi pe

pământ. Jim ascultă să audă avionul, sperînd că acesta ar putea lansa o altă cascadă de grindină, dar cerul era gol, dintr-un capăt în celălalt. Cîţiva prizonieri din stadion erau îngenuncheaţi pe iarbă, mîncau grindina şi vorbeau unii cu alţii, peste cadavrele tovarăşilor lor.

Japonezii plecaseră. Ofiţerii şi soldaţii de la jandarmerie îşi luaseră echipamentul şi dispăruseră în cursul nopţii. Jim se ridică în picioarele goale pe iarba ca de gheaţă, uitîndu-se fix la tunelul de ieşire. Lumina slabă a soarelui îşi schimbă direcţia spre pereţii de ciment dinspre parcajul părăsit. Deja, unul dintre prizonierii britanici bocănea prin tunel cu saboţii lui tociţi, urmat de soţie în rochia ei zdrenţuită, cu mîinile lipite de faţă.

Jim aşteptă ca o împuşcătură să-l arunce pe bărbat la picioarele soţiei sale, dar perechea intră în parcaj şi amîndoi se uitau la şirurile de vehicule distruse de bombe. Jim îl părăsi pe domnul Maxted şi merse de-a lungul pistei de zgură, avînd intenţia să-i urmeze, apoi însă decise, precaut, să se urce pe o gradenă.

Treptele de ciment păreau că ajung dincolo de cer. Jim se opri să se odihnească printre terasele cu mobile furate. Se aşează pe un scaun cu spătar drept de lîngă o masă de sufragerie şi bău apa de ploaie caldă de pe lemnul lustruit. Sub el, cei circa treizeci de deţinuţi de pe terenul de fotbal se ridicau ca de la un picnic nereuşit. Femeile şedeau pe iarbă, aranjîndu-şi liniştite părul, printre trupurile foştilor lor prieteni, în timp ce cîţiva soţi se uitau prin ferestrele

prăfuite la bordurile maşinilor parcate.

Peste o sută de deţinuţi erau morţi, răspîndiţi pe terenul de fotbal, de parcă ar fi căzut din cer în cursul nopţii. Întorcîndu-se cu spatele la ei, Jim se urcă printre bălţile de apă, pînă la ultima treaptă a gradenelor. Acum, cînd îl părăsise pe domnuí Maxted, se mişca vinovat că el murise, o vină legată cumva de lipsa pantofilor lui. Se uită la urmele ude ale picioarelor sale şi îşi spuse că ar fi trebuit să-şi vîndă pantofii japonezilor pe un pic de orez sau pe un cartof dulce. De fapt, prefăcîndu-se că e mort, el îl pierduse atît pe domnul Maxted cît şi pantofii.

Totuşi, morţii îl protejaseră pe Jim şi îl salvaseră de marşul de noapte. Stînd culcat alături de trupurile lor, în orele întunecate, adormit şi treaz în acelaşi timp, se simţise mai aproape de ei decît se simţea de cei vii. Mult timp după ce domnul Maxted se răcise, Jim continuase să-i maseze obrajii, ţinînd departe muştele, pînă fu sigur că sufletul acestuia îl părăsise. În următoarele zile, stătu aproape de domnul Maxted, în ciuda muştelor şi a mirosului de la cadavrul arhitectului mort. Deţinuţii care se odihneau în centrul terenului, îi făceau semn lui Jim să plece, de cîte ori se apropia. Bînd apa de ploaie care picura de pe mobilele de pe trepte, supravieţuise cu un singur cartof pe care îl găsise în buzunarul pantalonilor domnului Wentworth şi cu orezul rînced aruncat spre el de soldaţii japonezi.

Jim se sprijini de balustrada de fier şi se uită în jos la parcare. Perechea de englezi se uita la şirurile de vehicule distruse, singuri într-o lume tăcută. Jim rîse

de ei, cu o tuse aspră care scuipă un ghem de puroi galben din gura lui. Voia să strige la ei: „Lumea a plecat! Noaptea trecută, toţi au sărit în mormintele lor şi au tras pământul peste ei!"

Călătorie sprîncenată... Jim se uită la pământul muribund, la craterele de bombe pline cu apă din orezării, ia tunurile antiaeriene tăcute de la Pagoda Lunghua, la cargourile eşuate la malul rîului. În spatele lui, la nu mai mult de vreo şase kilometri, era oraşul tăcut. Clădirile de apartamente din Concesiunea Franceză şi blocurile de birouri de pe Bund păreau o imagine mărită a acelei perspective îndepărtate care îl susţinuse atîţia ani.

Răcit de rîu, un vînt rece bătea prin stadion şi, pentru un moment, acea stranie lumină din nord-est, pe care o văzuse peste gradene, reveni să întunece soarele. Jim îşi privi mîinile palide. Ştia că era în viaţă, dar în acelaşi timp se simţea la fel de mort ca şi domnul Maxted. S-ar putea ca sufletul lui, în loc să-i părăsească trupul, să fi murit doar în mintea lui?

Fiindu-i din nou sete, Jim coborî treptele de ciment, lingînd apa de pe mese şi birouri. Dacă războiul se terminase, era timpul să-i caute pe mama şi pe tatăl lui. Totuşi, fără japonezii care să-i protejeze, ar fi periculos ca englezii s-o pornească pe jos, spre Shanghai.

Dincolo de poarta de fotbal, un deţinut britanic reuşise să ridice capota uneia dintre maşinile albe Cadillac. Urmărit de camarazii săi, el se aplecă peste motor şi atinse cilindrii. Jim se ridică şi alergă în jos pe trepte, dornic să fie ajutorul şoferului. El îşi mai

putea aminti fiecare stradă şi alee din Shanghai.

Cînd traversă pistele de atletism, observă că trei bărbaţi intraseră pe stadion. Doi erau culi chinezi, cu pieptul gol şi cu pantaloni negri legaţi de glezne deasupra sandalelor lor de pai. Al treilea era eurasiaticul în cămaşă albă, pe care Jim îl văzuse cu trupele japoneze de securitate. Ei rămaseră lîngă tunel, în timp ce eurasiaticul inspecta stadionul. Se uită la deţinuţii care şedeau pe iarbă, dar atenţia lui era clar atrasă de mobilele furate, aflate pe gradene.

Eurasiaticul avea un pistol automat greu, băgat în betelia pantalonilor, dar îi zîmbi lui Jim ca pentru a-i fi pe plac, de parcă ar fi fost prieteni vechi, separaţi de nenorocirile războiului.

– Spune, copile... Te simţi bine? Se uită la cămaşa şi la şortul lui Jim, zdrenţuite, la picioarele lui goale, acoperite cu murdărie şi bube. Lagărul Lunghua? Cred că a fost dur.

Jim se uită apatic la eurasiatic. În ciuda zîmbetului, nu se simţea simpatic în ochii bărbatului. Vorbea cu un puternic accent american, dar unul recent căpătat, pe care Jim bănui că-l învăţase în timp ce interoga aviatori americani capturaţi. Purta un ceas cromat şi pistolul Colt de la brîu era ca acelea pe care paznicii japonezi de la Lunghua le luaseră de la piloţii avioanelor *Superfortress* doborîte. Nările lui mari tremurară la putoarea ce se ridica din terenul de fotbal, distrăgîndu-l de la studierea gradeneior. Se dădu la o parte, să facă loc la doi deţinuţi britanici care bocăniră prin tunel.

– E o instalaţie aici, reflectă el. Mama şi tatăl tău

sînt pe- aici? Se pare că v-ar folosi cîţiva saci de orez. Întreabă prin jur, copile, dacă au brăţări, verighete, medalioane. Putem lucra împreună.

– S-a terminat războiul?

Ochii eurasiaticului se lăsară în jos, eclipsaţi de o umbră trecătoare. Îşi reveni şi zîmbi.

– E sigur. În orice moment, întreaga *Marină Americană* o să acosteze la Bund.

Cum Jim nu părea convins, eurasiaticul îi explică:

– Copile, au aruncat bombe atomice. Unchiul Sam a aruncat o bucăţică de soare la Nagasaki şi Hiroshima, au omorît un milion de oameni. O singură lumină mare...

– Am văzut-o.

– Copile...! A luminat tot cerul! S-ar putea.

Eurasiaticul părea nesigur, dar îşi luă ochii de la prada de pe terase şi începu să-l examineze pe Jim. Cu toată comportarea iui plină de sine, nu părea prea sigur, de parcă îşi dădea seama că *Marina Americană*, care avea să vină, ar putea fi mai puţin convinsă de gestul său pro-american. Se uită cu îngrijorare spre cer.

– Bombe atomice... prea rău pentru toţi japonezii ăia, dar un noroc pentru tine, copile. Şi pentru mama şi tatăl tău.

Jim cîntări asta, în timp ce eurasiaticul se duse la lada de gunoi făcută din ciment, de la intrarea tunelului, şi începu să scormonească în ea.

– Războiul s-a terminat cu adevărat?

– Da, s-a terminat, s-a sfîrşit, sîntem toţi prieteni. Împăratul tocmai a anunţat capitularea.

– Unde sînt americanii?

– Vin, copile, trebuie să vină aici cu bombele lor atomice.

– O lumină albă?

– Corect, copile. Bomba atomică, superarma americană. Poate că ai văzut bomba de la Nagasaki.

– Da, am văzut bomba atomică. Ce s-a întîmplat cu doctorul Ransome? Eurasiaticul păru uimit, dar Jim adăugă: Şi ce-i cu oamenii care au plecat în marş?

– E rău, copile. Eurasiaticul clătină din cap, de parcă ar fi regretat că a omis ceva important. Bombardamentul american, nişte boli. Poate prietenul tău o să scape...

Jim era gata să plece, cînd eurasiaticul se întoarse de la lada de gunoi. Într-o mînă ţinea o pereche de saboţi uzaţi pe care îi aruncă pe pistă. În cealaltă, ţinea pantofii de golf din piele ai lui Jim, legaţi împreună de şireturi. Era gata să le vorbească celor doi culi, cînd Jim înaintă.

– Ăştia sînt ai mei, doctorul Ransome mi i-a dat.

Vorbi plat şi trase pantofii din mîinile eurasiaticului. Jim se aşteptă ca el să scoată revolverul, sau să ordone celor doi culi să-l trîntească la pămînt. Deşi extenuat de foame şi de efortul de a fi urcat treptele, Jim îşi dădea seama că, din nou, afirma ascendenţa europeană.

– E-n regulă, copile. Eurasiaticul era sincer preocupat. Păstram pantofii ăştia pentru cazul cînd ai fi apărut. Să le spui asta mamei şi tatălui tău.

Jim trecu pe lîngă culi şi intră în tunelul plin de lumină. Grupuri de bărbaţi şi femei, englezi, umblau

printre tancurile şi camioanele arse în parcare. Ei urmau liniile şterse de marcaj, fără să aibă vreo idee încotro mergeau, de parcă supravieţuiseră tot războiul ca să moară în această îngrămădeală de vechituri. În afara stadionului, lumina soarelui de august devenea şi mai intensă, din cauza tăcerii totale care se întindea deasupra orezăriilor şi a canalelor. O strălucire albă acoperea pământul abandonat. Oare cîmpurile fuseseră arse de strălucirea bombei atomice descrise de eurasiatic? Jim îşi aminti de trupul arzînd al pilotului de pe Mustang şi de lumina fără sunet care umpluse stadionul şi care păruse că îmbracă morţii şi viii în giulgiurile lor.

33

Pilotul kamikadze

Simţindu-se în siguranţă în pantofii lui, Jim stătu lîngă cazemata care păzea vehiculele din parcare. Drumul spre Shanghai trecea pe lîngă intrare, îndreptîndu-se spre suburbiile sudice ale oraşului. Nimic nu mişca pe cîmpurile din jur, dar la vreo trei sute de metri mai departe, un pluton de soldaţi chinezi ai regimului marionetă şedeau într-o tranşee antitanc, lîngă şosea. Purtînd încă uniformele lor spălăcite verde-portocaliu, stăteau pe vine, lîngă o sobiţă de cărbuni, ţinîndu-şi puştile între genunchi. Un ofiţer ieşi din tranşee şi aşteptă, cu mîinile în şold,

uitîndu-se la Jim cînd acesta păşi pe şosea.

Dacă o să se apropie de ei, or să-l omoare pentru pantofii lui. Jim ştia că era prea slab ca să meargă pe jos pînă la Shanghai, după cum nu era în stare să le facă faţă tuturor pericolelor drumului deschis. Ascuns în spatele cazematei, o porni spre locul mai sigur al Aeroportului Lunghua. Perimetrul lui dinspre vest era la mai puţin de un kilometru depărtare, un teren de urzici şi trestie de zahăr sălbatică, acoperit cu butoaie de combustibil şi fuselaje de avioane abandonate. Printre cozile ruginite ale avioanelor, putea vedea pista de aterizare de ciment, suprafaţa ei albă aproape evaporîndu-se de căldură.

Stadionul rămăsese în urma lui. Drumul era un meridian pustiu care înconjura o planetă părăsită de război. Jim urmări marginea de iarbă, călcînd printre saboţii rupţi şi hainele zdrenţuite, lăsate de prizonierii britanici pe ultimii metri ai marşului lor spre stadion. Pe ambele părţi erau tranşee bombardate şi cazemate, o lume de noroi. Pe panta unui şanţ antitanc plin de apă, printre cauciucuri şi cutii de muniţii, zăcea trupul unui soldat chinez, cu uniforma portocalie ruptă de pe fundul şi umerii lui umflaţi, strălucind de o lumină uleioasă, ca o cutie de vopsea crăpată. Un cal de povară zăcea lîngă şosea, cu pielea luată de pe coaste. Jim se uită în cuşca mare, sperînd cumva să găsească un şobolan prins înăuntru.

Părăsi drumul, cînd acesta o luă spre est, spre docurile din Nantao. Traversă orezăriile inundate, urmînd malul de pămînt al unui şanţ de irigaţii. Chiar

şi aici, la peste un kilometru şi jumătate la vest de rîu, combustibilul cargourilor eşuate se strecura prin golfuleţe şi canale, acoperind orezăriile inundate cu o strălucire sinistră. Jim se odihni pe drumul ce înconjura aeroportul, apoi trecu prin gardul de sîrmă şi merse pînă la cel mai apropiat avion abandonat. Departe peste aeroport, sub turnul masiv de antiaeriană al Pagodei Lunghua, erau hangarele şi atelierele bombardate. Cîţiva mecanici japonezi se învîrteau în jurul avioanelor distruse, dar negustorii chinezi de fier vechi trebuiau să vină, temîndu-se evident de această zonă a tăcerii. Jim ascultă să audă zgomotul bomfaierelor sau al altor echipamente de tăiat, dar aerul era tăcut, de parcă furia bombardamentului american gonise orice sunet din regiune pentru mulţi ani de acum încolo.

Jim se opri sub coada unui avion *Zero*. Prin aripile lui creştea trestie de zahăr sălbatică. Loviturile de tun arseseră învelişul de metal al lonjeroanelor fuselajului, dar nacela ruginită mai avea încă toată magia acelor aparate pe care le urmărise de la balconul sălii de întrunire, decolînd de pe pista la a cărei construcţie ajutase şi el. Jim atinse giruetele cu aripioare ale motorului radial şi îşi plimbă mîna de-a lungul profilului deformat al elicei. Glycolul se prelinsese din radiatorul uleiului de răcire şi acoperise avionul cu trasee rozalii. El se îndreptă spre rădăcina aripii şi se uită în cabină, la bordul intact cu cadrane şi butoane elegante. Un patetism imens înconjura regulatorul şi pîrghia trenului de aterizare, cu niturile bătute în metal de vreo japoneză necunoscută de la linia de

asamblare de la *Mitsubishi*.

Jim se învîrti printre avioanele doborîte, care păreau că plutesc pe verdeaţa urzicilor, lăsîndu-le să zboare din nou în mintea lui. Ameţit de frumuseţea lor abandonată, se aşează să se odihnească pe coada unui avion de luptă *Hayate*. Se uită la cerul de deasupra Shanghai-ului, aşteptînd ca americanii să vină la Aeroportul Lunghua. Deşi nu mîncase nimic de două zile, avea mintea clară.

– ... aah... aah...

Sunetul, un oftat adînc de furie şi resemnare, venea de la marginea cîmpului de aterizare. Înainte ca Jim să se poată ascunde, se auzi o mişcare în urzicile din spatele avionului *Zero*. Un aviator japonez stătea la vreo şapte metri de el. Purta o salopetă largă de zbor, cu insigna unui grup special de atac cusută pe mîneci. Era neînarmat, dar avea un par de pin scos din gardul de perimetru. Lovea în urzicile din jurul lui şi se uita nervos la avioanele ruginite, trăgînd aer de parcă ar fi încercat să le determine să zboare.

Jim se lăsă în genunchi, sperînd că îl va ascunde camuflajul decolorat al avionului *Hayate*. Observă că acest ofiţer-pilot japonez avea sub douăzeci de ani, o faţă neformată, cu nasul şi bărbia fără oase. Pielea lui cenuşie şi încheieturile proeminente ale mîinilor îi spuneau lui Jim că pilotul era elev de şcoală şi era la fel de înfometat ca şi el. Doar oftatul lui gutural era scos de răsuflarea unui bărbat matur, de parcă, alăturîndu-se unei unităţi kamikadze, i se dăduseră gîtlejul şi plămînii unui pilot mai vîrstnic.

– ... uf...

Îl văzuse pe Jim şezînd pe coada avionului şi, cîteva secunde, se uită la el printre urzici. Apoi se răsuci şi continuă patrularea lui nervoasă prin perimetrul aeroportului.

Jim îl urmări cum loveşte în trestia de zahăr, încercînd poate să cureţe un spaţiu pentru aterizarea unui elicopter. Oare japonezii pregătiseră o armă secretă ca răspuns la bomba atomică, vreo rachetă de mare performanţă care ar avea nevoie de o pistă de decolare mai mare decît cea de la Lunghua? Jim aştepta ca el să le semnalizeze paznicilor de la picioarele pagodei. Dar japonezul era atent doar la cercetarea avioanelor abandonate. Se opri şi clătină din cap, iar Jim îşi aminti din nou de tinereţea pilotului. De la izbucnirea războiului şi pînă în urmă cu puţine luni, a fost probabil un elev de şcoală, recrutat direct din clasă la academia de zbor.

Jim se ridică şi merse prin urzici, spre iarba îngălbenită de la marginea aeroportului. Începu să-l urmărească pe japonez, cam de la cincizeci de metri distanţă, şi stătu pe loc cînd pilotul se opri să acţioneze elevatoarele unui avion *Zero* lovit. Aşteptă pînă cînd japonezul se mişcă din nou şi merse după el, nefăcînd eforturi să se ascundă şi păşind pe urmele paşilor pilotului.

În următoarea oră, se mişcară amîndoi în jurul capătului de sud al aeroportului, tînărul pilot fiind urmat de băiat. Barăcile şi blocurile de dormitoare din lagărul Lunghua se zăreau. Departe, peste aeroport, echipele de sol stăteau la soare, lîngă hangarele arse. Deşi îşi dădea seama că Jim îl urmăreşte, pilotul nu

făcu nici o încercare să-l cheme. Doar cînd ajunseră în bătaia puştii a doi soldaţi care păzeau un amplasament de tun, japonezul se opri şi îi făcu semn lui Jim să vină la el.

Stătură amîndoi lîngă un avion ruginit, căruia i se scoseseră aripile de către un negustor de fier vechi. Pilotul respira, atras de privirea răbdătoare a lui Jim, ca un elev mai vîrstnic, obligat să recunoască un admirator din clasele mici. Cu toată tinereţea, părea că se obligă singur să ajungă la capătul unei disperări de adult. Nori de muşte se ridicau din trupul în descompunere al unui culi chinez care zăcea în trestia de zahăr printre rezervoare de combustibil şi blocuri de motoare. Muştele rătăceau în jurul gurii pilotului, atingîndu-i buzele ca nişte musafiri nerăbdători la un banchet. Îi aminteau lui Jim de muştele care acopereau faţa domnului Maxted. Ştiau ele, oare, că acest tînăr pilot ar fi trebuit să moară într-un atac asupra portavioanelor americane la Okinawa?

Din nu se ştie ce motiv, japonezul nu făcu nici o mişcare să le alunge. Fără îndoială că ştia că viaţa lui se încheiase, că forţele Kuomintangului erau gata să reocupe Shanghai-ul şi ar fi bucuroase să aibă o răfuială cu el.

Japonezul îşi ridică băţul. Ca un om adormit care se trezeşte dintr-un vis, el îl aruncă în urzici. Cînd Jim se sperie, el băgă mîna în buzunarul de la pieptul salopetei sale de zbor şi scoase un mango mic.

Jim luă fructul galben din mîinile bătătorite ale pilotului. Fructul era cald de la trupul lui. Încercînd să

dea dovadă de aceeaşi autodisciplină, Jim se forţă să nu mănînce. Aşteptă, în timp ce pilotul se uita fix la pista de ciment.

Cu un ultim strigăt de dezgust, pilotul făcu un pas înainte şi îl lovi pe Jim în cap, făcîndu-i semn spre gardul împrejmuitor, de parcă îl avertiza să plece de pe un teren contaminat.

34

Frigiderul din cer

Mango-ul dulce aluneca prin gura lui Jim, ca limba doamnei Vincent în mîna lui. La vreo trei metri de gardul împrejmuitor, Jim şedea pe rezervorul unui *Mustang* care căzuse în iarbă lîngă un cîmp de orez inundat. Înghiţi miezul moale şi supse sîmburele, rozînd orice urmă de miez. Deja se gîndea la alt mango. Dacă s-ar putea lipi de acest tînăr pilot japonez, să-i facă servicii şi să-i fie folositor, ar putea să mai capete şi alte fructe. După cîteva zile, va fi destul de puternic ca să meargă pe jos la Shanghai. Pînă atunci, vor fi sosit americanii, iar Jim l-ar putea

prezenta pe pilotul kamikadze ca fiind prietenul său. Fiind oameni cu o inimă generoasă, americanii nu ar ţine seama de chestiunea măruntă a atacurilor sinucigaşe asupra portavioanelor la Okinawa. Cînd va veni pacea, japonezul ar putea să-l înveţe să zboare...

Aproape beat de zeama lăptoasă a fructului, Jim alunecă pe pămînt, cu spatele lipit de rezervor. Se uită la suprafaţa netedă a orezăriei inundate, hotărîndu-se să fie serios cu el însuşi. Mai întîi, putea oare fi sigur că războiul se terminase? Eurasiaticul în cămaşă albă fusese bănuitor de degajat, dar era preocupat doar să fure mobila şi maşinile păstrate pe stadion. Iar cît priveşte învăţarea zborului, un pilot kamikadze ar putea să nu fie instructorul ideal...

Un zumzet familiar străbătu cerul de august; era o ameninţare de motoare. Jim se ridică, aproape înecîndu-se cu sîmburele fructului. Drept în faţă, la vreo trei sute de metri deasupra orezăriilor goale, era un bombardier american. Un avion *Superfortress* cu patru motoare zbura mai încet decît orice avion american pe care îl văzuse Jim în cursul războiului. Oare era gata să aterizeze pe Aeroportul Lunghua? Jim începu să-i facă semne pilotului din cabina cu acoperiş de sticlă. În timp ce bombardierul îi trecu pe deasupra capului, motoarele lui făcură să se zguduie pămîntul cu zgomotul lor şi avioanele distruse de la marginea cîmpului de aterizare începură să tremure.

Uşile lăcaşului bombelor se deschiseră, dezvăluind cilindrii argintii, gata să cadă din stelajele lor. Bombardierul trecu mai departe, sunetul mai înalt al unuia dintre motoarele lui spărgînd aerul. Prea

slăbit ca să se mişte, Jim aşteptă ca bombele să explodeze în jurul lui, dar cerul era acoperit de paraşute colorate. Zeci de baldachine pluteau vesele în aer, de parcă se bucurau de soarele de august. Umbrele viu colorate îi aminteau lui Jim de baloanele cu aer cald pe care saltimbancii chinezi le înălţau peste grădinile de pe Amherst Avenue în momentul de apogeu al petrecerilor copiilor. Oare piloţii de pe avioanele *B-29* încercau să-l distreze, să-i menţină ridicată starea de spirit pînă vor putea ateriza?

Paraşutele trecură, căzînd spre lagărul Lunghua. Nesigur pe picioare, Jim încercă să-şi concentreze privirea spre baldachinele colorate. Două paraşute se ciocniseră, încurcîndu-şi pînzele. Un container argintiu îşi tîra paraşuta strînsă şi căzu la pămînt, lovind malul unui canal la vreo şaptezeci de metri mai încolo.

Făcînd un ultim efort, înainte de a trebui să se culce pentru ultima oară printre avioanele părăsite, Jim merse prin trestia de zahăr la orezăria inundată. Trecu peste apa puţin adîncă spre un crater de bombă din centrul cîmpului, apoi urmă marginea ei spre canal. Cînd urcă taluzul, ultima paraşută căzuse în cîmp, la vest de lagărul Lunghua. Zumzetul motoarelor avionului *B-29* dispăruse peste Yangtze. Jim se apropie de paraşuta roşie, destul de mare ca să acopere o casă, care zăcea peste taluz. Se uită la materialul lucios, mai frumos decît orice ţesătură pe care o văzuse vreodată, la cusăturile şi marginile imaculate, la funiile albe care se tîrau pe lîngă podeţul canalului.

Containerul se spărsese din impact. Jim se lăsă în jos pe panta de pămînt ars de soare şi se aşeză pe vine lîngă deschizătura cilindrului. În jurul lui, pe podeţul canalului, era o bogăţie de conserve de alimente şi ţigări. Containerul era plin de cutii de carton, iar una ieşise din con şi îşi împrăştiase conţinutul pe jos. Jim se tîrî printre cutii, ştergîndu-şi ochii ca să poată citi etichetele. *Spam*, *Klim*, *Nescafé*, pachete de ciocolată şi cutii în celofan de ţigări *Lucky Strike* şi *Chesterfield*, legături de reviste *Reader's Digest* şi *Life*, *Time* şi *Saturday Evening Post*.

Vederea unei cantităţi atît de mari de alimente îl zăpăci pe Jim, punîndu-l într-o situaţie de a alege pe care nu o cunoscuse de ani de zile. Cutiile şi pachetele erau îngheţate, de parcă acum ar fi ieşit dintr-un frigider american. Începu să umple cutia ruptă cu carne în conservă, lapte praf, ciocolată şi un pachet de *Reader's Digest*. Apoi, gîndindu-se la viitor, pentru prima dată de cîteva zile, adăugă un cartuş de ţigări *Chesterfield*.

Cînd se ridică pe mal, paraşuta roşie se umfla uşor în aerul care circula de-a lungul canalului. Ţinînd la piept comoara rece, Jim părăsi taluzul şi traversă orezăria. Mergea pe marginea craterului de bombă, spre marginea aeroportului, cînd auzi zumzetul uşor al motoarelor unui avion, gîndindu-se deja cum îi va putea face faţă acestei comori căzute din cer.

Aproape imediat se auzi o împuşcătură. La distanţă de vreo treizeci de metri, separat de Jim doar de orezărie, un soldat japonez alerga de-a lungul taluzului canalului. În picioarele goale, în uniforma lui

zdrenţuită, acesta gonea pe iîngă pînza paraşutei, sărind apoi jos pe panta acoperită cu ierburi şi alergă peste cîmpul de orez. Pierdut sub stropii de apă aruncaţi de călcîiele lui în goană, dispăru printre movilele morminte şi îngrămădeala de trestie de zahăr.

Jim se ghemui lîngă marginea craterului bombei, ascunzîndu-se prin tufele de orez sălbatic. Apăru un al doilea soldat japonez. Era neînarmat, dar mai purta încă harnaşamentele şi pungile de muniţie. Alerga de-a lungul taluzului canalului şi se opri să-şi tragă răsuflarea lîngă pînza roşie a paraşutei. Se întoarse să se uite peste umăr, iar Jim recunoscu faţa umflată, de tuberculos, a soldatului Kimura.

Un grup de bărbaţi europeni îl urmăreau de-a lungul taluzuiui, cu bastoane de bambus în mînă. Unul dintre bărbaţi purta o puşcă, dar Kimura îl ignoră şi îşi îndreptă curelele în jurul uniformei rupte. Îşi aruncă în apă unul dintre bocancii săi putreziţi, apoi coborî panta spre orezăria inundată. Făcuse zece paşi, cînd se auzi o a doua împuşcătură.

Soldatul Kimura zăcea cu faţa-n jos, în apa puţin adîncă. Jim aşteptă în orezul sălbatic, în timp ce cei patru europeni se apropiară de pînza paraşutei. Ascultă cearta lor nervoasă. Toţi erau foşti deţinuţi englezi, desculţi şi cu şorturi zdrenţuite, totuşi nici unul nu fusese internat la Lunghua. Şeful lor era un tînăr englez agitat, care avea pumnii înfăşuraţi în bandaje murdare. Jim bănui că fusese închis ani de zile într-o celulă sub pămînt. Pielea lui albă se

strîngea la lumină soarelui precum carnea unui melc scos din cochilia lui. El îşi mişcă bandajele în aer, flamuri însîngerate care semnalau o furie de un tip special faţă de sine însuşi.

Cei patru bărbaţi începură să strîngă sul paraşuta. În ciuda foamei din ultimele luni, ei lucrau repede şi curînd traseră containerul de metal din canal. Împachetară conţinutul, puseră la loc vîrful cilindrului greu şi îl tîrîră de-a lungul taluzului.

Jim îi urmări croindu-şi drum printre movilele funerare, spre lagărul Lunghua. Fu tentat să alerge şi să li se alăture, dar toate măsurile de precauţie învăţate în ultimii ani îl avertizau să nu se expună. Soldatul Kimura zăcea în apă la cincisprezece metri mai încolo, un nor roşu desfăşurîndu-se din spatele lui, ca pînza unei paraşute înecate.

Cincisprezece minute mai tîrziu, cînd fu sigur că nimeni nu-l urmăreşte din orezăriile din apropiere, Jim ieşi din tufele de orez sălbatic şi se întoarse la ascunzătoarea sa, printre avioanele abandonate.

Repede, fără să se obosească să-şi spele mîinile în orezăria inundată, Jim smulse deschizătorul de la cutia *Spam* şi rulă fîşia de metal. Un miros înţepător se ridică din masa rozalie de carne tocată, care se deschidea în soare ca o rană. Băgă degetele în carne şi luă o bucăţică între buze. O aromă stranie dar

puternică îi umplu gura cu gustul grăsimii animale. După ani de orez fiert şi cartofi dulci, gura lui era un ocean de mirodenii exotice. Mestecînd cu grijă, cum îl învăţase doctorul Ransome, scoţînd şi uitimul dram de putere nutritivă din fiecare îmbucătură, Jim termină carnea.

Însetat după toate sărurile, deschise cutia cu *Klim* ca să găsească doar un praf alb. El băgă în gură boabele grase, întinse mîna prin iarbă spre marginea orezăriei şi duse la buze o mînă de apă călduţă. O spumă bogată, cremoasă, aproape că îl făcu să se înece şi vomită torentul alb în orezărie. Jim se uită surprins la această fîntînă albă ca zăpada, întrebîndu-se dacă va muri de foame pentru că a uitat cum să mănînce. Mai înţelept, citi instrucţiunile şi prepară o jumătate de litru de lapte, atît de consistent încît grăsimea plutea în soare ca petrolul în golfuleţele şi canalele din împrejurimi.

Ameţit de mîncare, Jim se culcă în iarba fierbinte şi supse mulţumit un baton de ciocolată, tare şi dulce. Luase masa cea mai copioasă din viaţa lui, iar stomacul lui era umflat pe sub coaste, ca o minge de fotbal. Alături de el, pe suprafaţa orezăriei, roiuri de muşte făceau un festin pe norul de vomă albă. Jim şterse de noroi a doua cutie de *Spam* şi aşteptă ca pilotul japonez să apară din nou ca să-l poată răsplăti pentru fructul pe care i-l dăduse.

La vreo cinci kilometri spre vest, lîngă lagărele de la Hungjao şi Sicawei, zeci de paraşute colorate cădeau dintr-un avion *B-29* care se plimba pe cerul

de august. Înconjurat de această viziune a abundenţei americane ce cădea din aer, Jim rîse bucuros în sinea lui. Începu cea de a doua masă, poate mai importantă, devorînd cele şase numere din *Reader's Digest*. El întorcea paginile foşnitoare, albe, ale revistelor, atît de deosebite de exemplarele unsuroase pe care le citise la Lunghua. Erau pline de titluri şi fraze celebre, dintr-o lume pe care nu o cunoscuse niciodată şi de o grămadă de nume de neimaginat – Patton, Eisenhower, Himmler, Belsen, jeep, Utah Beach, von Rundstedt şi o mie de alte amănunte în legătură cu războiul european. Laolaltă, acestea descriau o aventură eroică de pe altă planetă, plină de sacrificii şi stoicism, de nenumărate acte de vitejie, un univers departe de războiul pe care îl cunoscuse Jim la estuarul fluviului Yangtze, acest mare fluviu aproape insuficient de lat ca să tragă spre gurile lui toţi morţii Chinei. Bucurîndu-se de reviste, Jim moţăia printre muşte şi vomă. Încercînd să nu se lase copleşit de *Reader's Digest*, îşi aminti de lumina albă a bombei atomice de la Nagasaki, a cărei strălucire o văzuse reflectată în Marea Chinei. Aureola ei pală încă mai plutea peste cîmpurile tăcute, dar părea că nu egalează Ziua Debarcării şi Bastogne. Spre deosebire de războiul din China, fiecare om din Europa ştia clar de care parte era, o problemă pe care Jim nu o rezolvase niciodată cu adevărat. În ciuda tuturor numelor noi pe care le-a produs, războiul reîncepea oare aici, la marile rîuri ale

Asiei răsăritene, pentru a fi continuat la infinit, în această limbă mult mai ambiguă pe care Jim începuse să o învețe?

35

Locotenentul Price

Pe la începutul după-amiezei, Jim se odihnise suficient ca să nu se mai gîndească la această întrebare şi să ia o a doua masă. Carnea caldă din cutia *Spam*, nemaifiind răcită în zborul la înălţime mare în lăcaşul bombelor din avionul *B-29*, îi alunecă printre degete în ţărîna prăfoasă. El recuperă bucata de carne gelatinoasă, şterse muştele şi murdăria şi o făcu să-i alunece pe gît, cu laptele praf rămas.

Sugînd un baton de ciocolată şi gîndindu-se la ofensiva din Andennes, Jim urmări un *B-129* ridicîndu-se peste cîmpul deschis, la vreo cinci kilometri spre

sud-vest. Un avion de luptă *Mustang* însoţea bombardierul, învîrtindu-se în cercuri largi la vreo trei sute de metri deasupra superfortăreţei, de parcă pilotul ar fi fost plictisit de sarcina neplăcută de a păzi avionul cu ajutoare. O turmă de paraşute pluteau spre pămînt, destinate poate unui grup de deţinuţi epuizaţi de la Lunghua, abandonaţi de japonèzi în timpul marşului de la stadionul Nantao.

Jim se întoarse spre orizontul Shanghai-ului. Era oare suficient de puternic ca să meargă pe jos cei cîţiva kilometri periculoşi, pînă la suburbiile vestice? Poate că părinţii săi se întorseseră deja în casa de pe Amherst Avenue? Ar putea să fie flămînzi, după călătoria de la Soochow şi ar fi bucuroşi de ultima cutie de *Spam* şi de cartuşul de *Chesterfield*. Zîmbind în sinea lui, Jim se gîndi la mama sa – nu-şi mai amintea chipul ei, dar putea foarte bine să-şi imagineze reacţia ei faţă de cutia *Spam*. Ca o tratajie suplimentară, va avea suficient material de citit.

Se ridică, dornic să înceapă să meargă spre Shanghai. Îşi mîngîie stomacul umflat, întrebîndu-se dacă nu era o boală nouă americană ce venea din prea multă mîncare. În acel moment, printre ramurile copacilor, văzu chipuri care se întorceau spre el. Şase soldaţi chinezi trecură pe lîngă avioanele abandonate, mergînd pe drumul de centură. Erau chinezi din nord, înalţi, cu oase grele, purtînd raniţe pline şi uniforme albastre, vătuite. Aveau, la bonetele moi, steluţe roşii în cinci colţuri, iar conducătorul lor avea o armă automată de un model străin, cu un

butoiaş cu răcire cu aer şi magazie tobă. Purta ochelari şi era mai tînăr şi mai subţire decît oamenii săi, cu o privire fixă de contabil sau de student.

Cu pas măsurat, de parcă acoperiseră deja o uriaşă distanţă, cei şase soldaţi păşiră între avioane. Trecură la vreo trei metri de Jim, care ascunse la spate cutia *Spam* şi cartuşul cu ţigări *Chesterfield.* Presupuse că aceşti bărbaţi erau comunişti chinezi. Se pare că ei îi urau pe americani. Văzînd ţigările, ar putea să-l împuşte înainte de a le putea explica faptul că şi el se gîndise cîndva foarte serios să devină comunist.

Dar soldaţii se uitară la el fără interes, de pe feţele lor lipsind acel amestec descumpănitor de respect şi dispreţ cu care chinezii îi priviseră întotdeauna pe europeni şi pe americani. Mergeau repede şi curînd dispărură printre copaci. Jim trecu peste sîrmele de la margine, în căutarea pilotului japonez. Voia să-l avetizeze despre acei soldaţi comunişti, care l-ar ucide dacă l-ar vedea.

Deja se hotărîse să nu meargă singur spre Shanghai. Districtele Nantao şi Lunghua erau pline de bărbaţi înarmaţi.

Mai întîi se va întoarce în lagăr şi li se va alătura deţinuţilor britanici, care îl împuşcaseră pe soldatul Kimura. De îndată ce îşi vor recăpăta forţele, ei vor dori să o pornească spre barurile şi cluburile de noapte ale Shanghai-ului. Jim, cu toate cunoştinţele căpătate în automobilul Studebacker al domnului Maxted, le va fi ghid.

Deşi porţile lagărului Lunghua erau doar la doi kilometri de el, lui Jim i-au trebuit două ore ca să traverseze terenul descoperit. Evitîndu-l pe soldatul Kimura, Jim trecu prin orezăria inundată, apoi urmă taluzul canalului spre drumul Shanghai-ului. Marginile lui erau acoperite cu rămăşiţele unui raid aerian. Camioane arse şi maşini de aprovizionare zăceau în şanţuri, înconjurate de soldaţi morţi ai regimului marionetă, de carcase de cai şi bivoli de apă. O lumină strălucitoare, aurie, se ridica de la miile de cutii de cartuşe, de parcă aceşti soldaţi morţi ar fi furat o comoară în momentul morţii.

Jim merse pe drumul tăcut, urmărind un avion american de luptă ce venea dinspre vest. Şezînd în cabina lui deschisă, pilotul îl înconjură pe Jim, cu motorul încetinit, astfel încît maşina argintie şoptea în aer. Apoi, Jim văzu că armele erau pregătite, porţile lor de ejectare deschise, iar lui Jim îi veni în gînd că pilotul ar putea să-l omoare ca să se distreze. El ridică ţigările *Chesterfield* şi revistele *Reader's Digest*, arătîndu-i-le pilotului ca pe un set de paşapoarte. Pilotul îi făcu semne cu mîna şi vîră avionul, îndreptîndu-se spre Shanghai.

Prezenţa acestui aviator american îl înveseli pe Jim. El traversă cu încredere ultimii treizeci de metri spre lagăr. Vederea clădirllor familiare, a turnului de pază şi a gardului de sîrmă ghimpată, îl încălzi şi îl

linişti. Se întorcea la adevăratul lui cămin. Dacă Shanghai-ul era prea periculos, poate mama şi tatăl lui vor pleca de pe Amherst Avenue şi vor locui cu el la Lunghua. Într-un sens, era păcat că soldaţii japonezi nu vor fi aici ca să-i păzească...

Cînd Jim ajunse la lagăr, fu surprins să constate că ţăranii chinezi şi dezertorii din armată se întorseseră pe locul din faţa porţilor. Ei stăteau pe vine, în soare, uitîndu-se răbdători la englezul cu pieptul gol, care stătea dincolo de sîrme, cu un pistol în teacă, prins de şoldurile lui osoase. Jim îl recunoscu. Era domnul Tulloch, mecanicul şef al *Agenţiei Packard* din Shanghai. El trecuse tot războiul jucînd cărţi în Blocul D, oprindu-se o dată ca să se certe cu doctorul Ransome pentru că refuzase să ajute la scurgeri. Ultima dată, Jim îl văzuse zăcînd în faţa casei paznicilor, după încercarea nereuşită de a merge pe jos la Shanghai.

Acum se sprijinea de porţi, scormonindu-şi o bubă infectată de pe buză şi urmărind activitatea de pe terenul de adunare. Doi britanici tîrau o paraşută şi un container prin uşa casei paznicilor. Un al treilea bărbat stătea pe acoperiş, uitîndu-se spre cîmp cu un binoclu japonez.

– Domnule Tulloch... Jim trase de poartă, zgîlţîind închizătoarea şi lanţul greu. Domnule Tulloch, ai încuiat porţile.

Tulloch se uită nemulţumit la Jim, nerecunoscîndu-l, evident, pe acest băiat de paisprezece ani, în zdrenţe, şi clipi bănuitor la cartuşul de ţigări.

– De unde dracu ai apărut? Eşti englez, băiete?

– Domnule Tulloch, am fost la Lunghua. Am locuit aici trei ani. Cînd Tulloch începu să se îndepărteze, Jim strigă: Am lucrat la spital cu doctorul Ransome!

– Doctorul Ransome? Tulloch se întoarse la poartă. Se uită sceptic la Jim. Doctorul scormonește-rahat?

– Ăsta-i, domnule Tulloch. Am scormonit rahatul pentru doctorul Ransome. Trebuie să mă duc la Shanghai să-i găsesc pe mama și pe tata. Am avut un Packard, domnule Tulloch.

– A scormonit ultimul rahat... Tulloch scoase inelul de chei al sergentului Nagata din punga cu muniții a revolverului. Era încă nedecis dacă să-l primească pe Jim în lagăr.

– Un Packard? Bună mașină...

Descuie poarta și îi făcu semn lui Jim să intre. Auzind bocănitul, englezul cu mîinile bandajate, care îl împușcase pe soldatul Kimura, veni de la casa paznicilor. Deși slab, avea un fizic puternic, nervos și o paloare care era subliniată de încheieturile însîngerate ale degetelor. Jim văzuse aceeași piele albă ca de cretă și aceiași ochi bolnavi la prizonierii eliberați după luni de întemnițare în celulele de sub pămînt de la cartierul general al poliției din Bridgehouse. Pieptul și umerii îi erau acoperiți de cicatricile a zeci de arsuri de țigară, de parcă trupul lui ar fi fost scurmat cu un clește în încercarea de a-l aprinde.

– Încuie porțile alea! Îndreptă o mînă însîngerată spre Jim. Aruncă-l afară!

– Price, îl știu pe băiatul ăsta. Ai lui au cumpărat

un Packard.

– Scapă de el! O să primim aici pe toţi care au un Packard...?

– În regulă, locotenente. Întinde-o, băiete. Eşti şmecher.

Jim încercă să ţină poarta deschisă cu pantoful de golf, dar locotenentul Price îl lovi în piept cu un pumn bandajat. Fără respiraţie, Jim căzu în şezut, pe jos, în faţa chinezilor care priveau. Ţinu bine cutia *Spam* şi cartuşul de *Chesterfield*, dar cele şase reviste *Reader's Digest* de sub cămaşă căzură pe iarbă şi fură imediat înhăţate de ţărănci. Femeile mărunte, înfometate, în pantaloni negri, se aşezară în jurul lui, fiecare ţinînd o revistă, de parcă erau gata să participe la o discuţie în grup despre războiul european.

Price le trînti poarta în nas. Totul în jurul lui, cîmpia, orezăriile goale, chiar şi soarele, păreau că-l enervează. El clătină din cap la Jim şi apoi văzu cutia *Spam* din mîna lui.

– De unde ai asta? Ce cade în Lunghua ne aparţine nouă! Urlă în chineză la ţărănci, bănuindu-le de complicitate la furt.

– Tulloch... Fură din cutiile *Spam*!

El descuie poarta, intenţionînd să-i smulgă cutia lui Jim, cînd se auzi un strigăt de la turnul de pază. Bărbatul cu binoclu coborî pe scară, arătînd spre cîmpurile de dincolo de şoseaua spre Shanghai.

Două avioane *B-29* apărură dinspre vest, motoarele lor huruind deasupra cîmpului pustiu. Văzînd lagărul, se despărţiră unul de celălalt. Unul

zbură spre Lunghua, cu uşile de la bombe deschise, dezvăluind containerele. Celălalt schimbă direcţia spre districtul Pootung, la est de Shanghai.

În timp ce avionul *Superfortress* tuna deasupra capetelor lor, Jim stătea pe vine lîngă ţărăncile chineze. Înarmaţi cu puşca şi cu bîte de bambus, Price şi trei dintre englezi ieşiră alergînd pe poartă şi o porniră spre cîmpul din apropiere. Deja cerul era plin de paraşute, baldachinele albastre şi roşii plutind în jos în orezăriile de la vreo opt sute de metri distanţă de lagăr.

Zgomotul motorului avionului *B-29* slăbi, ajungînd ca un huruit înfundat. Jim fu tentat să-l urmeze pe Price şi pe oamenii lui şi să se ofere să-i ajute. Paraşutele aterizaseră în spatele unui vechi sistem de tranşee. Pierzîndu-şi cumpătul, englezii alergau în toate direcţiile. Price se urcă pe parapetul unei redute de pămînt şi făcu semn cu puşca, furios. Unul dintre oameni alunecă într-un canal puţin adînc şi făcu cercuri în ierburile de apă, în timp ce ceilalţi alergau pe zidurile de pămînt dintre orezării.

În timp ce Tulloch se uita la ei cu disperare, Jim se ridică şi intră pe poartă pe lîngă el. Mecanicul de la Packard scoase pistolul greu din tocul lui. Vederea paraşutelor care cădeau îl excitase, iar muşchii de pe braţele şi umerii lui, ca nişte corzi, tremurau de emoţie.

– Domnule Tulloch, s-a terminat războiul? întrebă Jim. Cu adevărat?

– Războiul...? Tulloch părea că uitase pînă şi faptul că acesta avusese loc. Ar fi mai bine să se

termine, băiete, în orice moment, de acum încolo, o să înceapă următorul.

– Am văzut niște soldați comuniști, domnule Tulloch.

– Sînt peste tot. Așteaptă pînă cînd locotenentul Price o să se ocupe de ei. O să te așezăm în casa paznicilor, băiete. Ține-te departe de drumul lui...

Jim îl urmă pe Tulloch prin terenul de adunare și intrară împreună în casa paznicilor. Podeaua din camera oamenilor de serviciu, cîndva imaculată, lustruită de prizonierii chinezi, între bătăi, era acoperită cu murdărie și cu gunoaie. Calendare și documente japoneze zăceau printre cartoane goale de *Lucky Strike*, muniții folosite și resturi de ghete de infanterie. Lîngă peretele din spate al biroului comandantului, erau stocate zeci de cutii cu rații. Un englez gol, spre șaizeci de ani, fost barman la *Country Club*-ul din Shanghai, ședea pe un scaun de bambus, separînd conservele de carne, de cafea și țigări. El îngrămădea batoanele de ciocolată pe biroul comandantului și, brusc, aruncă deoparte pachetele de *Reader's Digest* și *Saturday Evening Post*. Toată podeaua biroului era acoperită de reviste aruncate.

Lîngă el, un tînăr soldat britanic în uniforma zdrențuită a regimentului *Seaforth Highlanders*, tăia corzile de nylon de la parașută. El le lega în colaci, apoi împăturea cu îndemînare pînzele albastre și roșii.

Tulloch se uita la această casă a comorilor, speriat în mod clar de averea pe care o strînseseră el și camarazii lui. Îl împinse pe Jim din dreptul ușii, la gîndul că vederea atîtor batoane de ciocolată l-ar

putea zăpăci pe băiat.

– Nu o păstra, băiete. Mănîncă aici cutia de *Spam*.

Dar Jim se uita la revistele îngrămădite pe podea, la picioarele sale. Voia să le netezească şi să le păstreze pentru următorul război.

– Domnule Tulloch, ar trebui să mă întorc la Shanghai, acum.

– La Shanghai? Acolo nu e nimic altceva decît şase milioane de culi care mor de foame. Ţi-ar tăia prepuţul înainte să poţi rosti Bubbling Well Road.

– Domnule Tulloch, mama şi tatăl meu...

– Băiete! Mama şi tatăl nimănui nu se duc la Shanghai. Toţi dolarii Biroului Federal de Rezerve aleargă după o sută de săculeţi de orez? Aici cad din cer.

O împuşcătură se auzi prin orezării, urmată de încă două, în succesiune rapidă. Lăsîndu-l pe barmanul gol să păzească depozitul comorii, Tulloch şi soldatul de la *Seaforth Highlanders* alergară din casa paznicilor şi urcară pe scara turnului de pază.

Jim începu să îndrepte revistele de pe podeaua biroului comandantului, dar barmanul strigă la el şi îi făcu semn să plece. Lăsat în voia lui, Jim păşi în curtea de celule din spatele camerei oamenilor de serviciu. Cu cutia caldă de *Spam* în mînă, se uită în celulele goale, la sîngele negru şi excrementele uscate care pătau pereţii de ciment.

În celula din capătul îndepărtat al curţii, umbrit de o salteluţă de pai atîrnată de gratii, era trupul unui soldat japonez mort. El zăcea pe banca de ciment, care era unica mobilă a celulei, cu umerii prinşi de

rămăşiţele unui scaun de lemn. Capul lui fusese lovit cu ciomagul, încît semăna cu un pepene sfărîmat, plin cu sute de muşte, ca nişte sîmburi negri.

Jim se uită printre gratii la soldat, şocat că unul dintre japonezii care îl păziseră atîţia ani fusese închis şi bătut pînă la moarte într-una dintre propriile sale celule. Jim acceptase moartea soldatului Kimura, în anonimitatea orezăriei inundate, dar această răsturnare a tuturor regulilor care le guvernaseră viaţa în lagăr îl convinse, în cele din urmă, că războiul putea să se fi terminat.

Părăsi curtea celulelor şi se întoarse în biroul oamenilor de serviciu. Se aşezâ la biroul sergentului Nagata, un lux ce nu-i fusese permis niciodată, şi începu să citească exemplarele aruncate de *Life* şi *Saturday Evening Post*. De data asta, reclamele generoase, titlurile şi lozincile – *„Cînd se vor construi maşini mai bune, Buick le va construi!"* – nu-l mai emoţionară. În ciuda alimentelor mîncate, se simţi amorţit din cauza sarcinii de a găsi o cale spre Shanghai şi a confuziilor păcii arbitrare impuse peisajului aşezat şi sigur al războiului. Venise pacea, dar lucrurile nu erau în regulă.

Prin ferestrele sparte, Jim urmări un *B-29* traversînd rîul, la vreo trei kilometri mai departe, căutînd depozitele de la Pootung, după vreun grup de deţinuţi aliaţi. Ţăranii din afara porţilor de la Lunghua ignorară bombardierul. Jim observase că niciodată chinezii nu se uitau în sus, la avioane. Deşi erau cetăţeni ai unei puteri aliate, în război cu Japonia, ei nu vor primi asemenea ajutoare.

Ascultă vocile furioase ale englezilor care se întorceau din incursiunea lor peste orezării. În ciuda tuturor eforturilor lor, puseseră mîna doar pe două containere de paraşute. În timp ce locotenentul Price stătea de pază la poartă, cu puşca tremurîndu-i în mînă, ceilalţi tîrau containerele în lagăr. Le curgea sudoarea de pe trupuri, pe mătasea roşie. Paraşutele celelalte dispăruseră, şterpelite de sub nasul lui Price de locuitorii ascunşi ai movilelor funerare.

Mari cît nişte bombe, containerele zăceau pe podea în biroul comandantului. Barmanul gol şedea călare pe ele, transpiraţia de pe fundul lui întunecînd culoarea lor argintie, în timp ce soldatul de la *Seaforth Highlanders* scoase conurile din cap, lovindu-le cu patul puştii. Bărbaţii desfăcură cutiile de carton, încărcîndu-şi braţele uscate de cutii cu carte şi cu cafea, ciocolată şi ţigări. Locotenentul Price se învîrtea în jurul lor, oasele umerilor lui clătinîndu-se ca nişte castaniete. Era excitat şi epuizat în acelaşi timp, dornic să-şi alimenteze din nou iritarea şi să-şi folosească bine toată violenţa pe care o descoperise în sine, bătîndu-i pe japonezi pînă mureau.

. Îl văzu pe Jim citind liniştit revistele sale în spatele biroului lui Nagata.

– Tulloch! Iar e aici! Băiatul cu maşina Packard...

– Băiatul a fost aici în lagăr, locotenente. A lucrat pentru unul dintre doctori.

– Umblă peste tot! Închide-l într-o celulă!

– Nu e tipul vorbăreţ, locotenente. Tulloch îl ţinea pe Jim de braţ, trăgîndu-l fără voie spre curtea celulelor. A venit pe jos tot drumul de la stadionul

Nantao.

– Nantao...? Stadionul cel mare? Price se întoarse cu interes spre Jim, uitîndu-se la el cu toată naivitatea fanaticului. Cît timp ai stat acolo, băiete?

– Trei zile, răspunse Jim. Sau cred că au fost şase zile. Pînă s-a terminat războiul.

– Nu ştie să socotească.

– Pare-se că s-a uitat bine.

– Pun pariu că s-a uitat bine. Se învîrte în jur tot timpul. Băiete, ce-ai văzut în stadion? Price îi adresă o strîmbătură şmecheră. Puşti? Provizii?

– Mai multe maşini, explică Jim. Cel puţin cinci Buick-uri, două Cadillac-uri şi un Lincoln Zephyr.

– Lasă maşinile! Te-ai născut într-un garaj? Ce altceva ai mai văzut?

– Doar o grămadă de covoare şi mobile.

– Haine de blană? interveni Tulloch. N-a fost nici o dispoziţie în privinţa asta, locotenente. Dar whisky scoţian, fiule?

Price luă exemplarul din *Life* din mîna lui Jim.

– Pentru Dumnezeu, ai să-ţi strici ochii. Ascultă la domnul Tulloch. Ai văzut whisky scoţian?

Jim se dădu un pas înapoi, punînd containerul argintiu între el şi bărbatul nervos. Parcă excitate de prada de pe stadionul Nantao, mîinile locotenentului sîngerau prin bandaje. Jim ştia că locotenentul ar fi dorit să-l aibă singur şi să-l bată pînă îl omora, nu pentru că era crud, ci pentru că doar vederea durerii lui Jim ar fi limpezit toată agonia pe care el însuşi o îndurase.

– Se poate să fi fost whisky, spuse el plin de tact.

Erau o mulţime de barurl.

– Baruri?... Price păşi peste cartuşele de *Chesterfield*, gata să-l plesnească pe Jim. Îţi dau eu baruri...

– Baruri pentru ţinut băuturi – cel puţin douăzeci. S-ar putea să fi fost whisky în ele.

– Sună a hotel. Tulloch, ce fel de război aţi avut voi aici? Bine, băiete, ce altceva ai mai văzut?

– Am văzut căzînd bomba atomică la Nagasaki, spuse Jim. Vorbi cu voce clară. Am văzut lumina albă! Acum s-a terminat războiul?

Bărbaţii transpiraţi puseră jos cutiile şi cartuşele de ţigări. Locotenentul Price se uită fix la Jim, surprins de această afirmaţie şi pregătit să o creadă. El aprinse o ţigară, în timp ce un avion american zbură peste lagăr, un avion *Mustang* care se întorcea la baza lui din Okinawa.

Prin zgomot, Jim strigă:

– Am văzut *bomba atomică*...!

– Da... se poate s-o fi văzut.

Locotenentul Price îşi strînse bandajele în jurul pumnilor însîngeraţi. Trase tare din ţigară. Uitîndu-se flămînd la Jim, luă exemplarul din *Life* şi ieşi din biroul comandantului. În timp ce avionul *Mustang* dispăru dincolo de orezării, ei putură auzi cum Price umbla încolo şi încoace prin curtea celulelor, lovind uşile acestora cu revista făcută sul.

36

Muştele

Oare locotenentul Price să fi crezut că fusese contaminat de bomba atomică? Jim se plimba pe terenul de adunare, uitîndu-se în sus la barăcile şi blocurile de dormitoare rămase goale. Ferestrele atîrnau deschise în soare, de parcă locuitorii lor ar fi fugit la apropierea lui. Menţionarea raidului de la Nagasaki şi confuzia lui în legătură cu prada care îl aştepta pe Price la stadionul Nantao, îl calmase pe acest fost ofiţer în poliţia din Nanking. Timp de oră, Jim îi ajutase pe bărbaţi să despacheteze containerele paraşutate, iar Price nu obiectase cînd Tulloch îi

dăduse tînărului lor recrut un baton de ciocolată americană. Imagini ale foamei şi violenţei fuzionau în mintea lui Price, aşa cum se întîmplase în anii cît fusese închis de Kempetai.

Ţinîndu-şi cutia sa de *Spam* şi un pachet cu reviste *Life*, Jim urcă treptele spre holul Blocului D. Se opri la scîndurile avizier cu buletinele decolorate ale lagărului şi cu ordinele comandantului. În dormitoare, se plimbă printre şirurile de priciuri. Dulapurile făcute manual fuseseră golite de japonezi după plecarea prizonierilor, de parcă ar mai fi existat ceva de valoare în aceste gunoaie de saltele pătate cu urină şi mobile confecţionate din lăzi de împachetat.

Totuşi, în ciuda pustietăţii lagărului, acesta părea pregătit să fie ocupat imediat. În afara Blocului G, se uită la pămîntul copt, la urmele lăsate ani de zile de roţile de fier ale cărucioarelor pentru mîncare, ce arătau direcţia spre bucătărie. Stătu în uşa camerei lui, puţin surprins văzînd tăieturile decolorate din reviste, prinse de perete deasupra priciului lui. În ultimul moment, înainte de a se alătura marşului, doamna Vincent rupsese perdeaua cămăruţei sale, satisfăcîndu-şi o nevoie mai veche de a ocupa întreaga cameră. Frumos împăturită, perdeaua stătea sub priciul lui Jim, iar el fu tentat să o prindă iar la loc.

Un miros accentuat plutea în cameră, miros pe care nu-l sesizase în toţi anii războiului, în acelaşi timp atrăgător şi ambiguu. Îşi dădu seama că era mirosul trupului doamnei Vincent şi, pentru moment, îşi imaginâ că ea se întorsese în lagăr. Jim se întinse pe priciul doamnei Vincent şi îşi balansă cutia *Spam*

pe frunte. Trecu în revistă camera din acest unghi nefamiliar, un privilegiu care nu i-a fost permis niciodată în timpul războiului. Ascunsă după uşă, cămăruţa lui trebuie să fi semănat cu una din acele cocioabe pe care cerşetorii din Shanghai le ridică în jurul lor, din ziare şi salteluţe de paie. Adesea, el trebuise să-i fi părut doamnei Vincent un fel de animal într-o cuşcă. Nu era de mirare, reflectă Jim în timp ce răsfoia un exemplar din *Life*, că o iritase intens pe doamna Vincent şi că ea voise ca el să nu mai fie acolo, sperînd chiar că va muri.

Jim stătea culcat pe salteaua ei, adulmecînd mirosul trupului ei, potrivindu-şi şoldurile şi umerii în tiparul pe care îl lăsase în urma ei. Văzuţi din unghiul doamnei Vincent, ultimii trei ani păreau subtil diferiţi; chiar şi cîţiva paşi într-o cameră mică generau un război separat, o nenorocire în plus pentru această femeie cu un bărbat plictisit şi un copil bolnav.

Gîndindu-se cu afecţiune la doamna Vincent, Jim ar fi dorit să mai fie încă împreună. Îi lipseau doctorul Ransome şi doamna Pearce şi grupul de bărbaţi care şedeau toată ziua pe treptele din faţa holului. Lui Jim îi veni în gînd că şi lor s-ar putea să le lipsească Lunghua. Poate că într-o zi se vor întoarce cu toţii în lagăr.

Părăsi camera şi merse pe coridor spre uşa din spate, unde se jucaseră copiii. Urmele jocurilor lor – şotron, bile şi titireze – mai acopereau pămîntul. Jim lovi cu piciorul o pietricică în şotron şi o mută cu îndemînare prin pătrate. Apoi porni să facă un circuit al lagărului pustiu. Deja simţea că Lunghua se adună

din nou în jurul său.

Cînd se apropie de spital, începu să spere că doctorul Ransome ar fi acolo. La intrarea în Baraca 6, un costum de Pierot udat de ploaie al Studenţilor în anul doi la Lunghua zăcea într-o baltă de noroi. Jim se opri să cureţe cutia *Spam*. Spălă eticheta cu volanul costumului, amintindu-şi lecţiile doctorului Ransome despre igienă.

Jaluzelele de bambus erau lăsate peste ferestrele spitalului, de parcă doctorul Ransome ar fi vrut ca pacienţii să doarmă după-amiază. Jim urcă treptele, conştient de un murmur slab în clădire. Cînd împinse uşile, un nor de muşte îl învălui. Înnebunite de lumină, ele umpleau holul îngust de la intrare, de parcă ar fi încercat să-şi scuture de pe aripi mirosul putred.

Gonind muştele de la gură, Jim intră în salonul bărbaţilor. Aerul stricat aluneca pe pereţii de placaj, scăldînd muştele care se hrăneau pe cadavrele înghesuite pe priciuri. Identificabili după şorturile zdrenţuite şi rochiile înflorate şi după saboţii înfipţi în picioarele lor umflate, zeci de prizonieri din Lunghua zăceau pe priciuri ca bucăţile de carne într-un abator abandonat. Spatele şi umerii lor străluceau de un fel de gelatină, iar gurile lărgite în obrajii umflaţi erau căscate încă, de parcă acete femei şi bărbaţi buhăiţi, tîrîţi de la un banchet, erau cuprinşi de o foame nepotolită.

Merse prin salonul întunecat, ţinînd cutia de la *Spam* strînsă la piept, respirînd prin revistele ridicate în dreptul gurii. În ciuda feţelor caricaturale, Jim îi recunoscu pe cîţiva dintre prizonieri. Îi căută pe doc-

torul Ransome şi pe doamna Vincent, presupunînd că aceste corpuri erau ale deţinuţilor din Lunghua căzuţi în timpul marşului de la stadion. Muştele roiau pe cadavre, conştiente într-un fel că războiul s-a terminat şi hotărîte să stocheze fiecare îmbucătură de carne pentru foametea din timpul păcii.

Jim stătu pe treptele spitalului, uitîndu-se spre lagărul pustiu şi la cîmpurile tăcute de dincolo de gardul de sîrmă. Muştele îl părăsiră curînd şi se întoarseră în salon. El o porni spre grădina de zarzavat. Se plimbă printre plantele care se uscau, întrebîndu-se dacă să le ude şi culese ultimele două roşii. Le duse la gură, dar se opri, înainte de a le mînca. Îşi aminti temerile că sufletul lui murise pe stadionul de la Nantao, deşi trupul său supravieţuise. Dacă sufletul lui nu fusese capabil să scape şi murise în el, nu cumva, hrănindu-şi trupul, se va umfla precum cadavrele din spital?

Gîndindu-se la ultima lui noapte pe stadionul Nantao, Jim se aşeză pe balconul sălii de întrunire. După-amiază tîrziu, un negustor chinez sosi la poarta lagărului, însoţit de trei culi. Ei cărau vase de ceramică pline cu vin de orez, atîrnate pe juguri de bambus ţinute în spate. Jim urmări schimbul de bunuri desfăşurîndu-se în faţa casei paznicilor. În mod înţelept, locotenentul Price închisese uşa spre dulapul cu comoara din biroul comandantului. Cartuşe de

Lucky Strike şi o singură paraşută fură schimbate pe vasele cu vin. Cînd negustorul plecă, urmat de culi, cu balotul de mătase roşie, englezii se îmbătară curînd. Jim decise să nu se întoarcă în seara aceea în casa paznicilor. Trupul alb al locotenentului Price străluci în înserare, arsurile de ţigară de pe piept fiind inflamate de vin.

De la balcon, Jim privi peste Aeroportul Lunghua. Deschise cu grijă cutia de *Spam*. Era păcat că doctorul Ransome nu o va împărţi cu el. Cînd duse la gură carnea caldă, se gîndi la cadavrele din spital. Nu fusese şocat la vederea prizonierilor morţi. De fapt, ştiuse precis că cei care rămîneau în urmă în timpul marşului de la Lunghua vor fi lăsaţi să moară sau vor fi omorîţi acolo unde se odihneau. Totuşi, asocie şunca tocată cu acele cadavre umflate. Toate erau învelite în aceeaşi gelatină. Cei vii care mănîncă sau beau prea repede, ca Tulloch şi locotenentul de poliţie cu mîinile lui însîngerate, se vor alătura curînd morţilor suprahrăniţi. Mîncarea hrăneşte moartea, moartea care doreşte şi aşteaptă propriile lor trupuri.

Jim ascultă strigătele de beţie din casa paznicilor şi rafala de gloanţe trase de Price peste capetele chinezilor din faţa porţii. Cu paloarea lui de pivniţă şi mîinile bandajate, această figură de albinos îl sperie pe Jim; era primul mort care s-a ridicat din mormînt, dornic să pornească următorul război mondial.

Îşi odihni ochii pe geometria liniştitoare a pistei de aterizare a aeroportului. La patru sute de metri mai departe, tînărul pilot japonez se plimba printre avioanele distruse. Cu băţul de bambus în mînă,

cerceta urzicile. Costumul umflat, de zbor, luminat de aerul serii, îi aminti lui Jim de un alt pilot al înserării, care îl salvase, cu trei ani în urmă, şi îi deschisese porţile la Lunghua.

37

O cameră rezervată

În zori, Jim fu trezit de primele zboruri de recunoaştere ale avioanelor americane de luptă. Îşi petrecuse noaptea dormind pe priciul doamnei Vincent, iar din ferestrele Blocului G urmărise perechile de avioane *Mustang* făcînd cercuri deasupra Pagodei de pe Aeroportul Lunghua. O oră mai tîrziu, începură lansările din aer pentru lagărele de prizonieri de război de lîngă Shanghai. Escadrilele de *B-29* apăreau din lumina difuză de peste Yangtze şi traversau orezăriile goale, cu uşile pentru bombe deschise.

Acum, cînd războiul se terminase, bombardierele

americane păreau că nu voiau, de parcă erau plictisite, să se mai concentreze asupra ţintelor. Spre marea supărare a lui Tulloch şi a locotenentului Price, îşi aruncau încărcătura în cîmp deschis, în jurul lagărului, îşi strîngeau uşile şi se îndreptau uşor spre bază, după ce îşi făcuseră datoria cotidiană.

Cînd aveau oare să vină la Shanghai *Armata* şi *Marina Americană*? De pe acoperişul Blocului G, Jim examină suprafaţa calmă a rîului, la şase kilometri spre nord. Fără îndoială că americanii erau circumspecţi să navigheze pe Yangtze, temîndu-se că unii comandanţi de submarine japoneze puteau să fi hotărît să nu se predea. Dar pînă la sosirea lor, era prea periculos ca Jim să o pornească în căutarea mamei şi a tatălui său. Întregul Shanghai şi regiunea înconjurătoare erau cuprinse într-o zonă unde nu era nici pace, nici război, un vid care va fi curînd ocupat de vreun dictator militar sau un general abandonat din China.

După ce aşteptă ca Price şi oamenii lui să părăsească lagărul în căutarea containerelor cu paraşute, Jim coborî la casa paznicilor. Curentul produs de motoarele avioanelor cu ajutoare gonise putoarea de carne putrezită din spital, un giulgiu care atîrna deasupra lagărului ore în şir. Dar Tulloch părea să nu-l observe. De îndată ce locolenentul Price nu mai era prin preajmă, o fantomă care vîna alte fantome printre movilele funerare, Tulloch era dispus să-l primească pe Jim în biroul comandantului. Jim se servi din cutiile de conserve stocate lîngă perete. Luă o masă rapidă cu *Spam* şi lapte praf, apoi se aşeză în

spatele biroului sergentului Nagata, în camera de serviciu, mestecînd un baton de ciocolată şi sortînd revistele americane.

Mai tîrziu, cînd Tulloch plecă să gonească mulţimea crescîndă a chinezilor înfometaţi din afara porţilor, Jim urcă pe scara turnului de pază. El îi putu vedea pe Price şi grupul lui de căutători, cercetînd golfuleţele la vest de lagăr. Îşi uniseră forţele cu un grup de deţinuţi aliaţi din Hungjao, iar bărbaţii înarmaţi alergau pe taluzurile şanţurilor antitanc, trăgînd focuri peste orezăriile inundate.

Era deja clar că foştii deţinuţi britanici nu erau unicii scormonitori care umblau pe cîmpuri. Ţăranii chinezi se întorceau în satele lor pe care le abandonaseră în săptămînile dinaintea terminării războiului. Bande de culi se învîrteau prin regiune scoţînd cauciucuri şi panouri de metal din vehiculele japoneze arse. Plutoane de soldaţi renegaţi ai Kuomintangului care dezertaseră de la regimul marionetă chinez băteau drumurile, conştienţi de soarta ce-i aştepta dacă ar fi căzut în mîinile foştilor lor camarazi naţionalişti, dar atraşi spre Shanghai de ajutoarele americane picate din cer. În timp ce Jim stătea în ghereta observatorului din turnul de pază, o companie din aceste trupe demoralizate se tîra pe lîngă porţile de la Lunghua. Încă înarmaţi pînă-n dinţi, în uniforme jerpelite de pe care îşi smulseseră însemnele, trecură la trei metri de solitarul mecanic de la *Packard*, care îşi păzea comoara de batoane de ciocolată şi reviste *Sunday Evening Post*.

La prînz, cînd locotenentul Price apăru, înfăşurat

ca un cadavru în pînza roşie a paraşutei containerului tîrît de oamenii lui, Jim îşi adună pachetul de reviste şi se întoarse în Blocul G. Petrecu o oră ca să le sorteze în ordine corectă, apoi porni să facă un tur al lagărului. Evitînd spitalul, trecu printre sîrme şi exploră terenul năpădit de ierburi dintre lagăr şi Aeroportul Lunghua, sperînd să găsească broasca ţestoasă pe care o eliberase în ultima săptămînă a războiului.

Dar canalul de lîngă gard conţinea doar trupul unui aviator japonez mort. Secţiuni din Aeroportul Lunghua – pagoda, barăcile şi turnul de control – erau acum ocupate de o brigadă de înaintare a trupelor naţionaliste. Din motive proprii, aviatorii japonezi şi echipele de sol nu făcuseră aici o încercare de a scăpa şi continuau să trăiască în hangarele şi atelierele distruse. În fiecare zi, soldaţii naţionalişti luau cîţiva japonezi şi îi omorau pe terenul de gunoaie din sudul şi vestul aeroportului.

Priveliştea acestor aviatori japonezi morţi, plutind cu faţa-n jos în canal printre rezervoarele de *Mustang* aruncate, îl descumpăni pe Jim la fel de mult ca şi trupurile britanicilor din spitalul lagărului. De atunci încolo, hotărî să rămînă în siguranţa lagărului. Noaptea dormea în patul doamnei Vincent şi ziua şi-o petrecea încercînd alimentele conservate americane şi ciocolata şi sortîndu-şi colecţia de reviste. Pînă acum, adunase o bibliotecă substanţială, pe care o aranja frumos pe priciurile libere din camera lui. Exemplarele din *Time*, *Life* şi *Reader's Digest* acopereau toate aspectele posibile ale războiului, o lume în acelaşi timp familiară şi totuşi total îndepărtată

de propria sa experienţă din Shanghai şi Lunghua. În unele momente, în timp ce studia relatarea dramatică a unor bătălii de tancuri şi debarcări pe plajă, se întreba dacă el fusese cu adevărat în război.

Dar continua să adune revistele de pe podeaua biroului comandantului, ascunzînd printre ele cîteva cutii suplimentare de *Spam* şi lapte praf, ca parte a unei rezerve pe termen lung pe care începuse să o adune în mod înţelept. Deja îi era clar că ajutoarele americane paraşutate deveneau mai puţin frecvente şi, mai devreme sau mai tîrziu, se vor opri. Acum, cînd îşi recăpătase puterea, Jim era capabil să scormonească în jurul lagărului şi nu fu niciodată mai bucuros decît atunci cînd, sub un prici în Blocul D, găsi o rachetă de tenis şi o cutie cu mingi.

În cea de a treia dimineaţă, cînd Price şi oamenii lui stăteau cu binoclul pe acoperişul casei paznicilor, aşteptînd nerăbdători avioanele americane cu ajutoare, un camion vechi, Opel, sosi la porţile lagărului. Doi britanici cu piepturile goale, cîndva prizonieri la Lunghua, şedeau în cabina şoferului în timp ce soţiile chineze şi copiii lor călătoreau în spate cu bunurile lor. Jim îi văzuse ultima dată pe bărbaţi, maiştri la docurile *Liniei Moller*, pe stadionul de la Nantao, ridicînd capotele maşinilor albe Cadillac, în dimineaţa în care se terminase războiul. Cumva, îşi făcuseră drum la Shanghai şi îşi luaseră familiile, care

nu fuseseră internate de japonezi. Simţindu-se părăsiţi în oraşul ostil, ei hotărîseră să se întoarcă la Lunghua.

Adunaseră deja prima lor pradă. Un container argintiu paraşutat, care zăcea ca o bombă pe podeaua camionului, făcînd să pară mai mici copiii cu ochi negri, în tunicile lor chinezeşti. Jim privi de la fereastra lui Basie, din Blocul E, zîmbind mulţumit, cînd Tulloch şi locotenentul Price coborîră de pe acoperişul casei paznicilor. Porniră spre poartă, dar nu făcură nici un gest ca să o descuie. Urmă o discuţie zgomotoasă între Price şi foştii prizonieri de la Lunghua, care arătau furioşi spre Blocul E, pustiu acum, în afara băiatului de paisprezece ani care rîdea în sinea lui la fereastra ultimului etaj.

Jim bătu cu pumnii în pervazul de ciment şi le făcu semne cu mîna bărbaţilor şi soţiilor lor chineze ursuze. După trei ani de încercări de a părăsi lagărul, se întorseseră acum la porţile lui, gata să-şi reia locurile pentru al treilea război mondial. În cele din urmă, ei începeau să înţeleagă adevărul simplu pe care Jim îl ştiuse dintotdeauna, că în interiorul lagărului Lunghua ei erau liberi.

Porţile se deschiseră; fusese făcut un tîrg. Locotenentului Price îi plăcuse Opel-ul. După un minut, cei doi englezi şi familiile lor se grăbeau prin terenul de adunare spre Blocul D, urmaţi de primele *Mustang*-uri ale dimineţii. Cînd trecură peste lagăr, vîntul de la motoarele lor puse în mişcare un aer puturos prin clădirile goale, o putoare de hoit născută de o invazie de mii de muşte lacome.

Cerşetorii chinezi de la poartă îşi feriră feţele. Dar Jim inhală putoarea ameţitoare, care îi reîmprospăta gîndurile despre spital şi aviatorul japonez mort în canalul de dincolo de sîrme. Venise timpul să uite morţii. În felul lui, lagărul revenea la viaţă. Zilele cu lapte praf şi batoane de ciocolată îl făcuseră mai voinic, dar încă nu era capabil să facă lungul drum înapoi la Shanghai. Alţi oameni se vor întoarce în lagăr şi poate că mama şi tatăl lui i se vor alătura acolo. Chiar şi cu ajutoarele americane reduse, va exista o aprovizionare constantă cu alimente. Jim se uită în jos la bucătăria tăcută din spatele casei paznicilor şi la colecţia de cărucioare de fier ruginite. Deja se gîndea la un cartof dulce.

Pantofii lui răsunau pe coridoarele goale şi în jos, pe treptele de piatră. Cînd ieşi repede din hol, auzi motorul Opel-ului. Tulloch şi soldatul din *Seaforth Highlanders* încărcau paraşute şi cutii de carton cu conserve peste parapetul din spate.

– Jim! Stai! îi făcu semn Tulloch. Unde ai de gînd să pleci?

– La Blocul G, domnule Tulloch...

Gîfîind, Jim se sprijini de aripa camionului care vibra. În uşa casei paznicilor, locotenentul Price băga cartuşe în lăcaşul de muniţie al puştii, cu ritualul unui bărbat care îşi numără aurul secret.

– Vreau să rezerv o cameră pentru părinţii mei – s-ar putea să vină la Lunghua. Am să rezerv o cameră şi pentru dumneata, domnule Tulloch.

– Jim... Jim... Tulloch îşi puse mîinile pe capul lui Jim, încercînd să-l liniştească pe băiatul surescitat. E

timpul să-l găseşti pe tatăl tău, băiete. Războiul s-a terminat, Jim.

– Dar războiul următor, domnule Tulloch? Ai spus că o să înceapă în curînd.

Mecanicul de la *Packard* îl ajută pe Jim să urce pe podeaua camionului.

– Jim, trebuie să termini ultimul război înainte de a-l începe pe următorul. O să te ducem – o să te întorci la Shanghai!

38

Drumul spre Shanghai

Camionul se clătina dintr-o parte în alta a drumului spre Shanghai, aruncîndu-l pe Jim pe grămada agitată de mătase de paraşută. Se ţinea de cutiile de raţii stivuite în jurul lui şi îi asculta pe Tulloch şi pe locotenentul Price strigînd unul la celălalt peste zgomotul ca un muget al motorului.

Prin camuflajul decolorat al geamului din spate al cabinei, Jim putea vedea mîinile bandajate ale locotenentului, ridicate în mod deliberat de pe volan, în timp ce lăsa camionul în viteză să se bălăbănească şi să se îndepărteze de mijlocul drumului. Cauciu-

curile ajunseră la margine, stîrnind o furtună de praf şi de frunze. Tuiloch şedea pe locul pasagerului, lîngă vasul cu vin de orez, ţinînd puşca pe geamul deschis. El lovi în capota şifonată, cînd apărură blocurile de apartamente din Concesiunea Franceză, printre copacii rupţi de bombe.

Cu toate pericolele modului în care conducea locotenentul Price, Jim era bucuros că ambii bărbaţi erau atît de bine dispuşi. În primii doi kilometri, locotenentul nu putuse găsi viteza a doua şi se chinuiseră pe drumul spre Shanghai cu o viteză zgomotoasă de mers pe jos, care ameninţa să facă să fiarbă apa din radiator. Apoi, o aruncare de alimente din avion la Hungjao îi readuse lui Price îndemînarea la condus. Săltară pe drumuri de ţară şi pe taluzuri de canale, urmărind paraşutele spre terenul de aterizare, înveseliţi de perspectiva mai multor mărfuri americane de vîndut pe piaţa neagră din Shanghai.

Totuşi, alţii ajunseseră la comori înaintea lor. O jumătate de oră se învîrtiră prin orezăriile pustii, fără să poată găsi un singur container paraşutat. Price îşi flutură puşca, ameninţînd o întreagă lume de canale tăcute.

Din fericire, furia lui Price se potoli repede. După ce reveniră la drumul spre Shanghai, locotenentul îndreptă camionul spre trupul unui curier japonez mort, zăcînd lîngă motocicleta lui. Capul bărbatului mort explodase cu un jet de bucăţele sîngerii şi ţesut de creier, care împroşcară pomii de pe marginea şoselei. Această realizare de manevră îl aduse pe

Price într-o stare de spirit bună, care, spera Jim, va ţine suficient de mult timp ca el să ajungă la Shanghai şi să sară din camion la primul semafor.

Jim se uită înapoi la acoperişurile îndepărtate ale lagărului. Era straniu că părăsea Lunghua, dar îşi dădea seama că, din nou, fusese deţinut în lagăr aşa cum fusese în timpul războiului. La un singur cuvînt al lui Tulloch, lumea aparent sigură pe care începuse să şi-o reconstruiască dintr-o cameră mică şi cîteva cutii de *Spam*, se prăbuşise la picioarele sale.

Trecură de Pagoda Lunghua, de la capătul de nord al aeroportului, cu tunurile ei antiaeriene încă îndreptate spre cer. Jim cercetă cu privirea hangarele ruinate, căutîndu-l pe pilotul kamikadze, părîndu-i rău să nu putuse să se revanşeze pentru mango. La doi kilometri spre răsărit, era stadionul olimpic de la Nantao. Caracterele chineze de pe faţada găurită de gloanţe, celebrînd generozitatea Generalissimului Chiang, se ridicau şi mai vii deasupra parcării, de parcă dispăruta Chină feudală s-ar fi întors să-şi ceară drepturile.

Camionul coti, alunecînd peste bordură. Dintr-o ţoană, locotenentul Price se îndreptase pe un drum de pămînt care ducea spre stadion. Jim îl auzi pe Tulloch protestînd, dar apoi vasul cu vin fu trecut peste volan. Depăşiră în viteză primele cazemate de pămînt şi şanţuri pentru puşti care păzeau fostul cartier general japonez. Şiruri de şanţuri antitanc, surpate, traversau cîmpurile, pantele lor fiind pline de harnaşamente şi cutii de muniţii.

Jim stătea culcat pe balotul de mătase de

paraşută. Ştiuse tot timpul că vederea stadionului olimpic se va dovedi o tentaţie prea mare. De la sosirea lui în lagărul de la Lunghua, grupul de englezi nu încetase să-l întrebe despre mobilele furate aflate pe gradene. Jim fusese obligat să-şi brodeze amintirile, pentru a-şi asigura aprovizionarea cu carne conservată şi cu reviste din biroul comandantului. Acum, falsele lui afirmaţii aprinseseră imaginaţia lui Price şi era prea tîrziu să mai dea înapoi.

La o sută de metri de locul de parcare, părăsiră drumul şi se opriră între două taluzuri ale unor tranşee antitanc. Price şi Tulloch, amîndoi îmbătaţi de vinul de orez, ieşiră din cabină. Îşi aprinseră ţigări, uitîndu-se pofticioşi la stadion.

Price lovi marginea camionului cu puşca. Cu o voce batjocoritoare, strigă:

– Shanghai, Jim...

– Doar un ocol, Jim, îl asigură Tulloch, ameţit. O să căutăm o lădiţă de whisky şi cîteva haine de blană pentru fetele din Nanking Road.

– N-am văzut nici o haină de blană, domnule Tulloch, şi nici whisky. Doar o mulţime de scaune şi mese de sufragerie.

Locotenentul Price îl împinse pe Tulloch la o parte.

– Mese de sufragerie? Crezi că am venit aici să luăm masa de prînz?

Se uită la faţada stadionului, de parcă albeaţa ei răpciugoasă era o provocare la adresa pielii lui palide.

Jim evită ţeava puştii îndreptată spre capul lui.

– Erau bufete şi dulapuri.

– Dulapuri? se băgă Tulloch între ei. Locotenente, asta ar putea fi ceva.

– Bine... Price se calmă singur. Atinse arsurile de ţigară de pe pieptul său, într-un cod secret al durerii şi amintirii. Ţi-am spus că băiatul era cu ochii deschişi.

Cei doi bărbaţi traversară drumul şi intrară în parcare. Price se aplecă peste tancul fără şenile şi scuipă din plămîni, prin uşa deschisă, flegma închisorii. Jim rămase în urmă, printre şirurile de camioane, gîndindu-se la domnul Maxted. Oare mai zăcea pe iarba pătată de sînge? Fiindcă mîncase atît de mult, Jim se simţi vinovat şi îşi aminti că şi-ar fi putut vinde pantofii. Cu toate barurile de cocktail furate pe care le cuprindea, stadionul olimpic părea sumbru şi ameninţător, un loc prevestitor de rele. Aici văzuse strălucirea după explozia atomică de la Nagasaki. Lumina aceea albă încă mai atîrna peste şoseaua marşului lor de moarte de la Lunghua, aceeaşi lumină pală pe care o putea vedea pe faţada de cretă a stadionului şi pe pielea de groapă de var a locotenentului Price.

Gonind muştele cu un exemplar din *Life*, Jim şedea pe şasiul unui camion. Studia o fotografie a unor marinari americani care ridicau steagul în vîrful muntelui Suribachi, după bătălia pentru Iwo Jima. Americanii din aceste reviste au luptat într-un război eroic, mai aproape de cărţile cu benzi desenate pe care Jim le citise în copilărie. Chiar şi morţii erau înfrumuseţaţi, reflectînd ideea celor vii despre morţi...

Două avioane de luptă *Mustang* zburară deasupra căpului, conducînd un *Superfortress* care venea

dinspre vest cu uşile de la bombe deschise, gata să reverse cutiile *Spam* şi revistele *Reader's Digest* pe cîmpurile pustii. Motorul bubui în pămîntul de la picioarele lui Jim, zguduind şirul de vehicule distruse.

Jim lăsă în jos revista şi observă că bărbaţi înarmaţi alergau din tunelul de intrare al stadionului, vocile lor fiind acoperite de zgomotul avionului. *Superfortress* se plimba pe cer, dar bărbaţii se răspîndiră în panică din tunel, de parcă se aşteptau ca stadionul să fie bombardat. Un european cu barbă, cu o jachetă de piele a unui pilot american, alergă traversînd parcajul, urmat de alţi doi bărbaţi cu puşti. Un chinez cu pieptul gol, cu o curea de pistol în talia pantalonilor săi negri, se strecură aplecat, conducînd un grup de culi cu bîte de bambus.

Ei erau urmăriţi prin tunel de un pluton de soldaţi naţionalişti, cu puştile ridicate în soarele puternic. Se opriră să tragă spre bărbaţii care fugeau, dînd drumul unei salve de gloanţe. Jim deschise uşa camionului şi se urcă în cabina şoferului. La douăzeci de metri de la intrarea în tunel, Tulloch zăcea în praful alb care căzuse de pe faţada stadionului. Locotenentul Price alergă pe lîngă el spre şirul de camioane, cu faţa ca o lanternă care cerceta pămîntul. Aruncîndu-şi bandajele, el sări gardul din jurul parcajului şi se aruncă în orezăria inundată din partea cealaltă a şoselei.

Ofiţerul chinez mai trase un ultim foc de pistol spre silueta lui Price, apoi îngenunche la intrarea stadionului. Cu puştile ridicate, oamenii lui se apropiară de vehiculele ruginite. Ei considerau un

gest simbolic în a face să dispară orice membru rănit al grupului de atac. Se întoarseră şi se retraseră în siguranţa stadionului. Tulloch zăcea mort în soare, sîngele lui prelingîndu-se pe praful ca de cretă.

Paraşute albastre şi roşii cădeau peste Hangjao. Jim se strecură peste scaun, deschise uşa din partea opusă a cabinei şi coborî. Acoperit de maşinile de muniţie şi tunuri de cîmp, alergă spre zidul împrejmuitor.

Locotenentul Price abandonase Opel-ul şi încărcătura lui de mătăsuri şi raţii. Cînd Jim ajunse acolo, găsi camionul stînd singur între parapetele antitanc. Pe jos, lîngă uşa pasagerului, se mai ridica încă un fum slab de la chiştocul ultimei ţigări *Lucky Strike* a lui Tulloch.

Jim se uită pe geam la bord. Ar putea oare să conducă maşina pînă la Shanghai? Era prea periculos să se predea soldaţilor naţionalişti din stadion, ei l-ar împuşca la vedere, luînd drept bun faptul că Jim era un membru al grupului de atac.

Gîndindu-se la Tulloch, care murise înainte de a vedea cele două maşini Cadillac de la Nantao, Jim hotărî să meargă pe jos la Shanghai. Se urcă pe parapetul din spate al Opel-ului ca să-şi aleagă cîteva cutii de alimente şi exemplare din *Reader's Digest*, cînd auzi paşi în spatele camionului. Înainte de a se putea întoarce, cineva îl apucă de umeri. Pumni puternici îl loviră în ceafă şi îl trîntiră la podea.

Şezînd printre cartuşele de ţigări, Jim simţi că-i curge sînge din nas şi din gură, picurînd printre mîinile lui pe mătasea paraşutei. Se uită în sus, la

chinezul cu pieptul gol, cel cu tocul de pistol, care alergase afară din stadion. El se uita la Jim cu privirea fixă, fără expresie, pe care o văzuse adesea pe faţa bucătarului din Amherst Avenue înainte de a tăia un pui. În spatele lui, nerăbdător să pună mîna pe încărcătura camionului, era un culi chinez cu o bîtă de bambus.

De ambele părţi ale şanţului, oameni înarmaţi coborau parapetul, conduşi de europeanul cu barbă şi cu jacheta de piele a unui aviator. Jumătate din membrii grupului său de bandiţi erau chinezi, unii dintre ei culi cu beţe, alţii în uniforme naţionaliste şi ale regimului marionetă, cu puşti şi harnaşamente. Ceilalţi erau europeni sau americani, purtînd tot felul de haine şi curele de muniţii, tocuri de pistoale şi genţi de muniţii ale poliţiei din Shanghai, peste tunici chinezeşti. După trupurile lor uscate, Jim presupuse că majoritatea erau foşti deţinuţi.

Cînd acel culi ridică băţul de bambus, Jim îşi trase înapoi sîngele şi înghiţi flegma fierbinte.

– Mă duc la lagărul Lunghua... Sînt un deţinut englez. Arătă spre sud-vest. Prin nasul umflat, vocea lui suna straniu de joasă, de parcă trupul lui ar fi îmbătrînit în cele cîteva momente de viaţă care îi mai rămăseseră. Lagărul Lunghua...

Ignorîndu-l, oamenii înarmaţi se aşezară pe parapetul de pămînt şi îşi fumau ţigările. Europeanul în jacheta de zbor păşi în jurul camionului. Un culi ridică restul ţigării lui Tulluch şi inhală fumul. Toţi se uitau la cer şi la drumul pustiu ce trecea pe lîngă stadion. Aduseseră cu ei timpul lent, gol, din

lagărul-închisoare. Feţele lor erau trase şi lipsite de culoare şi păreau să fi ieşit dintr-un bîrlog adînc de sub pămînt.

– Lunghua... repetă Jim.

Acel culi cu bîta mai era încă cu ochii pe el. Jim ştia că, la cel mai mic semnal, el va face un pas şi îi va zdrobi capul. Chinezul cu pieptul gol, care îl lovise, examina camionul, uitîndu-se la roţi. Sperînd cumva să le atragă atenţia europenilor, Jim arătă spre stadion:

– Lincoln Zephyr – la Nantao, Buick-uri, Cadillac-uri albe...

– Ce-i cu povestea asta despre Cadillac-uri?

Un bărbat mărunt, cu păr argintiu şi o voce americană efeminată, veni spre camion, cu puşca atîrnată pe umăr. Nimeni nu-l asculta şi el îşi aprinse o ţigară ca să acopere lipsa reacţiei. Flacăra tremură în faţa obrazului lui pudrat, descoperind o pereche de ochi familiari, cu o atenţie ascuţită dar modestă.

– Basie! Jim îşi şterse sîngele de la nas. Eu sînt, Basie – Jim! Jim Shanghai!

Stewardul de cabină se uită fix la Jim. După un moment de gîndire, clătină din cap aproape într-un mod formal, de parcă îl recunoştea pe băiatul de paisprezece ani, dar nu-l mai interesa. Se uită la cutiile cu raţii şi pipăi mătasea paraşutei. Se dădu într-o parte, ca să-i lase acelui culi mai mult loc ca să-şi balanseze bîta.

– Basie! Jim ridică revistele împrăştiate şi curăţă sîngele de pe copertele lor cu degetele. Le ţinu ridicate în faţa privirii furioase a chinezului, cu pieptul

gol şi cu pistol. Revista *Life*, Basie, *Reader's Digest*! Am păstrat ultimele exemplare pentru tine... Basie. Am învăţat sute de cuvinte noi – Belsen, von Rundstedt...

39

Banditii

Maşina goni de-a lungul malului unei lagune plină de petrol, pe lîngă carcasa ruginită a unui torpilor eşuat. Strîns între Basie şi francezul cu barbă, pe banca din spate, Jim urmărea stropii aruncaţi de roţile Buick-ului. Curcubeele lugubre deschise ca nişte cozi de păun, transformau îndepărtatele blocuri de birouri ale Shanghai-ului în turnuri ale unui oraş de culori. Aceeaşi lumină ostentativă înfăşura vasul torpilor şi trupurile japonezilor morţi ce zăceau în apa puţin adîncă.

Jim încercă să se uite peste umăr la orizontul

Shanghai-ului care se îndepărta, dar durerea din ceafă îl împiedica să-şi întoarcă privirea.

– Ei, băiete... francezul îl lovi pe Jim în braţ cu o carabină pe care o ţinea între genunchi. Stai liniştit. Mai vrei sînge pe nas...?

– Jim, aici nu-i loc să ne foim. O să stăm liniştiţi şi o să învăţăm cuvintele. Basie îl înconjură cu braţul. Ţine ochii pe *Digest*, ca să rămîi treaz.

– Bine, Basie. Am să stau treaz.

Să rămîi treaz era foarte important, după cum ştia Jim. Îşi propti picioarele pe cutiile cu muniţii de pe podeaua maşinii, apoi îşi ciupi buzele pînă i se luminară ochii. Lîngă francez, la uşa din dreapta a pasagerilor, şedea culi-ul cu bîta de bambus, care fusese gata să-l ucidă pe Jim înainte ca Basie să intervină. Pe locul din faţă, lîngă şoferul chinez, erau doi australieni din lagărul Siccawei.

Cei şapte erau înghesuiţi în maşina Buick stropită de noroi. Ferestrele erau încă împodobite cu insemnele şi afişele pe hîrtie de orez ale generalului din regimul marionetă, care făcuse tot războiul cu maşina lui de stat major. Vomă uscată, sînge de la nasul lui Jim şi de la rănile altor bărbaţi pătau scaunele. În afară de bîte şi arme, maşina era încărcată de cutii cu muniţii, cutii cu ţigări americane, vase de ceramică pline cu vin de orez şi sticle de bere în care bărbaţii urinau continuu, în timp ce goneau pe drumurile de ţară spre sud-vestul Shanghai-ului.

Se opriră şi apa uleioasă a lagunei se strînse în jurul roţilor Buick-uiui. În faţa lor se află camionul

japonez în care erau vreo duzină de membri ai grupului de bandiţi. Vehiculul foarte greu coti spre o rampă îngustă de cărămizi cenuşii, care ducea de la plajă la drumul parapetului. Era încărcat de canistre paraşutate, provizii japoneze înhăţate în acea dimineaţă din depozitele militare din Nantao, şi o colecţie de suluri de saltele, biciclete şi maşini de cusut furate din satele din regiunea deschisă, la sud de Lunghua.

Maşina Buick urcă rampa de cărămizi sfărîmate şi urmă camionul prin norii de praf care se ridicau în urma roţilor acestuia. Drumul mergea spre interior dinspre lagună, pierzîndu-se curînd într-o ţesătură de orezării şi canale. Jim se întrebă dacă acest grup de bandiţi avea vreo idee încotro merge; erau un fel de navelă otrăvitoare care trecea încolo şi încoace peste terenul matlasat. Totuşi, la opt sute de metri mai departe, de-a lungul unui drum paralel, un al doilea camion se grăbea prin orezăriile pustii. Anticul Opel capturat la stadionul olimpic îi purta pe ultimii cinci membri ai bandei. Ei părăsiseră baza de hidroavioane de la Nantao după apariţia zorilor, dar cumva reuşiseră să se întîlnească la cîteva minute de următorul lor obiectiv.

Cum drumurile se uneau, Jim putu să vadă figura pistolarului chinez, cu pieptul gol, cu pantalonii negri şi cureaua de revolver. El stătea în spatele cabinei şoferului, strigîndu-i comenzi unui culi de la volan. Jim se temea de acest fost ofiţer în armata regimului marionetă chinez, ai cărui pumni de fier încă îi mai simţea în oasele zdrelite din ceafă. Doar prezenţa lui

Basie îl salvase, dar graţierea putea fi de scurtă durată. Căpitanul Soong îi acorda puţină atenţie lui Basie, sau celorlalţi membri europeni ai grupului de bandiţi, şi îl privea pe Jim doar ca pe un cîine care putea fi muncit pînă la moarte, dacă era necesar. După o oră de la capturarea lui de către bandiţi, Jim se tîra printre movilele funerare care dădeau spre un sat aproape de Hungjao, trimis înainte ca un cîine de vînătoare să miroasă terenul şi să atragă orice salve surpriză. Încă pe jumătate uluit, sîngele din nas picurîndu-i pe revista *Reader's Digest* din mîna lui, aşteptă printre sicriele putrezite, pînă ce împuşcăturile încetară şi bandiţii se întoarseră cu bicicletele, saltelele şi sacii de orez furaţi. Recunoscînd că adevăratul conducător al acestui grup de bandiţi era căpitanul Soong, el încercase să i se facă folositor chinezului. Dar căpitanul Soong nu voia ca Jim să-i facă servicii. Războiul îi schimbase pe chinezi – sătenii, culi rătăcitori şi soldaţii pierduţi ai regimului marionetă, se uitau la europeni într-un fel pe care Jim nu-l văzuse niciodată înainte de război, de parcă nici n-ar fi existat, deşi britanicii i-au ajutat pe americani să-i înfrîngă pe japonezi.

Camioanele se opriră la o încrucişare. Căpitanul Soong sări din Opel şi veni spre Buick. Fără să se gîndească, Basie îl ţinu pe Jim de braţ. Basie fusese gata să-l vadă murind şi doar descrierea bogată a prăzii care îi aştepta pe bandiţi în stadionul de la Nantao i-a menţinut interesul lui Basie pentru el.

O tornadă de praf se învîrti în jurul celor trei vehicule, cînd dădură înapoi şi o porniră pe un canal

nefolosit. La cinci sute de metri, se opriră la un pod de piatră deasupra unui sat pustiu. Căpitanul Soong şi doi dintre oamenii lui coborîră din camion, la care li se alăturară francezul din Buick şi un culi cu bîta. Australienii şedeau pe locul din faţă al maşinii şi beau vin dintr-un vas, ignorînd locuinţele modeste. De obicei, căpitanul Soong l-ar fi chemat pe Jim şi l-ar fi trimis să cerceteze printre clădiri, dar satul era clar abandonat, jefuit de multe ori de grupuri de bandiţi din regiune.

– Ne întoarcem la Shanghai, Basie? întrebă Jim.

– Curînd, Jim. Mai întîi trebuie să luăm nişte echipamente speciale.

– Echipament pe care l-aţi depozitat în sate? Echipament pentru război?

– Asta-i, Jim. Echipamentul pe care Serviciile de Securitate l-au lăsat aici pentru noi, în timp ce eu lucram acoperit pentru Kuomintang. Doar n-ai vrea să pună comuniştii mîna pe ele, nu-i aşa, Jim?

Amîndoi continuară să se prefacă. Jim se uită la satul pustiu, singura lui stradă nepavată fiind traversată de o scurgere deschisă.

– Trebuie să fie o grămadă de comunişti aici. S-a terminat războiul, Basie?

– S-a terminat, Jim. Să zicem că s-a terminat efectiv.

– Basie... Îi veni un gînd familiar. Războiul următor a început efectiv?

– E un fel de a te exprima, Jim. Mă bucur că te-am ajutat la cuvinte.

– Mai sînt încă o grămadă de cuvinte pe care nu

le-am învăţat, Basie. Aş vrea să mă întorc la Shanghai. Dacă am noroc, aş putea să-i văd azi pe mama şi pe tata.

– Shanghai? E un oraş periculos, Jim. Ai nevoie mai mult decît de noroc, la Shanghai. O să aşteptăm pînă o să vedem *Marina Americană* acostînd la Bund.

– O să fie unchiul Sam curînd aici? Şi soldaţii?

– Va fi aici. Fiecare soldat din regiunea Pacificului...

Basie nu părea prea entuziasmat de perspectiva de a se reuni cu conaţionalii lui. Jim îl întrebase despre evadarea lui din Lunghua, dar Basie era prefăcut şi evaziv. Ca de obicei, tot ce se întîmplase după fuga lui, încetase de mult să-l mai intereseze. El rămăsese acelaşi bărbat mărunt, capricios, îngrijorat pentru mîinile sale, ignorînd orice, în afara avantajelor pe termen scurt. Singura lui forţă era că nu-şi permitea niciodată să viseze, pentru că nu putuse niciodată să ia ceva ca venit de la sine, pe cînd doctorul Ransome luase totul ca de la sine înţeles. Totuşi, doctorul Ransome murise probabil în marşul morţii de la Lunghua, în timp ce Basie supravieţuise. Totuşi, acum, pentru prima dată, perspectiva comorii de bunuri din stadionul olimpic deschisese încuietoarea de siguranţă a precauţiei lui Basie. Jim hrănise cu asiduitate viziunea stewardului asupra unei bogăţii suficiente, care să-l facă să se întoarcă în lux în America. El presupuse că Basie auzise la aparatul de radio din lagăr despre iminentul marş spre terenurile de execuţie şi îl mituise pe paznicul de noapte să-l ascundă într-unul din depozitele din Nantao.

Şezînd lîngă Basie în timp ce acesta îşi lustruia unghiile, Jim înţelese că întreaga experienţă a războiului aproape nu-l atinsese pe american. Toţi morţii şi foametea erau parte a unei drame confuze de pe şosea, văzută prin fereastra pasagerului maşinii Buick, un spectacol crud ca spînzurările publice din Shanghai, pe care marinarii britanici şi americani le urmăreau în timpul liber petrecut pe uscat. El nu a învăţat nimic din război, pentru că nu aştepta nimic, la fel ca şi ţăranii chinezi pe care acum îi jefuia şi îi împuşca. Cum spusese doctorul Ransome, oamenii care nu aşteptau nimic erau periculoşi. Cumva, cinci sute de milioane de chinezi trebuiau să fie învăţaţi să aştepte totul.

Jim îşi ţinu nasul lovit, în timp ce bărbaţii înarmaţi stăteau pe vine, pe pod, cu vasele de vin de orez. În ciuda anilor de malnutriţie din lagăr, puţini dintre foştii prizonieri se preocupau să mănînce alimentele conservate îngrămădite în camioane. Ei beau singuri în soarele fierbinte, rareori vorbind unul cu altul. Jim aproape că nu le cunoştea numele. Pe înserat, cînd se întoarseră la baza hidroavioanelor de la Nantao, majoritatea se împrăştiară, cu partea lor din prada zilei, în ascunzătorile lor din locuinţele din Oraşul Vechi, readunîndu-se a doua zi dimineaţa ca muncitorii de fabrică. Jim dormi în Buick-ul parcat pe cala de lansare, de ciment, înconjurat de carcasele hidroavioanelor arse, în timp ce Basie şi francezul cu barbă au băut toată noaptea în popota piloţilor.

Francezul venise înapoi din sat şi se aplecase peste geamul lui Basie.

– Nimic, nici măcar o bucată de baligă.

– Asta puteau să ne lase, spuse Basie, dezgustat. De ce oare nu vin chinezii înapoi în satele lor?

– Ei ştiu oare că războiul s-a terminat? întrebă Jim. Ar trebui să le spui, Basie.

– Poate... Nu putem aştepta la infinit, Jim. În Shanghai vin armate mari, vreo şase armate diferite ale Kuomintangului.

– Aşa că ar putea să fie greu să vă luaţi echipamentele, nu?

– Aşa-i. O să mergem acum în satul ăla comunist. Apoi am să te duc înapoi la tatăl tău. Ai să poţi să-i spui cum am avut grijă de tine tot timpul războiului, cum te-am învăţat toate cuvintele.

– Ai avut grijă de mine, Basie.

– Aşa-i... Basie se uită atent la Jim. Tu stai cu noi. Ar fi prea rău, dacă te-ai lăsa răpit.

– Sînt mulţi răpitori pe aici, Basie?

– Răpitori şi comunişti. Oameni care nu vor să ştie că războiul s-a terminat. Ţine minte asta, Jim.

– Bine... Încercînd să-l distragă pe stewardul de cabine cu o temă mai veselă, Jim întrebă: Basie, ai văzut explozia bombei atomice? Eu am văzut lumina de la Nagasaki de pe stadionul Nantao.

– Zău, copile?...

Basie se uită printre gene la Jim, uimit de vocea calmă a acestui băiat cu nasul însîngerat. El luă o cîrpă de curăţat puşca de pe pervazul geamului din spate şi îi şterse nasul lui Jim.

– Ai văzut bomba atomică...?

– Un minut întreg, Basie. O lumină albă a acoperit

Shanghai-ul, mai puternică decît soarele. Presupun că Dumnezeu a vrut să vadă totul.

– Bănuiesc că a văzut. Lumina aia albă, Jim. S-ar putea să-ţi dau poza în revista *Life*.

– Zău, ai putea, Basie?

Gîndul de a apărea în *Life* îl însufleţi. Îşi şterse sîngele de la gură şi încercă să-şi îndrepte cămaşa zdrenţuită, în cazul în care ar apărea brusc un fotograf la faţa locului. La un semnal al căpitanului Soong, bandiţii se întoarseră la vehiculele lor. În timp ce părăsiră satul şi o porniră spre rîu, Jim îşi închipui fotografia lui printre tancuri Tiger şi marinari americani. Stătuse deja patru zile cu grupul de bandiţi ai lui Basie şi îi veni în gînd că părinţii lui pot crede că a murit în marşul morţii de la Lunghua. Poate că vor sta lîngă piscina de pe Amherst Avenue, frunzărind ultimul număr din *Life*, cînd vor recunoaşte figura fiului lor printre amirali şi generali...

Treceau pe lîngă perimetrul de răsărit al Aeroportului Lunghua. Jim se aplecă peste Basie şi se uită pe fereastră. El cercetă cu privirea golfuleţele şi orezăriile, căutînd trupurile echipei japoneze de aviatori. Unităţile Kuomintangului, care ocupaseră o parte a aeroportului, încă mai omorau japonezi cu grămada.

– Îţi plac avioanele astea, Jim?

– Am să fiu pilot, Basie, într-o bună zi. Am să-i iau pe mama şi pe tata în Jawa. M-am gîndit mult la asta.

– E un vis frumos... Basie îl împinse pe Jim la o parte. E un pilot japonez acolo – nu l-a înhăţat încă nimeni.

Basie armă puşca. Jim întinse gîtul spre fereastră, cercetînd şirul de copaci. Lîngă stabilizatorul unui avion de luptă *Zero*, văzu faţa palidă a tînărului pilot, pierdut printre aripi şi fuselaje.

– E unul din ăla „Cum-poc", spuse Jim repede. Unul care se duce în şurub. Basie, vrei să-ţi spun despre stadion? S-ar putea să fie haine de blană. Cred că domnul Tulloch le-a văzut, înainte de a fi împuşcat. Şi sînt sute de lăzi cu whisky scoţian...

Din fericire, Basie ridică geamul. Un praf înţepător umplu maşina Buick. Se ridica de pe suprafaţa ca de cretă a drumului, alăturîndu-se norului de praf de pe cîmpurile uscate, şanţurile antitanc şi movilele funerare, aceeaşi lumină pe care Jim o văzuse din stadionul olimpic, anunţînd sfîrşitul unui război şi începutul celui următor.

Cu puţin înainte de a se însera, ajunseră la oraşul comunist de pe rîu, la trei kilometri de sud de Lunghua. Casele mizere cu un singur etaj se înghesuiau lîngă zidurile unei fabrici de ceramică, la fel ca aşezările medievale pe care Jim le văzuse în enciclopediile din copilăria sa; adunate în jurul unei catedrale gotice. Cuptoarele avînd cupole şi coşuri de cărămidă, atrăgeau spre ele ultimele raze ale soarelui, de parcă făceau reclamă căldurii şi binelui pe care comunismul le-a adus acestei colecţii de cocioabe.

– Bine, Jim, n-are importanţă puterea cuvintelor. Tu intri înăuntru.

Înainte ca Jim să poată pune revista *Reader's Digest* pe pervazul ferestrei, căpitanul Soong deschisese larg portiera. Ofiţerul cu pieptul gol îl trase pe Jim afară din Buick. Manevrîndu-l pe băiatul cu nasul însîngerat ca pe un paznic de vite sau ca pe un porc, îl împinse pe Jim pe drum cu o serie de strigăte şi mîrîituri, împungîndu-l zdravăn cu pistolul automat. Cele două camioane şi maşina Buick se opriseră lîngă terasamentul căii ferate Shanghai-Hangchow. La trei sute de metri mai încolo, o linie ferată terminus făcea un arc larg spre fabrica de ceramică, ascunzînd-o de oraş. Oamenii înarmaţi coborîră în orezăria secată care mergea pe lîngă terasament. Unii îşi deschiseseră genţile de muniţii şi îşi curăţau puştile. Alţii fumau şi beau vin din vasele de ceramică pe care le aşezaseră pe capota Buick-ului. Fiecare bărbat cu ale lui, stăteau tăcuţi în lumina înserării.

În timp ce ţipetele şi fluierăturile căpitanului Soong slăbiră în urma lui, Jim mergea repede pe suprafaţa tare a orezăriei. Îşi ciupi nasul, sperînd să oprească sîngerarea, apoi lăsă sîngele să-i mînjească faţa în vînt. Cu noroc, orice santinelă staţionată pe terasament va crede că Jim este deja rănit şi îşi va îndrepta focul spre cei cu arme din spatele lui.

Ajunse la capătul terasamentului şi se ghemui printre tufele de orez sălbatice. Îşi şterse sîngele pe tulpinile lor şi îşi linse degetele. Deja îşi îndeplinise misiunea. Căpitanul Soong traversase orezăria şi urca pe pămîntul moale al terasamentului. Înarmaţi cu

bîtele lor, culii îl urmară, însoţiţi de Basie şi de francez. Două grupuri de puşcaşi traversau a doua orezărie. Australianul şi un dezertor din Kuomintang şedeau pe şasiul maşinii şi beau vin.

Jim urcă panta albă ca talcul. Ploaia spălase o parte a terasamentului, iar el se tîrî pe sub şinele ruginite şi traversele putrede. Mai multe bucăţi de şină fuseseră înlocuite de curînd, probabil de trupele comuniste, care făcuseră din oraş baza lor. Platforma fabricii de ceramică, linia de cale ferată şi rezerva de cărămizi de la vechile cuptoare şi coşuri, precum şi apropierea de Aeroportul Lunghua, atrăseseră garnizoana comunistă spre acest golf modest. Totuşi, după spusele lui Basie, ei plecaseră cu două zile în urmă, continuîndu-şi înaintarea spre Shanghai, iar cele cîteva sute de locuitori ai oraşului erau neapăraţi. În afara posesiunilor lor, ar putea exista depozite de arme ale comuniştilor şi colaboraţionişti, care ar putea fi răscumpăraţi cu bunăvoinţa generalilor Kuomintangului care se apropiau de Shanghai.

Ascuns de traversele căii ferate, Jim se lăsă pe vine la marginea taluzului. Sub el se întindea un cîmp de orezării necultivate, separate printr-un canal de navigaţie de parcelele de legume care înconjurau oraşul. Străzile înguste erau pustii, dar un fum slab se ridica din unele coşuri.

Peste rîu, un tun naval trase o singură salvă bubuitoare. Două canoniere ale naţionaliştilor chinezi erau ancorate în mijlocul apei. Ghiuleaua căzu în curtea depozitului fabricii de ceramică, ridicînd un nor de praf roşu. Zgomotul unor arme mici de foc veni

dinspre malurile rîului spre sud, unde o companie de soldaţi ai Kuomintangului debarcau dintr-un şlep de lemn.

O joncă blindată, cu motoarele Diesel duduind, veni în sus pe canal sub taluzul căii ferate. Ofiţeri chinezi în elegante uniforme americane şi căşti de fier stăteau pe pod, cercetînd prin binocluri oraşul şi parcelele cu legume. Cea mai apropiată dintre cele două canoniere trase o a doua ghiulea, care explodă printre acoperişurile cu ţigle cenuşii, aruncînd în sus o ploaie de moloz. Imediat urmă un freamăt de mişcare. Ca albinele care fug dintr-un ghiveci de flori spart, sute de chinezi alergau din străduţele înguste pe cîmpurile din jur. Pe cap ţineau saltele şi boccele de haine. Alergau pe cărările dintre parcelele cu legume. O femeie bătrînă cu pantaloni şi jachetă neagră se cufundă pînă la talie într-un golfuleţ de lîngă drum, strigînd la rudele ei care coborau pe mal.

Jonca motorizată navigă de-a lungul canalului, motoarele bubuind ca nişte pumni în carcasa de lemn. Jim putea vedea clar cutele proaspete din uniformele ofiţerilor superiori chinezi şi ghetele elegante americane, de luptă. Chiar şi plutoanele de soldaţi de pe puntea de sub pod erau minunat echipate cu arme şi aparate radio. Parcată cam în mijlocul joncii, era o limuzină neagră Chrysler, flamura unui general al Kuomintangului fluturînd pe catargul cromat.

Parapetul blindat al unui tun automat era montat la prova joncii. Fără avertizare, tunarii deschiseră focul asupra oraşului. Proiectilele zburau deasupra

capetelor orăşenilor care fugeau şi explodau pe acoperişurile caselor. La un semnal de pe podul vasului, tunarii răsuciră tunul, fixîndu-şi tirul asupra unui sătuc, la cîteva sute de metri de oraş. Primele obuze de la canoniere aterizau deja pe şoseaua prăfuită, lîngă cocioabele cu un singur etaj. Compania de soldaţi naţionalişti, care debarcaseră de pe vas, alergau acum peste orezării, vînîndu-i pe orăşenii care fugeau.

Atunci, prima ghiulea a următoarei salve declanşă o uriaşă explozie. Grupul de căsuţe din chirpici dispăruse, ridicat în aer de norul propriilor lor sfărîmături. Ascunzătoarea de muniţii care explodă continua să erupă, aruncînd în aer coloane de fum. Pe drum, în apropierea sătucului, zeci de orăşeni zăceau printre boccele şi saltele, de parcă locuitorii acestui oraş hotărîseră să-şi petreacă noaptea dormind în cîmp.

Jim îşi puse mîinile la nas şi la gură, încercînd să se oprească să strige. Privea cîmpia de foc de sub el, cîmpurile acoperite de fum luminate de fulgerele tunurilor navale şi de casele care explodau lîngă fabrica de ceramică. Cuptoarele şi coşurile străluceau în apusul soarelui, de parcă vechile sobe fuseseră din nou aprinse, ca să folosească drept combustibil trupurile orăşenilor care zăceau în grădinile lor de zarzavat. Jim ascultă motoarele joncii care se deplasa pe canal, ca o inimă urîtă care ducea bătaia ei de moarte peste China, în timp ce generali imaculaţi îşi acopereau ochii cu binocluri, calculînd astronomia tunurilor.

– Basie...

Bandiţii se retrăgeau de la linia ferată. Căpitanul Soong şi culii lui coborau taluzul şi se întorceau la camioane.

– Basie, putem să ne întoarcem la Lunghua?

– Înapoi în lagăr? Stewardul de cabine se uita printre gene la praful ce cădea din aer. Fusese uluit de suflul exploziei depozitului de muniţii şi se uita la peisajul de sub el, de parcă s-ar fi trezit dintr-un vis. Vrei să te întorci în lagăr, Jim...?

– Trebuie să fim pregătiţi, Basie. Cînd vin americanii?

Pentru prima oară, Basie părea că nu are un răspuns. Zăcea sprijinit de traversele de lemn, apoi arătă spre nord şi scoase un fluierat triumfător. La zece kilometri mai departe, peste suprafaţa sumbră a rîului, catargele luminate de soare şi suprastructurile unui crucişător american îşi luară locul lîngă blocurile de birouri şi hoteluri de pe Bund în Shanghai.

40

Aviatorii căzuţi

Toată dimineaţa, sunetul focului de artilerie traversase rîul dinspre Pootung. O coloană de fum, mai lată decît grupul de depozite în flăcări, se lăsa peste apă şi întuneca malul de la Nantao. Din scaunul din faţă al Buick-ului parcat pe nisip, Jim urmărea fulgerările ghiulelelor prin parbrizul prăfuit. Piesele de artilerie americane, aduse de naţionalişti, emiteau un sunet aspru şi umed, de parcă încărcătoarele lor ar fi fost umplute cu apă. Un aer trist se întindea peste fluxul vlăguit care se lovea de plajă. Ţeava strălucitoare a obuzierului Kuomintangului din spatele înălţimii

Pootung scoase o flacără ce lumină încheieturile degetelor lui Jim, care ţinea volanul maşinii Buick, şi incendie turela de luptă a submarinului tras la mal, la circa o sută de metri mai departe.

Jim observă un avion de recunoaştere ieşind din norul de fum, scuturîndu-şi picăturile gri care se scurgeau de pe aripile sale. Un grup de trei bombardiere americane se apropiară din sud-vest. Canonada încetă, iar un vas torpilor, întărit cu saci de nisip, porni să traverseze rîul, gata să adune containere rătăcite.

O duzină de paraşute căzură din avioanele *B-29* şi alunecară repede spre sol. Containerele nu erau încărcate cu cutii *Spam*, *Klim* şi cu *Reader's Digest*, ci cu muniţii şi explozive pentru trupele Kuomintangului. Batalionul, cu sprijinul artileriei, lichida ultimele unităţi comuniste care încă se mai menţineau printre ruinele magaziilor din Pootung. Pe deluşor, cadavrele soldaţilor comunişti ucişi erau orînduite ca lemnele de foc.

În tăcerea de după trecerea bombardierelor, Jim putu auzi tunetul dureros al barajelor de artilerie din Hungjao şi de pe terenul deschis din vestul Shanghai-ului. Cel puţin trei armate naţionaliste se strîngeau în jurul oraşului, înşelîndu-se unele pe altele în privinţa controlului asupra aeroportului, docurilor şi liniilor de cale ferată şi, mai presus de toate, în privinţa stocurilor de arme şi muniţii lăsate în urmă de japonezi. Mai colaborau cu naţionaliştii, deşi uneori luptau împotriva lor, rămăşiţele armatei regimului marionetă, grupuri de kuomintangişti renegaţi, mînaţi

înapoi spre coastă, şi diferite forţe de miliţie, recrutate de comandanţi de armate care se reîntorseseră la Shanghai.

Zeci de mii de chinezi erau măturaţi de aceste armate rivale, ca praful de un grup de mături care se ciocnesc. Coloane de refugiaţi se învîrteau la ţară, încercînd să se adăpostească pe cîmp şi jefuiau satele, împinşi de la porţile Shanghai-ului de unităţi avansate ale armatelor naţionaliste.

Jim se temea cel mai mult tocmai de asemenea refugiaţi, de aceste bande de culi morţi de foame, înarmaţi cu pumnale şi sape. Evitîndu-i cu orice preţ, Basie şi grupul lui de bandiţi stăteau în apropierea oricărei lupte care se ducea. La est de Nantao, între docuri şi baza de hidroavioane, era un pămînt al nimănui cu pontoane, depozite şi barăci părăsite, pe care miliţiile Kuomintangului şi ţăranii refugiaţi le găseau prea aproape de lupta de peste rîu, de la Pootung. Aici, Basie şi cei şase membri din bandă care mai rămăseseră se adăposteau în buncăre şi forturi de beton, rămînîndu-le doar Buick-ul dinainte de război şi vaga speranţă de a se vinde unui general naţionalist.

Nici măcar maşina nu se dovedea a fi o ţintă prea vizibilă pentru tunarii Kuomintangului.

– Tu stai la volan, Jim, îi spusese Basie, cînd bandiţii au lăsat maşina pe bancul de nisip. Prefă-te că tu conduci această frumoasă maşină.

– Spune-mi, pot s-o fac, Basie?

Jim ţinea volanul, în timp ce bărbaţii stăteau pe plaja neagră lîngă maşină şi îşi pregăteau armele.

Feţele lor tresăriră la sunetul exploziilor care traversau apa.

– Te duci la stadion, Basie?

– Aşa-i, Jim. Ţine minte anii de la Lunghua – avem de apărat o investiţie. Naţionaliştii vor să pună mîna pe Shanghai şi să împiedice orice interese străine în afaceri.

– Ăia sîntem noi, Basie?

– Eşti şi tu, Jim. Tu eşti o parte a comunităţii străinilor care au afaceri aici. Cînd ne întoarcem, o să ai o haină de blană şi o lădiţă cu whisky scoţian pentru tatăl tău.

Basie se uită la depozitele ruinate şi la cadavrele stivuite, de parcă le-ar fi văzut încărcate cu toate bogăţiile Orientului, gata să fie expediate tocmai la Frisco. Lui Jim îi părea rău de Basie şi era tentat să-l avertizeze că stadionul era, probabil, gol, jefuit de trupele Kuomintangului de puţinele lucruri de valoare ce supravieţuiseră soarelui şi ploii. Dar Basie prinsese momeala şi acum alerga bucuros spre cange. Cu noroc, dacă va supravieţui în atacul asupra stadionului, el îşi va arunca puşca şi o va porni pe jos spre Shanghai. Peste cîteva zile, va fi chelner pentru vinuri la hotelul *Cathay*, servindu-i cu graţie pe ofiţerii americani care vor coborî la mal din crucişătorul ancorat lîngă Bund.

După ce Basie şi ceilalţi bărbaţi plecară, dispărînd printre depozitele ruinate de pe chei, Jim studie revistele de pe scaunul de lîngă el. Era sigur acum că al doilea război mondial se terminase, dar oare

începuse al treilea? Uitîndu-se la fotografiile din ziua debarcărilor, traversarea Rhinului şi capturarea Berlinului, simţi că ei făceau parte dintr-un război mai mic, o repetiţie pentru conflictul real care începuse aici în Extremul Orient cu aruncarea bombelor atomice de la Nagasaki şi Hiroshima. Jim îşi aminti lumina care se întindea deasupra pămîntului, umbra unui alt soare. Aici, la gurile marilor rîuri ale Asiei, se va da ultimul război care va decide viitorul planetei.

Jim şterse sîngele său de pe volan, în timp ce reîncepu tirul de pe malul Pootung. De patru zile, nasul lui sîngera şi se oprea. Înghiţi sîngele şi urmări şoseaua deschisă care se întindea de la chei pînă la stadionul îndepărtat. La o sută de metri de Buick, doi miliţieni chinezi se urcară la pupa submarinului de lîngă plajă. Cu puştile atîrnate pe umăr, ei ignorară lupta de peste rîu şi merseră pe punte pînă la parapetul tunurilor.

Jim deschise uşa şoferului. Era timpul să plece, înainte ca miliţienii să observe maşina. Din grămada de cutii, de ţigări şi muniţii de pe podeaua maşinii, alese un baton de ciocolată, o cutie de *Spam* şi un exemplar din *Life*. Cînd cei doi chinezi fură în spatele parapetului de tunuri, el coborî pe bancul de nisip. Mergînd pe vine, pe după zidul parapetului, alergă spre rampa de piatră a unui ponton al Poliţiei Rîului din Shanghai. La ceva mai mult de trei kilometri spre nord erau clădirile şi magaziile Oraşului Vechi şi, dincolo de acestea, blocurile de birouri ale Shanghai-ului, dar Jim le ignoră şi o porni din nou

spre Aeroportul Lunghua.

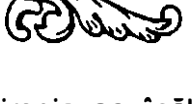

Din stadionul olimpic se înălţa fum, ca o pană subţire, albă, hrănită de o singură flacără, de parcă Basie şi banda lui ar fi făcut foc în aer liber cu mobilele de pe trepte. Barajele de artilerie de la Pootung şi Hungjao tăcură, iar Jim putea auzi scurtele rafale de puşcă de la stadion.

Căutînd adăpost, Jim părăsi drumul de ţară, deschis. Merse prin trestia de zahăr sălbatică ce acoperea terenul pustiu de lîngă perimetrul nordic al Aeroportului Lunghua. O perdea de copaci şi bidoane ruginite de combustibil îl despărţeau de cîmpul deschis al terenului de aterizare, de hangarele în ruină şi de pagodă. Cutii de cartuşe zăceau pe cărarea îngustă de la picioarele lui, ca boabe de alamă lăsate drept repere. Urmă direcţia sîrmelor, evitînd roiul de muşte care se adunau peste umbrarele în miniatură din tufele de urzici.

De ambele părţi ale cărării, zăceau trupurile japonezilor morţi, acolo unde fuseseră împuşcaţi sau tăiaţi cu baioneta. Jim se opri lîngă un şanţ de irigaţie puţin adînc, în care zăcea un soldat din aviaţie cu mîinile legate la spate. Sute de muşte îi devorau faţa, acoperind-o cu o mască gălăgioasă. Desfăcîndu-şi batonul de ciocolată şi gonind muştele de pe faţă cu revista, Jim merse printre trestiile de zahăr. Zeci de japonezi zăceau morţi în urzici, de parcă ar fi căzut

din cer, membri ai unei armada de tineri împuşcaţi, cînd încercau să zboare spre aeroporturile lor de acasă, din Japonia.

Jim păşi peste o secţiune prăbuşită a gardului împrejmuitor şi se mişcă printre avioanele distruse care zăceau între copaci. Fuselajele lor plînseseră rîuri de rugină în timpul ploii de vară. Muştele se răsteau la lumina dimineţii, într-o furie vastă pentru nimic. Părăsindu-le, Jim o porni spre întinderea de iarbă a aeroportului. În unul dintre hangarele ruinate, un grup de japonezi aştepta în umbră, ascultînd focurile de armă de la stadion, dar îl ignorară pe Jim cînd acesta traversă cîmpul.

Se uită la pista de aterizare din beton, de sub picioarele lui. Spre surprinderea lui, constată că suprafaţa ei era foarte crăpată şi murdărită cu pete de ulei, străbătută de urme de cauciucuri şi trenuri de aterizare. Dar acum, că începuse al treilea război mondial, va fi construită o nouă pistă de aterizare. Jim ajunse la capătul fîşiei de beton şi o luă prin iarbă, spre perimetrul sudic al aeroportului. Terenul se ridica spre deluşoarele năpădite de buruieni, lăsate de lucrările iniţiale de săpături, apoi coborî în valea unde camioanele japoneze îşi lăsaseră cîndva încărcătura de moloz şi ţigle de acoperiş.

În ciuda urzicilor înalte şi a luminii fierbinţi a soarelui de septembrie, valea părea plină de acelaşi praf cenuşiu. Malurile canalului erau la fel de pale ca şi apa dintr-un pîrîu în care se spală morţii. Carcasa crăpată a unei bombe neexplodate zăcea în apa puţin adîncă, asemenea unei mari broaşte ţestoase care

adormise încercînd să-şi îngroape capul în noroi.

Dîndu-şi seama că vibraţia unui avion *Mustang*, care zbura la mică înălţime, ar putea declanşa detonatorul, Jim se grăbi în vale, despărţind urzicile cu revista. Aruncă în aer conserva *Spam*, o prinse într-o mînă, dar ia a doua aruncare o pierdu printre ierburi. Căutînd-o prin iarba deasă, o găsi în cele din urmă la marginea apei şi hotărî să mănînce carnea tocată, înainte ca să-i alunece definitiv din mînă.

Şezînd pe taluzul canalului, spălă murdăria de pe capac. O picătură de sînge îi curse din nas în apă şi fu imediat atacată de miriade de peşti mici, nu mai lungi decît o gămălie de chibrit. Cînd o a doua picătură căzu în apă, urmă o luptă violentă care părea să implice naţiuni întregi de peşti minusculi. Se învîrteau prin apă, fără să le pese de suprafaţa luminată de soare, atacîndu-se feroce unii pe alţii. Curăţîndu-şi gura, Jim se aplecă şi dădu drumul unui ghem de puroi din gingiile lui infectate. Acesta căzu ca o bombă grea printre peşti, aducîndu-i într-o panică nebună. În cîteva secunde, în apă nu mai era nimic în afară de puroiul care se dizolva.

Pierzîndu-şi interesul faţă de peştişori, Jim se întinse printre ierburi şi studie reclamele din revista lui. Asculta sunetul mai adînc al tirului de artilerie. Tunurile din Siccawei şi Hungjao erau mai puternice, în timp ce armatele naţionaliste rivale se strîngeau în jurul Shanghai-ului. Va mînca *Spam*-ul şi apoi va face un ultim efort să se întoarcă la Shanghai. Era sigur că Basie şi grupul lui de bandiţi nu avuseseră intenţia să

se reîntoarcă la Buick şi îl lăsaseră pe bancul de nisip ca să atragă orice soldat chinez care i-ar fi urmărit spre rîu.

În iarba din apropiere, un cap se clătină de două ori, aprobîndu- i strategia. Jim rămase rigid, ultima bucăţică de ciocolată rămînîndu- i în gît, speriat de apariţia intimă. Cineva stătea culcat în iarbă, la vreo trei metri de el, cu genunchii aproape atingînd marginea apei. Ca pentru a încerca să-l liniştească pe Jim, capul se clătină din nou. El întinse o mînă şi dădu la o parte iarba, examinînd cu grijă chipul siluetei. Obrajii rotunzi şi nasul turtit, subţiate de privaţiunile unei copilării în timp de război, erau ai unui asiatic sub douăzeci de ani, vreun fiu de ţăran venit aici să pescuiască. Băiatul era culcat pe spate, înconjurat de un zid de iarbă şi buruieni, de parcă ar fi împărţit cu Jim un pat cu baldachin şi i-ar fi ascultat liniştit gîndurile.

Jim se ridică în şezut, cu revista făcută sul ridicată deasupra capului. Prin roiul de muşte, aştepta să audă zgomot de paşi în iarba înaltă. Dar valea era goală, aerul ei luminos fiind devorat de muşte. Silueta se mişcă uşor, zdrobind iarba. Prea leneş să se oprească, tînărul gură-cască alunecă de pe mal în jos, spre apă.

Cu toată precauţia învăţată în anii lungi de război, Jim se ridică în genunchi, apoi în picioare şi porni printre buruieni. Liniştindu-se singur, se uită în jos la figura care moţăia.

În faţa lui, purtînd o salopetă de zbor pătată de

sînge, cu insemnele unui grup special de atac, era trupul tînărului pilot japonez.

41

Misiune de salvare

Jim era disperat. Turtind iarba cu mîinile, îşi făcu un mic loc pentru el, lîngă japonez. Pilotul zăcea în salopeta lui, cu un braţ sub spate. Fusese aruncat pe pantă, spre canal, iar picioarele îi erau prinse sub el. Genunchiul drept atingea apa, care începuse să-i ude şoldul salopetei, Deasupra capului lui, Jim putea vedea dîra de iarbă turtită pe care căzuse, tulpinile începînd să se îndrepte în soare.

Se uită la pilot, de data asta bucuros de roiul de muşte care se intercalase între el şi acest cadavru. Chipul japonezului era chiar mai copilăros decît îşi

amintea Jim, de parcă în moarte revenise la vîrsta lui adevărată, la începutul adolescenţei, într-un orăşel de provincie japonez. Avea buzele despărţite în jurul dinţilor neregulaţi, de parcă aştepta ca o bucăţică de peşte să-i fie pusă între ele, cu beţişoarele, de către mama sa.

Amorţit la vederea acestui pilot mort, Jim urmări genunchii tînărului alunecînd în apă. Se aşezā pe vine pe pămîntul umed, întorcînd paginile din *Life* şi încercînd să se concentreze asupra fotografiilor lui Churchill şi Eisenhower. Îşi investise demult toate speranţele în acest tînăr pilot, în acel vis inutil că vor zbura amîndoi de acolo, lăsînd în urma lor pentru totdeauna Lunghua, Shanghai-ul şi războiul. Avusese nevoie de pilot ca să-l ajute să supravieţuiască războiului, acest geamăn imaginar pe care îl inventase, o replică a sa, pe care îl urmărea prin gardul de sîrmă ghimpată. Dacă japonezul era mort, însemna că murise o parte din el însuşi. El nu reuşise să înţeleagă adevărul pe care milioane de chinezi îl cunoscuseră de la naştere, că erau oricum ca şi morţi şi că e o autoamăgire să crezi altceva.

Jim ascultă barajul de artilerie de la Hungjao şi Siccawei şi bîzîitul avionului naţionalist de recunoaştere, care se rotea pe deasupra. Sunetul unor focuri de arme mici traversă aeroportul, în timp ce Basie şi banditii lui încercau să pătrundă în stadion. Morţii îşi jucau jocul lor periculos.

Hotărîndu-se să-i ignore, Jim continuă să-şi citească revista, dar muştele părăsiseră cadavrele de mai sus de golfuleţ şi descoperiră curînd trupul

tînărului pilot. Jim se ridică şi îl apucă pe japonez de umeri. Ţinîndu-l de subsuori, îi trase picioarele afară din apă, apoi îl tîrî pe o porţiune îngustă de teren drept.

În ciuda feţei lui rotunde, pilotul aproape că nu cîntărea mai nimic. Trupul lui înfometat era la fel de uşor ca al copiilor din Lunghua, cu care Jim se luptase cînd era tînăr. Mijlocul şi pantalonii salopetei de zbor erau pline de sînge. Fusese împuns cu baioneta în spate şi apoi în coapse şi în fund; după aceea a fost aruncat jos, cu ceilalţi aviatori.

Pe vine, lîngă cadavru, Jim scoase cheia de la cutia *Spam* şi începu să-i deschidă capacul. După ce va mînca, va folosi cutia ca să sape o groapă pentru japonez. După ce-l va fi îngropat pe pilot, va merge la Shanghai, indiferent de jocurile pe care le jucau morţii. Dacă îi va vedea pe părinţii săi, le va spune că începuse al treilea război mondial şi că trebuiau să se întoarcă în lagărul lor din Soochow.

Gelatina caldă a cărnii tocate se amesteca cu grăsimea topită. Jim îşi spălă mîna în canal şi folosi capacul ca să taie o felie mică. Duse carnea la gură, dar scuipă bucăţica în apă. Carnea grasă era încă vie, de parcă ar fi fost tăiată din trupul unui animal care respira. Plămînii şi ficatul acestuia tremurau în cutie, de parcă ar mai fi fost mişcaţi de o inimă. Jim tăie o a doua felie şi o bägă în gură. Îi putea simţi pulsul între buze şi teama creaturii în momentul dinaintea morţii.

Scoase felia dintre buze şi se uită fix la carnea

uleioasă. Carnea vie nu era menită să hrănească morţii. Aceasta era o hrană care îi va devora pe cei care încercau să o mănînce. Jim scuipă ultima firimitură în iarba de lîngă japonez. Aplecîndu-se peste cadavru, el atinse buzele albite cu degetul arătător, gata să-i strecoare îmbucătura de şuncă în gură.

Dinţii neregulaţi se închiseră în jurul degetului lui, tăindu-i pieliţa unghiei. Jim scăpă cutia de carne, care se rostogoli prin iarbă în canal. Îşi smulse mîna, avînd impresia că acest cadavru al japonezului era gata să se ridice şi să-l devoreze. Fără să se gîndească, Jim lovi cu pumnul faţa pilotului, apoi se dădu înapoi şi ţipă la el, prin roiul de muşte.

Gura pilotului se deschise cu o grimasă fără zgomot. Ochii lui se uitau spre cerul fierbinte cu o privire vagă, dar o pleoapă tremură cînd o muscă bău din pupila lui. Una dintre rănile de baionetă din spate pătrunsese pînă în partea din faţă a abdomenului şi sînge proaspăt curgea din cracul salopetei. Umerii lui înguşti se mişcară în iarba turtită, încercînd să-şi însufleţească braţele nefolositoare.

Jim se uită la tînărul pilot, făcînd tot posibilul să înţeleagă miracolul care se întîmplase. Atingîndu-l pe japonez, îl readusese la viaţă; desfăcîndu-i dinţii, crease o mică breşă în moartea lui şi permisese sufletului lui să se întoarcă.

Îşi desfăcu picioarele pe panta umedă şi îşi şterse mîinile de pantalonii rupţi. Muştele roiau în jurul lui, înţepîndu-i buzele, dar Jim le ignoră. Îşi aminti cum le

întrebase, pe doamna Philips şi pe doamna Gilmour, despre reînvierea lui Lazăr şi cum ele insistaseră că, departe de a fi o minune, aceasta era o întîmplare foarte obişnuită. În fiecare zi, doctorul Ransome readusese oamenii la viaţă, masîndu-le inima.

Jim se uită la mîinile lui, refuzînd să fie intimidat peste măsură de ele. Îşi ridică palmele spre lumină, lăsînd soarele să-i încălzească pielea. Pentru prima dată de la începutul războiului, simţi un val de speranţă. Dacă l-a putut învia pe acest pilot japonez mort, s-ar putea reînvia şi pe sine, ca şi pe milioanele de chinezi care au murit în timpul războiului şi care mai mureau încă în lupta pentru Shanghai, pentru o pradă atît de iluzorie, precum comoara din stadionul olimpic. Îl va reînvia pe Basie, după ce va fi ucis de gărzile Kuomintangului care păzesc stadionul, dar nu îi va reînvia şi pe ceilalţi membri ai grupului de bandiţi şi, în nici un caz, pe locotenentul Price şi pe căpitanul Soong. Îi va reînvia pe mama şi pe tatăl lui, pe doctorul Ransome şi pe doamna Vincent, şi pe prizonierii din spitalul Lunghua. Îi va reînvia pe aviatorii japonezi care zac în şanţuri în jurul aeroportului şi pe destui oameni care lucrează la sol ca să reconstruiască o escadrilă de avioane.

Pilotul japonez căscă uşor gura. Ochii i se mişcară, de parcă încercau să se rotească, la fel ca aceia ai pacienţilor pe care îi readucea la viaţă doctorul Ransome. Abia de mai atîrna de un firicel de viaţă, dar Jim ştia că va trebui să-l lase lîngă canal. Mîinile şi umerii îi tremurau, electrizate de descărcarea ce tre-

cuse prin ele, aceeaşi energie pe care o aveau soarele şi bomba de la Nagasaki, a cărei explozie o văzuse. Deja, Jim le putea vedea pe doamna Philips şi pe doamna Gilmour ridicîndu-se politicoase dintre morţi, ascultînd în felul lor preocupat dar uimit cînd le va explica felul cum le salvase. Şi-l putea închipui pe doctorul Ransome scuturîndu-şi pămîntul de pe umeri, şi pe doamna Vincent, uitîndu-se dezaprobatoare la mormînt...

Jim supse sîngele şi puroiul din dinţi şi le înghiţi repede. Alunecă pe iarba umedă şi intră în apa mică a canalului. Liniştindu-se, îşi spălă faţa. Voia să arate cît se poate de bine, cînd doamna Vincent va deschide ochii şi îl va vedea din nou. Îşi şterse mîinile ude pe faţa tînărului pilot. Va trebui să-l lase acolo dar, ca şi doctorul Ransome, avea doar cîteva secunde pentru fiecare mort nerăbdător.

În timp ce alerga prin vale spre lagăr, Jim observă că tunurile artileriei de la Pootung şi Hungjao tăcuseră. Pe aeroport se oprise o coloană de camioane, lîngă hangare, şi bărbaţi înarmaţi, cu căşti americane, urcau pe scara turnului de control. Grupuri de avioane *Mustang* se învîrteau peste Lunghua în formaţie strînsă, cu motoarele urlînd la iarba obosită. Făcîndu-le semne cu mîna, Jim alergă la gardul împrejmuitor al lagărului. Ştia că avioanele

americane veneau să aterizeze, gata să ia cu ele oamenii pe care el i-a reînviat. Lîngă movilele funerare, la vest de lagăr, trei chinezi stăteau cu sapele printre sicriele erodate, primii dintre cei îndureraţi de război care veneau acum să-l salute. El strigă la doi europeni în haine uzate de lagăr, care urcau dinspre un golfuleţ inundat, cu o plasă de pescuit făcută manual. Ei se uitară la Jim şi îl strigară, de parcă erau surprinşi că se trezeau din nou vii şi cu acest modest instrument în mînă.

Jim trecu prin gard şi alergă pe pista de zgură, spre spitalul lagărului. Bărbaţi cu sape stăteau în cimitir, ferindu-şi ochii de lumina nefamiliară. Oare s-au dezgropat eliberîndu-se din propriile lor morminte? Cînd se apropie de treptele spitalului, Jim încercă să-şi controleze tremurul. Uşile de bambus se deschiseră şi un roi de muşte zbură prin aer. Zilele lor de festin trecuseră. Un bărbat cu părul roşu, într-o uniformă americană, cu o mască verde chirurgicală pe faţă, le gonea. În mînă avea un insecticid.

– Doctore Ransome...! Jim scuipă sînge din gură şi alergă pe treptele putrede. Ai venit înapoi, doctore Ransome! E-n regulă, toată lumea vine înapoi! Mă duc să o iau pe doamna Vincent...!

Trecu pe lîngă doctorul Ransome în întuneric, dar mîinile medicului îl apucară de umeri.

– Stai, Jim... M-am gîndit că trebuie să fii aici. Îşi scoase masca, strînse la piept capul lui Jim şi inspectă gingiile băiatului, ignorînd sîngele care îi păta materialul proaspăt al cămăşii armatei

americane.

– Părinţii tăi te aşteaptă, Jim. Sărmanul de tine, tu n-ai să crezi niciodată că războiul s-a terminat.

PARTEA a IV-a

42

Oraşul îngrozitor

Două luni mai tîrziu, în ajunul plecării la Londra, Jim îşi aminti vorbele doctorului Ransome, în timp ce cobora pasarela vaporului *Arrawa* şi punea pentru ultima oară piciorul pe pămînt chinez. Îmbrăcat cu o cămaşă de mătase, cravată şi un costum gri de flanel, de la magazinul universal al *Companiei Sincere*, Jim aşteptă politicos ca o pereche de englezi mai în vîrstă să coboare rampa de lemn. Sub ei era Bundul din Shanghai şi toată gălăgia ostentativă a nopţii. Mii de chinezi umpleau piaţa, umblînd printre limuzine şi

tramvaie, jeep-uri şi camioane militare americane şi o hoardă de ricşe şi trăsurici. Împreună, urmăreau militari americani şi englezi intrînd şi ieşind din hotelurile de pe Bund. La cheiurile de lîngă *Arrawa*, ascunşi sub corpul vasului, marinari americani veneau pe uscat de pe crucişătorul ancorat în mijlocul rîului. Cînd coborau din bărcile lor de debarcare, le ieşeau în întîmpinare chinezi, bande de hoţi de buzunare şi conducători de trăsurici, prostituate şi vînzători, oferind sticle de *Johnny Walker* produse de ei, afacerişti cu aur şi opiu, cetăţenii de noapte ai Shanghai-ului cu mătăsuri negre şi blănuri de vulpe.

Tinerii marinari americani treceau pe lîngă oamenii cu şampanie şi pe lîngă poliţia militară care zbiera. Ei încercau să stea laolaltă şi să scape de mulţimea atît de dornică să le ureze bun venit în China. Dar, înainte să poată ajunge la primele şine de tramvai din centrul Bundului, erau prinşi într-un convoi de trăsurici, cu braţele în jurul fetelor de bar care strigau obscenităţi către codoşii chinezi în maşinile lor Packard dinainte de război, scoase de pe butuci din garajele ascunse din Nanking Road.

Trei ecrane de cinematograf, ridicate pe schele de-a lungul Bundului, dominau această panoramă a Shanghai-ului. În colaborare cu *Marina Americană*, generalul naţionalist care era guvernatorul militar al oraşului, aranjase această continuă prezentare a jurnalelor de actualităţi despre teatrele de război din Europa şi Pacific, pentru a da populaţiei din Shanghai o idee despre războiul care tocmai se terminase.

Jim coborî ultimele trepte ale pasarelei mişcătoare, uitîndu-se în sus la imaginile tremurate, care abia puteau să facă faţă pe lîngă firmele de neon şi luminaţia de pe faţadele hotelurilor şi cluburilor de noapte. Fragmente din sonorul lor amplificat răsunau ca bubuitul tunurilor peste zgomotul circulaţiei. El începuse războiul privind jurnalele de actualităţi în cripta Catedralei din Shanghai şi îl termina acum sub aceleaşi imagini care se repetau – mitraliori ruşi înaintînd prin ruinele Stalingradului, marinari americani care îşi îndreptau aruncătoarele de flăcări asupra apărătorilor japonezi ai unei insule în Pacific, avioane de luptă ale *Forţelor Aeriene Regale* care loveau un tren de muniţii într-o gară germană. Prompt, la zece minute interval, caractere chineze umpleau ecranul şi uriaşe armate ale Kuomintangului îl salutau pe victoriosul generalissim Chiang, pe podiumul lui de trecere în revistă de la Nanking. Singurele forţe care nu erau sărbătorite erau comuniştii chinezi, dar ei fuseseră alungaţi din Shanghai şi din oraşele de coastă. Indiferent ce contribuţie aduseseră trupele lor la victoria Aliaţilor, fuseseră demult depreciate, pierdute sub straturile de jurnale de actualităţi care îşi impuseseră propriul lor adevăr asupra războiului.

În cele două luni de cînd se întorsese în Amherst Avenue, Jim vizitase des cinematografele redeschise din Shanghai. Părinţii lui îşi reveneau încet, după anii de detenţie în lagărul de la Soochow, iar Jim avea timp suficient să circule prin Shanghai. După ce-l

vizita pe dentistul rus alb din Concesiunea Franceză, îi spunea lui Yang să-l ducă, într-un Lincoln Zephyr, la *Grand* sau la *Cathay*, acele locuri vaste şi răcoroase unde se aşeza în primul rînd şi urmărea încă o dată filmele *Bataan* şi *Doamna luptătoare*.

Yang era uimit de ce ţinea Jim să vadă aceste filme de atîtea ori. La rîndul lui, Jim se întreba cum îşi petrecuse oare Yang anii de război – ca valet la un general al regimului marionetă, ca interpret al japonezilor sau ca agent al Kuomintangului, lucrînd în secret pentru comunişti? În ziua sosirii părinţilor săi, Yang apăruse cu limuzina, îi vînduse imediat maşina tatălui lui Jim şi se reangajă ca şofer. Yang juca deja în mici roluri în două producţii ale studiourilor de film renăscute din Shanghai. Jim bănuia că, în timp ce el şedea la o nouă dublă reprezentaţie la *Teatrul Cathay*, maşina era închiriată ca decor de film.

Aceste filme de la Hollywood, ca şi jurnalele de actualităţi proiectate deasupra mulţimii pe Bund, îl fascinau pe Jim la nesfîrşit. După lucrările la dentist, pentru maxilar şi pentru vindecarea rănii de pe cerul gurii, începu curînd să crească în greutate. Singur la masa din sufragerie, lua mese copioase ziua, iar noaptea dormea liniştit în dormitorul lui, la ultimul etaj al casei ireale din Amherst Avenue, care fusese cîndva căminul lui, dar acum părea o iluzie la fel ca şi filmele studiourilor din Shanghai.

În timpul zilelor petrecute pe Amherst Avenue, se gîndea adesea la cămăruţa lui din odaia familiei Vincent, din lagăr. La sfîrşitul lui octombrie, îi ordonă

neentuziastului Yang să-l aducă la Lunghua. O porniră prin suburbiile de vest ale Shanghai-ului şi curînd ajunseră la primul punct de control fortificat, care păzea intrarea în oraş. Soldaţii naţionalişti, în tancurile lor americane, întorceau sute de ţărani sărăciţi, fără orez sau pămînt de cultivat, care încercau să găsească un refugiu în Shanghai. Orăşele din cocioabe de pămînt, cu pereţii întăriţi cu roţi de camion şi bidoane de benzină, acopereau cîmpul lîngă stadionul ars de la Nantao. Fumul se mai ridica încă din gradene, ca un far folosit de piloţii americani care zburau peste Marea Chinei de la bazele lor din Japonia şi Okinawa.

Cînd trecură de-a lungul drumului împrejmuitor, Jim se uită la Aeroportul Lunghua, visînd să zboare. Zeci de avioane ale *Marinei* şi *Aviaţiei Americane* stăteau pe iarbă, avioane de luptă recent ieşite din uzine şi avioane de transport cromate care păreau că aşteaptă să fie livrate unei vitrine de expoziţie în Nanking Road.

Jim se aştepta să vadă lagărul Lunghua pustiu, dar, departe de a fi abandonată, fosta închisoare era din nou în activitate, cu noi sîrme ghimpate întinse de-a lungul gardurilor. Deşi războiul se terminase de mai mult de trei luni, peste o sută de cetăţeni britanici mai locuiau încă în complexul bine păzit. Familii întregi preluaseră fostele dormitoare din Blocul E, în care construiseră apartamente cu pereţi din cutiile cu raţii americane, din containere paraşutate şi baloturi de *Reader's Digest* necitite. Cînd Jim, căutînd

cămăruţa lui Basie, încercă să tragă o revistă din aşa-zisul perete, fu gonit brusc.

Lăsîndu-i pe deţinuţi cu comorile lor, îi făcu semn şoferului să conducă mai departe la Blocul G. Camera familiei Vincent era acum cartierul general al unei servitoare chineze care lucra pentru o familie de englezi ce locuiau în partea cealaltă-a coridorului. Ea refuză să-l primească pe Jim sau să deschidă uşa mai mult decît o crăpătură şi el se întoarse la Lincoln şi îi ordonă lui Yang să facă un ultim circuit al lagărului.

Spitalul şi cimitirul lagărului dispăruseră, iar locul era un cîmp deschis, cu cenuşă şi cărbuni, din care mai ieşeau la iveală cîteva grinzi arse. Mormintele fuseseră nivelate cu grijă, de parcă erau pregătite pentru amenajarea unor terenuri de tenis. Jim merse printre butoaiele goale de benzină, care alimentaseră focul. Se uită printre sîrme la aeroport şi la pista de beton care se îndrepta spre Pagoda Lunghua. O vegetaţie densă acoperea rămăşiţele avioanelor japoneze. În timp ce stătea lîngă sîrme, urmărind cursul canalului prin valea îngustă, un bombardier american îi trecu pe deasupra lagărului. Pentru un moment, o lumină pală, reflectată de partea inferioară a aripilor lui argintii, alergă ca o fantomă printre urzici şi sălciile uimite.

În timp ce Yang conducea neliniştit înapoi spre Amherst Avenue, supărat într-un fel de vizita la Lunghua, Jim se gîndea la ultimele săptămîni ale războiului. Spre sfîrşit, totul devenise puţin cam

încurcat. El aproape murise de foame şi poate înnebunise puţin. Totuşi, ştia că văzuse lumina bombei atomice de la Nagasaki, chiar în ciuda celor şase sute de kilometri ai Mării Chinei. Ba, mai mult, văzuse începutul celui de-al treilea război mondial şi îşi dădea seama că acesta se desfăşura în jurul lui. Mulţimea care urmărea jurnalele de actualităţi de pe Bund nu sesizase că acestea erau forşpanuri pentru un război care începuse deja. Într-o bună zi, nu vor mai exista jurnale de actualităţi.

În săptămînile dinaintea plecării lui cu mama sa spre Anglia cu vaporul *Arrawa*, Jim se gîndea adesea la tînărul pilot japonez pe care i se păruse că-l trezise din moarte. El nu mai era sigur acum că era acelaşi pilot care îi dăduse să mănînce un mango. Probabil că tînărul era pe moarte şi mişcările lui Jim în iarbă îl treziseră. Oricum, anumite evenimente avuseseră loc şi, dacă ar fi avut mai mult timp, poate că şi alţii ar fi revenit la viaţă. Doamna Vincent şi soţul ei muriseră în marşul de la stadion, departe de Shanghai, într-un mic sat în sud-est. Dar Jim i-ar fi putut ajuta pe prizonierii din spitalul lagărului. Iar Basie o fi murit oare în timpul atacului asupra stadionului, în apropierea nimfelor aurite din loja prezidenţială? Sau el şi locotenentul Price mai rătăcesc încă prin peisajul rîului Yangtze, în Buick-ul generalului, aşteptînd ca un al treilea război să-i pună din nou în funcţiune?

Jim nu le spusese părinţilor lui nimic din toate astea. Nici doctorului Ransome nu-i mărturisise nimic,

căci acesta îl suspecta clar pe Jim că voise să continue să stea la Lunghua după armistiţiu, ca să-şi facă jocurile lui de-a războiul şi moarlea. Jim îşi amintea întoarcerea lui în casa din Amherst Avenue şi pe mama şi pe tatăl lui zîmbindu-i slab din fotoliile lor de grădină. Lîngă piscina secată, iarba neîngrijită crescuse în jurul umerilor lor şi îi amintea de smocurile de urzici în care zăcuse aviatorul japonez. În timp ce doctorul Ransome stătea pe terasă în uniforma lui americană, Jim ar fi dorit să le explice părinţilor săi tot ceea ce el şi doctorul făcuseră împreună, dar mama şi tatăl său trecuseră prin propriul lor război. Cu toată afecţiunea lor pentru el, ei păreau mai bătrîni şi foarte departe.

Jim traversă cheiul de la vasul *Arrawa*, uitîndu-se în sus la jurnalele de actualităţi proiectate deasupra mulţimilor serii. Cel de al doilea ecran, în faţa hotelului *Palace*, era acum alb, imaginile sale cu lupte de tancuri şi armate care salută erau înlocuite de o lumină argintie, care atîrna în aerul nopţii, ca o fereastră dintr-un alt univers.

În timp ce tehnicienii armatei din turnul de schele reparau proiectorul, Jim merse peste liniile de tramvai, spre ecran. Observîndu-l pentru prima dată, chinezii se opreau să se uite în sus, la dreptunghiul alb. Jim îşi scutură mîneca hainei, cînd un culi cu ricşă dădu

peste el, cărînd două fete de bar în haine de blană. Feţele lor pudrate erau luminate ca nişte măşti de o lumină fantomatică.

Totuşi, capetele chinezilor se întorceau deja spre alt spectacol. O mulţime se adunase sub treptele *Clubului Shanghai*. Un grup de marinari americani şi englezi ieşiseră prin uşile turnante şi stăteau pe prima treaptă de sus, discutînd unul cu altul şi făcînd cu mîna, ameţiţi, spre crucişătorul ancorat lîngă Bund. Chinezii se uitau cum aceştia formau un fel de ansamblu de balet. Provocaţi de publicul curios, dar tăcut, marinarii începură să se scălămbăie la chinezi. La un semnal din partea unui marinar mai în vîrstă, bărbaţii îşi descheiară pantalonii largi şi urinară pe trepte.

La zece metri mai jos de ei, chinezii urmăreau fără comentarii cum jeturile arcuite de urină formau un şuvoi spumos, care curgea în jos, spre stradă. Cînd ajunse la pavaj, chinezii se dădură înapoi, cu feţele lipsite de expresie. Jim se uită la oamenii din jurul lor, funcţionari şi culi şi ţărănci, ştiind foarte bine ce gîndeau. Într-o bună zi, China va pedepsi restul lumii şi se va răzbuna crunt.

Cei ce se ocupau cu proiectorul îşi rebobinaseră filmul şi, peste capul mulţimii, începu din nou o bătălie aeriană. În timp ce marinarii erau duşi într-un convoi de ricşe, Jim se întoarse la *Arrawa*. Părinţii lui se odihneau în salonul pasagerilor de pe puntea superioară, iar Jim voia să petreacă o ultimă seară cu tatăl său, înainte ca el şi mama sa să navigheze spre

Anglia, a doua zi.

Puse piciorul pe pasarelă, conştient că, probabil, părăsea Shanghai-ul pentru totdeauna, pornind spre o ţară mică, străină, din partea cealaltă a lumii, pe care nu o vizitase niciodată, dar care, formal, însemna „acasă". Totuşi, doar o parte a minţii lui părăsea Shanghai-ul. Restul va rămîne acolo pentru totdeauna, întorcîndu-se odată cu fluxul, ca şi coşciugele lansate de pe debarcaderele funerare de la Nantao.

Pe sub pupa vasului *Arrawa*, un coşciug de copil se mişca în curentul nopţii. Florile de hîrtie se scuturau din cauza vîntului unui avion care ateriza, transportînd marinari de pe crucişătorul american. Florile formau o ghirlandă mişcătoare în jurul coşciugului, care îşi începea lungul drum spre estuarul rîului Yangtze, ca apoi să fie readus de flux printre cheiuri şi bancuri de nisip şi împins din nou spre malurile oraşului îngrozitor.

Sfîrşit